ANSØGNING

JUNI 2012
AARHUS KANDIDAT
EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD 2017

ANSØGNING

JUNI 2012
AARHUS KANDIDAT
EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD 2017

KOLOFON

Titel: Aarhus 2017 Kandidat Europæisk Kulturhovedstad 2017
Endelig ansøgning, juni 2012
1. udgave, 1. Oplag

Udgivet af: **AARHUS 2017**
Kulturforvaltningen, Aarhus Kommune
Skovgaardsgade 3-5, 8000 Aarhus C
Tlf: +45 8940 2000
E-mail: aarhus2017@mkb.aarhus.dk
Website: www.aarhus2017.dk

Redaktion: Trevor Davies
Tilrettelæggelse: Kirsten Elkjær
Grafisk produktion: Hapiday I/S og **AARHUS 2017**
1. oplag: 50 eksemplarer på dansk, 50 eksemplarer på engelsk
Tryk: Damgaard-Jensen A/S, Aarhus N
Print på Europæisk Blomst certificeret papir

ISBN-nr:
Trykt udgave: 978-87-983982-9-5
Elektronisk udgave: 978-87-983982-8-8

Forside billede: RETHINK – Bispetorvet Kulturnatten, oktober 2011.
Ide: Trevor Davies.
Fotograf: Dav Jacobsen

INDEX

I. GRUNDLAG OG BEGREBER:

1.1 | Side 5: Hvorfor ønsker den by, De repræsenterer, at deltage i konkurrencen om at blive Europæisk Kulturhovedstad? Hvad opfatter byen som den vigtigste udfordring i forbindelse med udpegelsen? Hvilke mål har byen for det pågældende år?
1.2 | Side 9: Gør rede for idégrundlaget for det program, som iværksættes, hvis byen udpeges til Europæisk Kulturhovedstad?
1.3 | Side 12: Kan dette program udtrykkes med et slogan?
1.4 | Side 14: Hvilket geografisk område ønsker byen at inddrage i aktionen "Europæisk Kulturhovedstad"? Hvorfor?
1.5 | Side 17: Der anmodes om en bekræftelse på, at De har opnået støtte fra de lokale og/el regionale politiske myndigheder?
1.6 | Side 17: Hvorledes integreres arrangementet i byens og evt. regionens langsigtede kulturelle udvikling?
1.7 | Side 18: I hvilket omfang påtænker De at samarbejde med den anden by, der udpeges til kulturhovedstad?
1.8 | Side 20: Vedrørende "Den Europæiske Dimension", hvorledes påtænker byen at bidrage til følgende målsætninger: At fremme samarbejdet mellem kulturformidlere, kunstnere og byer i den berørte medlemsstat og i andre medlemsstater inden for alle kultursektorer, at fremhæve værdien af kulturel mangfoldighed i Europa, at give fælles aspekter i de europæiske kulturer en fremtrædende plads
Redegør for, hvorledes dette arrangement kan bidrage til at styrke byens relationer med resten af Europa?
1.9 | Side 24: Vedrørende "by og borgere", hvorledes påtænker byen at sikre at kulturprogrammet: Kan skabe interesse hos borgere fra andre lande i Europa, kan fremme kunstneres, det sociale og kulturelle miljøs og indbyggernes og den omkringliggende regions deltagelse i programmet, kan være bæredygtigt og indgå som en del af byens langsigtede strategi for den kulturelle og sociale udvikling
1.10 | Side 26: Hvorledes påtænker byen at indgå i eller skabe synergier med andre kulturaktioner, som støttes af EU-institutionerne?
1.11 | Side 27: Er nogle af programmets dele rettet mod en speciel målgruppe i befolkningen (unge, mindretal mv.)? Anfør de relevante dele af programmet for de planlagte arrangementer
1.12 | Side 28: I hvilket omfang har byen eller det organ, der er ansvarligt for at forberedearrangementet, taget kontakt eller påtænker at gøre det med: kulturformidlere i byen, kulturformidlere fra andre områder i medlemsstaten, kulturformidlere i andre lande
1.13 | Side 30: På hvilken måde er det planlagte projekt nyskabende?
1.14 | Side 30: Hvis den pågældende by udpeges til Europæisk Kulturhovedstad, hvilke virkninger vil begivenheden da have socialt, kulturelt og bymæssigt på mellemlang og lang sigt? Vil byens myndigheder udstede en offentlig hensigtserklæring vedrørende perioden efter året, hvor byen var kulturhovedstad?
1.15 | Side 34: Hvorledes er denne ansøgning blevet planlagt og udarbejdet?

II. PROGRAMSTRUKTUR:

2.1 | Side 38: Redegør for strukturen i det program, som byen påtænker at gennemføre, hvis den udpeg es til "Europæisk Kulturhovedstad" (retningslinjer, arrangementets gennemgå-ende tema)? Hvad er programmets varighed?
2.2 | Side 39: Hvilke større arrangementer vil blive afholdt i årets løb?
For hvert arrangement anføres følgende oplysninger: beskrivelse af arrangementet/dato og sted/ projektpartnere/finansiering.
2.3 | Side 87: Hvorledes påtænker byen at udvælge de projekter/arrangementer, der indgår i programmet?

III. TILRETTELÆGGELSE OG FINANSIERING AF ARRANGEMENTET:

3.1 ORGANISATIONSSTRUKTUR
3.1.1 | Side 89: Hvilken type organ gøres efter planerne ansvarligt for gennemførelsen af projektet? Hvilke forbindelser har organet til de lokale politiske myndigheder?
3.1.2 | Side 94: Hvis byen inddrager et omkringliggende område i arrangementet, hvorledes foregår da koordinering mellem de forskellige lokale og regionale myndigheder?
3.1.3 | Side 94: Hvilke kriterier og bestemmelser er/bliver lagt til grund for valget af den kunstne-riske leder af arrangementet? Hvilken profil har/får vedkommende?
Fra hvornår bliver vedkommende udnævnt? Hvad bliver vedkommendes arbejdsområde?
3.2. FINANSIERING AF ARRANGEMENTET
3.2.1 | Side 96: Hvad har været det almindelige årlige kulturbudget i byen de sidste 5 år
3.2.2 | Side 97: Forklar det samlede planlagte budget for det europæiske kulturhovedstadsprojekt
3.2.3 | Side 98: Forklar venligst driftsbudgettet for det europæiske kulturhovedstadsprojekt -samlede driftsudgifter og tidsplan for forbrug af driftsbudget
3.2.4 | Side 102: Samlede anlægsudgifter til europæisk kulturhovedstad:
3.2.5 | Side 103: Har de offentlige finansielle myndigheder (by, region, stat) allerede vedtaget eller givet finansielle tilsagn? I benægtende fald, hvornår vil de gøre det?
3.2.6 | Side 103: Redegør for byens plan for inddragelse af sponsorer i projektet?
3.2.7 | Side 106: Ifølge hvilken tidsplan vil indtægter blive modtaget af byen og/eller det organ, der er ansvarlig for at forberede og implementere kulturhovedstadsprojektet, hvis byen mod-tager titlen som Europæisk Kulturhovedstad?
3.2.8 | Side 108: Hvilket beløb af det almindelige samlede årlige budget påregner byen at bruge til kultur efter det europæiske kulturhovedstadsår?

IV. BYENS INFRASTRUKTUR:

4.1 | Side 107: Hvilke fordele har byen med hensyn til tilgængelighed (regional, national og international transport)?
4.2 | Side 107: Hvor mange turister kan byen huse?
4.3 | Side 107: Hvilke projekter har byen planlagt mellem nu og året for byens kandidatur til titlen Europæisk Kulturhovedstad, hvad angår byens infrastruktur og turistinfrastrukturer-ne, herunder byfornyelse? Anfør tidsplanen for dette arbejde.

V. KOMMUNIKATIONSSTRATEGI:

5.1 | Side 111: Hvilken kommunikationsstrategi har byen planlagt vedrørende arrangementet som Europæisk Kulturhovedstad?
5.2 | Side 116: Hvorledes påtænker byen at sikre synliggørelse af Den Europæiske Union, som tildeler titlen.

VI. BEDØMMELSE OG OVERVÅGNING AF ARRANGEMENTET:

6.1 | Side 117: Har byen til hensigt at iværksætte et særligt system til overvågning og bedømmelse af programmets effekt og følgevirkninger samt af den finansielle forvaltning?

VII. YDERLIGERE OPLYSNINGER:

7.1 | Side 119: Hvad er efter Deres opfattelse de stærke sider og parametrene for succes som Europæisk Kulturhovedstad og i modsætning hertil de svage sider ved byens ansøgning?
7.2 | Side 120: Har byen til hensigt at gennemføre særlige kulturprojekter i de kommende år, uafhængigt af om byen udpeges til Europæisk Kulturhovedstad?

ARoS. Your Rainbow Panorama, Olafur Eliasson

FORORD

JACOB BUNDSGAARD
BORGMESTER
AARHUS

MARC PERERA CHRISTENSEN
RÅDMAND FOR KULTUR OG BORGERSERVICE
AARHUS

BENTE NIELSEN
FUNG. REGIONSRÅDSFORMAND
REGION MIDTJYLLAND

Efter et intenst forberedelsesarbejde er vi stolte af at kunne præsentere den endelige ansøgning om titlen som Europæisk Kulturhovedstad 2017. Bag ansøgningen står Aarhus i samarbejde med Region Midtjylland og de øvrige 18 kommuner i regionen. Ansøgningen har politisk opbakning fra hele regionen med dens 1,2 mio. indbyggere, og Aarhus og de regionale partnere har til sammen bevilget 200 mio. kr. til projektet. Dette endda i en tid med alvorlige nedskæringer i de kommunale budgetter. Det viser en tro på kunst og kultur som en absolut nødvendighed i vores samfund.

Siden afleveringen af den første ansøgning i september sidste år er opbakningen blevet endnu stærkere. Over hele regionen er en række private virksomheder engageret i projektet via de erhvervsklynger, som virksomhederne selv har taget initiativ til.

Rundt om i regionen investeres der i kulturelle og urbane infrastrukturprojekter, som vil give os nye offentlige rum og nye kulturinstitutioner. I disse projekter gentænkes bl.a. biblioteker, museer, kulturproduktion, lokalcentre og læringsmiljøer.

På en større skala arbejdes der med mere bæredygtige bysamfund. Her er Gellerup/Toveshøj én blandt en række udfordringer i Aarhus. Andre steder i regionen er det udfordringer som affolkning af landdistrikterne og gentænkning af landsbyen, der er på dagsordenen. Infrastruktur er imidlertid ikke blot et spørgsmål om mursten og byplanlægning. Kulturel, vidensbaseret og social infrastruktur står helt centralt i disse projekter. Derfor er de absolut relevante for vores Rethink-tema.

Programforslaget rummer et fireårigt kompetenceudviklingsprogram for den kulturelle og kreative sektor. Kompetenceudvikling er afgørende i forhold til at sikre en varig effekt af **AARHUS 2017**.

Vores kulturelle aktører og institutioner har over de sidste tre år udviklet projekter og indsatser, som viser deres kunstneriske potentiale og visioner. Det udgør et solidt fundament for Den Europæiske Kulturhovedstad i 2017. Vores program bygger på stærke regionale og europæiske partnerskaber. Det sikrer, at projektet er relevant og aktuelt både i en lokal og en europæisk kontekst. Det sikrer, at den kunstneriske kvalitet er høj.

Programmet vil præsentere en mangfoldig palet af projekter, der henvender sig til borgere i alle aldre og i hele regionen.

Det er helt centralt for projektet at inddrage, aktivere og involvere borgerne som deltagere frem for blot som tilskuere. Vi kan kun byde ind med løsninger, hvis de mennesker, som udfordringerne vedkommer, er med helt inde i processen.

Den aktuelle europæiske virkelighed tydeliggør relevansen af vores tema. Behovet for at gentænke vores sociale, urbane og kulturelle strukturer er mere påtrængende end nogensinde og skaber den samme brændende platform i mange europæiske byer.

AARHUS 2017 er et laboratorium for udforskning af next practice. Et europæisk laboratorium, hvor kunst og kultur spiller hovedrollen i forhold til at adressere en række problemstillinger. Vi forpligter vores by og region til arbejde med denne dagsorden. Vi ser **AARHUS 2017** som et manifest for, at kunst, kultur og den kreative sektor er en del af løsningen. Det europæiske kulturhovedstadsprojekt er ikke blot en fejring af europæiske idealer og kulturel diversitet. Det er en platform, hvor vi sammen kan tage udfordringerne op, og hvor vi i partnerskaber og på tværs af sektorer og grænser kan finde en vej fremad. **AARHUS 2017** går til denne opgave med en optimistisk tilgang og et stærkt engagement.

Gennem de forløbne tre år har vi arbejdet for at skabe et projekt, som hele regionen kan stå bag. Det har været en fantastisk givende proces, som allerede nu har skabt konkrete resultater i form af nye, tværregionale samarbejder og en ny tilgang til samarbejdet. Den ånd er et meget stærkt fundament for, at vi kan nå de mål og sammen skabe de løsninger, der er nødvendige, hvis vi skal indfri ambitionen.

Vi tror på, at Aarhus kan blive en europæisk by. Ikke ved at fortælle om sine fortræffeligheder, skønt vi naturligvis mener, vi har meget at byde på. Men ved at vi engagerer os i fælles udfordringer og samarbejde med andre byer og regioner om at finde fælles svar. Vi har en vision om et Europa med interkulturelle og udforskende partnerskaber, med fokus på innovation og transformation.

Vores ambition er, at Aarhus og Region Midtjylland faciliterer gentænkning på europæisk niveau. Vi har brug for kulturhovedstadstitlen som platform til at engagere resten af Europa i dette arbejde.

Spørgsmålet er ofte blevet stillet: Kan kunsten ændre verden? Måske ikke. Men kunsten kan uden tvivl ændre fremtiden.

Aarhus Skyline, juni 2011

I. GRUNDLAG OG BEGREBER

1.1 Hvorfor ønsker den by, De repræsenterer, at deltage i konkurrencen om at blive Europæisk Kulturhovedstad?

Europa står over for mange udfordringer, som ikke løses med simple midler – fra klimaforandringer og forurening over social eksklusion til arbejdsløshed og den globale konkurrencesituation.

En stor og stigende andel af Europas befolkning bor i store og mellemstore byer, og det er også i byerne, mange af udfordringerne presser sig mest på, og arbejdet med at finde løsninger er mest intensivt. Her findes den nødvendige viden, de "tunge" aktører, infrastrukturen og viljen til forandring.

Europa er en geografisk verdensdel, som i høj grad er defineret ved kulturen og kulturarven. Europa er også en del af verden, hvor kulturen understøtter den kreative tænkning, som er nødvendig for at overleve. Det Europæiske Kulturhovedstadsprojekt (ECoC) er den ideelle platform for en sådan tænkning.

Aarhus er med sin størrelse på godt 300.000 indbyggere ikke en europæisk storby, der er i konstant fokus, men byen er med Danmarks største universitet i den absolutte europæiske topklasse og med den yngste befolkning blandt danske byer i en enestående position til at give nye svar på Europas udfordringer. Med kandidaturet til **ECOC 2017** stiller vi os til rådighed som europæisk laboratorium til udforskning af løsninger på vores kontinents store udfordringer. Vi skal være et krydsfelt, hvor udveksling af meninger og løsningsforslag med **AARHUS 2017** bliver det fælles afsæt. Kunsten, kulturen og ikke mindst kreativiteten udgør vigtige værktøjer til at knække koden til de globale problemer, og " **RETHINK**" er omdrejningspunkt og metode for dette vigtige arbejde.

Dét er vores helt afgørende motivation for at kandidere til **ECOC 2017**. Det vil potentielt være ikke alene interessant, men også relevant for alle borgere i Europa – naturligvis særligt for borgerne i Aarhus og Region Midtjylland og for de europæere, der deltager i de talrige projekter, som **AARHUS 2017** vil omfatte.

I august 2007 offentliggjorde Aarhus Byråd byens kandidatur til ECoC titlen i 2017. Herefter blev Region Midtjylland involveret i samarbejdet, og efterhånden tilsluttede alle øvrige 18 kommuner i regionen sig projektet – fortsat med Aarhus som omdrejningspunkt.

I Aarhus var ønsket om at blive Europæisk Kulturhovedstad det overordnede mål for Kulturpolitikken 2008–2011. I byrådsdebatten om kulturpolitikken blev ECoC-kandidaturet fremhævet som en klar motivation for fortsat investering i kultur. Også byens erhvervspolitik byggede på 2017 som en milepæl i erhvervsplanen "Viden til Vækst 2010–17–30".

Med **AARHUS 2017** som overliggeren i kulturpolitikken blev grunden til en bredere kulturpolitisk tænkning lagt. Kultur rummer byudvikling og byrummenes æstetik, integration og erhvervsudvikling, turisme og infrastruktur og udvikling af internationale kontakter og samarbejder. Kulturpolitikken udtrykte en hidtil uset vilje til at integrere kulturel tænkning i at løfte og støtte kunst- og kulturlivet som en drivkraft i og for byen.

AARHUS 2017 VIL MAKSIMERE KUNSTNERISK OG KULTURELT POTENTIALE

Aarhus er en by med en kulturpolitisk målsætning om at støtte både steder til præsentation af kunst og kultur og steder, hvor kunst og kultur produceres. Byen skal indeholde gode udfoldelsesmuligheder for de kunstnere og kulturarbejdere, der skaber oplevelserne. Byen skal være interessant at bo og leve i for borgerne, der ønsker et bredt kulturudbud og selv vil deltage aktivt. Og byen skal være en attraktiv studieby og tilbyde gode vilkår for erhvervslivet.

Aarhus og regionen har i dag en stærk kulturel infrastruktur, og der er tillige truffet beslutning om og igangsat nye, store projekter. Inden for de seneste 10 år har Aarhus afsluttet bygningen af den 10.000 m² store filmby, indviet det 19.000 m² store kunstmuseum ARoS og gennemført en udvidelse på 17.000 m² af Musikhuset, som fordoblede dets størrelse. Udvidelsen rummer tre nye koncertsale og nye lokaler til musikkonservatoriet. Et stort kulturproduktionscenter (Godsbanen) på 10.500 m² åbnede i marts 2012, og et produktionscenter for rytmisk musik (Promus) på 2.200 m² åbnede i 2010.

Flere nye kulturinstitutioner vil stå klar inden 2017. Det drejer sig om Multimediehuset/Urban Mediaspace – Aarhus' bud på fremtidens bibliotek (åbner 2014/15), Moesgård Museum (genåbner 2014) og Den Moderne By i Den Gamle By (åbnes løbende). De to sidstnævnte er store, kulturhistoriske museer med bud på fremtidens formidling af kulturarven. Flere steder i regionen skyder nye kultur-, videns- og oplevelsescentre op, fx det 159 år gamle "Fængslet" i Horsens, der åbner for en bred vifte af kulturelle aktiviteter.

De store kulturcentre vil uden tvivl skabe muligheder for både kunstnere, producenter og publikum, men realiseringen af potentialet fordrer tillige nyt kunstnerisk indhold, nye ledelsesformer, nye relationer med nye grupper og netværk. Kunstnerisk og kulturhistorisk arbejde af international kvalitet er nødvendigt, og lokale kunstnere må hæve deres ambitionsniveau. Det er her, at **AARHUS 2017** kan sikre et kvalitativt og indholdsmæssigt løft.

Byen er nået til et punkt, hvor **ECOC 2017** kan være katalysator for, at det enorme potentiale i den nye kulturelle infrastruktur kan materialisere sig. Det er den ideelle platform for den fokusændring, som kulturpolitikken gennemgår – fra kulturforbrug til innovation og produktion. Aarhus kan sætte overliggeren højt med det gode infrastrukturelle udgangspunkt og sender med sin historisk omfattende udbygning af kulturelle institutioner en meget stærk invitation til europæisk samarbejde. Vi vil give dynamisk inspiration til en ny fortolkning af den fælles europæiske historie og dialog om kulturudvikling på tværs af snævre nationale grænser.

Med **ECOC 2017**-titlen vil vi udbygge platformen for samarbejde med erhvervslivet om kultur, og vi vil fastholde den politiske vilje til at holde fokus på de kulturelle investeringer til trods for et latent pres for at reducere kulturbudgetterne – noget som er uundgåeligt, når samfundet står midt i en økonomisk krise med besparelser i alle sektorer.

AARHUS 2017 VIL SIKRE, AT VI KAN TRANSFORMERE BYEN

På taget af kunstmuseet ARoS har Aarhus fået et nyt vartegn – en regnbue – bygget af 275 ton glas og stål. Da kunstværket voksede op over byens tage, blev vores opfattelse af kunst og af museet udfordret. Men også byen kunne pludselig ses på nye måder og fra andre vinkler. Olafur Eliassons "Your Rainbow Panorama" har

fanget essensen af Aarhus midt i en brydningstid. I 2011 var ARoS Danmarks næstmest besøgte museum med 523.000 besøgende.

Aarhus er midt i en fase af forandring. Store, ensartede boligområder med socialt boligbyggeri fra 70erne bliver fornyet og revitaliseret. Industriområder, hvis hidtidige funktioner nu er overflødige, bliver omdannet til nye bydele. Nye offentlige transportstrukturer vil skabe nye bevægelsesmønstre. Det er Byrådets vedtagne vækststrategi, at der inden 2030 kommer 75.000 nye indbyggere, 50.000 nye arbejdspladser og 15–20.000 nye studerende til Aarhus. Det gør denne periode til en af de mest intense forandringsperioder i byens historie – kun overgået af tiden i begyndelsen af 1900-tallet, hvor landsudstillingen 1909 var en afgørende katalysator for byens udvikling. Præcis som ECoC vil være det i 2017.

Hermed aktualiseres spørgsmålet: Er Aarhus en stor provinsby eller en lille metropol? Aarhus har altid balanceret på knivsæggen mellem provins og metropol. Nu er vi ved et kritisk punkt, hvor byen er tvunget til at redefinere sig selv som en storby. Denne erkendelse handler ikke bare om størrelse, men også om mentalitet, karakter og værdier.

Aarhus *vil* tage imod udfordringen om at redefinere sig selv som en metropol, i modsætning til fortsat at opfatte sig selv som en provinsby. Med **AARHUS 2017** kan byen udfordre sig selv og sin egen latente provinsialisme. **AARHUS 2017** skal medvirke til, at infrastruktur og langsigtede løsninger bliver suppleret med blødere sociale og kulturelle processer. Og med ECoC vil Aarhus yderligere styrke sin rolle som kulturel drivkraft for Region Midtjylland.

AARHUS 2017 VIL ETABLERE ET EUROPÆISK LABORATORIUM

Temaet for Aarhus Festuge i 2011 var "Beautiful Mistakes". Temaet henviser specifikt til kunst og kultur som et rum, hvor der er plads til eksperimenter. Ved byrådsdebatten, hvor den politiske opbakning til **AARHUS 2017** blev endeligt vedtaget blev denne pointe fremhævet: „Festugetemaet understreger netop, hvor vigtigt det er, at vi tør tænke stort, og at vi tør tænke nyt. Men også at vi engang imellem tør prøve noget, der ikke er hundrede procent sikkert – at vi tør begå en fejl. Hvis ikke vi tør begå fejl ifm. kulturhovedstadsprojektet, så tør vi ikke prøve noget nyt. Det tror jeg, er hele forudsætningen for at gentænke".

Ambitionen om at skabe plads til det ukendte og om at opmuntre til fri tænkning, fri kreativitet og fri forskning bliver sværere og sværere at indfri. Kunstnere, arkitekter, forskere, ungdoms- og socialmedarbejdere og unge mennesker har understreget denne pointe gentagne gange i løbet af vores forberedelsesproces. I en verden, hvor rationalitet og logik vinder større indpas hver dag, er der et desperat behov for at reflektere, genoverveje og at skabe.

Behovet for at skabe rum til ubegrænset kreativitet og originalitet er noget, der motiverer og mobiliserer vores projekt. I **AARHUS 2017** projektet skal det være tilladt at begå fejl. Der skal være åbenhed for skæve forslag, vilje til at ændre standpunkt, plads til at tænke frit og til at turde handle modigt på nye erkendelser og ideer. Det er værdigrundlaget for det europæiske laboratorium, vi vil skabe med **AARHUS 2017**.

AARHUS 2017 VIL GØRE AARHUS TIL EN ENDNU MERE EUROPÆISK BY

En vigtig motivation for kandidaturet er at udskifte en almindelig opfattelse af byen som værende anonym i europæisk sammenhæng med en vilje til at engagere sig i Europa. Til at definere sig selv som en europæisk by – snarere end bare som en by i Europa. Det er ikke blot en leg med ord. At være en europæisk by indbefatter et nyt tankesæt, en forpligtelse på mange niveauer – en følelse af ambition.

Aarhus kan bryste sig af at have en international profil og et internationalt perspektiv i mange sammenhænge. Aarhus Universitet er i top 100 blandt universiteter i verden på flere indflydelsesrige ranglister. Universitetet arbejder strategisk med at styrke den internationale profil gennem tilknytning af flere internationale forskningskapaciteter, vækst i antallet af internationale ph.d.-studerende og med en fysisk samling af aktiviteter for internationalisering og talentudvikling. Af de 50.000 studerende på byens uddannelsesinstitutioner er ca. 6.000 udenlandske, primært fra europæiske lande.

Region Midtjylland har kunst- og kulturorganisationer, der er ledende i forhold til interkulturelt samarbejde, og som altid arbejder i en europæisk sammenhæng. Den Europæiske Filmhøjskole i Ebeltoft, Odin Teatret i Holstebro, The Animation Workshop i Viborg, Swinging Europe i Herning og uddannelsesinstitutionen Kaospiloterne i Aarhus er blandt de bedste eksempler på institutioner, der tænker og agerer europæisk. Flere af regionens vigtigste virksomheder er velkendte brands, der sætter markante nye internationale trends, både inden for design, arkitektur, energi, fødevarer og sundhed.

Vi har placeret de internationalt orienterede aktører i en kontekst, hvor de både leder og støtter ECoC-projektet. Det er et klart strategisk træk, som lader os bruge ECoC-projektet som en "kulturel bro", der kan involvere byen og regionen i en bredere og langt mere forpligtende europæisk sammenhæng. Disse aktører skal være drivere i en udvikling, hvor hele byen og regionen i højere grad engagerer sig på den europæiske scene, i højere grad agerer internationalt og påtager sig et ansvar for at løse fælleseuropæiske problemer.

For at styrke Aarhus' internationale position blev byens nye internationale brand – "Aarhus, Danish for Progress" – lanceret i 2011. Brandet udsprang af to internationale bureauers analyse af byens "DNA", og uafhængigt af hinanden førte denne analyse og forberedelsen af ECoC-kandidaturet til meget enslydende konklusioner om Aarhus' potentiale som kreativt og innovativt kraftcenter. Region Midtjylland arbejder også målrettet med en internationaliseringsstrategi på såvel erhvervs- som kulturområdet.

De europæiske ambitioner betyder, at vi må engagere os i et langt mere dynamisk og ukendt landskab. Vi tror på, at ECoC-titlen vil være en platform, hvorfra vi kan redefinere os selv, vores by og vores region. Hvorfra vi kan genfinde vores rolle i Europa i lyset af de nye udfordringer.

AARHUS 2017 VIL SIKRE, AT VI KAN AGERE PÅ KULTURKLØFTER OG KONFLIKTER

Aarhus blev i 2005 ufrivilligt genstand for hele verdens opmærksomhed, da det danske, nationale dagblad Jyllands-Posten med hovedsæde i Aarhus offentliggjorde de nu både berømte og berygtede tegninger af profeten Muhammed. Tegningerne blev startskuddet til en verdensomspændende bølge af reaktioner spændende fra lovprisninger over ringeagtsytringer til deciderede protestaktioner mod danske virksomheder. Efterspillet var uden fortilfælde for byen eller for den sags skyld hele nationen. Det betød, at den offentlige opinion var delt, og at byen blev tvunget frem på den globale scene.

Det er en arv, som vi er nødt til at håndtere. Ikke alene gennem forsvarstaler eller ideologiske erklæringer, men gennem handlinger – kulturelle handlinger. Hvis byen skal redefinere sig selv som en "europæisk by", må vi vise, at Aarhus er et sted, hvor alle har retten til og muligheden for at engagere sig i spørgsmål, der kan være kontroversielle, men også et sted, hvor kulturelle forskelle møder forståelse og respekt.

Man kan måske sige, at vores tid er præget af dilemmaerne "æstetik eller etik", og "ytringsfrihed eller ytring under ansvar".

Risikoen for, at Aarhus får et globalt ry for at være en "ekstremist-venlig" by, er til stede. Den 31. marts 2012 afholdt Danish Defence League – i samarbejde med deres engelske pendant – en demonstration i Aarhus, der omtales som anti-muslimsk. ECoC-titlen skaber på den anden side en platform og et forum for engagement i spørgsmål, der trænger sig på i den vigtige europæiske og globale værdidebat.

AARHUS 2017 VIL HJÆLPE MED AT FINDE SVAR PÅ UDFORDRINGER

Vi ser ECoC som en mulighed for at forstørre vores egen og andres dagsorden. Vi har brug for at anvise veje til kreativ vækst. Og vi har brug for at udvikle bæredygtige alternativer til fossile energikilder. Der er behov for et "forandringens klima" for at modvirke "klimaforandringen".

Den offentlige sektor bliver udfordret ikke bare i vores by, men i byer overalt i Europa. Det er et resultat af den økonomiske krise, som vi stadig kæmper med, men også af den ændrede befolkningssammensætning med en voksende andel af ældre medborgere. Vi har brug for nye modeller for medborgerskab, der gør det lettere for borgere at påtage sig en mere direkte og opgaveorienteret rolle i samfundet.

At konfrontere fælles udfordringer og arbejde på fælles løsninger i Europa, er langt vigtigere i disse tider end bare at "præsentere lokale forskelligheder". Vi ved, at Aarhus, Region Midtjylland og de øvrige kommuner i regionen tilsammen besidder engagement, vilje og ressourcer til at få andre i Europa til at engagere sig i disse udfordringer. Og vi tror på, at vi har noget at tilbyde Europa. Det er vores ambition, at **AARHUS 2017** med de strategiske projekter i årene forud kan skabe nogle af de laboratorier, som kan anvise løsninger og skabe forandring.

Aarhus Rådhus. Kulturnatten

Mejlgade for Mangfoldighed. 2010

Smukfest. 2010. Bureau Detours

Love Alley af Marianne Jørgensen. Juli 2011

Sculpture by The Sea. Juni 2009

Lys, Lyd og Landskabe. Elle-Mie Ejdrup. September 2011

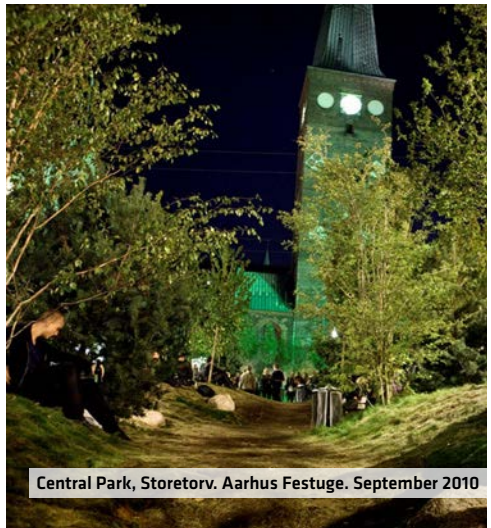
Central Park, Storetorv. Aarhus Festuge. September 2010

Icons for now. Steve Powers

– Hvad opfatter byen som den vigtigste udfordring i forbindelse med udpegelsen? Hvilke **mål** har byen for det pågældende år?

Ambitionerne for **AARHUS 2017** er sammenfattet i seks strategiske mål. Formulering af målene tager afsæt i både de langsigtede strategier for Aarhus Kommune og for Region Midtjylland. De afspejler desuden formålet med selve ECoC projektet. Samtidig reflekterer disse mål resultater af vores forberedelsesproces.

De seks mål er sidestillede og samlet afspejler de et projekt, hvor det kulturelle, det bymæssige og det sociale spiller sammen, og hvor den lokale og de europæiske dimensioner interagerer.

Målene har været bredt debatteret og er endeligt vedtaget af et enigt Aarhus Byråd og godkendt i 18 kommunalbestyrelser samt Regionsrådet for Region Midtjylland.

De forankrer projektet og samtidig giver de projektet et klar afsæt, idet alle aspekter af Aarhus2017 skal forholde sig til disse mål, herunder projekter, markedsføring og kommunikation, infrastruktur og øvrige investeringer.

Det er en naturlig motivation for Aarhus Kommune og Region Midtjylland at se **AARHUS 2017** som en central drivkraft for at skabe vækst og forstærke en positiv udvikling i byen og regionen. Innovation, kreativitet og eksperimenter udgør kernen i denne udvikling - og deltagelse, engagement, bæredygtighed og mangfoldighed er centrale værdier i projektet.

Endelig er det en motivation for kommunernes, regionens og mange aktørers engagement i projektet, at Aarhus ved at blive **ECOC 2017** kan udvikle sig fra en by i Europa til en europæisk by.

FIGUR 1.1: STRATEGISKE MÅL

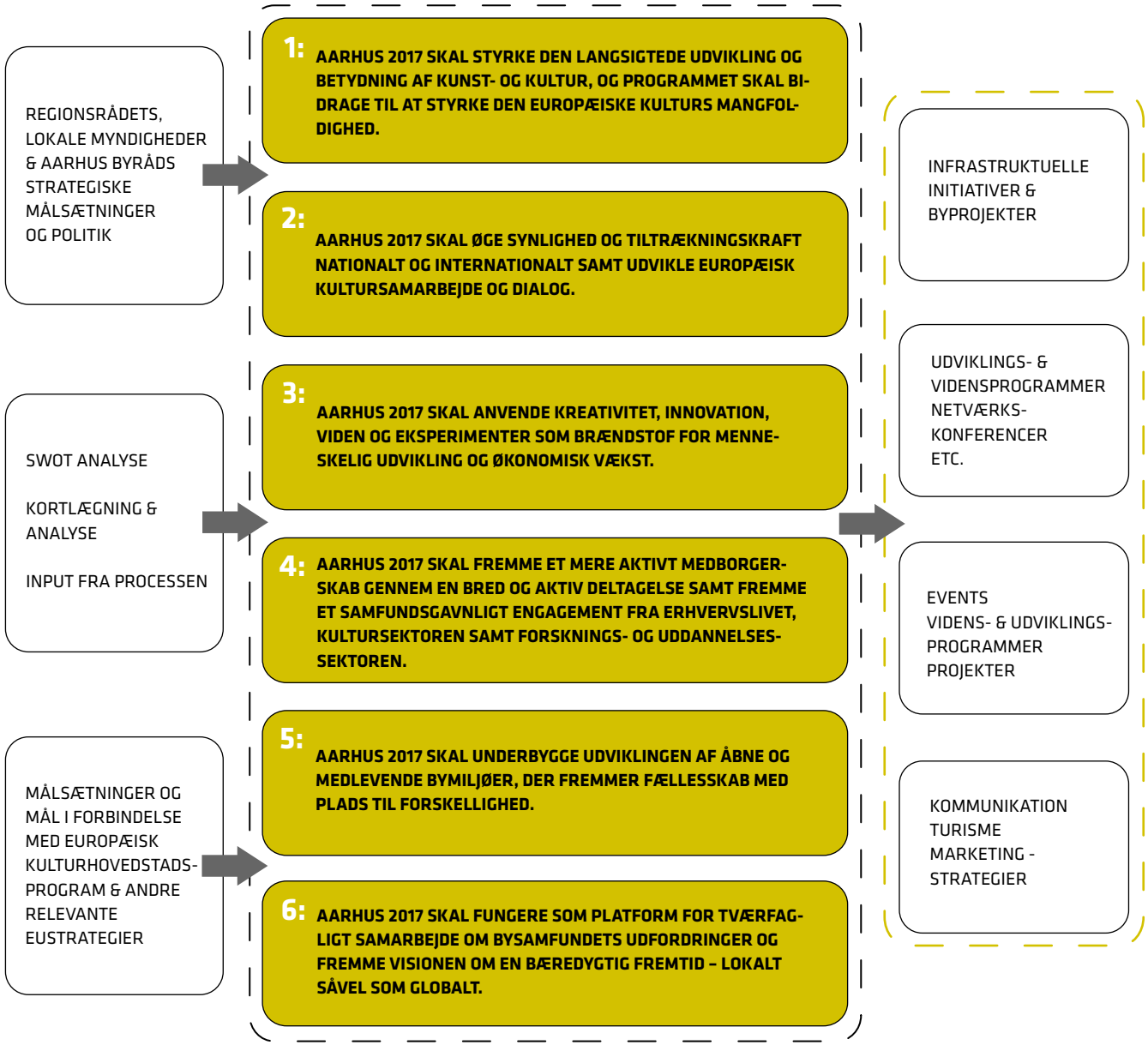

1.2 Gør rede for idégrundlaget for det **program**, som iværksættes, hvis byen udpeges til Europæisk Kulturhovedstad?

PROGRAMKONCEPT FOR AARHUS 2017

Vores program er bygget op omkring et tiår – fra 2008 til 2018, fordi bæredygtighed skal opbygges over flere år. Nøgleprogrammerne skal forankres, så de kan overleve efter 2017. Fundamentet i vores programkoncept bygger på denne ambition, som også er udtrykt i målsætningen om, at **AARHUS 2017** skal styrke den langsigtede udvikling og betydning af kunst og kultur.

Med dette mål for øje har vi siden 2008 arbejdet med en involverende proces. Den har lagt grunden for det arbejde – de strategiske projekter - som bliver sat i gang allerede i 2013.

I denne proces er vi sammen med kulturaktører, kunstnere, uddannelsesinstitutioner, virksomheder, kommunerne og repræsentanter fra civilsamfundet nået frem til en række strategiske tiltag, der styrker det brede fundament for kultur – frem mod 2017 og i årene derefter. Det afspejles i, at mange af projekterne er skabt med afsæt i reelle behov, formuleret i åbne "co-creation" processer og drevet af alliancer, hvor aktørerne er gået sammen om at løfte større og mere visionære projekter frem for at satse på individuelle projekter.

ET UDVIKLINGSPROGRAM 2013-2016

I perioden 2013-2016 bliver indsatsen rettet mod strategisk udvikling af den kulturelle og kreative sektor. Vi investerer i at udvikle og producere – med nye kunstnere, nye formater og nye samarbejdspartnere. Indsatsen vil have selvstændig værdi og består af to tværgående programstrategier og en indsats for opbygning af projekter med længere tidshorisont.

- Kulturel infrastruktur: Opbygning af og færdiggørelse af kulturel infrastruktur, byfornyelse og forbedring af det offentlige rum i perioden 2010-2016. Her er der tale om en lang række nyskabende projekter, som ikke alene skaber nye "arkitektoniske rammer", men som fundamentalt giver nye muligheder for at gentænke kunst og kulturformater, vidensrum og sociale rum.
- Soft City – et videns- og kompetenceprogram for Aarhus 2017: Opbygning af viden, kompetencer, netværk og knowhow i den kulturelle og kreative sektor i 2013-2016. Det gør sig gældende i forhold til professionelle kunstnere og skabere, til børn og unges kulturelle kompetencer og endelig i forhold til bredere samfundsgrupper.
- Centrale kulturprogrammer og -projekter med langsigtede perspektiver, herunder større internationale samarbejdsprojekter, udvikling af eksisterende festivaler, regionale netværksprogrammer samt større enkelt projekter

FIGUR 1.2: ET UDVIKLINGSPROGRAM 2013–2016

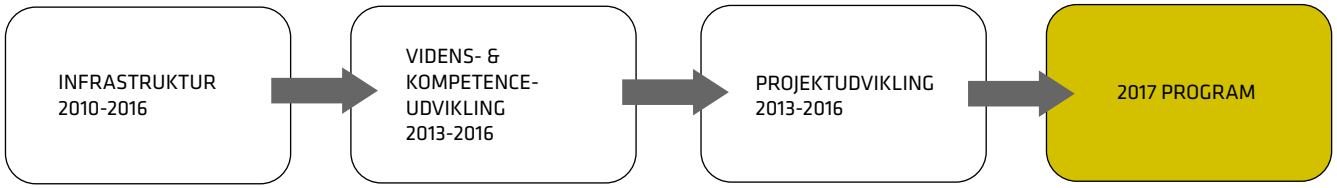

Godsbaneudstilling i Glascontaineren på Bispetorv 2010.

RETHINK Ebeltoft

Radio RETHINKpå SPOTfestival 2012

PROGRAMOPBYGNINGEN I FIRE TRIN

Selve programmet opbygges i fire trin:

1. Strategiskeprojekter,netværksprojekter,europæiskesamarbejder med langt tidsperspektiv i perioden 2013-2016 (indeholder projekter, der er med i ansøgningen, og som bliver formelt godkendt medio 2013).
2. Mellemstore projekter, scenekunstserier for kulturcentre og udendørsarenaer, festivaler, samproduktioner, kommissionerede projekter, internationale partnerskaber med 2017. Der vil være åbent for projektforslag i slutningen af 2014.
3. Mindre projekter, projekter i lokalsamfund, børnekulturprojekter, lokale begivenheder og ungdomsprojekter i 2017. Der vil være åbent for projektbeskrivelser i slutningen af 2015.
4. Spontane og ikke-planlagte begivenheder i 2017, der eksempelvis opstår i tilknytning til internationale begivenheder

De fire trin sikrer, at organisatorer, kunstnere og fællesskaber har muligheden for at planlægge på kort, medium og langt sigt.

FIGUR 1.3: UDVIKLING AF STRATEGISKE PROJEKTER

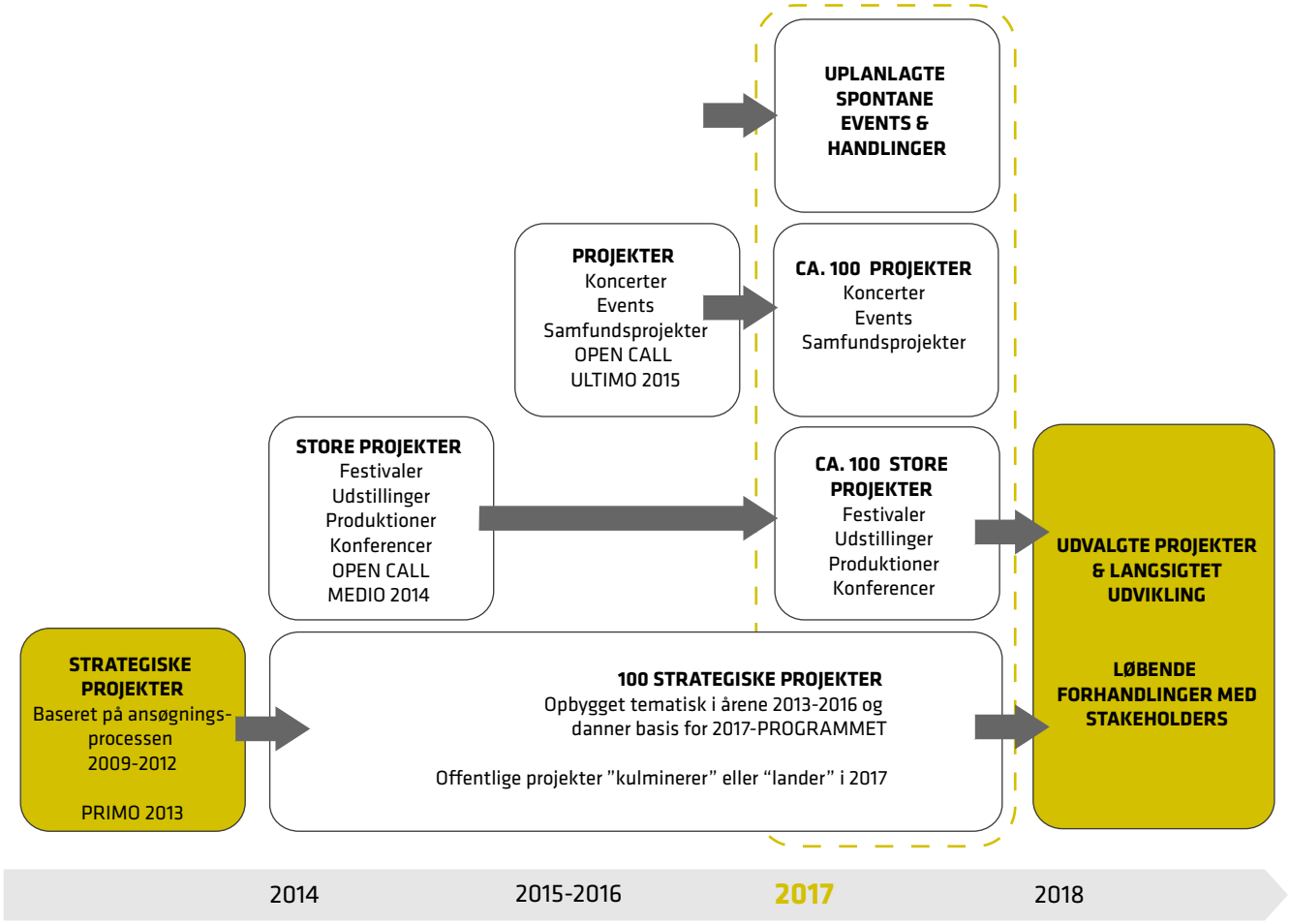

PROGRAMSTRUKTUR

Vi anvender temaet **RETHINK** på tre programområder, som definerer vores overordnede programstruktur:

- **Byen** – kultur som vores fysiske miljø og sociale struktur. By-programmet dækker det urbane rum som arkitektur og byudvikling – fremtidens by. Men også kulturlandskaber, der binder regionen sammen, byens hukommelse og historie og den legende by, hvor vores fælles identitet formes.
- **Kunst og kreativitet** – kultur som produktion er det andet naturlige element i et kulturhovedstadsprogram. Begrebet kreativitet omfatter både kunsten og hele den kreative sektor, der i vores region har en historisk nøgleposition. Den digitale by definerer vi som et program, der udvider kunstens muligheder, og hvor vi finder kimen til nye formater, ny formidling og nye forbindelser.
- **Værdier** – kultur som etiksystem, moral og adfærdsnormer. Her inddrager vi samfundsmæssige og kulturelle normer i vores programtænkning. I en tid, der er præget af konflikter mellem holdninger, og hvor nye fællesskaber skal genskabes i vores byer og i vores kultur, er de tre kerneværdier demokrati, bæredygtighed og mangfoldighed holdepunkter for processer og projekter, der både konfronterer og forsoner – og former nye alliancer.

FIGUR 1.4: PROGRAMSTRUKTUR FOR AARHUS 2017

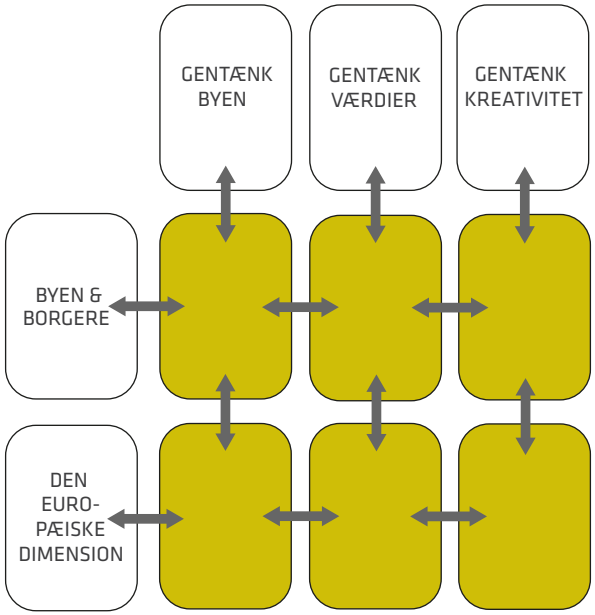

Projekter under programområdet Byen vil i særlig grad tjene til at realisere målet om, at **AARHUS 2017 skal underbygge udviklingen af åbne og medlevende bymiljøer, der fremmer fællesskab med plads til forskellighed.**

Programområdet Kunst og Kreativitet vil indeholde projekter, som **bidrager til at styrke den europæiske kulturs mangfoldighed**. Og programområdets projekter skal sikre, at **AARHUS 2017 anvender kreativitet, innovation, viden og eksperimenter som brændstof for menneskelig udvikling og økonomisk vækst.**

Programområdet Værdier inviterer til, at **AARHUS 2017 fungerer som platform for tværfagligt samarbejde om bysamfundets udfordringer og fremmer visionen om en bæredygtig fremtid – lokalt såvel som globalt.**

Vi vil sikre, at EU's to vigtigste programakser "Byen og Borgerne" og "Den Europæiske Dimension" anvendes på projekter inden for alle tre programområder.

ÅRETS PROGRAMKONCEPT

Selve året 2017 skal være et års intensive oplevelser og festligheder i form af udfordrende, offentlige programmer. Året 2017 er kulminationen, hvor de strategiske projekter skal levere det ekstraordinære. Projekter og begivenheder bliver derudover udvalgt gennem både open calls i 2014 og 2015 og gennem kuratering. Vores mål er, at mindst halvdelen af alle live-programmer og udstillinger i "kunst"-delen af programmet i 2017 skal være med nye produktioner.

Året deles op i tre sæsoner: Forår – Sommer – Efterår. Opdelingen giver publikum og deltagere en fornemmelse af dramaturgi og dynamik. Sæsonerne vil signalere brede forandringer i programmets fokus. De knytter sig til skift i årstiderne samt til den kulturelle kalender – januar til april, maj til august og september til december.

Programmet i 2017 kommer til at omfatte ca. 100 større og op mod 150–200 mindre projekter – 17.500 individuelle arrangementer – og vi forventer 3,8 mio. publikummer til årets begivenheder på regionalt niveau.

AARHUS 2017 programmet bliver tilgængeligt for alle. Vi vil sikre, at årets vigtigste begivenheder er gratis for at fremme aktiv deltagelse. Vi vil bruge hustage, baggårde, kystlinjer, saneringsmodne fabrikker, parker, skove og søer, og vi vil invadere arbejdspladser, hospitaler, rådhuse, skoler og børnehaver. Vi vil sikre, at programmet henvender sig til alle borgere for dermed at leve op til målsætningen om, at **AARHUS 2017 skal fremme et mere aktivt medborgerskab gennem en bred og aktiv deltagelse.** (Programaksen Byen og Borgerne)

2017 er året, hvor man kan opleve de store udstillinger, den internationale scenekunst, de magiske koncerter. Det er året, hvor målet om, at **AARHUS 2017 skal øge synlighed og tiltrækningskraft nationalt og internationalt samt udvikle europæisk kultursamarbejde og dialog, for alvor skal realiseres.** (Programaksen Den Europæiske Dimension)

2018 RELANCERING

Efter evaluering og gennemgang af projekterne (2017/2018) forventer vi, at udvalgte projekter vil fortsætte og blive integreret i den kulturelle langtidsplanlægning. Der afsættes et budget på 3,5 mio. euro i 2018.

FIGUR 1.5: SÆSONPROGRAM 2017

FORÅR 2017

Vi ser indad og tilbage – med nye øjne og nye perspektiver.
En sæson med afsæt i at gentænke og genfortælle byens kulturhistorie og byens og regionens forbindelser med Europa.
En sæson, der sikrer, at nye stemmer, nye fortællinger og ny formidling åbner for nye fortolkninger af byen og dens museer.

25 STØRRE PROJEKTER
4.000 ARRANGEMENTER
1 MIO. BESØGENDE

SOMMER 2017

Vi ser udad med et globalt perspektiv, hvor landskab og naturkræfter spiller en rolle for sindet, kroppen og bevidstheden. Vi bevæger os ud i byrummet og ud af byen til nye oplevelser og nye erkendelser.
En sæson, hvor vi mærker musikken, teaterkunsten og filmen med rødder i Europa. Hvor vi samles om ekstraordinære fællesoplevelser.

50 STØRRE PROJEKTER
10.000 ARRANGEMENTER
2 MIO. BESØGENDE

EFTERÅR 2017

Vi ser fremad mod forandringer og nye modeller - endda nye utopier.
Vi ser at ungdom og eksperimenter har plads til at formulere sig, og at kunsten er både ekstrem og samtidig meningsfuld.
En sæson, hvor nye brydninger i tiden, nye formater og nye formuleringer tegner nye muligheder og fremtider - lokalt og europæisk.

25 STØRRE PROJEKTER
3.500 ARRANGEMENTER
0,8 MIO. BESØGENDE

1.3 Kan dette program udtrykkes med et slogan?

Vores tema er **RETHINK**. **RETHINK** er et forsøg på at forbinde os med tiden og med tidsånden. Et forsøg på at spille en rolle i en tid, hvor alle griber efter løsninger og nye samfundsmodeller. En tid, som præges af usikkerhed og tvivl og af modstridende interesser, modstridende etiske og moralske standpunkter og overbevisninger. Vi mener, at **RETHINK** opsummerer tiden og tidens behov.

HVORFOR RETHINK?

Vi mener, at det at påtage sig rollen som Europæisk Kulturhovedstad indebærer et (med)ansvar for den europæiske drøm. Et ansvar for, at drømmen ikke smuldrer eller spiller fallit. Et ansvar for, at de europæiske byer er i stand til at håndtere de stigende interkulturelle spændinger, den sociale splittelse og den kulturelle spaltning. Rollen som ECoC-by sætter os ud over egne interesser og selvpromovering. Når vi har valgt **RETHINK**, har vi også forpligtet os til at skabe en platform, som er fremtidsorienteret.

Vores tema udspringer af vores proces, og derfor er det troværdigt. Behovet for at gentænke har været gennemgående i stort set alle vores møder, workshops og visionsseminarer. **RETHINK** indebærer at være kritisk og selvkritisk. **RETHINK** indebærer at bruge og genbruge erfaringer og praksis i erkendelsen af, at viden både skal bøjes og sammensættes på ny.

Temaet **RETHINK** er fundet gennem involvering af flere tusinde borgere, der alle har givet deres bud på, hvad der gør Aarhus og den omkringliggende region til noget særligt i Europa. Borgerne har konkret ønsket et projekt, der har samfundsmæssig relevans i deres hverdag og i deres fremtid, med nye bud på løsninger på morgendagens udfordringer.

Byen og regionen har konkrete platforme, der kan være afsæt for gentænkning. Både gentænkning af kulturinstitutioner og biblioteker, skoler og uddannelsessteder, boliger og boligkvarterer. En gentænkning af det offentlige rum, hvor borgere kan engagere sig på ny i lokalsamfundet. En gentænkning af metoder, hvor bæredygtige løsninger og vedvarende energi er langt fremme. De konkrete platforme giver også kompetencer, som vi gerne vil spille ind med i denne fælles gentænkning, som skal konkretiseres i projekter, scenarier og situationer.

Det er i denne konkretisering af vores overordnede mindset, at vi vil anvende mere konkrete begreber som at "genfortælle" vores historie, at "genbruge" vores materialer og "gendigte" musikalske kompositioner - som vi eksemplificerer i besvarelsen af spørgsmål 2.2 og 2.3.

RETHINK er langt mere end et klassisk "tema" eller "slogan" – det er et mindset og et afsæt. En progressiv tankegang, der handler om at handle og tænke klogere i dag, end vi gjorde i går. I erkendelse af, at mange eksisterende løsninger ikke er holdbare, vil vi anvende **RETHINK** i en søgen efter "next practice" i fysiske forandringer af byen og i kunstneriske, kulturelle og sociale sammenhænge.

RETHINK udgør dette fælles afsæt, som indkredser vores tænkning.

Vores tema er blevet testet af borgerne, politikerne, blandt regionens førende erhvervsfolk og ikke mindst blandt vores projektsamarbejdspartnere både i regionen og internationalt. Der er allerede mange eksempler på, at **RETHINK** anvendes i Byrådet, af virksomheder og i kulturinstitutionerne. **RETHINK** *giver mening* for borgerne, i det politiske landskab, i erhvervslivet og i kunstverdenen. **RETHINK** rummer mangfoldigheden fra det hverdagsagtige og jordnære til det visionære og elitære. Og det vinder genklang i et europæisk perspektiv. Vi er sikret stærk og solid støtte.

RETHINK SOM AFSÆT FOR VORES PROGRAM

Temaet er med til at definere vores programtænkning på flere måder. Der er en konstant dimension af refleksion, debat og læring. Der er en hensigt om at afprøve nye metoder og koncepter. Det signalerer, at projekterne er forankret i en proces. Der er anledning til at se på konkrete udfordringer. Der er en demokratisk og involverende ånd.

Vi sigter mod, at **RETHINK** præger tiden således, at projektet er en inspiration og et afsæt for en bredere "gentænkning" i samfundet.

Ved at **gentænke byen** tager vi afsæt i de projekter, der er med til at åbne byen og til at forbinde byen og modarbejde den stigende segregering. Her skal alternative byrum genanvendes som sociale rum, oplevelsesrum, fortællerum og kunstrum. Vi vil gentænke de klassiske opdelinger mellem by og land, fremtid og fortid, med nye kunstmedier og ruter på kryds og tværs af landskaber. Vi vil arbejde med kunstige landskaber og midlertidige rum. Vi vil gentænke landsbyer og sommerhuse, både fysisk og funktionelt, og involvere den lokale befolkning i radikale og sjove, men meningsfulde eventyr. Vi vil gentænke både gaderum og lokalområder med borgere, der genfortæller deres egne historier, laver guidede ture, holder åbent hus og laver nye kort over "hemmelige steder".

Vi vil **gentænke kunst og kreativitet** ved direkte at udfordre vores kulturinstitutioner, vore formidlingsmodeller for kunst og kultur samt kunstens og kulturens plads i samfundet. Her arbejder vi både med eksisterende institutioner og med konkrete bud på nye "rum", nye kunstformater og nye æstetiske greb. Vi vil arbejde med digital kreativitet, hvor kimen til nye formater og ny formidling findes. Vi fokuserer på kunstnere, som er kendetegnet ved nybrud og gennembrud – både i et historisk perspektiv og i et nutidigt perspektiv. Kunstnere, der både ser samfundet udefra og samtidig er "foran" og kan signalere nye erkendelser.

Vi vil **gentænke værdier** ved at se på vores overordnede forhold til værdier, der har deres udgangspunkt i religiøse, kulturelle og nationale værdisæt – både gennem udstillinger, debatter, konferencer og læringsprojekter med skoler og større europæiske netværksprojekter. Der bliver taget afsæt i de tre kerneværdier demokrati, bæredygtighed og mangfoldighed. Vores program vil gentænke borgerens rolle i bysamfundet med konkrete engagementsprojekter. Vi vil gentænke bæredygtighed gennem løsninger i lokalsamfundet – på landet og i byen. Med konkrete erfaringer, modelprojekter, besøgssteder, produktion og fremvisning af next practice modeller - med både lokalt og europæisk islæt. Mangfoldigheden gentænkes i forhold til vores by i en europæisk byforståelse, hvor ensretning udfordres, og mangfoldighed ses som en naturlig og positiv kraft i samfundet.

Godsbanen, 11. august 2007

Godsbanen, 28. januar 2011

Godsbanen, 7. december 2011

Godsbanen, januar 2012

Åbning af Godsbanen, 30. marts 2012

Åbning af Godsbanen, 30. marts 2012

Godsbanen, SPOT-festivalen, maj 2012

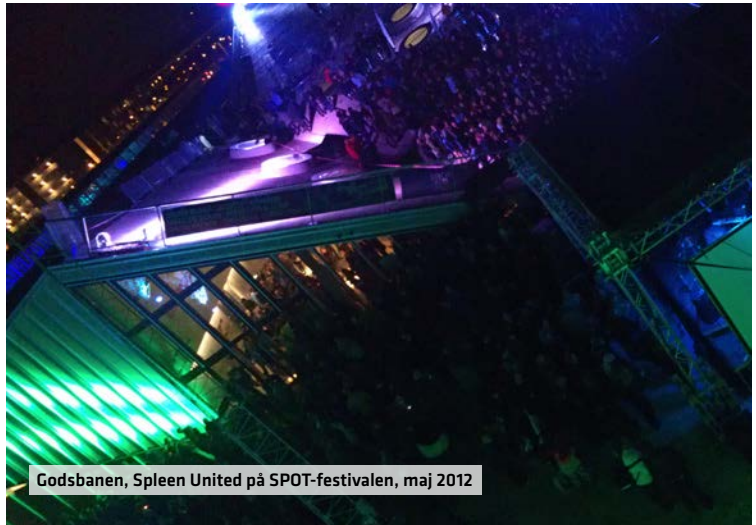
Godsbanen, Spleen United på SPOT-festivalen, maj 2012

Godsbanen, VETO på SPOT-festivalen, maj 2012

1.4 Hvilket geografisk **område** ønsker byen at inddrage i aktionen „Europæisk Kulturhovedstad"? Hvorfor?

HVORFOR ET REGIONALT SAMARBEJDE?

Aarhus er det formelle udgangspunkt for **AARHUS 2017** og fungerer som projektets naturlige knudepunkt og frontløber. Aarhus har med det udgangspunkt søgt og etableret et bredere samarbejdsfelt, så projektet hviler på et solidt forankret regionalt og tværkommunalt samarbejde.

Region Midtjylland som organisation har været en helt essentiel samarbejdspartner i ansøgningsprocessen og har bidraget væsentligt økonomisk og med medarbejderressourcer i forberedelsen af ansøgningen. Regionen har desuden indarbejdet kulturhovedstadsprojektet i udviklingen af udvalgte strategier, fx den regionale turisme, kreative erhverv, bæredygtighed og udviklingen af regionale oplevelsesfyrtårne. Regionen har også en ledende rolle i en række internationale initiativer.

Den proces, vi har gennemgået, har vist, at hvad der i udgangspunktet var en spændende mulighed, nu er en klar nødvendighed. Aarhus er ansøger til titlen som ECoC, men beslutningen om at gennemføre projektet i et stærkt regionalt samarbejde, der blev truffet på et meget tidligt tidspunkt i processen, understøtter vores tema, sikrer en stærk infrastruktur, øger vores ressourcer og højner kompetenceniveauet.

Vi er klar over, at man i realiseringen af projektet ikke kan definere eller begrænse samarbejdet mellem kunstnere og kulturinstitutioner geografisk. Disse samarbejder defineres ud fra viden og ressourcer – også med partnere i andre regioner i ind- og udland. De nationale kunst- og kulturaktører – hvoraf hovedparten er placeret i København – vil selvsagt også spille en væsentlig rolle for **AARHUS 2017** projektet, i den udstrækning samarbejdet styrker projektet og skaber synergi. Men Aarhus, de øvrige 18 kommuner og Region Midtjylland vil med projektet påtage sig et nationalt og i høj grad også europæisk ansvar og dermed være åbne for frugtbare samarbejder.

VALG AF REGIONAL SAMARBEJDSPARTNER

En region kan defineres ud fra forskellige perspektiver – geografisk, kulturelt, historisk eller politisk/administrativt. I en ECoC kontekst må alle perspektiver medtages, hvis modellen skal være bæredygtig og ikke blot interessant på papiret.

I 2007 blev det politiske og administrative Danmarkskort ændret af en gennemgribende strukturreform. 13 amter blev erstattet af fem store regioner, og de 271 kommuner blev lagt sammen til 98. Region Midtjylland blev dannet som en af de fem regioner med et indbyggertal på 1.267.000.

Der er en række gode argumenter for at vælge Region Midtjylland:

EN SAMMENHÆNGENDE ERHVERVSSTRUKTUR

Midtjylland har været Europas spisekammer i generationer og forsynet Europas befolkning med bl.a. mejeriprodukter, okse- og svinekød. Landbrugets høje produktivitet har dannet grobund for en massiv forædlingsindustri og dermed skabt forbindelse mellem by og land. Midtjylland bygger på sine naturlige ressourcer og har skabt vækst og velstand ved at dedikere hedelandskabet til tekstilproduktion. Hovedsædet for en af verdens største beklædningsvirksomheder, Bestseller, ligger i dag i den lille by Brande i Midtjylland og bygger netop nu nyt domicil i Aarhus. I Herning ligger Skandinaviens største uddannelsesinstitution inden for mode/design (TEKO).

Evnen til at udnytte vindens energi har skabt en region, som kan bryste sig af titlen "Capital of Wind Energy" med en stærk erhvervsklynge, der strækker sig fra den lille ø Samsø i øst til Ringkøbing i vest. Aarhus huser desuden hovedsædet for verdens største vindmølleproducent, Vestas. Siemens vindmøllefabrik i Brande med 3.800 medarbejdere er regionens største fabrik. Evnen til at fokusere på kreativitet og innovative løsninger har skabt et af Europas knudepunkter for arkitektur og design samt andre store kreative virksomheder som fx Bang & Olufsen i Struer – et globalt brand.

Regionen omsluttes af Nordsøen i vest og Kattegat i øst. Hovedparten af regionens større byer er havnebyer, og havets tilstedeværelse giver en følelse af fælles identitet med bl.a. traditionelle fiskerisamfund og en stor tiltrækning af turister om sommeren. Regionen er via søveje forbundet til resten af verden – bl.a. spiller Aarhus en væsentlig rolle som Danmarks største containerhavn.

Udnyttelsen af de naturgivne ressourcer og erhvervsudviklingen binder regionen sammen på tværs.

REGIONALE NETVÆRK OG SAMARBEJDSPROJEKTER

- **MMU Midtjyske Museers Udviklingsråd:** ARoS, Blicheregnens Museum, Carl Henning Pedersen og Else Alfelts Museum, Danmarks Fotomuseum, Danmarks Industrimuseum, Dansk Landbrugsmuseum - Gl. Estrup, De Kulturhistoriske Museer i Holstebro Kommune (afdelinger i Holstebro, Thorsminde og på Hjerl Hede), Den Gamle By, Energimuseet, Fregatten Jylland, Gammel Estrup: Jyllands, Herregårdsmuseum, Glud Museum, HEART – Herning Museum of Contemporary Art, Holstebro Kunstmuseum, Horsens Kunstmuseum, Horsens Museum, Kvindemuseet i Danmark, Lemvig Museum, Jens Søndergaards Museum, Moesgård Museum (afdelinger i Aarhus og Odder), Museum Jorn, Museum Midtjylland (afdelinger i Herning, Engesvang og Hampen), Museum Ovartaci, Museet for Religiøs Kunst, Museum Salling (afdelinger i Skive, Spøttrup, Glyngøre og på Fur) Museum Østjylland (afdelinger i Randers, Grenå og Ebeltoft), Naturhistorisk Museum, Randers Kunstmuseum, Ringkøbing-Skjern Museum, Silkeborg Museum, Skanderborg Museum, Skovgaard Museet, Steno Museet, Struer Museum, Viborg Museum, Økomuseum Samsø.
- **Scenekunstnetværket Region Midtjylland:**Scenekunstnetværket Region Midtjylland: Aarhus: Bora Bora, Den Jyske Opera, Granhøj Dans, Opgang2 Turné Teater, Teater Katapult, Filuren,Gruppe 38, Svalegangen, Aarhus Teater. Viborg: Carte Blanche. Holstebro: Black Box Theatre, Odin Teatret, Operaen i Midten. Randers: Randers Egnsteater. Herning: Team Teatret. Rønde: Teaterkompagniet. Ringkøbing: Teatret OM.
- **Demokratiets søjler - Bibliotekerne i Region Midtjylland:** Hovedbibliotekerne i Favrskov, Hedensted, Herning, Holstebro, Horsens, Ikast-Brande, Lemvig, Norddjurs, Odder, Randers, Ringkøbing-Skjern, Samsø, Silkeborg, Skanderborg, Skive, Struer, Syddjurs, Viborg og Aarhus.
- **Det Regionale Børnekultur Forum:** Viborg: Kulturprinsen, Silkeborg: Den Kreative skole. Holstebro: Dansk Talentakademi. Aarhus: Børnekulturhuset.
- **En Regional Filmklub (Biografen Øst for Paradis):** Herning, Holstebro, Horsens, Ikast-Brande, Grenaa, Odder, Randers, Silkeborg, Skive, Struer, Ebeltoft, Viborg.
- **Kunst to go:** (Kunsthaller): Aarhus Kunstbygning, Silkeborg Bad, Kunsthal Brænderigården i Viborg.
- **Jylland og Europa:** Moesgård Museum, Kvindemuseet, Den Gamle By, Gellerup Museum, Gellerup Bibliotek. Lemvig: Museet for Religiøs Kunst. Viborg: Skovgård Museet. Horsens: Danmarks Industrimuseum, Horsens Museum, Auning: Jyllands Herregårdsmuseum og Dansk Landbrugsmuseum Gl. Estrup. Randers: Museum Østjylland.
- **Rethink Urban Planning - Laboratorium**: Kommuner: Aarhus, Randers, Viborg,Silkeborg, Holstebro.
- **Re-welcome Europe**: ARoS, Skive Kunstmuseum, Randers Kunstmuseum, Holstebro Kunstmuseum, HEART – Herning Kunstmuseum, Horsens Kunstmuseum og flere museer uden for regionen.
- **De syd dødssynder - syv af regionens kunstmuseer**: Randers Kunstmuseum, Horsens Kunstmuseum, Skovgaard Museet i Viborg, Museet for Religiøs Kunst i Lemvig, Glasmuseet i Ebeltoft.
- **Playful City og KulturarvSPOR - Østjysk Vækstbånd**: Viborg, Randers, Horsens og Silkeborg Kommuner.
- **VIA University College:** Skive**:** Lærer. Viborg: Karakteranimation, 2d og 3DCG-artists. Randers: CampusRanders. Holstebro: Videreuddannelse. Herning: Beklædningshåndværk, Design og Business, Designteknologi, Tekstildesign - håndværk og formidling. Ikast: Pædagog. Silkeborg: Campus Silkeborg. Aarhus: BA i Nutrition and Health, Diakoni og socialpædagogik, Global Business Engineering. Horsens: Architectural Tech. and Construction Management, Int. Sales and Marketing Management, Markedsføringsøkonomi og Marketing Management.
- **Verdensbilleder (9 af regionens gymnasier):** Rønde, Egå, Viborg, Aarhus, Tilst, Struer og Horsens.

Demokratiets søjler - Viborg Bibliotek og Carte Blanche

Demokratiets søjler - Aarhus Hovedbibliotek

Demokratiets søjler - Aarhus Hovedbibliotek

Demokratiets søjler - Viborg Bibliotek og Carte Blanche

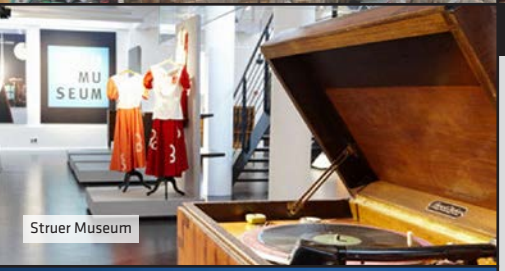

Struer Museum

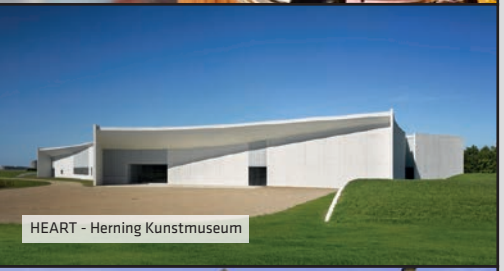
HEART - Herning Kunstmuseum

Spøttrup Borgmuseum

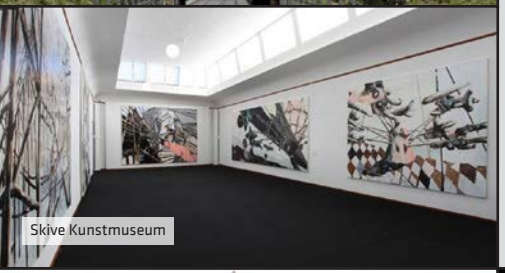
Skive Kunstmuseum

Regionale netværk og samarbejdsprojekter

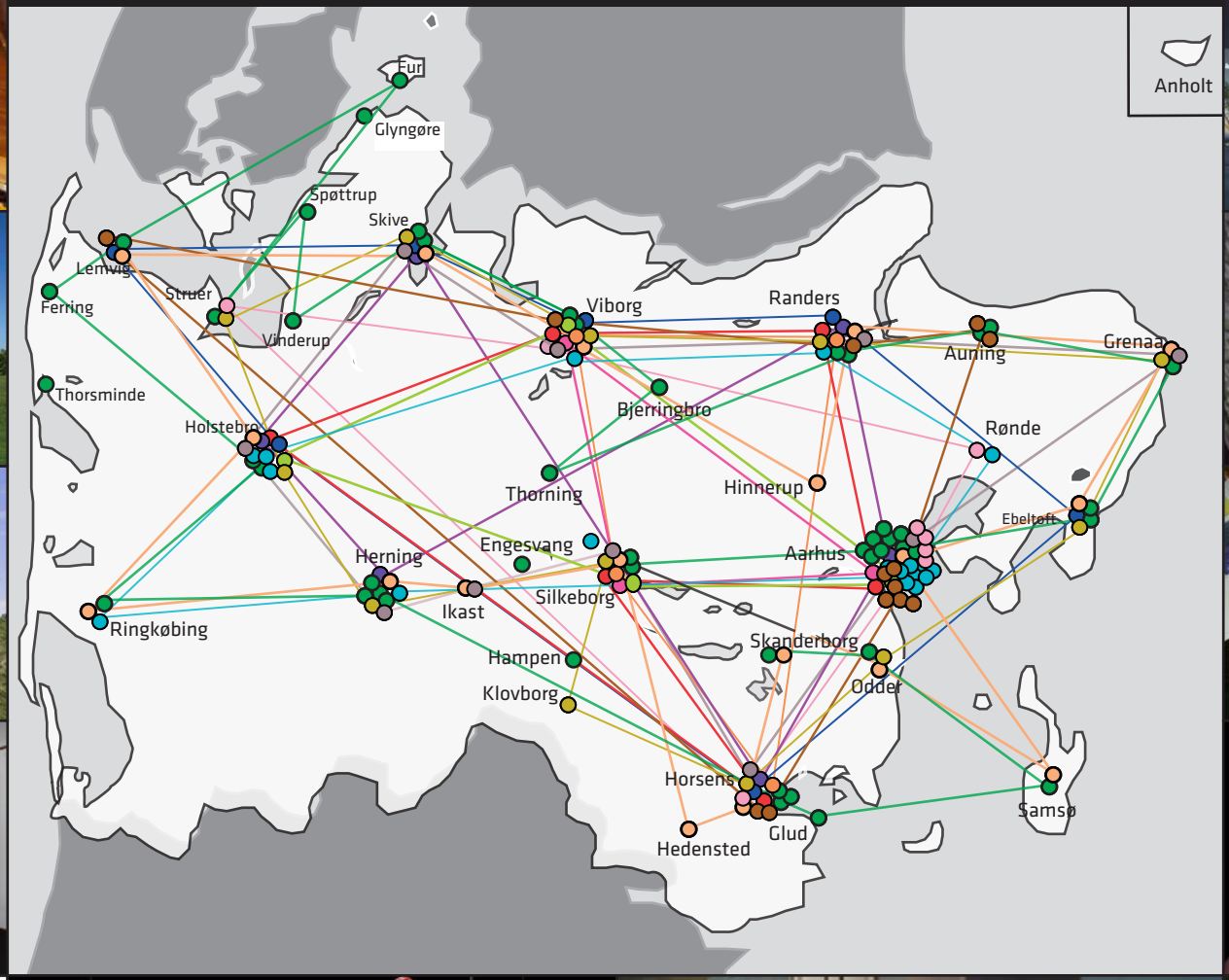

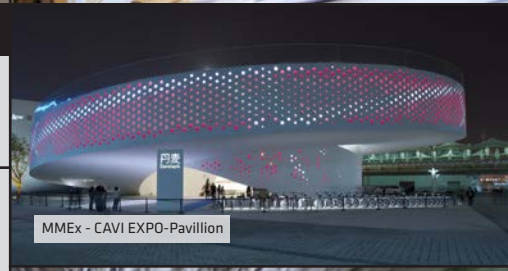
MMEx - CAVI EXPO-Pavillion

MMEx - CAVI, Jette Gejl, Aarhus

MMEx - The Animation Workshop, Viborg

MMEx - Teater Katapult, Aarhus

Scenekunstnetværket Region Midtjylland, Aarhus Teater

Scenekunstnetværket Region Midtjylland, Carte Blance, Viborg

Scenekunstnetværket Region Midtjylland, Team Teatret, Herning

Scenekunstnetværket Region Midtjylland, Odin Teatret, Holstebro

KRITISK KULTUREL MASSE

Aarhus kan ikke opretholde sin fortsatte vækst alene. Aarhus kan ikke tiltrække nok turister alene. Aarhus kan ikke drive store kulturinstitutioner uden et regionalt publikum og regionale medier. Aarhus kan ikke selv levere indhold til en regional tv-station og radiokanal. Og måske allervigtigst: Aarhus kan ikke i sig selv levere en tilstrækkelig international effekt.

Tidligere erfaringer med ECoC viser, at det er helt afgørende for projektets succes at have en tilstrækkelig kulturel infrastruktur til at understøtte programmets høje niveau hele kulturhovedstadsåret igennem. Det giver også meget bedre mening at skabe et stort europæisk kulturprojekt på grundlag af 1.267.000 indbyggere end bare 315.000.

Vi har undersøgt erfaringerne fra en række tidligere kulturhovedstæder. Vi har set på mange forskellige modeller, men især Stavangers tætte samspil med naturen, Marseilles bestræbelse på at knytte uafhængige byer sammen, Ruhrs indsats for at vende en fælles historie til en fælles fremtid og Lilles ekspansive, transnationale strategi. Dertil har vi naturligvis også set på modellen for København 1996 – en inkluderende model, hvor de 40 kommuners samarbejde medførte adskillige langsigtede fornyelsesprojekter i regionen og en langsigtet udviklingsstrategi, der byggede på det regionale koncept.

Vores regionale strategi rummer elementer fra førnævnte modeller – dog tilpasset de særlige vilkår og kvaliteter, der kendetegner Aarhus og Region Midtjylland.

I regionen er der en veludviklet kritisk masse, som kan sikre ECoC projektet dets nødvendige omfang, men også programmets diversitet, så det afspejler en mangfoldighed af subkulturer, henvender sig til forskellige målgrupper og præsenterer mange forskellige æstetiske udtryk. Vi har en ambition om, at projektet giver genlyd i hele Europa via stærke europæiske partnerskaber og projekter.

EN REGION I BALANCE

Regionens bosætningsmønster er et nærmest perfekt balanceret system med indbygget hierarki. Én hovedby, Aarhus, der med sine ca. 315.000 indbyggere huser en fjerdedel af regionens borgere. Seks mellemstore, kulturelt blomstrende byer med mellem 57.000 og 95.000 indbyggere. Hver af disse spiller en regional rolle, og tilsammen huser de en tredjedel af regionens borgere. Endelig er der 12 mindre kommuner med et stort antal mindre byer og landsbyer. Mange af disse byer har en klar kulturel profil, og alle udgør de potentielle arenaer for dette projekt.

I Danmark tales der meget om "Udkantsdanmark". I en europæisk sammenhæng er Danmark faktuelt det land, der har de mindste regionale forskelle og derfor det perfekte sted at teste en afbalanceret relation mellem land og by. Vores tænkning går ikke på by/udkant, men på at gøre land og udkant til opland – en inklusionsstrategi.

STÆRKE REGIONALE NETVÆRK

I løbet af de seneste fem år er der dannet fem regionale kulturnetværk, som allerede har haft en positiv effekt på regionens kulturelle udvikling. **AARHUS 2017** vil inkludere og arbejde med disse netværk, da de udgør en allerede eksisterende og nyttig infrastruktur og rummer over 200 kunst- og kulturaktører i Aarhus og resten af regionen. Nogle af netværkene har et formaliseret samarbejde med Region Midtjylland:

- Midtjyske Museers Udviklingsråd, som tæller 36 museer,
- Scenekunstnetværket i Midtjylland, som består af 19 teatre med professionel ledelse, egen scene og kontinuerlig drift,.
- Videnscenter for Musik, der er et samarbejde mellem regionens 18 musikskoler, Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus Universitet og VIA University College.
- På børnekulturområdet findes BIM (Børnekultur i Midtjylland), som er et tværfagligt, kollegialt netværk.
- Derudover er der i regionalt regi nedsat en tænketank, der arbejder med netværk og strategiudvikling på billedkunstområdet.
- Endelig er der et biblioteksnetværk med 84 hoved- og lokalbiblioteker.
- Endnu et eksempel på et regionalt netværk er det nyligt etablerede VIA University College (2008) med over 17.000 studerende. Netværket har samlet 19 videregående uddannelsesinstitutioner og tekniske skoler, herunder flere kunst- og medieuddannelser, placeret i 14 forskellige byer. En samlende struktur med en høj grad af uafhængighed for de enkelte afdelinger.

Den formelle struktur bag det regionale kulturelle samarbejde eksisterer allerede og kan således sikre synergi – lokalt og nationalt. Regionen rummer pt. fire regionale kulturaftaler indgået med Kulturministeriet, hvilket stiller en fælles ramme til rådighed for investeringer i den kulturelle sektor fra både lokalt og statsligt hold. De fire regionale kulturaftaler er:

- Aarhus
- Østjysk Vækstbånd med Randers, Viborg, Silkeborg og Horsens
- Kulturring Østjylland med Norddjurs, Syddjurs, Favrskov, Skanderborg, Samsø og Odder
- Kulturaftale for Midt- og Vestjylland med Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Lemvig, Struer og Ringkøbing-Skjern.

To kommuner – Skive og Hedensted – deltager i dag ikke i disse kulturaftaler, men samarbejder tæt med henholdsvis Kultursamarbejdet i Midt- og Vestjylland og Kulturring Østjylland. Skive Kommune er i forhandling om at deltage i det midt- og vestjyske kultursamarbejde fra 2013.

1.5 Der anmodes om bekræftelse på, at De har opnået **støtte** fra de lokale og/eller regionale politiske myndigheder?

Vores ansøgning hviler på et klart mandat fra hele regionen, hvis stærke engagement skinner igennem på det politiske og – ikke mindre væsentligt – på det operationelle og økonomiske niveau.

AARHUS 2017 har den fulde opbakning fra alle partier i Aarhus Byråd med i alt 31 byrådsmedlemmer. Projektet er således solidt politisk forankret i Aarhus og er dermed stabilt i forhold til eventuelle ændrede politiske styrkeforhold ved kommunalvalgene i 2013 og 2017.

Den politiske opbakning til projektet er lige så stærk i de øvrige 18 kommuner samt i Region Midtjylland. Vi har afholdt fire regionale møder på afgørende tidspunkter i processen, hvor alle byråd har været repræsenteret. Hvert af de 18 byråd har debatteret projektet, og alle byråd har godkendt budgettet og handlingsplanen for projektet på møder fra maj-august 2011. Denne opbakning er bekræftet af de 18 borgmestre med en selvstændig erklæring i juni 2012. På samme måde har regionens øverste organ – Regionsrådet – tilsluttet sig projektet med alle 41 medlemmer bag.

1.6 Hvorledes **integreres** arrangementet i byens og evt. regionens langsigtede kulturelle udvikling?

AARHUS 2017 inkluderes i alle relevante strategier. Projektet er allerede inkluderet i byens og regionens strategier – herunder Aarhus' kulturpolitik 2008–12 og Region Midtjyllands kulturpolitik, hvor den er et naturligt led i internationaliseringsstrategien. Ligeledes er **AARHUS 2017** en del af Aarhus' Erhvervsplan, den internationale strategi og byudviklingsstrategien. Turismestrategien i både Aarhus og regionen peger målrettet frem mod 2017. Hertil kommer Region Midtjyllands strategi for kreative industrier, der også er forankret i 2017-projektet. Fire kommuneklynger i regionen har som nævnt indgået kulturaftaler med Kulturministeriet. Det forventes, at **AARHUS 2017** vil blive et centralt element i disse aftaler frem mod 2017, når kulturhovedstaden er udpeget.

Forankringen af projektet i alle disse strategier er sikret og vil også fremover blive sikret gennem forskellige samarbejdsfora på både politisk og administrativt niveau som beskrevet i afsnittet om projektets organisering (se afsnit III).

Gennem adskillige analyser og undersøgelser af blandt andet den kulturelle sektor i løbet af ansøgningsprocessen er det sikret, at der nu er et overblik over hele den kulturelle sektor i byen og regionen. Vi har dermed en fælles platform og terminologi for beslutninger og for strategisk planlægning. Behov, potentialer, barrierer og muligheder er kortlagt og dokumenteret.

Programkonceptet for **AARHUS 2017** og de strategiske valg, der allerede er truffet, har taget eksisterende såvel som fremtidige politikker i betragtning, og dermed også sektorernes behov og prioriteter. Det sikrer, at projektet ikke arbejder i et vakuum. De strategiske projekter, der er udviklet i denne ansøgning, er således essentielle for byens og regionens langsigtede strategier.

Urban Mediaspace marts 2012

Moesgård Museum marts 2012

Den moderne by i Den Gamle By

1.7 I hvilket omfang påtænker De at **samarbejde** med den anden by, der udpeges til kulturhovedstad?

Baggrund

Europæisk Kulturhovedstad er en enestående mulighed for at bringe to europæiske lande dels til refleksion over deres egen og hinandens kulturelle identiteter, dels at forholde sig til et foranderligt Europa. Man kan derfor argumentere for, at hvis idéen om ét Europa skal give mening, må vi fokusere på det, der er fælles og binder os sammen.

Cypern og Danmark er placeret i hvert sit hjørne af Europa med åbenlyse forskelle i såvel kultur, klima, historie, geografi, topografi som sprog og traditioner. På den anden side er de to lande fælles om at forbinde land med vand og at fungere som brobygger mellem hhv. det europæiske fastland, Mellemøsten og Asien og det europæiske fastland, Skandinavien og De nordatlantiske Øer.

Turismen betyder, at mange danskere har besøgt Cypern. Derimod er det reelle kendskab til landet for de fleste danskere langt mere begrænset. **ECOC 2017** giver mulighed for at ændre på det faktum ved at styrke den gensidige nysgerrighed mellem danskere og cyprioter. De fælles projekter i kulturhovedstadsprogrammet har som mål at skabe et fælles afsæt med fokus på idéer, mennesker og skaberkraft.

Planerne for samarbejdet med kandidatbyerne til **ECOC 2017** på Cypern bygger på:

- Fælles aktiviteter, som kan inkludere begge cypriotiske kandidatbyer.
- Særlige aktiviter, som imødekommer de to byers individuelle programmer.

STRATEGI FOR SAMARBEJDE

Vi har besøgt Pafos og Nicosia i alt tre gange. Her har vi mødtes med både politikere, projektmagere og omkring 35 kunst- og kulturinstitutioner.

Der findes kun én historisk forbindelse mellem Cypern og Danmark: Historien om den danske konge Erik Ejegod, som i 1103 strandede, blev syg og døde i Pafos under en pilgrimsrejse. Denne skæbnesvangre rejse danner afsæt for en genopdagelse af mulighederne for samarbejde, videns- og erfaringsudveksling eller muligheden for sammen at genopdage helt nyt.

Genopdagelse som tema afspejler samtidig vores overordnede europæiske greb. Et transkulturelt greb, hvor migration, ruter, spor, forbindelser og i det hele taget alle former for kulturel transfer er et nøgleelement.

Senest i maj 2012 besøgte vi Pafos og Nicosia – denne gang for at drøfte de to byers individuelle programmer. Vi har nu indkredset både nogle fælles projekter, der kan gennemføres med den cypriotiske by, der vinder ECoC-titlen, og en række individuelle projekter, som relaterer sig til de enkelte byers programflade. For at forankre projekterne på et både politisk og operationelt niveau har vi desuden underskrevet en hensigtserklæring med begge byer.

FÆLLES FORSLAG TIL SAMARBEJDE MED PAFOS ELLER NICOSIA

- Re-mapping: Fra 2013 igangsættes en bilateral undersøgelsesfase med det formål at styrke forholdet mellem vores by og den cypriotiske vinderby og deres projekter. En tværfaglig gruppe bestående af både danske og cypriotiske kunstnere, arkæologer, forfattere, fotografer m.fl. begiver sig ud på en arkæologisk rejse for at afsøge steder, mennesker og situationer. Rejsen kulminerer med en interaktiv udstilling i begge byer, som også vil bidrage med materiale til andre projekter.
- Residencies & Workshops: I årene 2013–16 etableres en række mindre residencies, workshops og kreative processer. Omkring 20 residencies af 1-3 måneders varighed vil blive tilbudt cypriotiske kunstnere, designere, forfattere, fotografer, forskere, arkæologer, antropologer, lingvister m.fl. I samarbejde med Nicosia bliver temaet urban infrastruktur, mens musikken er i fokus i Pafos. Job swaps mellem kunst- og kulturinstitutioner er også relevant.

AARHUS OG NICOSIA

Når det gælder om at gentænke vores fælles fremtid er der tydelige forbindelsesled mellem Nicosia og Aarhus. Nicosias syv søjler korresponderer fint med Aarhus' tre overordnede programplatforme. Endelig er de to byer fælles om at kombinere kunst og kultur med større sociale, bæredygtige og politiske udfordringer.

- Non Visible Cities har afsæt i det urbane begreb om usynlige byer, som direkte henviser til uopdagede tildækkede byer, forladte byer, glemte byer, fremtidens byer etc. Begrebet er super aktuelt i Nicosia, men går igen i mange europæiske byer, herunder Aarhus. Flygtninge, indvandrere, gæstearbejdere, turister, subkulturer, minoritetsgrupper, fysisk og psykisk handicappede – alle bor de i såkaldt usynlige byer og forholder sig ofte til andre byer. Projektet omfatter derfor tværgående projekter, forskning og communityprogrammer i andre byer, fx Belfast, Marseille, Cape Town, Gdansk, Jerusalem og Utrecht.
- Odysseen er et ambitiøst projekt med det formål at skabe en fælles europæisk manifestation. Et sejlende sommeruniversitet – bestående af viden, idéer og visioner nødvendige for fremtidens Europa. Et krydstogtskib, som i løbet af 4 uger i 2017 lægger til i 20 byer i 16 europæiske lande i Baltikum, Nordsøen, Atlanten og Middelhavet, heraf en lang række tidligere og kommende ECoC-byer. Byerne bliver vært for både events, debatter, konferencer, filmfremvisninger og installationer såvel i byerne som ombord på skibet. Et kuratorteam vil lede projektet i tæt samarbejde med paneuropæiske organisationer.
- Bicycle City vil beskæftige sig med cyklen som transportmiddel, musikinstrument eller kunst- og designobjekt sammen med 700 mobile strukturer i forbindelse med Lieux Publics i Marseille. Projektet omfatter events, community workshops og workshops om byplanlægning.
- To mobile Black and White Cubes vil blive placeret i a 3 måneder i begge byer som ramme om flere projekter. Hver kube er 6 x 6 meter i to plan plus en tagterasse. De kan placeres frit og således fungere som mobile og midlertidige kulturhuse. I Aarhus vil der være fokus på projekter for børn.
- Arkitektskolen Aarhus vil stå for en større Sommer Residency i Nicosia i 2016 og 2017. Her vil de arbejde med forskellige aspekter af byen præsenteret på en større udstilling for både borgere og professionelle.
- Aarhus vil støtte Nicosias plan om at skabe et brobygningsprogram for kunst- og kulturinstitutioner i Mellemøsten og Nordafrika. Programmet skal involvere og understøtte frie kunstnere og uafhængige kulturinstitutioner og medier i en kritisk periode for disse regioner. Partnere bliver Center for Kultur og Udvikling, der er meget aktiv i Mellemøsten, Det Danske Institut i Damaskus, Det Dansk–Egyptiske Dialoginstitut i Kairo, Københavns Internationale Teater og Danmarks Radio.

AARHUS OG PAFOS

Forbindelsen til Pafos er historisk i form af historien om Erik Ejegods skæbnesvangre rejse i det 12. århundrede, men Pafos' landlige identitet samt rolle som turistmagnet korresponderer også fint med vores projekt. Det ambitiøse koncept om The Open Air Factory går fint i spænd med Aarhus' vision om at benytte både urbane og landlige områder som hovedarena for programmet i 2017 og knytter samtidig an til vores måde at tænke open source og open mindset.

- Som del af det fælles genopdagelsestema udforsker musikprojektet Soundscape11 det 12. århundredes musiklandskab. Dette vil involvere forskere, musikere og komponister og vil kulminere i en større offentlig event eller installation.
- En Summer Camp 2017 bliver etableret i begge regioner med deltagelse af unge europæere fra begge byer og regioner. De to camps afvikles parellelt og samarbejder om en række aktuelle emner via forskellige former for interaktive medier. De unge mennesker skal have stærke forbindelser til netværk i civilsamfundet i deres hjembyer. Fokus på campen i Pafos vil være lande i det østlige Middelhav, mens det i Aarhus vil være de baltiske lande.
- Et Open Air Design projekt med afsæt i Aarhus' projekt ■**Design for Life** med Pafos som deltager. Projektet etableres langs havnefronten og udvikles i et åbent design studio med aspekter af både læring, miljø og bæredygtighed.
- Et stort kunstnerisk samarbejde med afsæt i temaet REMIX. Her kombineres folkemusik og traditioner fra Norden og Middelhavsområdet med digital samtidsmusik. Remixet vil indbefatte både musiske temaer og instrumenter. Projektet etableres i Det nye Musikcenter i Pafos og på Musikkonservatoriet i Aarhus over en treårig periode 2015–17 med performance i begge byer.
- Et Open Air Kitchen projekt vil kombinere det nye nordiske køkken med det nye middelhavskøkken. Her vil kokke og studerende m.fl. fra begge byer i fællesskab kreere ny mad og nye opskrifter med inspiration fra begge køkkener. Projektet vil finde sted i begge byer.
- The Holiday Home inviterer kunstnere til at bo i sommerhuse på den danske vestkyst som del af ■**Rethink Sommerhuset** samt i ferielejligheder i og omkring Pafos. Installationer og programmer vil indtage lejligheder og sommerhuse med henvisning til temaerne hjem og ferie. Humor og nostalgi med en snert af kritisk distance.

1974 - The Ghost of Cyprus. Foto af Famagusta strand fra udstilling i den Gamle By, juni 2012 (Vassos Stylianou foto arkiv)

1.8 Vedrørende „Den Europæiske Dimension", hvorledes påtænker byen at bidrage til følgende målsætninger:

– at fremme samarbejdet mellem kulturformidlere, kunstnere og byer i den berørte medlemsstat og i andre medlemsstater inden for alle kultursektorer

En af de største udfordringer ved **AARHUS 2017**-projektet bliver at udvikle sig fra "en by i Europa" til "en europæisk by"; byen skal i sin selvforståelse, sine referencer og sine ambitioner se sig selv som en europæisk by gennem udvikling af relationer på alle niveauer.

Vores program er designet til at stimulere en høj grad af samarbejde mellem kulturelle aktører, til at øge mobiliteten blandt kunstnerne i Europa og til at sikre et højt niveau af co-produktion inden for og på tværs af alle kunstarter.

Generelt skal de europæiske relationer styrkes på alle niveauer, så der skabes kontakter af langsigtet strategisk betydning. Det kan være relationer mellem regioner, mellem byer og mellem institutioner. Vores projekt vil bygge på både eksisterende og nye netværk og kontakter. Et Europa af netværk er et af de vigtigste aspekter i vores strategi, og vi arbejder i særlig grad med at styrke multilaterale samarbejder og tiltag i modsætning til bilaterale.

Vi vil som ét element i strategien fokusere på internationale bynetværk som Eurocities, **Similar Cities Network**, **Nordic City Network**, **Union of Baltic Cities** og – på regionalt niveau – **Districts of Creativity**, som dækker både kunst og kultur og mange andre samfundssektorer. Både Aarhus og de øvrige større byer i regionen involverer sig i stigende grad i internationale samarbejder.

Aarhus har allerede investeret i netværkene som værter for møder i løbet af vores proces og som part i samarbejdsaftaler med netværkene. Vi afholder yderligere 10–12 større konferencer i byen og regionen i løbet af 2013–16. Aarhus har tilkendegivet interesse i værtskabet for den prestigefyldte verdenskongres i IFACCA – International Federation of Arts Councils and Culture Agencies. **AARHUS 2017** er i positiv dialog med Kulturstyrelsen om denne tilkendegivelse.

En anden del af strategien handler om at knytte bånd til andre ECoC-byer – byer, der ikke nødvendigvis er en del af vores "europæiske bevidsthed" som eksempelvis hovedstæder eller turistmål. Vores projekt „Det Europæiske Lab" (se side 60), vil i særlig grad foregå i byer, der ikke er på Europas sædvanlige "kulturelle atlas".

Mange af de kulturelle aktører i regionen har allerede etablerede netværk og partnerskaber med europæiske partnere. Det gælder ikke mindst regionens store museer og festivaler, men mange andre kulturinstitutioner og biblioteker arbejder i høj grad internationalt. Blandt teatre er Odin Teatret i Holstebro måske et af de mest internationale og interkulturelle teatre i verden, og regionens børneteatre arbejder i flere end 50 lande.

Residencies – gæstekunstnere – er et vigtigt tredje element i strategien, som styrker den europæiske dimension. Vi vil tilbyde ophold i omkring 10 forskellige institutioner i regionen, fx Dansk Forfatter- og Oversættelsescenter (50 individuelle ophold af 1-3 måneders varighed), Godsbanen (50 individuelle og 20 gruppe-ophold af 1-3 måneders varighed), The Animation Workshop (12 langtidsophold) og Odin Teatret (4 gruppeophold af 1-3 måneders varighed).

Unge producenter vil nyde særlig opmærksomhed i vores program. Aarhus har 2.000 europæiske studerende hvert år, og vi samarbejder om programmer og projekter med syv forskellige centre for kreativ læring i regionen, herunder Den Europæiske Filmhøjskole, Kaospiloterne og Performers House, der alle har en stor andel af internationale studerende.

Vi samarbejder med partnere om et fjerde element i strategien med europæiske co-produktioner, der både vil have langsigtede og kortsigtede effekter. For eksempel **In Situ-netværket** (se side 56), **„The European art House"** (se side 64), **„Kunsttriennalen"** (se side 71) og mange flere med rod i kunst- og mediesektoren og i de mange internationale festivaler i regionen. Endelig vil vi med "Residencies"-programmet (se side 48) medvirke til, at lokale aktører kan modtage legater til forskningsophold i Europa og Mellemøsten.

Vi anslår, at 20 % af vores programbudget vil blive anvendt til at skabe nye europæiske værker. Vi vil etablere en række programmer, hvis formål specifikt er at skabe kontakter og relationer i byer og regioner, der på nogle punkter bliver anset for at være perifere. Vi vil bruge vores eksisterende kontakter med tidligere og fremtidige ECoC-byer til at udvikle nye relationer, ligesom vi også vil benytte os af Det Danske Kulturinstitut, som har kontor i 12 forskellige byer.

– at fremhæve værdien af kulturel mangfoldighed i Europa

Vi ser kulturel mangfoldighed som en dynamisk kraft, der markerer en fælles virkelighed, snarere end som et statisk fænomen, der markerer forskelle.

Vores opfattelse af kulturel mangfoldighed i Europa er integreret i vores programkoncept. Dette vil i programmet blive afspejlet i en mangfoldighed af kulturer og subkulturer. Sammen med vores festivaler, kulturinstitutioner og samarbejdspartnere vil vi invitere kunstnere og deltagere med forskellige profiler, forskellige opfattelser af æstetik og fra forskellige kulturelle baggrunde til at udtrykke og demonstrere styrken i et Europa, der trods de mange historiske bånd rummer og *kan* rumme vidt forskellige stemmer.

Det er vores mål, at mindst halvdelen af alle **AARHUS 2017**-projekter har en klar europæisk dimension. Vi er involveret i samarbejde omkring en række programmer, der i særlig grad afspejler aspekter af kulturel mangfoldighed i Europa. To centrale eksempler herpå er: **"Europæiske Stemmer"**, der præsenterer nutidig vokal kulturarv i Europa (se side 72), og **"Lost in Translation"**, der vil arbejde med at oversætte og præsentere romaner på ca. 65 originalsprog fra hele Europa (se side 48).

Andre eksempler er et udvekslingsprogram mellem musikskoler fra flere end 50 europæiske byer, et samarbejde med sprogskolen LærDansk i Aarhus, hvorfra kursister med meget forskellig baggrund vil skabe kontakter til lokalsamfund i hele Europa, og endelig et samarbejde med Community Media Forum Europe om en række live-produktioner, hvor eksempelvis forskellige kunstnergrupper transmitterer til hinanden simultant under opførelsen af deres værker.

– at give **fælles aspekter** i de europæiske kulturer en fremtrædende plads

Et af de perspektiver, der danner basis for vores ansøgning, er de fælles udfordringer, som Europa står overfor her og nu. Vores fælles dagsordener, vores fælles udfordringer – vores fælles "brændende platform". Måske vejer de tungere end vores individuelle kulturarv – eller for den sags skyld vores fælles kulturarv. En fælles skæbne er en grund til at samarbejde. Vores "Europæiske Laboratorium"-koncept vil arbejde med problemstillinger, der er relevante for Aarhus, men hvis relevans kan overføres direkte til andre byer i Europa.

Vi samarbejder med Aarhus Universitet omkring en række store europæiske konferencer: ■**Rethinking Capitalism** (februar 2012), ■**Rethinking Community**, ■**Rethinking Multiculturalism**, ■**Rethinking Belief**, ■**Rethinking Place** og ■*Rethinking Citizenship*. Udstillingsrækken ■**"Welcome Europe"** vil på samme vis arbejde med den almengyldige europæiske virkelighed anno 1992–2017, men set fra individuelle, europæisk engagerede kunstneres perspektiv.

Vi vil etablere et debatforum online, som skal være for alle europæere – ■**Europe Alive** – der skal have hjemsted på det nye ■ Urban Media Space, som åbner i Aarhus i 2014. Projektet ■"**Global Citizen**", som er en åben, global vidensportal, der bliver lanceret i juni 2012, kommer til at involvere tusindvis af borgere omkring emner som fx klimaforandringer og bæredygtighed. Endelig arbejder vi med netværket ■ **A Soul For Europe**, som er etableret for at engagere borgere og lokalsamfund i relationer med andre netværk og lokalsamfund.

– Redegør for, hvorledes dette arrangement kan bidrage til at styrke **byens relationer** med resten af Europa?

AARHUS 2017 vil styrke byens relationer til Europa. Gennemførelse af de mange konferencer, netværkssamarbejder og residency-programmer får stor gennemslagskraft for byen og hele samfundet pga. de mange referencer til europæiske problemstillinger, temaer og debatter. Det bliver et veritabelt væksthus af europæiske stemmer, æstetikker, subkulturer og regionale kulturer, der afspejler europæisk mangfoldighed og kompleksitet. Samlet vil projektets omfattende program ændre og kvalificere den overordnede dagsorden i vores by og region og gøre den europæiske dimension både mere relevant og nærværende. Samarbejde, relationer og problemløsning vil finde sted i den europæiske kontekst.

Samtidigt – og måske i endnu højere grad – tror vi på, at denne langsigtede udviklingsproces vil skabe et vedvarende fundament for modne og meningsfyldte relationer på både institutionsniveauet og i byen som sådan. Den europæiske dimension bliver indlejret på alle niveauer af byens praksis og strategier. Samarbejdet kan fortsætte længe efter 2017.

Gennem **AARHUS 2017** skabes øget synlighed for byen i europæiske medier, og vi forventer, at det vil betyde flere internationale studerende, kreative, forskere og undervisere. Det internationale miljø bliver dermed styrket, og langt flere virksomheder vil vælge Aarhus som konference-, seminar- og workshop-lokalitet. Lokale kunstnere og iværksættere vil engagere sig i de europæiske programmer og aktiviteter og dermed skabe grobund for udvikling i forhold til arkitektur, design, bæredygtighed, vedvarende energi etc. Områder, hvor vi i forvejen har viden og ressourcer, der kan udbygges, mens vi bidrager til at tegne den europæiske fremtid.

AARHUS 2017 vil åbne nye døre, skabe nye platforme og bygge nye broer. Vi vil gøre Europa mere tilgængelig for kulturelle aktører, kommuner og civilsamfundet. Europa skal være relevant for alle borgere, og der skal være plads til at engagere sig, så den transformationsproces, vi vil sætte gang i, kan finde sted. Borgerne i Aarhus og regionen vil blive mere europæiske, simpelthen fordi Europa gennem **AARHUS 2017** bliver et mere håndgribeligt og meningsfyldt aspekt af vores fælles fremtid.

Harmonic Fields – Marseille.

Harmonic Fields – Marseille.

ECOC partnere: Norge/Stavanger2008, Estland/Tallinn 2011, Frankrig/Marseille 2013, Sverige/Umeå 2014, Letland/Riga 2014, Tjekkiet/Plzeň 2015, Belgien/Mons 2015, Spanien/San Sebastian 2016, Cypern/Pafos og Nicosia 2017.

Districts of Creativity: Tyskland/Baden-Württemberg, Spanien/Catalonien, Belgien/Flandern, Indien/Karnataka, Italien/Lombardiet, USA/Oklahoma, Frankrig/Nord-Pas de Calais, Kina/Qingdao, Frankrig/Rhône-Alpes, Brasilien/Rio de Janeiro, Storbritannien/Skotland, Kina/Shanghai og Finland/Tampere.

Danske Kulturinstitutter: Belgien/Bruxelles: Deens Cultureel Instituut-Institut Culturel Danois. Brasilien/Rio de Janeiro: Instituto Cultural da Dinamarca. Kina/Beijing: Danmai Wenhua Zhongxin. Estland/Tallinn: Taani Kultuuri Instituut. Ungarn/Budapest og Kecskemét: Dán Kulturális Intezét. Letland/Riga: Danijas Kulturas Instituts. Litau-en/Vilnius: Danijos Kulturos Institutas. Polen/Warszawa: Dunski Instytut Kultury. Rusland/St. Petersburg: Datskij Institut Kultury. Storbritannien/Edinburgh: The Danish Cultural Institute. Tyskland/Bonn: Dänisches Kulturinstitut.

Nordic City Network: Norge: Lillestrøm, Kristiansand, Stavanger, Tromsø, Trondheim. Sverige: Malmø, Norrköping, Umeå, Uppsala. Danmark: Fredericia, Odense, Aalborg, Aarhus.

RE:NEW Music: Danmark/København: Dansk Komponist Forening. Østrig/Wien: Music Information Centre Austria. Belgien/Bruxelles: Flanders Music Centre og Wallonie-Bruxelles Musiques. Kroatien/Zagreb: Croatian Composers' Society. Finland/Helsinki: Society of Finnish Composers. Frankrig/Paris: SACEM – Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique. Norge/Oslo: Norsk Komponistforening. Polen/Warszawa: Polish Music Information Centre & Polish Composers Union. Slovakiet/Bratislava: Music Centre Slovakia. Sverige/Stockholm: Föreningen svenska tonsättera. Storbritannien/London: PRS Foundation

In Situ (Europæisk netværk for kunstnerisk skaben i det offentlige rum): Danmark/København: Københavns Internationale Teater. Østrig/Graz: La Strada. Belgien/Neerpelt: Theater op de Markt. Tjekkiet/Prag: Ctyri dny. Frankrig/ Chalon-sur-Saône: Châlon dans la Rue Festival/ L'Abattoir, Street-Art National Centre. Frankrig/Marseille: Lieux publics, Centre national de création. Frankrig/Rennes: Les Tombées de la nuit. Frankrig/Sotteville-lès-Rouen: Atelier 231, Street-Art National Centre. Frankrig/St Barthélemy d'Anjou: La Paperie, Street-Art National Centre. Ungarn/Budapest: Artopolis Association - PLACCC Festival. Italien/Venaria Reale: Consorzio La Venaria Reale. Kosovo/Pristina: ODA teatri. Holland/Terschelling: Stichting Terschellings Oerol Festival. Slovakiet/Kosice: Kosice - European Capital of Culture 2013. Spanien/Valladolid: Fundación Municipal de Cultura, Ayuntamiento de Valladolid. Storbritannien/Glasgow: UZ Arts. Storbritannien/Norwich: Norwich & Norfolk Festival.

Theatron (Europæisk publikumsudviklingsprojekt): Danmark: Aalborg Teater, Aarhus Teater, Odense Teater. Tjekkiet/Prag: Divadlo Archa. Frankrig/Gennevil¬liers: Théâtre de Gennevilliers. Tyskland/Berlin: Freie Universität Berlin. Tyskland/Dresden: Hellerau - European Center for the Arts Dresden og Staatsschauspiel Dresden. Italien/Rom: Fondazione Romaeuropa Arte e Cultura. Sverige/Uppsala: Uppsala Stadsteater. Storbritannien/London: Sadler's Wells Theatre. Storbritannien/Sheffield: Sheffield Theatres.

CARAVAN - Artists on the road: Danmark/Holstebro: Odin Teatret (Nordisk Teaterlaboratorium). Bulgarien/Sofia: Municipal Theatre "Vazrajdane". Frankrig/Strasbourg: Association of Local Democracy Agencies. Tyskland/Freiburg: Pro¬jekte, Action, Kunst, Theater P.A.K.T. eingetragener Verein. Italien/Rom: Movimenti delle Associazioni di Volontariato Italiano Onlus. Italien/Torino: Fondazione CRT og Master Course in Social and Community Theatre, Torino Universitet. Polen/Łódź: Wydzial Sztuk Pieknych Projektowych Wyzsej Szkole Informatyki. Slovenien/Maribor: Association for Culture and Education KIBLA. Spanien/Sevilla: Teatro Atalaya de Sevilla. Sverige/Göteborg: Teater Spira.

Trædesten (ny regional børnestrategi): Danmark/Viborg: Kulturprinsen. Danmark/Aarhus: Aarhus Musikskole, Sverige/Umeå: Umeå 2014. Sverige/Malmö: Drömmarnas Hus. Norge/Bergen: Barnas Kulturhus.

DNA Development of New Art (Bora Bora partnere). International udveksling af kunstnere på residencies: Danmark/Aarhus: Bora Bora. Tjekkiet/Prag: Nová sít/New web. Tyskland/Bröllin: Schloss Bröllin. Ungarn/Budapest: L1 Independent Dancer's Partnership Union. Litauen/Klaipeda: Fish Eye. Polen/Lodz: Chorea Theatre Association. Slovakiet/Bratisla¬va: A4 – Associations for Contemporary Culture. Slovenien/Ljubljana: Drustvo Gledalisce Glej.

SAMARA (Bora Bora partners). Netværk med fokus på coproduktioner: Estland/Tallinn: Kanuti Gildi Saal. Finland/Helsinki: Baltic Circle. Tyskland/Berlin: Nordwind Festival. Tyskland/Hamburg: Kampnagel. Island/Reykjavik: Lókal - international teater festival. Norge/Oslo: Black Box Teater. Sverige/Stockholm: Moderna Dansteatern.

KEDJA (Bora Bora partners). Netværk indenfor dans i Norden: Finland/Helsinki: Dance Info Finland og MAD Production. Island/Reykjavik: SL – Association of Independent Theatres. Letland/Riga: NTIL - New Theatre Institute of Latvia. Norge/Hammerfest: Dansearena Nord. Norge/Oslo: Danseinfor¬masjonen. Danmark/København: Dansehallerne. Sverige/Hägersten: SITE. Estland/Tallinn: The Union of Estonian Dance Artists.

JUNGE HUNDE (Bora Bora partnere). Festival i Aarhus for unge, talentfulde scenekunstnere: Finland/Helsinki: Baltic Circle. Schweiz/Fribourg: Festival Belluard Bollwerk International. Island/Reykjavik: artFart Festival. Holland/Amsterdam: Frascati Theater. Norge/Lofoten: Stamsund Internationale Teaterfestival. Storbritannien/London: GetInTheBackOfTheVan.

NOMAD. Netværk (Bora Bora partners). Fokus på turné og vidensdeling: Estland/Tallinn: Teater Vanalinnastuudio. Finland/Helsinki: Teatteri Viirus. Island/Reykjavik: Borgarleikhúsið. Estland/Tallinn: NO99. Norge/Porsgrunn: Grenland Friteater. Sverige/Malmö: Malmö Stadsteater.

Bora Bora co-produktions partnere: Estland/Rakvere: Festival Baltoscandal. Tyskland/Berlin: Hebbel am Ufer. Holland/Amsterdam: Paradiso-Melkweg. Holland/Rotterdam: Rotterdamse Schouwburg. Portugal/Lissabon: Alkantara Festival, Slovenien/Ljubljana: Via Negativa.

Aarhus Kunstbygning - Akademiske partnere: Finland/Helsinki: Helsinki Universitet, Portugal/Lissabon: Lissabon Universitet, Storbritannien/Plymouth: Plymouth Universitet.

Kunstorganisationer (Aarhus Kunstbygnings partnere): Belgien/Bruxelles: <stdin> og Constant. Finland/Helsinki: Kiasma, Museum of Contemporary Art. Holland/Rotterdam: V2.
Slovenien/Ljubljana: Aksioma. Spanien/Barcelona: Hangar, Gijon og Laboral. Spanien/Madrid, LaAgencia og Matadero, MediaLab Prado. Sverige/Visby: BAC Baltic Art Center. Storbritannien/Bristol: Arnolfini contemporary art center. Storbritannien/London: Calvert 22, Foundation for Contemporary Art and Culture from Art from Russia, CIS countries and Eastern Europe og Carroll/Fletcher, contemporary art gallery og Electra, contem¬porary art organisation. Storbritannien/Plymouth, KURATOR - University of Plymouth.

Kuraterings-/netværkspartnerne (Aarhus Kunstbygning): Østrig/Wien: Bettina Henkel (Academy of Fine Arts). Belgien/Bruxelles: Yves Bernard (Association iMal, interactive Media Art Laboratory). Tyskland/Berlin: Markus Huber/Susanne Bernstein (transmediale). Tyskland/Bremen: Christine Sauter (GAMA, Technologie-Zentrum Informatik, Universität Bremen). Tyskland/Dortmund: Inke Arns (Hartware). Tyskland/Leipzig: Dieter Daniels (HGB Academy of Visual Arts). Ungarn/Budapest: Eva Kozma (C3 Center for Culture & Communication Foundation). Holland/Amsterdam: Petra Heck/Gaby Wijers (NIMk Netherlands New Art Institute). Slovenien/Ljubljana: Ida Hirsenfelder (SCCA Center for Contemporary Arts).

Galleri Image partners: Finland/Oulu: Northern Photographic Centre. Irland/Dublin: Gal¬lery of Photography og Photoireland. Italien/Firenze: Fondazione Studio Marangoni. Norge/Oslo: Fotogalleriet og Objektiv. Portugal/Braga: Encontros da Imagem. Rusland/Krasnodar: PhotoVisa Festival. Rusland/Skt. Petersborg: Photo Department Foundation. Slovenien/Ljubljana: Photon Center of Contemporary Photography og Festival Photonic Moments – Month of Photography. Spanien/Madrid: European Master of Fine Art Photography. Sverige/Stockholm: Centrum for fotografi. Storbritannien/London: Next Level.

Spillestedet VoxHall - Europæiske partnere: Belgien/Hasselt: Toutpartout. Storbritannien/Bristol: Qujunktions. Storbritannien/London: LittleBig Booking og Sasa Music. Frankrig/Bordeaux: Zoobook Agency. Frankrig/Paris: Rock The Nation. Tyskland/Berlin: Agency Asphalt Tango Booking, Elen Music, F-Cat; Julia Tippex, Paper og Iron Booking og Soulfood Booking. Tyskland/Mörlenbach: Jahazi Media. Tyskland/Stolpe: Griot. Italien/Ovada: Evviva-show. Holland/Amsterdam: Belmont Booking. Spanien/Madrid: CityZen. Sverige/Trelleborg: DTours samt en lang række nationale, regionale og lokale samarbejdspartnere.

Biografen Øst for Paradis - Europæiske netværkspartnere.
Filmkompagnier: Frankrig/Paris: Coproduction Office, Films Distribution, MK2, og Wild Bunch. Frankrig/Vide???. Tyskland/Geiselgasteig: Bavaria Film. Tyskland/Köln: The Match Factory. Island/Reykjavik: Zik Zak Film. Italien/Rom: RAI og Adriana Chiesa Enterprises. Holland/Amsterdam: Fortissimo Films. Sverige/Stockholm: NonStop Sales. Storbritanien/London: Hollywood Classics.
Filmfestivaler. Frankrig/Cannes: Cannes Film Festival, Le Marché du Film. Tyskland/Berlin: Film Festival; /München: German Films. Grækenland/Athens: Greek Film Centre. Island/Reyk¬javik: Icelandic Film Centre. Holland/Rotterdam: Film Festival. Norge/Haugesund: Haugesund Film Festival og Norwegian Film Centre. Spanien/San Sebastian: San Sebastian Film Festival. Sverige/Göteborg: Göteborg Film Festival.
Øvrige partnere: Europa Cinemas - International Network of Cinemas for the Circulation of European Films. Europa Distribution - European network of independent distributors. MEDIA (European programme) – Europe Loves Cinema. NFTF (Nordisk Film og TV Fond).

North Sea Screen Partners (Filmby Aarhus): Initiativet skal støtte aktørerne internationalt inden for produktion: Danmark/Aarhus: Filmby Aarhus m.fl., England/Folkestone: Screen South, Skotland/Dundee: FifeScreen & TayScreen, University of Dundee, Dundee College, Dundee City Council. Tyskland/Hannover: Nordmedia Fonds GmbH. Norge/Bergen: Vestnorsk Filmsenter, Western Norway Film Commission. Sverige/Vänersborg: Västra Götalands Regionen.

Docu Regio (Aarhus Filmby) Samarbejde mellem europæiske filmfonde skal fremme co-produktion mellem europæiske lande. Danmark/Aarhus: Den Vestdanske Filmpulje. Schweiz/Zürich: Zürcher Filmstiftung. Belgien/La Louvière: Hainaut Cinema ASBL. Belgien/Bruxelles: Com¬munauté Francaise de Belgique og Vlaams Audiovisueel Fonds. Frankrig/Charbonnieres-les-Bains: Region Rhone-Alpes. Frankrig/Paris: Procirep. Frankrig/Château-Renault: Centre Image. Frankrig/Rouen: Pole image Haute-Normandie. Frankrig/Marseille: Region Provence-Alpes-Côte d'Azure. Frankrig/Bordeaux: Region Aquitaine. Frankrig/Tourcoing: CRRAV. Sverige/Ystad: Film i Skåne. Sverige/Luleå: Filmpool Nord. Storbritannien/Folkestone: Screen South. Italien/Torino: Regione Piemonte og Film Commission Torino Piemonte. Finland/Oulu: Poem. Irland/Galway: Irish Film Board. Østrig/Wien: Filmfonds Wien.

European Conference: Rethink Community & C Media (Global Media: IndvandrerTV, Radio Bazar, Børne- Ungdoms Radio og TV). Samarbejdspartnere: Cypern/Nicosia og Irland/Belfast
I øvrigt distribution i NORDSAM - Nordic Multiethnic Media Association); CMFE (Community Media Forum Europe); European Youth 4 Media Network og AMARC Europe: Belgien, Frankrig, Tyskland, Irland, Malta, Holland,Norge, Portugal,Spanien, Sverige, Schweitz, Storbritanien, Albanien, Armenien, Østrig, Azerbajan, Hviderusland, Bosinen-Herzegovenia, Bulgarien, Tjekkiet, Danmark, Estland, Finland, Georgien, Ungarn, Italien, Letland, Makedonien, polen, Moldovien, Romænien, Serbien-Montenegro, Slovenien, Tyrkiet, Ukraine.

Hammerfest
Tromsø
Lofoten
Reykjavik
0 125 250 500 Kilometers
0 125 250 500 Miles
Luleå
Oulu
Umeå
Trondheim
Tampere
Helsinki
Skt. Petersborg
Bergen
Lillestrøm
Uppsala
Oslo
Haugesund
Stavanger
Porsgrunn
Kristiansand
Hägersten
Stockholm
Rakvere
Tallinn
Vänersborg
Göteborg
Aalborg
Visby
Riga
Skotland
Glasgow
Dundee
Edinburgh
Belfast
Oklahoma, USA
Aarhus
Region Midtjylland
København
Malmö
Ystad
Trelleborg
Klaipeda
Vilnius
Karnataka, Indien
Dublin
Galway
Odense
Sheffield
Terschelling
Stolpe
Hamburg
Bremen
Norwich
Ipswich
Rotterdam
Amsterdam
Hannover
Berlin
Bydgoszcz
Włocławek
Warszawa
Łódź
Bristol
Plymouth
London
Folkestone
Bruxelles
Flandern
Dortmund
Neerpelt
Köln
Bonn
Opatówek
Dresden
Nord-Pas de Calais
Tourcoing
La Louvière
Leipzig
Sotteville-lès-Rouen
Rouen
Paris
Mons
Gennevilliers
Mörlembach
Plzeň
Prague
Rennes
Chateau-Renault
Baden-Württemberg
St Barthélemy d'Anjou
Strasbourg
Košice
Freiburg
Wien
Bratislava
Qingdao + Shangai, Kina
Chalon-sur-Saône
München
Budapest
Zürich
Graz
Beijing, Kina
Krasnodar
Rhône-Alpes
Fribourg
Maribor
Bordeaux
Charbonnières-les-Bains
Ljubljana
Gijon
Torino
Lombardiet
Zagreb
San Sebastian
Venaria Reale
Ovada
Braga
Valladolid
Marseille
Firenze
Rio de Janeiro, Brasilien
Madrid
Catalonien
Barcelona
Pristina
Sofia
Lissabon
Rom
Sevilla
Athen
Nicosia
Pafos

Harmonic Fields – Marseille.

Harmonic Fields – Marseille.

1.9 Vedrørende „by og borgere“, hvorledes påtænker byen at sikre at kulturprogrammet:

– kan skabe interesse hos borgere fra andre lande i Europa?

Vi tror på, at det overordnede tema **RETHINK** er almengyldigt og derfor har interesse for hele Europa. Med afsæt i temaet vil **AARHUS 2017**-programmet byde på et stærkt og varieret udbud af kunst og kultur.

Aarhus og Region Midtjylland har en kulturel infrastruktur, der kan håndtere både store begivenheder og præsentere kulturelle programmer, hvor kravene til fysisk, logistisk og teknisk kapacitet er høje. Programmet vil dække alle kunst- og kulturformer og have høj kvalitet på internationalt niveau. Der indgår en række markante begivenheder, hvor interessen for at deltage vil række langt ud over Danmarks grænser.

Internationalt anerkendte arkitektfirmaer har tegnet nye kulturcentre som eksempelvis Multimediehuset og Moesgaard Museum. Og næste etape af Your Rainbow Panorama på ARoS bliver realiseret. Byggerierne vil i sig selv tiltrække international opmærksomhed for deres skandinaviske arkitektur og design, og ECoC programmet vil give større mulighed for at præsentere aktiviteter af høj kvalitet i de nye rum.

Den kulturelle infrastruktur og programmets iboende kvaliteter vil skabe interesse hos borgere fra andre lande i Europa. På flere områder gøres der desuden en særlig indsats for at styrke interessen.

Vi vil sikre, at mange af de populære begivenheder og programmer i 2017 er gratis for alle borgere og dermed opmuntre til bred deltagelse. Vi sigter efter at tiltrække familier og unge, som ikke i så stort omfang dyrker kulturturisme. Det skal bl.a. ske ved at knytte mange projekter til større turistattraktioner og festivaler.

I samarbejde med turistorganisationerne sammensættes pakker med eksempelvis videnskabelige, miljømæssige, historiske eller kunstneriske temaer. **RETHINK** Byen, **RETHINK** Kunst og Kreativitet og **RETHINK** Værdier vil blive afsæt for indholdet af nogle af disse tilbud. Pakkerne bygger naturligvis på genkendelighed og skal stimulere interessen for at deltage hos forskellige udvalgte grupper af europæiske borgere. Men de skal også indeholde et moment af overraskelse – **RETHINK** for deltagerne.

I Aarhus er der indgået samarbejdsaftaler med tre centre, der arbejder med internationale borgere, som er bosat i byen for kortere eller længere tid (LærDansk, International Community og Aarhus Universitets Internationale Center). Formålet er at skabe et korps af kommentatorer/dokumentarister, som repræsenterer alle de europæiske lande og mestrer alle de europæiske sprog. Vi vil derigennem både opnå større internationalt ejerskab til **AARHUS 2017** og en platform for kommunikation med europæiske borgere.

Vi vil samarbejde om skoleprogrammer i mange europæiske byer. Herigennem skabes mange nye kontaktflader, som styrker kendskabet til **AARHUS 2017** og den midtjyske region.

– kan fremme kunstneres, det sociale og kulturelle miljøs og indbyggernes og regions deltagelse i programmet

Igennem vores proces har vi understreget forpligtelsen til at **AARHUS 2017** skal engagere kunstnere, kulturformidlere, foreninger og lokalsamfund. Den inddragende proces som metode har sikret, at der til ansøgningen er skabt fælles programmer og nye samarbejder, som vi bygger videre på frem mod 2017.

- Regionens kulturelle netværk, de store kulturinstitutioner og en lang række professionelle kunstnere har alle forpligtet sig på Aarhus 2017.
- Vi samarbejder direkte med de forskellige afdelinger og forvaltninger i byens administration samt med de lokale myndigheder i regionens kommuner. Denne struktur sikrer direkte kontakt til social-, uddannelses-, sundheds- og kultursektorerne.
- På lokalt niveau samarbejdes med eksempelvis almene boligforeninger, skoler, gymnasier og biblioteker med henblik på at udvikle projekter, der involverer borgerne. Foreningslivet er en af byens og regionens store styrker, og folkeoplysende foreninger får derfor en væsentlig rolle i gennemførelsen af projekter.

Det er planen, at 90 % af vores programmer skal drives og ledes af eksterne partnere. Af de eksterne partnere vil 40 % være uafhængige kunst- og kulturorganisationer, 15 % lokale myndigheder og netværk samt 35 % foreninger, grupper i lokalsamfundet o. lign.

De åbne ansøgningsrunder i 2014 og 2015 bliver tematiserede (fx ungdomsprojekter, lokale projekter, festivaler, internationale samarbejder) med henblik på at opmuntre til deltagelse, men også for at målrette projektforslag og initiativer fra både professionelle kunstorganisationer og grupper i lokalsamfundet. Inden de åbne ansøgningsrunder planlægger vi at informere, engagere og støtte lokalsamfundsgrupper, ungdomsgrupper, kunstnere og frivillige organisationer i at udvikle og finpudse deres idéer, inden de sender deres ansøgninger ind.

Fra 2012 vil vi starte en række mikro-pilotprojekter, hvor omdrejningspunktet er at involvere lokalsamfundene: "1.000 x 10.000" – 1.000 projekter á 10.000 kr. (1.500 €). En række tematiske ansøgningsrunder skal sætte gang i "spontane" mikro-projekter, som har en stærk lokal/social effekt, og som også kan være inspiration for større "**RETHINK**" projekter senere hen.

■Smukfest (tidligere Skanderborg Festival) har flere end 12.000 frivillige, der hvert år arbejder på festivalen. Festivalen udvikler i samarbejde med 2017 en online database over frivillige baseret på open source software. Databasen er en væsentlig indsats i **AARHUS 2017** strategien for involvering af frivillige i projektet. Databasen skal være til nytte for ledere af projekter og programmer og stå til rådighed for hele det aktive foreningsliv i regionen.

Andre projekter, der har borgerinvolvering i fokus, er ■"2017 aarhusianere" (se side 55), ■"**RETHINK** Landsbyen" (se side 62) og ■"**RETHINK** Sommerhuset" (se side 62). "**RETHINK**" forelæsninger og debatter vil blive gennemført på uddannelsesinstitutioner og i oplysningsforbund.

– kan være **bæredygtigt** og indgå som en del af byens langsigtede strategi for den kulturelle og sociale udvikling

Alle større projekter, som har relevans på langt sigt, bliver planlagt og udformet i samarbejde med lokale partnere i byen og regionen. Når vi vælger at involvere disse partnere i vores beslutningsproces, sikrer vi, at der er en klar linje til permanente støttestrukturer i form af etablerede institutioner, virksomheder og organisationer – noget som er absolut nødvendigt på langt sigt. Både byen og regionen har en stærk forventning om, at **AARHUS 2017** vil generere langsigtede initiativer, og at dette betyder, at der er strukturer, der er parate til at tage over fra **AARHUS 2017**. Konkret vil projekter og initiativer blive indarbejdet i nye generationer af kulturpolitikker og strategier.

Når vi lader større initiativer gå igennem en forberedende/udviklende fase i perioden 2013–16, øger vi muligheden for, at projekterne opnår et stærkt ejerskab, en solid støttestruktur blandt partnere og interessenter, kompetent ledelse og folkelig opbakning.

Naturligvis vil strategiske projekter ikke automatisk have et langsigtet perspektiv, hvis de er skabt specifikt til 2017 programmet. Men vi arbejder ud fra, at 25–35 % af programmerne bliver langsigtede eller mellemlange investeringer.

Bæredygtighed i projektet styrkes generelt gennem kompetenceudviklingsprogrammer i forberedelsesperioden med programmer målrettet ledelse og projektudvikling. Kurser, workshops og mentorordninger vil over de næste fire år styrke individer og organisatorer både blandt kuratorer og producenter.

Der bliver etableret en bestyrelsesbank i samarbejde med den uafhængige erhvervsorganisation Erhverv Aarhus, hvor kulturinstitutioner og kulturprojekter kan finde dygtige og engagerede erhvervsfolk, der vil gøre en indsats på bestyrelses-/rådgiverniveau. Erhvervslivet vil til gengæld kunne drage nytte af kulturlivets innovationskraft.

Mejlgade for Mangfoldighed 2010

Borgerinddragelse i Gellerup 2010 (MitHood)

Skjulte Steder. Maj 2012

1.10 Hvorledes påtænker byen at indgå i eller **skabe synergier** med andre kulturaktioner, som støttes af EU-institutionerne?

Fra et strategisk perspektiv ser vi vores **ECOC 2017**-projekt som nært knyttet til strukturen og visionen i programmet *"Creative Europe"*, der dækker perioden 2014–2020.

Vi har således inkluderet kunst, digitale medier, medier og kreative industrier i vores "kreativitetsprogram". Vi arbejder med et treårigt kompetenceudviklingsprogram for vores kunstinstitutioner, aktører og den kreative sektor, der skal øge deres operationelle kapacitet. En treårig digital strategi, der kobles på Smart Cities-initiativet, har særligt fokus på publikumsudvikling samt en treårig international/interkulturel strategi, der skal støtte europæisk netværksopbygning og transnationale partnerskaber. Vores **RETHINK**-tema er en reel forpligtelse til at finde modeller, der kan støtte vækst i Europas kreative og kulturelle sektorer.

Deltagelse i eksisterende og fremtidige EU-programmer er en integreret del af vores vision om at blive en "europæisk by". Vi og vores partnere er involveret i otte store flerårige kulturprogrammer i EU, som understøtter vores programområder Byen, Kunst og Kreativitet samt Værdier. Her er der åbenlys synergi og fremdrift i et samarbejde.

Heriblandt skal nævnes:

■**Projekt Caravane** (17 europæiske partnere, med Odin Teatret som lokal partner, EU-støttet 2012–16)

■**Kedja-projektet** – nordisk-europæisk danseprojekt (16 europæiske partnere, BORA BORA som lokal partner, EU-støttet 2008–16)

■**New Publics** (med National Theatre London som ledende partner og Aarhus Teater som lokal partner, EU-støttet 2013–15)

■**In Situ** (19 europæiske partnere, koordineret af Lieux Publics i Marseille – EU støttet 2008–16)

Hertil vil vi tilbyde en platform for en række årligt tilbagevendende begivenheder i Europa: EU-prisen for Populærmusik/Grænsebryderprisen, EU-prisen for litteratur, EU's biennale for arkitektur.

Vi forventer, at **AARHUS 2017** bliver formel partner i 4-5 nye programmer fra 2013, og vi samarbejder med regionale partnere, der er involveret i *Interreg-programmer*. Interreg Nordsøen omfatter ■**North Sea Screen Partners** med Filmby Aarhus som lokal partner. Interreg Østersøen projektet ■**First Motion** har ligeledes Filmby Aarhus som lokal partner. Kattegat/Skagerrak-programmet (2008–2013) omfatter bl.a. ■**KRUT**, et interkulturelt program for musikskoler, med Aarhus Musikskole som lokal partner, ■**Cradle to Cradle Islands**, med Samsø Akademi som ledende partner, ■**Nordisk Kultur Kompetence**, med Region Midtjylland som ledende partner, samt ■**Eventbaseret Innovation**, med Institut for Idræt på Aarhus Universitet som ledende partner.

Aarhus er allerede engageret i *URBACT* i forbindelse med en række projekter, herunder REDIS, der nu er afsluttet, og som tematisk handlede om vidensmiljøer. Skanderborg er partner i projektet ■**ActiveTravel Netværket**. Flere eksperter og kontakter i URBACT-byerne er engageret i vores arbejde med integrerede, urbane byfornyelses-programmer i socialt udsatte områder med særlig vægt på aktiv inklusion med en stærk kulturel dimension. Vi er i kontakt med eksperter og lokale aktører fra Belfast, Newcastle, Edinburgh, Liverpool, Glasgow, Antwerpen, Malmø, Hamborg, Marseille og Amsterdam, og vi planlægger at involvere dem i vores planlægningsinitiativer. Nordic City Netværket med 14 byer vil arbejde på at involvere byer fra Central- og Sydeuropa, og planen er at engagere dette netværk i URBACT under temaet ■**Storbyledelse** (Metropolitan Governance).

Mange partnere, der arbejder med mobilitet og livslang læring, er allerede engageret i Comenius- og Grundtvig-programmerne for livslang læring. Da vi arbejder med begge programmer i forbindelse med europæisk skoleudveksling, vil vi også deltage i Comeniusnetværket og medfinansiere den del af vores program, der ligger ud over finansieringen af danske skolers deltagelse. Vi vil bygge videre på Grundtvig-netværket med henblik på at organisere både seminarer om livslang læring i Europa og på at starte et europæisk folkehøjskole-projekt med europæiske temaer (2014–2017).

Odin Teatret. Caravan

Groupe Dunes. Marseille

Hotel Pro Forma

1.11 Er nogle af programmets dele rettet mod en speciel **målgruppe** i befolkningen?

–Anfør de relevante dele af programmet for de planlagte arrangementer

Et succesfuldt ECoC-projekt er involverende og repræsenterer hele samfundet.

Aarhus Byråd vil lancere en ny medborgerskabspolitik med et klart mål om at føre en inkluderende politik på alle byens indsatsområder. Den nye politik bygger videre på en længevarende tradition for at arbejde med integration, inklusion og medborgerskab i overensstemmelse med byens overordnede vision "En god by for alle".

I den nuværende kulturpolitik er det et mål, at der blandt alle byens grupper af borgere – på tværs af alder, køn, etnicitet, socioøkonomiske forhold etc. – findes aktive kulturbrugere, og at den samlede publikumsgruppe er mangfoldig. **AARHUS 2017** tager afsæt heri og skal udbygge indsatsen for at nå nye publikumsgrupper. Det er et bevidst led i den strategi, at vi i forberedelsesprocessen har foretaget undersøgelser af kulturvaner i Aarhus og Region Midtjylland i 2010 og 2011. Vi planlægger at gentage undersøgelsen hvert år.

Undersøgelserne viser, at der er stor forskel på mønstrene i kulturvaner og engagement, samt at disse er i konstant forandring. Undersøgelserne tegner et billede af tre næsten lige store befolkningsgrupper: De "hyperaktive" kulturbrugere, de "selektive" kulturbrugere, der interesserer sig for specifikke områder, og "ikke-brugerne", der aldrig eller sjældent benytter kulturelle tilbud.

Især involvering af ikke-brugerne er en kompleks opgave, da de består af mange forskellige grupper, der kræver forskellige tilbud og forskellige kommunikationskanaler. Kulturvaneundersøgelserne har bl.a. givet anledning til, at der bliver fokuseret på følgende grupper:

- Lokalsamfund i landområder, hvor der er et begrænset kulturelt udbud og begrænsede offentlige transportmuligheder.
- Ældre, der ikke er involveret i formelle foreninger eller klubber.
- Unge i alderen 15–30 år, som har en baggrund, hvor kunst og kultur ikke har været vigtig.
- Familier – hovedsageligt i Aarhus – fra lavindkomstgrupper, med et begrænset uddannelsesniveau, som er bosat i sociale boligbyggerier med mange beboere af anden etnisk herkomst end dansk.
- Mennesker med fysisk eller psykisk handicap, der har stærke begrænsninger som følge heraf.

Vores mål er at sikre, at alle dele af befolkningen har reel mulighed for at deltage i **AARHUS 2017**-begivenheder. Derfor planlægger vi vores program med en klar forståelse for de forskellige befolkningsgruppers behov, ønsker og barrierer. Virkemidlerne vil eksempelvis være mange gratis begivenheder i offentlige rum, en stor geografisk spredning til byer og landområder over hele regionen, samarbejde med stærke aktører i lokalsamfundene som fx boligforeninger, biblioteker og folkeoplysende foreninger og programmer, som arbejder målrettet på at gøre borgere medskabende i kunst- og kulturlivet.

Konkrete projekter er blandt mange andre ■**"Outreach Inreach"**-projektet, der vil koble omkring 20 regionale kunstinstitutioner til lokalsamfundene, etablering af nye kultur- og medborgerhuse i de to udsatte bydele Gellerup og Viby Syd samt omdannelse af lokalbiblioteker til medborgercentre med fokus på kulturelle tilbud og involvering af lokalsamfundene.

Specielt med hensyn til mennesker med fysisk eller psykisk handicap arbejder vi med 10 organisationer, lokale/regionale hospitaler, nuværende og tidligere patienter samt brugerorganisationer om at udvikle programmer inden for musik, billedkunst og scenekunst. Vi vil arbejde med temaet ■**"Den Gode Galskab"** set fra et kunstnerisk perspektiv gennem udstillinger, workshops, udvekslinger og terapeutiske programmer. Målet er, at programmet skal være festligt, inkluderende – og en chance for at udvikle nye initiativer på et område, hvor midler til kreative programmer traditionelt er begrænsede.

Vigtige samarbejdspartnere i forhold til programmer for mennesker med fysiske eller psykiske handicap er følgende: Aarhus Universitetshospital, hvis museum ejer Europas største samling af kunstværker skabt af psykiatriske patienter, GAIA Instituttet for Outsider Art i Randers, der også fungerer som sekretariat for den Europæiske Outsider Art organisation (paraplyorganisation med 43 medlemmer) samt Sølund Festivalen, der er Europas største festival for handicappede, og som har 15.000 gæster med fysiske eller psykiske handicap.

Museum Ovartaci

Sølund Musik Festival 2011

Frivillighuset Skt. Pauls Gade

1.12 I hvilket omfang har byen eller det organ, der er ansvarligt for at forberede aktionen, taget kontakt eller påtænker at gøre det med: – kulturformidlere i byen

Det har været en prioritet for os, at projekterne har et solidt fundament i både byen og regionen. Omkring 300 kulturinstitutioner og -aktører har været involveret direkte i processen, og på nuværende tidspunkt er omkring 180 aktører involveret i de specifikke projekter, vi inkluderer i ansøgningen.

Vores tætte samarbejde med alle kommunale myndigheder i regionen har været vigtigt i forhold til kontakten til de lokale partnere. Derudover har vi skabt kontakt til de eksisterende regionale netværk (scenekunst, børnekultur, museer, musikskoler og biblioteker). **AARHUS 2017** er nu på dagsordenen regelmæssigt i disse netværk, som også er involveret i specifikke programmer.

Vi har holdt en række individuelle møder med 20 større museer og gallerier, 10 teatre, 9 uddannelsescentre med fokus på kunstneriske uddannelser, 8 centre for scenekunst, flere end 20 festivaler samt en række kunstnergrupper og netværk.

Vores projekt involverer også det bredere kulturmiljø. Herunder ungdomsgrupper, uafhængige kulturelle netværk og indvandrerorganisationer, der arbejder på både lokalt, kvarter- og subkulturniveau, som for eksempel IDOART, som er et løst netværk med omkring 200 unge kunstnere, skater-miljøet samt ungdomsinitiativerne i Mejlgade, der konkret involverer hundredvis af unge mennesker.

På lokalt niveau er vi i kontakt med de 13 fællesråd, og vi har diskuteret, hvordan vi skal engagere lokalsamfundene i den næste fase gennem foreninger og borgergrupper. I udvalgte lokalsamfund har vi etableret særlige **AARHUS 2017**-grupper, bl.a. i Gellerup og Viby.

Vi har partnerskabsaftaler og samarbejde med en række uddannelsesinstitutioner og har særligt stærke bånd til Aarhus Universitet, Arkitektskolen, VIA University College, Den Skandinaviske Designhøjskole, The Animation Workshop i Viborg, Det Jyske Musikkonservatorium og Performers House i Silkeborg.

Hermed har vi skabt et enormt stærkt fundament for **AARHUS 2017**, og vi vil fortsætte med at skabe projekter med kulturelle aktører gennem regionale kunst- og kulturnetværk, lokale netværk i de respektive byer i regionen, lokale beboernetværk i Aarhus, uformelle kunstnernetværk, netværk af unge mennesker osv.

– kulturformidlere fra andre områder i medlemsstaten

På nationalt niveau er vi i øjeblikket i dialog med større offentlige organisationer som Nationalmuseet, Danmarks Radio, Det Kongelige Teater og Det Kongelige Bibliotek. Vi skaber en række konkrete programmer med de nævnte organisationer – både i vores egen region og Aarhus, men også i København. Vi forventer, at de statsfinansierede kulturaktører vil være parate til at deltage i en operativ kontekst, når vi har forhandlet med Kulturministeriet efter afgørelsen af kandidaturet.

Vi har haft dialog med Fællesrådet for Udøvende Kunstnere, en paraplyorganisation, der omfatter en række organisationer, fx Dansk Musiker Forbund og Forbundet for Scenekunstnere, og som repræsenterer over 9.000 professionelle kunstnere i Danmark. Dialogen handler om at involvere disse organisationer i projekter, der skal øge kompetence- og vidensniveauet blandt medlemmerne (2013–2016). Disse projekter skal også sikre direkte kontakt til kunstnere over hele landet.

Aarhus og Randers Kommuner deltager i et formaliseret samarbejde på kulturområdet mellem de seks største byer i landet og har tilkendegivelser om, at disse byer naturligt kan indgå i konkrete 2017-projekter, når en udpegning er foretaget. Endvidere forbereder Aarhus Kommune et samarbejde med de største byer i de to naboregioner – Odense og Aalborg – gennem "The City Regions Project". Blandt de foreslåede projekter er: Kulturel mangfoldighed i urbane områder, bæredygtige lokalsamfund og 17 i 17 (17 år i 2017). Vi forventer, at eventuelle projekter, der bliver etableret i samarbejde med andre kommuner, bliver medfinansieret af disse kommuner.

Hovedparten af det offentlige **AARHUS 2017**-program – altså koncerter, scenekunst, billedkunst, kulturarv, medier, film og litteratur – vil helt naturligt involvere kunstnere og producenter fra hele landet.

– kulturformidlere i andre lande

Vi har fra projektets opstart i 2008 skabt relationer i og uden for Europa med relevante partnere. Disse vil blive de vigtigste kanaler i forhold til udveksling, samarbejde og samproduktion.

Vi har brugt forskellige metoder til at involvere europæiske partnere: Konferencer, involvering af byens og regionens eksisterende partnerskaber, europæiske by-netværk, samarbejde med netværk, der forbinder individuelle aktører på internationalt niveau, specifikke projektbaserede europæiske kontakter samt erfaringer og initiativer i andre ECoC-byer.

Gentænkning af ECoC-potentialet – ECoC-byer

Vi mener, at potentialet i en sammenkobling til projekter i andre ECoC-byer udnyttes i alt for ringe omfang, og vi ønsker derfor at udforske dette potentiale. For at opbygge sådanne partnerskaber har **AARHUS 2017** deltaget i og bidraget til ECoC-møder og seminarer i Istanbul 2010, Ruhr 2010, Bruxelles, Plzen 2015, Wroclaw 2016, Sofia (2019 kandidat), Bologna (2019 kandidat), Beograd (ønsker at kandidere i 2020) og Bruges (2002).

Der har været aflagt besøg i en række vigtige ECoC-byer for at indhente erfaringer og for at skabe netværk og konkrete samarbejder. Kulturudvalget i Aarhus Kommune, ledelsen i Kultur og Borgerservice og medarbejdere fra 2017-sekretariatet har deltaget i disse besøg i Stavanger i 2008, Liverpool i 2008 og 2010, Linz i 2009, Ruhr i 2008 og 2010, Tallinn og Turku i 2011 og Marseille i marts 2012. Repræsentanter for kulturinstitutioner i Horsens har besøgt Umeå blandt andet med henblik på samarbejde om gennemførelse af Nordisk Børnekulturfestival.

Det betyder, at vi nu arbejder med følgende ECoC-byer omkring specifikke samarbejder:

- Tallinn 2011 – Fokus på scenekunst-udvekslinger
- Maribor 2012 – Fokus på europæiske værdier
- Marseille 2013 – Fokus på urban intervention, medier og performance, ny cirkus og verdensmusik. Konkret en udveksling mellem La Friche Belle de la Mai og Godsbanen i 2013; en co-produktion med Ballet Marseille og Frederik Flamand koblet med Musikhuset Aarhus og Aarhus Symfoniorkester samt en co-produktion mellem Cité des Arts de la Rue og Lieux Publics

(det nationale center for kunst i det offentlige rum – Frankrig) og det aarhusianske Bureau Detours

- Riga og Umeå 2014 – Fokus på landskabskunst, medier, opera og børnekultur
- Plzen 2015 – Fokus på urban intervention og dans
- San Sebastian 2016 – Fokus på bæredygtige samfund
- Wroclaw 2016 – Fokus på paneuropæisk eksperimental performance.

Konkret taler vi med Wroclaw og San Sebastian om at koble specifikke projekter, der direkte forbinder 2016 og 2017. Eksempel: Wroclaws scenekunst-tema er baseret på en stærk forbindelse mellem Odin Teatret og Grotowski Centret for Teater Research.

Forbindelser til større by-netværk og regionale netværk

AARHUS 2017 har været vært for flere netværksseminarer i Aarhus. Disse har givet potentielle europæiske partnere førstehåndskendskab til vores by, vore strategier og mulige lokale partnere.

Aarhus har en række officielle venskabsbyer, herunder Bergen, Gøteborg, Skt. Petersborg og Turku, som alle er byer med tradition for et stærkt kulturliv, og vi samarbejder med deres respektive kulturforvaltninger med henblik på at udvikle et nordisk projekt baseret på design og arkitektur, samt et projekt med fokus på børnekultur.

Region Midtjylland deltager i *Districts of Creativitynetværket*, som omfatter 14 regioner, heraf ni europæiske, med klart fokus på den kreative sektor og innovation. Regionen ser dette som en investering på langt sigt med **AARHUS 2017** som en afgørende faktor.

Femten af regionens kulturelle nøgleaktører har allerede deltaget i World Creativity Forum i Oklahoma 2011 og Ghent 2012 med henblik på at etablere en kontaktbase. En *Districts of Creativity* Networks task force har besøgt regionen 2012 med henblik på udvikling af programmer fra efteråret 2013. Et vigtigt resultat i den forbindelse er, at World Creativity Forum bliver afholdt i Aarhus i 2017. Vi er i gang med at udvikle andre specifikke programmer med Skotland, Catalonien, Tampere og Flandern.

Aarhus Kommune har været med til at etablere *Similar Cities Network* i 2008, og med deltagelse i fire afholdte seminarer – bl.a. i Aarhus i juni 2011 – har netværket bekræftet deltagelsen i **ECOC 2017**. Netværkets øvrige medlemmer er: Malmø, Stuttgart, Edinburgh, Bologna, Utrecht og Ghent. Vi har forpligtet os til at samarbejde med byerne i netværket om flere programmer samt at lede to projekter, der vil involvere kunstnere fra alle byerne. Vi vil også samarbejde med byer omkring bestemte temaer, for eksempel Utrecht (kunst i det offentlige rum), Bologna (børnelitteratur), Stuttgart (urban bæredygtighed), Edinburgh (urbant design) og Ghent (performance).

Aarhus er medlem af **Nordic City Network** og har været vært for et seminar i 2010 med temaet kulturel planlægning. Netværket er nået til enighed omkring samarbejdet om et projekt, der skal løbe fra Umeå i 2014 og kulminere i forbindelse med **ECOC 2017** i Aarhus. **Nordic City Network** arbejder med byplanlægning og urbane udfordringer i mellemstore byer. Netværkets medlemmer er: Lillestrøm, Kristiansand, Stavanger, Tromsø, Trondheim, Malmø, Norrköping, Umeå, Uppsala, Fredericia, Odense, Aalborg og Aarhus.

Aarhus er medlem af **Eurocities Cultural Forum**, som har omkring 60 medlemsbyer, og der er direkte opbakning til Aarhus' kandidatur fra en lang række af forummets medlemmer. Vi har været værter for et seminar i juni 2011, og vi samarbejder nu med forummets sekretariat om at udvikle et tema for et fælles projekt: ■ **Rethinking the Cultural Institution**. Vi forventer, at cirka 20 førende kunstorganisationer og analyseinstitutter fra forummet vil deltage. Den første workshop med dette tema er planlagt til at finde sted i Aarhus i oktober 2013.

Aarhus er medlem af Union of the Baltic Cities, som har over 100 medlemsbyer i 10 lande. Vi har indledt drøftelser om et samarbejde, der vil dreje sig om at fokusere på fremtidens kreative generationer. Vi samarbejder i særlig grad med kunst- og kulturcentre i Gdansk, Umeå, Tallinn og Malmø om dette tema, der vil blive udviklet som en række af baltiske udvekslinger, baseret på kreative kunstcentre og ungdomsuddannelser. Programmet vil involvere unge producenter i løbet af en periode på tre år (2015–17).

Eurocities Cultural Forum, 2011

The great debate, 2012

The great debate, 2012

Forbindelser til større europæiske kunstnetværk

Vi er i dialog med en række europæiske netværk, og de har forpligtet sig til at deltage i **AARHUS 2017**. Vi vil udvikle konkrete planer i løbet af 2012/2013, der vil inkludere konferencer og seminarer i Aarhus og støtte til bestemte programmer, der er forbundne til **RETHINK**-dagsordenen. Vi samarbejder med flere paneuropæiske netværk og fonde, herunder Lab for Culture, European Cultural Foundation, Nordic Culture Fund (Nordisk Kulturfond).

Vi har taget kontakt til flere European Union Network of Culture institutter og EUNIC (European Institutes of Culture). I samarbejde med Det Danske Kulturinstitut og EUNIC er vi i gang med at udvikle planer for en mobil, europæisk "**RETHINK**-tank". Vi har arbejdet med kulturinstitutter i Europa i mange år (lokalt samt på ledelsesniveau), og vi planlægger at involvere institutterne i **AARHUS 2017** med henblik på at understøtte den europæiske dimension i projekter med international deltagelse. Flere af disse institutter deltog i vores tre dage lange europæiske seminar i 2010 (fx Goethe Instituttet, British Council og Cultures France).

Det Danske Kulturinstitut vil organisere et årligt europæisk seminar i Aarhus, der første gang skal løbe af stablen i 2012, for at kunne understøtte vores netværksopbygning. Seminarerne vil have et specifikt tema hver gang. Instituttet vil også etablere et program for "kreativ udveksling" mellem Aarhus og andre europæiske byer, hvor instituttet har sæde: Tallinn, Riga, Skt. Petersborg, Budapest, Edinburgh, Antwerpen og Warszawa.

– Anfør eksempler på **Kulturformidlere** som der er eller bliver indgået samarbejde med, og redegør for samarbejdets art.

Vi samarbejder med IETM – Informal European Theatre Meeting (600 scenekunstinstitutioner i Europa) – om at nedsætte en række "**RETHINK** Europa"-grupper i løbet af de kommende år. Dette samarbejde blev indledt ved IETM-mødet i København i marts 2012. Vi har inviteret fire nordiske kulturcentre i Reykjavik (Island), Thorshavn (Færøerne), Helsinki (Finland) og Mariehamn (Ålandsøerne) til at samarbejde om at udvikle nordiske programmer. I den forbindelse vil vi afholde en række nordiske workshops i løbet af 2013, hvor både kunstnere og forskere vil deltage i en serie af opdagelsesture med fokus på kunst, natur og videnskab langs kystlinjen.

Mange af vores kunstinstitutioner og kulturaktører arbejder med europæiske og internationale projekter og netværk. Vi anslår, at 50 af de vigtigste kunst- og kulturaktører i byen og regionen i øjeblikket arbejder med flere end 250 aktive europæiske kontaktflader i relation til samarbejder og udvekslingsprojekter (ikke inkl. netværksmedlemskaber osv.). Disse kontakter sikrer naturlige koblinger til europæiske aktører i alle sektorer og vil være afgørende for bestemte programmer.

Vi inkluderer omkring 20 netværksbaserede projekter i ansøgningen, som kommer til at bygge på disse europæiske/internationale netværk. Flere af dem bliver finansieret af EU's kulturprogrammer eller regionale programmer. Disse platforme vil blive brugt til at udvikle bestemte **ECOC 2017**-initiativer.

1.13 På hvilken måde er det planlagte projekt **nyskabende?**

Som vi beskrev i indledningen til denne ansøgning, skal projektet skabe forandring. Forandring drevet af refleksion, drevet af nødvendighed, af passion og af viljen til at udfordre eksisterende modeller og strukturer. Man kunne også udtrykke det på den måde, at innovation er formålet. Temaet **RETHINK** inviterer til at være nyskabende og innovativ. Der er ganske enkelt indbygget et krav om en innovativ tilgang. Det er vores første og stærkeste argument.

Det er også afsættet for samarbejdet med partnere og for udvælgelse af projekter. Evnen til at være innovativ bliver derfor et nøglekriterium for alle vores projekter. Vi lægger stor vægt på at se kulturens rolle i relation til miljømæssige, sociale og bymæssige dagsordener, hvilket ændrer fokus fra kreativitet alene til innovation i en større sammenhæng. Det udfordrer kunstnerne og kulturverdenen til at indtage en mere central rolle og bidrage til at formulere de fremadrettede strategier for samfundsudviklingen.

For det andet har vi anlagt en inddragende tilgang til forberedelsen af et ECoC-projekt, der er nyskabende i sig selv. Metoderne har bl.a. været kulturel planlægning og kulturelle kortlægninger, ligesom vi har arbejdet ind mod et tema frem for at definere det på forhånd. Det har genereret ny viden og afdækket byens og regionens DNA. Den inddragende forberedelsesproces har desuden skabt et stort engagement i projektet.

Fremadrettet har vi til hensigt at videreudvikle dette spor. Eksempelvis arbejder 750 arkitektstuderende med Aarhus som emne for alle de praktiske projekter i indeværende semester. Det er et eksempel på, hvordan vi involverer samfundet i projektet. Vi vil fortsætte og udbygge samarbejdet med skoler, uddannelsesinstitutioner, lokalsamfund etc. i overbevisning om, at det vil styrke udviklingen på langt sigt.

For det tredje er det et helt centralt valg i forberedelsen af **AARHUS 2017**, at vi ikke udelukkende fokuserer på året 2017. Programmer og projekter bliver udviklet over en periode på fire år og "lander" i 2017. Opbygningsperioden tillader en højere grad af forskning og udvikling og afprøvning af, om ideer og koncepter er bæredygtige. Det vil sikre, at der er plads til en mere innovativ tilgang og mere udfordrende eller veludviklede programmer. Vi tror på, at det vil styrke projektet. Denne tilgang til ECoC er innovativ.

Endelig tager projektet afsæt i det almindelige frem for det helt særlige. Det skal forstås sådan, at vi ser vores by og region som et mikrokosmos af den europæiske virkelighed. Vi indbyder til at arbejde sammen om fælleseuropæiske udfordringer. Vi inviterer Europa til at gentænke med os i et åbent laboratorium. Den fælles europæiske tænketank som drivkraft for året er et nyskabende koncept.

1.14 Hvis den pågældende by udpeges til Europæiske Kulturhovedstad, hvilke virkninger vil begivenheden da have **socialt, kulturelt og bymæssigt** på mellemlangt og langt sigt?

"Arv" er et afgørende aspekt af ECoC-programmet, særligt i tider, hvor økonomien er stram. Det er nødvendigt og naturligt, at vi forholder os til, hvilke positive effekter **AARHUS 2017** har for samfundet, og hvordan virkningerne maksimeres både på mellemlangt og på langt sigt.

De strategiske mål for **AARHUS 2017** i afsnit 1.2 viser vores ambitioner og er helt centrale for de sociale, kulturelle og bymæssige virkninger, vi ønsker at opnå med projektet. Derfor har vi valgt at besvare dette spørgsmål i forhold til disse mål.

DE KULTURELLE VIRKNINGER:

Mål 1: Langsigtet styrkelse af kunst og kultur og af den europæiske kulturs mangfoldighed

På tre områder vil **AARHUS 2017** styrke den langsigtede udvikling og betydning af kunst og kultur og bidrage til at styrke den europæiske kulturs mangfoldighed:

En region med en stærk kulturel infrastruktur

Den aktuelle investering i en række større kunst- og kulturcentre i Aarhus og i Region Midtjylland forud for 2017 er et led i en langsigtet strategi. De vil skabe nye muligheder for kunstnere, kreative industrier, lokale kulturformidlere og kultur-innovatører, ligesom de vil forøge det kulturelle udbud for borgere og gæster.

De fleste af disse centre er helt nye strukturer, der får nye eller større organisationer med egne driftsmidler fra regionen, Aarhus eller de lokale myndigheder. 2017-programmet støtter opstartsprogrammerne i de nye institutioner. Det vil løfte det kunstneriske og kulturhistoriske indhold og kvaliteten i kulturinstitutionerne målt på en international skala.

Endelig kan **AARHUS 2017** være den nødvendige løftestang for at opnå finansiering til de regionale infrastrukturprojekter, som endnu ikke er endeligt besluttede og fuldt finansierede.

Kulturel kompetence

Det er et klart mål og forventet resultat af **AARHUS 2017**, at den kulturelle kompetence i regionen bliver styrket. **AARHUS 2017** vil efterlade Aarhus og regionen med vedvarende, forøgede kompetencer inden for ledelse, udvikling og de forskellige kunstformer ved at involvere 150–200 kulturelle aktører/kunstnergrupper osv. i programmet, og ved at tilbyde et flerårigt kompetenceudviklende forløb.

Der vil være en komplet værdikæde fra grundskoleniveau til professionelt niveau i alle discipliner (klassisk/populær musik, scenekunst, film og medier, billedkunst, litteratur, arkitektur, design og mode). Værdikæden vil bygge på byens eksisterende, stærke fundament af kunstneriske og kulturelle uddannelser suppleret af en række nye kurser, både målrettet unge i form af grunduddannelser og professionelle i form af efteruddannelser. Et væsentligt tiltag i denne sammenhæng er en ny ungdomsuddannelse, der fokuserer på kreative fag og som forventes at være en godkendt uddannelse i 2017. Regionen vil tiltrække et stigende antal danske og internationale studerende til nye og eksisterende erhvervsrettede uddannelser med fokus på kreative erhverv.

Et kvalitativt løft til kunst og kultur

Vi forventer, at der vil ske et generelt løft i de kunstneriske produktioner og bestræbelser som et resultat af **AARHUS 2017**. Denne ambition vil fortsætte, drevet af de nye kvalitetsniveauer og af det europæiske samarbejde. Men det vil også være drevet af højere forventninger fra publikum, som vil blive mere åbne over for eksperimenterende produktioner.

Vores programstrategi er bygget på den præmis, at vi støtter en række projekter over en periode på op til fem år med henblik på at skabe et antal bæredygtige programmer, der har potentiale til at fortsætte efter 2017. Vores mål er, at 15–20 % af **ECOC 2017**-projekterne vil kunne have en livscyklus på op til fem år efter 2018, og at 10–15 % kan fortsætte endnu længere. Det vil i alt sige 20–30 større projekter og programmer (ekskl. nye kunst- og kulturcentre). Vi har indikeret disse projekter i programdelen.

Mål 2: Øget synlighed og tiltrækningskraft nationalt og internationalt og mere europæisk kultursamarbejde og dialog

AARHUS 2017 vil udbygge antallet af nationalt og internationalt kendte festivaler, som vil fortsætte med at præsentere nye og spændende programmer af høj kvalitet. De vil tiltrække flere gæster og større medieopmærksomhed. De internationale festivaler og styrkede internationale netværk bliver helt centrale for at opnå mere europæisk kultursamarbejde og dialog.

En af de målbare effekter af øget synlighed og tiltrækningskraft er flere turister. Byen og regionen vil samarbejde om en strategi målrettet kulturel turisme, hvor førende kunst- og kulturinstitutioner vil deltage. Kulturel turisme (både erhvervsturisme og privat turisme) bliver en del af den internationale turismestrategi for by og region. Vi forventer en stigning på omkring 15 % i den samlede turisme i 2017, og 50 % i kulturturisme (sammenlignet med baseline for 2011), og at dette vil fortsætte fra 2020 med en stigning på 25 % i forhold til 2011.

Mål 3: Kreativitet, innovation, viden og eksperimenter som brændstof for menneskelig udvikling og økonomisk vækst

Regionen har gennem **AARHUS 2017**-projektet forpligtet sig til en langsigtet udvikling af de kreative industrier. For første gang i Danmark vil der blive etableret et program for de flere end 3.000 små

Danseværket

og mellemstore virksomheder i regionens kreative industri. Den første fase løber fra 2013–2017, anden fase fra 2018 til 2022. Som en del af denne struktur etableres også en række kreative partnerskaber. Dette vil omfatte arkitektur, mode, design, nye medier og flere andre sektorer. Der vil være et stærkt fælles miljø, stærkere internationale forbindelser og en større international interesse.

Dette vil understøtte og løfte kvaliteten og markedspotentialet i sektoren snarere end at tiltrække nye talenter. Fra talent til transaktion! Region Midtjylland skal være kendt for sit høje niveau for bl.a. arkitektur, design, musik etc. og generelt for sit høje innovationsniveau.

DE SOCIALE VIRKNINGER:

Mål 4: Aktivt medborgerskab, deltagelse og et større samfundsgavnligt engagement fra erhvervslivet, kultursektoren samt forsknings- og uddannelsessektoren

Med opsøgende programmer, programmer baseret på arbejde i lokalsamfund og med den fremdrift, der skabes af året i sig selv, forventer vi, at deltagelsen i kulturlivet i byen og regionen stiger permanent med en million besøgende om året. Vi forventer en stigning på mindst 15 % i Aarhus, og 10 % i den øvrige del af regionen.

Vi forventer, at der vil være en større mobilitet inden for regionen forårsaget af den øgede opmærksomhed på kulturelle aktiviteter. Aarhus vil øge sin egen attraktionsværdi i regionen betragteligt, men andre byer vil også mærke effekten.

Vi vil fastholde stigende deltagelse og mobilitet gennem fortsat samarbejde på regionalt niveau med regional marketing, kampagner, samarbejde med medierne og fastholdelse af markedsføring på tværs af institutioner og genrer.

Projektet vil generere en stærk grad af borgerinvolvering i **AARHUS 2017** generelt, men i særdeleshed gennem lokale projekter, projekter med unge mennesker og gennem projekter og programmer skabt i samarbejde med foreninger og organisationer som fx Ældresagen, folkeoplysningsforbundene og idrætsforeningerne. En række programmer er designet med henblik på at teste nye modeller for deltagelse i civilsamfundet. Vi forventer, at projekterne vil levere en række konkrete modeller for inddragelse, ejerskab og engagement.

Arbejdet med erhvervsnetværk og partnerskaber med universitet og uddannelsesinstitutioner etablerer og udbygger den støttestruktur, som skal fastholde det samfundsgavnlige engagement.

DE BYMÆSSIGE VIRKNINGER:

Mål 5: Åbne og medlevende bymiljøer, der fremmer fællesskab med plads til forskellighed

Aarhus som by vil blive tydeligt forandret i de kommende ti år. Processen løber parallelt med ECoC-programmet, og der er naturligvis mange direkte koblinger, men også mange indirekte. Investeringerne i byen vil på mange måder ændre byens identitet.

AARHUS 2017 vil sætte særligt fokus på de "bynære havnearealer" og byfornyelsen, der foregår i de sociale boligbyggerier Gellerup, Toveshøj og Viby. Når vi fokuserer særligt på disse områder, skyldes det, at de er centrum for programmer, der vil stimulere en social og kulturel forandring, som vil sikre mere åbenhed for beboerne på langt sigt. De vil i langt højere grad, end det er tilfældet nu, blive "en del af byen".

Vi forventer, at de partnerskaber, vi har etableret med byens boligforeninger, vil skabe større lokal stolthed og engagement i de kvarterer, der bliver involveret i programmerne. Ved at arbejde med potentielle konfliktområder i byen vil vi kunne måle denne udvikling på flere måder – borgernes tolerance, ændrede værdisæt og deltagelse i sociale netværk.

AARHUS 2017 vil også have indflydelse på den rolle, det offentlige rum spiller, og på forståelsen af arkitektur og design i bymæssig sammenhæng. Fire byer vil arbejde med at udvikle nye redskaber til byudvikling på strategisk niveau. Arbejdet vil føre til en ny opmærksomhed på byudvikling med en klar kulturel dimension. Det vil bidrage positivt til byplanlægning og -udvikling i regionen og har ambition om at repræsentere et ændret tankesæt i den offentlige byplanlægning.

Aarhus og Region Midtjylland vil blive genstand for øget opmærksomhed, både nationalt og internationalt – som et område, hvor kultur, byplanlægning, design og arkitektur er i den allerforreste linje.

SOCIALE OG BYMÆSSIGE VIRKNINGER:

Mål 6: Mere tværfagligt samarbejde om bysamfundets udfordringer – lokalt såvel som globalt

Med fremdriften fra **AARHUS 2017** forventer vi et højere bevidsthedsniveau, en stærkere interesse og øget interaktion med Europa. Transformationen fra "en by i Europa" til "en europæisk by" er dækkende for den forventede effekt.

Temaet "**RETHINK**" vil efterlade en arv i form af programmer, der fortsat vil støtte videndeling på tværs af sektorer, udvikling og testning af nye modeller og bearbejdning af store sociale og kulturelle problemstillinger, der er relevante i europæisk sammenhæng. Det netværk, vi opbygger, vil omfatte akademikere, kunstnere og debattører. Netværket vil sikre en videreførelse af den viden og knowhow, som er opbygget i forbindelse med projektet.

En langsigtet effekt vil kræve et fortsat fokus, som vi er overbevist om, at vi kan opnå. Fokus fastholdes gennem byens og regionens langsigtede mål om at styrke den internationale profil og internationale relationer og ved aktivt at arbejde med udfordringen i den stigende globalisering.

– Vil byens myndigheder udstede en offentlig hensigtserklæring vedrørende perioden efter året, hvor byen var kulturhovedstad?

Byrådet i Aarhus udsteder ikke forud for afleveringen af ansøgningen en offentlig hensigtserklæring vedrørende perioden efter 2017 mht. permanent budget eller videreførelse af konkrete programmer og projekter. Derimod har byen klart investeret i **ECOC 2017** som et led i et langsigtet ønske om at opretholde en stærk kultursektor. Byens opbakning til projektet er motiveret af dette perspektiv, og Byrådet vil søge at maksimere det langsigtede potentiale i projektet.

Der kan kort opsummeres følgende generelle aspekter, som sikrer arven efter 2017:

- Målene for Aarhus 2017 har et langsigtet perspektiv og binder projektet sammen med den overordnede vision for byen og regionen.
- Opbygningen af program og projekt i fire år forud for 2017 sikrer fundamentet for, at nøgleprojekter bliver permanente og selvbærende.

- Stærke bindinger til interessenter og partnere sikrer, at udbyttet af Aarhus 2017 kan videreføres af permanente organisationer - såvel offentlige som private.
- Stærkt politisk ejerskab og opbakning til projektet giver et stærkt fundament for langsigtede effekter.

Dertil kommer tre særlige foranstaltninger, som iværksættes for at sikre langsigtet udbytte af **AARHUS 2017**:

- Der er afsat et budget på 3,5 mio. euro til 2018 som finansiel brobygger, for at der er tid til at træffe beslutninger om andre finansieringskanaler for nøgleprojekter.
- Der oprettes en regional "brobyggerenhed", som skal sikre, at de vigtige aspekter af Aarhus 2017 organisationen overføres til relevante permanente organisationer (database, praksis, nationale og internationale netværk mv.)
- Evalueringen tilrettelægges med en timing, så delresultater foreligger tidsnok til at indgå i beslutningsgrundlaget for videreførelse af initiativer.

Arven fra projektet vil blive opsamlet og indbygget i eksempelvis kulturpolitikker, kommuneplaner, turismestrategier og økonomiske udviklingsplaner. På regionalt niveau vil det være naturligt at indbygge fortsættende initiativer i den regionale udviklingsplan. Endelig kan fortsættende initiativer indarbejdes i kulturaftalerne med Kulturministeriet.

De bynære havnearealer, 2012

1.15 Hvorledes er denne ansøgning blevet **planlagt** og udarbejdet?

Vi har fra starten i 2008 valgt en procesdrevet tilgang med en høj grad af involvering. Ikke blot til forberedelsen af ansøgningen – men også til selve projektet. Denne proces har en række mål:

- at kortlægge byens og regionens potentiale
- at analysere kultursektoren, dens potentiale og udfordringer
- at identificere og involvere mulige partnere, kulturelle aktører og kunstnere
- at sikre støtte fra politisk hold og fra erhvervslivet
- at informere og engagere befolkningen
- at generere tværfaglige processer med henblik på at formulere en række nyskabende projekter

Vores tilgang er at skabe et "projekt med byen" og ikke blot "et projekt for byen". Processen er en afsøgning af muligheder for engagement samt afsøgning af modeller for netværksopbygning.

Det har været særdeles ressourcekrævende, men det har også styrket projektet betydeligt – til et punkt, hvor vi tillader os at mene, at denne ansøgning ikke bare er en ansøgning, men fundamentet for et projekt med en stærk opbakning.

Omfanget af engagementet

Vi har redegjort for hele vores proces i vores første ansøgning. Derfor fremhæver vi alene hovedpunkterne herunder.

Af de omtrent 600 kulturinstitutioner i regionen har vi involveret ca. halvdelen, og mange har deltaget i alle faser af processen. I alt omkring 600 enkeltpersoner fra disse kulturinstitutioner har været direkte involveret. Vi har også rådført os med 680 virksomheder i den kreative sektor.

Flere end 900 nøglepersoner fra byen og regionen har deltaget i de fire konferencer, som har været milepæle i denne proces.

Omkring 2.800 personer har deltaget i SWOT-workshops, visionsseminarer og projekt-workshops, som har været de vigtigste fora for vores projektforberedelse, heriblandt både professionelle kunstnere og repræsentanter fra den kreative industri, lokale foreninger, uddannelsessektoren, kommunerne og borgere.

Omkring 12.000 borgere har besøgt vores udstilling i foråret 2010 og vores mobile container, og vi anslår, at omkring 26.000 borgere har deltaget i pilot-projekterne "Kulturnat 2011" i oktober 2011 og "Århundredets Festival" i marts 2012.

24 publikationer er resultatet af de mange analyser, og informationerne heri anvendes allerede af en række organisationer og kommuner.

Projektet tager afsæt i vores lokalsamfund. Den løbende kontakt med vores bagland er vores virkelighedstjek og sikrer samtidig et autentisk, grundigt undersøgt, dokumenteret projekt. Skabt og formuleret i en åben proces.

Organiseringen af forberedelsesarbejdet

Byrådet besluttede ved budgetforliget for 2008, at Aarhus skulle kandidere til titlen som Europæisk Kulturhovedstad i 2017, og der blev afsat midler til ansættelse af en projektleder. Handlingsplanen for **AARHUS 2017** blev vedtaget af Byrådet i Aarhus Kommune i februar 2009, hvor man afsatte 1,6 mio. euro til forberedelserne. Region Midtjylland vedtog i 2009 at deltage, og har afsat 0,75 mio. euro.

I 2008 etablerede Aarhus Kommune et sekretariat, der skulle forestå ansøgningsprocessen. Sekretariatet ledes af Trevor Davies. Sekretariatet er organiseret som en projektenhed i Magistratsafdelingen for Kultur og Borgerservice under Kulturchef Ib Christensen. Kulturchefen refererer til Kulturdirektør Kirsten Jørgensen og Rådmand for Kultur og Borgerservice Marc Perera Christensen, som har det overordnede politisk/administrative ansvar.

Sekretariatet har haft en fast bemanding på to personer, ad hoc projektpersonale samt en række unge akademikere, der er tilknyttet sekretariatet i perioder på mellem 6 og 12 måneder, i alt mere end 30 personer over hele forberedelsesfasen. Sekretariatet bliver også understøttet af den faste stab i Kultur og Borgerservice.

FIGUR 1.6: FORBEREDELSESPROCESSEN

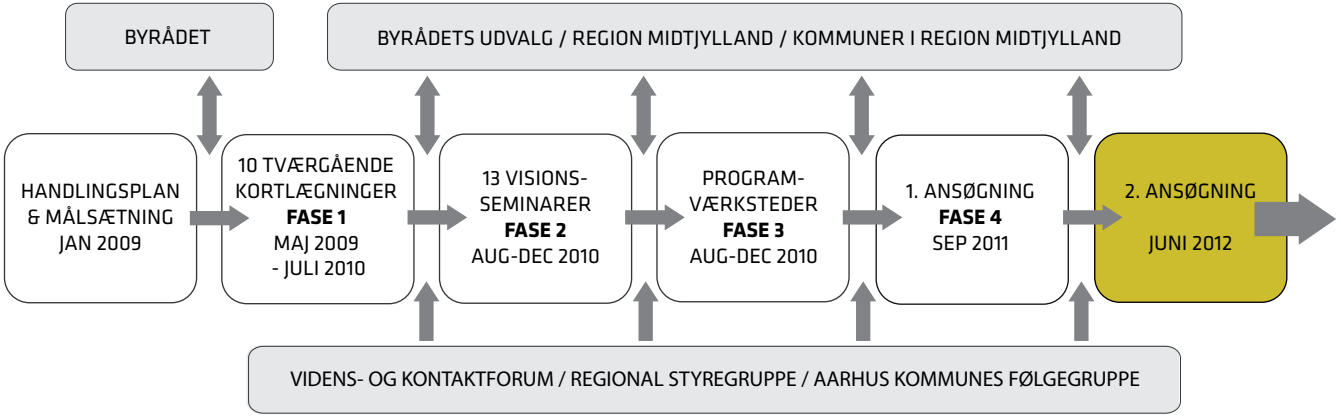

SWOT

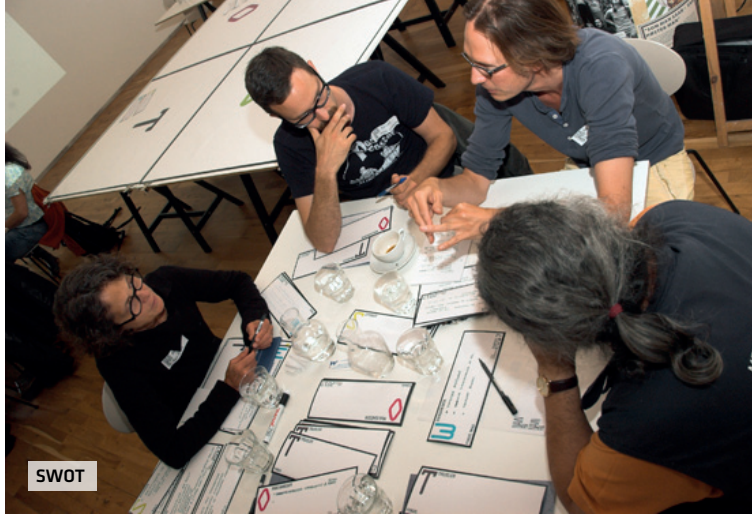
SWOT

Visionsseminar

Visionsseminar

Udstillingen: Her er Aarhus, Ridehuset

Frontløberne på udstillingen: Her er Aarhus, Ridehuset

Gæster på udstillingen: Her er Aarhus, Ridehuset

Erhverv Aarhus på udstillingen: Her er Aarhus, Ridehuset

Gæster på udstillingen: Her er Aarhus, Ridehuset

EN PROCES I FIRE FASER

Forberedelserne har været opdelt i fire faser: En fase med kortlægning, en visionsfase, der skulle opridse mulige temaer og koncepter, en projektfase, der skulle generere nøgleprojekter med henblik på at skabe et fundament for den første ansøgning, og til sidst en fase med programrevision og sikring af strategiske partnerskaber.

Som led i forberedelserne har vi afholdt fire konferencer:

- Lanceringskonference (oktober 2008) med over 200 deltagere, 6 internationale oplægsholdere bl.a. fra tidligere ECoC-byer samt en række oplæg fra lokale repræsentanter.
- Regional præsentationskonference (maj 2009) med 160 deltagere og en række præsentationer og workshops, bl.a. fire oplæg fra repræsentanter fra tidligere ECoC-byer.
- "Where's Europe?" – Internationalt Seminar (september 2009). Tredages konference afholdt i tre forskellige byer (Aarhus, Herning, Holstebro) med 160 deltagere og 17 internationale oplægsholdere, der fokuserede på internationalt samarbejde og europæiske temaer.
- "Rethink the Future"-konference (august 2010). 150 deltagere.

Fase et: Kulturel kortlægning og SWOT – 2009-2010

Vores projekt er baseret på metoden "kulturel planlægning", og derfor er "kulturel kortlægning" et integreret aspekt i forberedelserne. Vi har anvendt 18 forskellige kvantitative og kvalitative metoder og har arbejdet med:

- kortlægning af den kulturelle sektor
- kortlægning af den kreative sektor (arkitektur, design, mode, nye medier)
- kortlægning af byens rum og karakter
- kortlægning af værdier

En serie med 13 tematiske SWOT-workshops (625 deltagere) blev afholdt i Aarhus i sommeren 2009. Dernæst afholdt vi regionale workshops i Horsens, Randers, Holstebro, Viborg, Silkeborg, Hadsten (for Kulturring Østjylland) og Ulfborg (for Kulturaftale Midt- og Vestjylland) (i alt 350 deltagere).

Fase to: Visionsseminarer – efterår 2010

"**RETHINK** the Future" konferencen var startskud til 13 visionsseminarer med 13 temaer som afsæt for 2017 programmet. Der blev udviklet mellem 6 og 10 strategiske projekter for hvert tema.

Fase tre: Projekt workshops – forår 2011

De mange individuelle projekter blev derefter udviklet af de involverede kunst- og kulturorganisationer, Ngo'er, lokalråd, kunstnere, kommunale forvaltninger og kreative virksomheder. De fleste af projekterne involverer flere partnere, og mange kan betegnes som netværksprojekter.

Fase fire: Revidering og re-fokusering

I den sidste fase, siden vi afleverede den første ansøgning den 30. september 2011, har vi fokuseret på en intens programudviklingsproces, der både har involveret vores offentlige partnere, vores eksterne partnere og vores europæiske partnere.

AT ENGAGERE LOKALE OG REGIONALE PARTNERE

Igennem processen har vi arbejdet sammen med tre faste referencegrupper. En kommunal følgegruppe i Aarhus Kommune bestående af cirka 20 repræsentanter fra alle kommunens afdelinger. Følgegruppen har mødtes 8 gange for at sikre, at **AARHUS 2017**-projektet er strategisk forbundet med relevante politiske udvalg og afdelinger i kommunen, herunder uddannelse, erhvervsudvikling, socialsektor, sundhed, byudvikling og integration.

En regional styregruppe med repræsentanter fra de øvrige kommuner i regionen. Styregruppen har sikret fortsat politisk opbakning til projektet, udvikling af den regionale dimension af programmet samt fastholdelse af forbindelserne til regionale partnere. Der er holdt 22 møder.

Et videns- og kontaktforum med ca. 70 repræsentanter fra erhvervs-, kultur-, uddannelses- og mediesektoren, som har mødtes fire gange og har givet en løbende respons ift. processen.

Den formelle proces har omfattet regelmæssige møder med Kulturudvalget i Aarhus Kommune (ni møder og to døgnseminarer). Aarhus Byråd har i enighed på tværs af partier truffet beslutning om alle de vigtigste aspekter af ansøgningen (organisation, budget, tema, programskitse osv.). Byrådet afholdt i den forbindelse en åben debat om **AARHUS 2017** i juni 2011. Som det fremgår af afsnit 1.6., står Byrådet i Aarhus, kommunalbestyrelserne i samt-

Åbningskonference, 2008

Visionsseminar, 2010

Møde med erhvervsklynger, 2012

lige de øvrige 18 kommuner og regionsrådet i Region Midtjylland bag projektet. Vi har etableret en række strategiske partnerskaber med væsentlige aktører inden for turisme, uddannelse, erhvervsliv og medier, hvor der fra begge sider er afsat ressourcer, og hvor der er aftalt strategiske programmer fra 2013: Midtjysk Turisme og Visit Aarhus, Aarhus Universitet, VIA University College, Arkitektskolen Aarhus, 84 hovedbiblioteker og filialer i Aarhus og Region Midtjylland, Det Boligsociale Fællessekretariat, Midtjyske Medier og Danmarks Radio.

– at involvere erhvervslivet

Forberedelsesfasen har vist, at der fra erhvervslivets side er stor interesse for et styrket samarbejde med kulturen. Mange kreative virksomheder deltog i en kortlægning af sektoren, hvilket allerede har resulteret i både pilotprojekter og en regional strategi, som lanceres i sommeren 2012.

Turismesektoren er direkte involveret gennem Midtjysk Turisme og Visit Aarhus, som arbejder tæt sammen med **AARHUS 2017**. En større satsning på erhverv og turisme indgår i den regionale erhvervsudviklingsstrategi 2010–20. **AARHUS 2017** er omfattet af denne langsigtede strategi.

I sommeren 2011 blev der taget initiativ til at styrke det aarhusianske erhvervslivs kendskab til kandidaturet til **ECOC 2017**. Der blev derfor afholdt et indledende møde om **AARHUS 2017** i Danske Bank med Erhverv Aarhus som medarrangør. I forlængelse heraf blev der etableret fem 2017-erhvervsklynger med repræsentanter fra forskellige dele af erhvervs- og kulturlivet i Aarhusområdet.

Klyngerne mødes ca. en gang månedligt og arbejder med eksempelvis idéudvikling, kommunikation og konkrete initiativer til styrkelse af kulturhovedstadsprojektet og samarbejde mellem kultur og erhverv generelt. Den 2. februar 2012 var alle klyngerne samlet til stormøde, hvor der bl.a. var indlæg fra Liverpool om erfaringerne med sponsorsamarbejdet mellem erhvervslivet og Liverpool 08. 80 virksomheder er i skrivende stund involveret i klyngerne.

Vi har oplevet, at der via erhvervsklyngerne er skabt en stor interesse for og opbakning til **AARHUS 2017**. Erhvervsklyngerne er i foråret 2012 udbredt til de øvrige større byer i regionen ved opstartsarrangementer. Organiseringen af møderne var i sig selv et gentænkt koncept: Fem landsdækkende banker er repræsenteret i hver sin erhvervsklynge. Disse klyngemedlemmer gik sammen om at organisere møderne. Invitationen til arrangementerne indeholdt logo for alle bankerne. Hver bank var vært ved ét af møderne i fem større byer uden for Aarhus.

Den uafhængige erhvervsorganisation Erhverv Aarhus har været meget aktiv i ansøgningsprocessen og har på eget initiativ arrangeret flere møder med virksomheder med **AARHUS 2017** på dagsordenen, bl.a. på de seneste tre årsmøder (ca. 200 faste deltagere). Erhverv Aarhus understøtter desuden erhvervsklyngerne med professionel netværkskoordinering.

Vi har haft direkte kontakt med en række virksomheder, der er stærke spillere både nationalt og internationalt, og som har et stærkt engagement i regionen, herunder Bestseller, Kvadrat og Grundfos. Den brede kreds af involverede erhvervsfolk afspejler erhvervslivets generelt stærke engagement i kultur- og samfundsliv med deltagelse af både store og små virksomheder i vores region.

Samarbejdet med erhvervslivet har også givet afsæt til kulturprojektet By i By. Aarhusgruppen bestående af otte virksomheder igangsatte et samarbejde med kulturelle iværksættere om at skabe liv i byen. Det blev startskuddet til at realisere en midlertidig by på Bispetorv i Aarhus. En større gruppe af virksomheder har nu via 2017 erhvervsklyngerne påtaget sig et stort ansvar for projektet både ved direkte involvering i opbygningen af byen og med økonomiske og in-kind bidrag til projektet. Samarbejdet omfatter desuden foreninger, uddannelsesinstitutioner og kulturinstitutioner, som bl.a. skal sikre aktiviteter i By i By. Projektet gennemføres hen over sommeren 2012 og vil kulminere med en færdig udbygget by i forbindelse med Kulturnatten i begyndelsen af oktober.

By i By gennemføres med en ganske kort planlægningshorisont, som kun har været mulig, fordi man kunnet tage afsæt i erhvervsklyngerne. Det bliver dermed en levendegjort manifestation af, hvad der er muligt, når en by i fællesskab samler sig om et konkret projekt.

– at involvere borgerne

Vi har etableret en række platforme for at kunne inddrage borgerne i processen både med henblik på at informere, rådføre, engagere og motivere.

Vi har afholdt mange åbne, lokale debatarrangementer i løbet af de fire år, der er gået, på biblioteker, kulturcentre osv., hvor de lokale borgere har været til stede. 6.000 borgere besøgte midtvejsudstillingen i Ridehuset i 2010. Vores mobile glascontainer har dannet ramme om workshops og udstillinger med henblik på borgerinddragelse. Vi anslår, at 6.000 borgere har besøgt containeren og er blevet informeret om **AARHUS 2017**-projektet.Vi har udsendt 45 nyhedsbreve, vi har en hjemmeside, og vi har produceret 24 publikationer, der alle er tilgængelige i digital form. Vi har udgivet og distribueret 15.000 pjecer om projektet, og vi deltager regelmæssigt i møder med borgergrupper rundt omkring i regionen.

"**RETHINK**" Kulturnatten i oktober 2011 tiltrak omkring 15.000 gæster, og der blev uddelt 100.000 eksemplarer af et **RETHINK**-indstik i de regionale dagblade. Vi planlægger en større udstilling og projektpræsentation i dagene fra d. 20.-24. august 2012.

På projektniveau har vi valgt at søsætte en række projekter, der involverer borgerne direkte. Et eksempel: Projektet **Skjulte Steder** har i skrivende stund flere end 3.000 Facebook-venner, og flere end 250 har bidraget med billeder af og tekst om deres "skjulte sted" i byen.Vi har deltaget i en række større begivenheder, hvor **AARHUS 2017** har været synlig og er blevet profileret. Åbningen af Godsbanen, Spot Festival 2012, Aarhus City halvmaraton, Giro d'Italia Start 2012 i Herning og Horsens samt konferencen **Global Citizen** på Aarhus Universitet med 400 deltagere er blandt eksemplerne.

Vi har, for blandt andet at måle effekten af disse tiltag, indgået et partnerskab med analysefirmaet Epinion, som har gennemført en analyse af kulturvaner, aktiviteter, tilgængelighed og fordeling af kulturtilbud i Aarhus og regionen for **AARHUS 2017**. Vi har også testet vores temaer, programkoncepter og mulige prioriteter samt borgernes kendskab til projektet. Undersøgelserne er gennemført ved anvendelse af et regionalt "borgerpanel", der består af 3.600 repræsentativt udvalgte borgere. Vi kan heraf se, at interessen for projektet er stigende, og at 79 % af byens borgere er klar over, at Aarhus kandiderer til titlen som Kulturhovedstad i 2017.

Partnerskabet med Epinion vil omfatte flere analyser i den fortsatte projektudvikling samt i vores løbende evaluering og monitorering.

II. STRUKTUREN I PROGRAMMET

2.1 Redegør for strukturen i det program, som byen påtænker at gennemføre, hvis den udpeges til "Europæisk Kulturhovedstad" (retningslinjer, arrangementets gennemgående tema)?
Hvad er programmets varighed?

PROGRAMINTRODUKTION

Vores programkoncept er præsenteret under spørgsmål 1.2. Her introduceres det igen kort. Programmet er opbygget af tre elementer: kulturel infrastruktur, kulturel kompetence og kulturprojekter.

Et helt grundlæggende aspekt ved vores program er, at det i alle tre elementer sætter kunstnere, kreative og innovationsprocesser i centrum. Hvad enten det drejer sig om kulturelle produktionscentre, gentænkning af det offentlige rum, ledelsessystemer eller uddannelser, fokuserer vi på at skabe miljøer og strukturer, der understøtter og mobiliserer det kreative potentiale hos unge kreative, professionelle og borgere og animerer dem til selv at blive aktive (med)skabere.

Især vores indsats omkring publikumsudvikling reflekterer denne ambition om at inddrage en større del af befolkningen i den kulturelle sfære. At inddrage, aktivere og involvere borgerne som deltagere frem for blot som tilskuere er helt centralt for projektet, og det understreger vores filosofi: at understøtte kunst og kultur som arenaer for nye erkendelser og nyt livssyn.

Derfor engagerer vores **RETHINK**-program sig ikke bare i sociale, urbane og kulturelle problemstillinger, men udfordrer den kulturelle sektors evne og vilje til at engagere sig. Udviklingsprogrammerne i **AARHUS 2017** (både infrastruktur, soft infrastruktur og de indholdsbaserede programmer 2013-2016) afspejler denne vilje til at understøtte, men også at udfordre den kreative/kulturelle sektor. Med denne bevægelse håber vi at mobilisere sektoren til at engagere sig og udfordre samfundet og til at føre an ift. den forandring i livssyn, mindset og praksis, der er altafgørende, hvis vores byer ikke bare skal overleve den aktuelle krise, men komme styrkede ud på den anden side.

Man hører ofte spørgsmålet: Kan kunsten ændre verden? Måske kan kunsten ikke ligefrem ændre verden, men den kan i hvert fald ændre fremtiden. Vores brede programfilosofi med fokus på involvering og engagement står helt centralt i vores ansøgning, og det er nøglen til at forstå temaet "**RETHINK**".

Kulturel infrastruktur 2008-2017

Programområdet inkluderer de infrastrukturprojekter, som vi finder relevante for vores projekt og for temaet **RETHINK**. Selvom nogle af projekterne ikke står færdige i 2017, danner de alligevel en enestående klangbund for de kulturelle strategier, der igen understøtter de urbane forandringsprocesser. Vi er overbeviste om, at **AARHUS 2017** kan levere det kreative indhold, det publikum og den opmærksomhed fra omverdenen, der kan sikre disse projekters bæredygtighed langt ud over 2017.

Soft city/udviklingsprogram 2013-2016

AARHUS 2017 er en massiv investering i regionens udvikling. Såvel den kreative som den produktionsmæssige og organisatoriske infrastruktur får et markant løft.

Udviklingsprogrammet rummer åbne, regionalt dækkende udviklings- og uddannelsesforløb for kunstnere/kreative og ledelse samt publikumsudvikling med særligt fokus på at styrke interaktion og samarbejde med europæiske aktører. Programmet stimulerer den kreative sektor ved at udvikle en "soft" netværksinfrastruktur i regionen. Det er skabt på baggrund af vores grundige analyser og løbende dialog med alle niveauer af denne sektor, med de relevante organisationer og med de lokale myndigheder i regionen.

Soft City programmet bliver et åbent program, der vil være til gavn for hele sektoren i kraft af de seks fokusområder: Professionelle kunstnere, kulturinstitutioner, kreative virksomheder, internationale samarbejder, børn og unge samt publikumsudvikling.

Programmet er en investering i alle niveauer af sektoren, og vi ser det som del af en vidtrækkende udviklingsstrategi, som ikke blot vil øge den organisatoriske og kreative kapacitet ift. **AARHUS 2017**, men vil danne fundamentet for en varig forandring.

Kulturprojekter 2013-2016 og kulturprogrammet i 2017

Det tredje element i 2017-programmet er et præ-program bestående af en række projekter, der lanceres og udvikles over en fireårs periode fra 2013-2016.

Vi har fastholdt de tre grundlæggende temaer i programmet: byen, kunst og kreativitet samt værdier. I denne ansøgning vil vi præsentere en række strategiske projekter. Strategiske, fordi de spiller hovedrollen i vores program, fordi vi forventer, at en stor del af dem vil være levedygtige ud over 2017, og fordi de fordrer både investering og udvikling frem mod 2017.

Præ-programmet (2013-2016) leverer offentlige arrangementer og events, det tester og udvikler programindholdet, og det sikrer europæisk samarbejde og borgerinddragelse. Antallet af projekter og dermed aktivitetsniveauet vil øges frem mod 2017. Ca. 30 % af programbudgettet er allokeret til denne periode.

Vi præsenterer også skitsen til programmet for selve 2017, som vil bestå af ca. 100 projekter ud af den forventede total på ca. 250 projekter. De resterende projekter kommer ind primært via to "open call"-runder i 2014 og 2015. Disse projekter vil både styrke **AARHUS 2017**s tematiske profil og involvere et bredere udsnit af befolkningen. Ikke alle projektforslag vil blive inkluderet i programmet, idet der fastholdes en skarp tematisk og kvalitativ udvælgelse.

Der vil især være tale om lokale og foreningsdrevne projekter, projekter for og med børn og unge såvel som kunstnerdrevne projekter. Vi planlægger en serie koncerter, en række regionale teater- og musikturneer samt et specifikt festivalprogram. Disse projekter vil fokusere på 2017.

Som offentlig event forventer vi, at programmet vil inkludere 250 projekter, og vi kalkulerer med ca. 5 mio. besøgende til programmet i den samlede projektperiode 2013-2017. Programmet vil have sit naturlige udgangspunkt i Aarhus, men eftersom projekterne funderes i regionale kulturinstitutioner og lokalsamfund, vil de reflektere de lokale og regionale strukturer. Denne regionale spredning af programmet vil medvirke til at sikre deltagelse fra hele regionen.

Voxhall

Atlas

Promus

2.2 **Hvilke større arrangementer vil blive afholdt i årets løb? For hvert arrangement anføres følgende oplysninger: beskrivelse af arrangementet/dato og sted/ projektpartnere/finansiering.**

DE KULTURELLE INFRASTRUKTURPROJEKTER

De kulturelle infrastrukturprojekter forholder sig til **AARHUS 2017** på mange niveauer og har berøringsflader til alle programområder. Dermed er infrastrukturprojekterne en integreret del af kulturhovedstadsprojektet og udgør den første af de tværgående programstrategier.

Nogle projekter omformer eksisterende bygninger til nye formål, mens andre projekter er helt nyopførte byggerier. Nogle projekter omfatter en enkelt bygning, andre omformer en hel bydel eller mange bygninger, som tjener de samme formål. Samlet set er projekterne levende "udstillinger" af tidens arkitektur og designløsninger. De indgår derfor i det eksperimentarium for arkitektur, design, rum og nye medier, som beskrives under programområdet Byen (side 54-63).

Nogle projekter er udtryk for en gentænkning af rammer med fokus på kulturproduktion. Andre projekter gentænker relationer til publikum og borgere, som får nye oplevelsesmuligheder inden for kunst, kultur og læring. Vi gentænker de klassiske kulturinstitutioner (fx biblioteker, kulturhuse og kunstmuseer) og skaber også nye opfattelser og design af skoler og bydelscentre samt fornyelse og nyskabelse i sociale boligbyggerier. Der skabes liv i nye eller gamle bydele samtidig med, at der fokuseres på bæredygtighed og bydelens integration i byen.

Fonden **AARHUS 2017** vil ikke selv opføre eller yde tilskud til infrastrukturprojekter. Derimod skal **AARHUS 2017** styrke indholdet i de fysiske rammer. Men anlægsprojekterne reflekterer og understøtter vores **RETHINK**-tankegang og skaber optimale muligheder for at strukturere, fokusere og forankre vores program. De 30 infrastrukturprojekter giver afsæt for en etapevis opbygning frem mod 2017, hvor de fungerer som platforme, hvori projekterne synliggøres. Præsentationen af de kulturelle infrastrukturprojekter er inddelt i otte forskellige fokusområder. I Aarhus 2017-programmet fremhæves det, hvordan de nye fysiske rammer udnyttes.

- Fokus: Nye kulturproduktionscentre
- Fokus: Urban Mediaspace
- Fokus: Rum til leg og læring (RULL)
- Fokus: Lokale bydelseksperimenter
- Fokus: Nye museer
- Fokus: Kreative væksthuse
- Fokus: Nyskabende midtbyprojekter
- Fokus: Ild, luft, vand og jord: Seks eksperimenterende oplevelses- og formidlingscentre

Oplysninger om anlægsøkonomi til de kulturelle infrastrukturprojekter fremgår af besvarelsen af spørgsmål 3.2.4

FOKUS: NYE KULTURPRODUKTIONSCENTRE

I Aarhus Kommunes Kulturpolitik 2008–2011 var en af målsætningerne at have aktive og eksperimenterende produktionsmiljøer inden for alle kunst- og kulturgenrer, hvor vækstlag, talenter og professionelle kunstnere har gode vilkår for udvikling. Filmby Aarhus blev etableret i 2003 og i rummer ca. 60 medievirksomheder. Udvidelse af Musikhuset med tre koncertsale og lokaler til Det Jyske Musikkonservatorium blev afsluttet i 2007. Kulturpolitikkens målsætning er nu fuldført med etablering af yderligere to kulturproduktionscentre:

Promus åbnede i 2010 som rytmisk produktionscenter på 2.200 m2 med faciliteter til musikproduktion og afholdelse af koncerter. Promus er videnscenter for rytmisk musik, der er tilgængeligt for både lokale og nationale musikere og interesseorganisationer. Samme bygning indeholder også de to spillesteder Voxhall og Atlas med plads til hhv. 750 og 300 personer. Spillestederne indgår i "The European artHouse" (side 64). Promus skal stå for mange videns- og kompetenceudviklingsforløb for musikere og producenter i **AARHUS 2017** og være central samarbejdspartnere for up and coming festivaler i perioden 2013-16 (side 66-67).

Den 30. marts 2012 åbnede **Godsbanen** på 10.000 m² som det seneste i rækken af nye kunstneriske kraftcentre, der arbejder med læring, skabelse og præsentation af scenekunst, litteratur og billedkunst samt musik og film. Godsbanen er et bud på det, man kan kalde et nyt hybridt kulturhus, hvor hele fødekæden findes samlet, fra undervisning på flere niveauer til research, projektudvikling, produktion og formidling. Godsbanen åbner som pioner i det upolerede, rå industrilandskab for borgernes opdagelse af en glemt bydel på det tidligere godsbaneareal, der dækker 43.000 m² i den indre by. Den nye struktur skaber forbindelse mellem tolv

Urban MediaSpace

eksisterende kulturinstitutioner i en akse på tværs af byen. Resultatet er en moderne byfornyelse, hvor den industrielle arv tydeligt kommer til udtryk i landskabet, og det lukkede og glemte industriområde får nyt liv.

Godsbanen rummer bl.a. åbne værksteder, produktionsrum, trykkerifaciliteter, teaterscener, mødelokaler, øve- og prøverum, et rytmisk spillested, store udstillingsrum og ni lejligheder til udlejning for internationale residencies. Godsbanen samler og producerer på tværs af kunstarter og medier. De kommende fire år skal bruges til at skabe de arbejdsmæssige og kunstneriske kompetencer samt til at opbygge netværk, der bliver ramme for skelsættende kunstproduktioner til hele byen og regionen.

Optakten til 2017 kommer til at omfatte et stort residency-program (side 48-49), et udvekslingsprogram i samarbejde med andre europæiske kunstproduktionssteder (bl.a. Trans Europe Halles) og eksperimenterende kunst- og performanceprojekter produceret af byens aktive vækstlag. I 2017 bliver Godsbanen et europæisk center for kunstproduktion. Godsbanen er et bud på fremtidens kulturhus og et springbræt til Europa.

FOKUS: URBAN MEDIASPACE

Urban Mediaspace er det største anlægsprojekt og det mest ambitiøse kulturprojekt i Aarhus. Det er et fremtidens bibliotek, som åbner i 2014. Projektet har en anlægssum på 1.9 mia. kr. Det samlede projekt omfatter også skabelse af nye byrum og pladser, der genskaber forbindelsen mellem havnefront og den historiske midtby. Bygningens bruttoareal bliver 28.500 m^2, hvoraf ca. 17.500 m^2 skal anvendes til biblioteks og borgerservice formål. En del af biblioteket indrettes med særlig fokus på børn. De nye byrum er færdige ved udgangen af 2015 og omfatter bl.a. tre større pladser på i alt 23.000 m^2 svarende til fire fodboldbaner. Havnepladsen bliver den største og vil i særlig grad kunne rumme stort anlagte aktiviteter og arrangementer.

Urban Mediaspace skal være med til at omdefinere begrebet "bibliotek", skabe rum for oplevelse, læring, aktivitet og fordybelse. Udveksling af viden og inspiration på tværs af Europa indgår i udviklingen af Urban Mediaspace, både i byggeriet, indretning og indhold. Urban Mediaspace skal være brobygger mellem borgere, mellem organisationer, mellem biblioteker på europæisk og internationalt niveau og generelt mellem teknologi, viden og borgere. Det vil i særlig grad blive anvendt til projekter under programområdet Værdier.

FOKUS: RUM TIL LEG OG LÆRING (RULL)

Aarhus Kommune har igangsat et udviklingsprojekt med henblik på at gentænke de pædagogiske visioner for de 0-18-årige i vuggestuer, børnehaver, skoler og fritidstilbud. Hensigten er at opnå flere muligheder for at tage hensyn til børns forskellighed ved at skabe nye læringsmiljøer, der understøtter det pædagogiske arbejde. Det 10-årige forløb har en foreløbig tidshorisont frem til 2017 og omfatter flere hundrede konkrete projekter fordelt over hele byen. Projektet omfatter både nybyggeri og modernisering af lokaler, bygninger, landskabs- og udearealer, fx fornyelse af ■**Forteparken**, som forener leg, læring og moderne læringsteknologi i naturens rum, ■**Aktivitetsramblaen** som nytænkende udendørsareal med fokus på fællesskab og fysisk aktivitet, ■**Virtuelle og fysiske fællesskaber**, hvor det fysiske rum fusionerer med det virtuelle samt ■**RULL LAB**, et interaktivt laboratorium for afprøvning af nye materialer og teknologier til indretning af moderne læringsmiljøer. Mange af projekterne er skabt i krydsfeltet mellem lokalsamfund og institutioner og har involveret både lærere, pædagoger, børn, unge, forældre, designere og arkitekter i udvikling af fysiske aktiviteter, kreative processer og nye medier. I 2017 planlægges en europæisk konference med temaet "Leg og Læringsmiljøer".

Frederiksbjergbyggeriet er et konkret bud på, hvordan man kan gentænke folkeskolen. Skolen skal rumme et børne- og ungemiljø, der skal fungere i tæt samspil med forenings- og fritidslivet i bydelen. Miljøet kommer til at omfatte en skole med plads til 850 elever, en fritidsklub, dagtilbudsafdelinger og et rekreativt areal. Designet tager afsæt i at skabe spændende rum og rammer til leg og læring, lavt energiforbrug, godt indeklima og minimal CO_2-belastning. Børnene i midtbyen får et mekka til leg og læring, fordybelse og formidling samt udfordring og udvikling. Skolen inddrager lokalsamfundet gennem et åbent design og en åben form, der også betyder, at der vil være åbent de fleste af døgnets 24 timer. Brugere og beboere bliver involveret i projektet fra starten, så skolen kan blive et samlingssted for lokalsamfundet i form af dag- og fritidstilbud, foreninger og interessegrupper.

FOKUS: LOKALE BYDELSEKSPERIMENTER

Aarhus Kommune gennemfører i perioden frem mod 2017 en række anlægsprojekter, hvor borgerne selv skal være med til at løse opgaver og udfordringer i lokalsamfundet. Projekterne vil dermed styrke **AARHUS 2017** som eksperimentarium for at finde nye løsninger på fælles udfordringer. Samtidig skaber anlægsprojekterne fysiske rammer for aktiviteter og arrangementer i Aarhus 2017-programmet.

Forenings- og fritidshuset Fjordsgade. Fjordsgades Skole skal omdannes til et nyt center for lokale initiativer og byens mange frivillige foreninger samt et center for udvikling og vidensdeling på folkeoplysningsområdet. Centret hylder mangfoldighed og kan skabe øget engagement på tværs af interesser, alder, køn, sociale og etniske skel. Der vil være aktiviteter såsom foredrag, aftenskole, idræt, fællesspisning, lektiehjælp, musik, dans, studiekredse og udstillinger – og et værested for midtbyens foreninger. Forenings- og fritidshuset rummer 7.000 m2 og forventes at åbne i 2017.

Medborgerhus Viby Syd er en del af Helhedsplanen for Viby Syd og opføres i et samarbejde mellem Aarhus Kommune og Boligforeningen Århus Omegn. Det nye hus skal rumme en lang række aktiviteter, lige fra fodbold og fitness til forskellige foreningsaktiviteter. Medborgerhuset er tænkt som et nyt arkitektonisk element på skolen, der danner et aktivitetsområde mod torvet, og som samtidig kan virke som en form for vartegn for området.

Beboerhus Gellerup. Beboerhuset i Gellerup bliver placeret på Verdenspladsen og kommer blandt andet til at fungere som Community Center med forskellige offentlige funktioner integreret såsom jobcenter og bibliotek. Dertil skal beboerhuset være aktivitets- og samlingssted for beboerne med en stor festsal samt aktiviteter for områdets beboere. Beboerhuset er et led i helhedsplanen for området, som skal resultere i en gennemgribende fysisk forandring af det udsatte boligområde. Indholdet defineres nærmere i en inddragelsesproces mellem Brabrand Boligforening, Aarhus Kommune og beboerne. Selve inddragelsesprocessen er en del af projektet "Farvel til Borgerinddragelse", som skal erstatte traditionel offentlig borgerinddragelse med en ny samarbejdsdagsorden. Se side 77

Både medborgerhus Viby Syd og beboerhus Gellerup vil stå færdige inden 2017 og skal rumme en lang række projekter og arrangementer under programområdet Værdier.

Ny kulturel infrastruktur og byudviklingsprojekter i Aarhus

Helhedsplan Gellerup

Helhedsplan Gellerup

NYE, Elev Ny By

NYE, Elev Ny By

Den Moderne By/Den Gamle By

Promus, Produktionscenter for rytmisk musik

Godsbanen

Fritids- og foreningshuset, Fjordsgades skole

Frederiksbjergbyggeriet

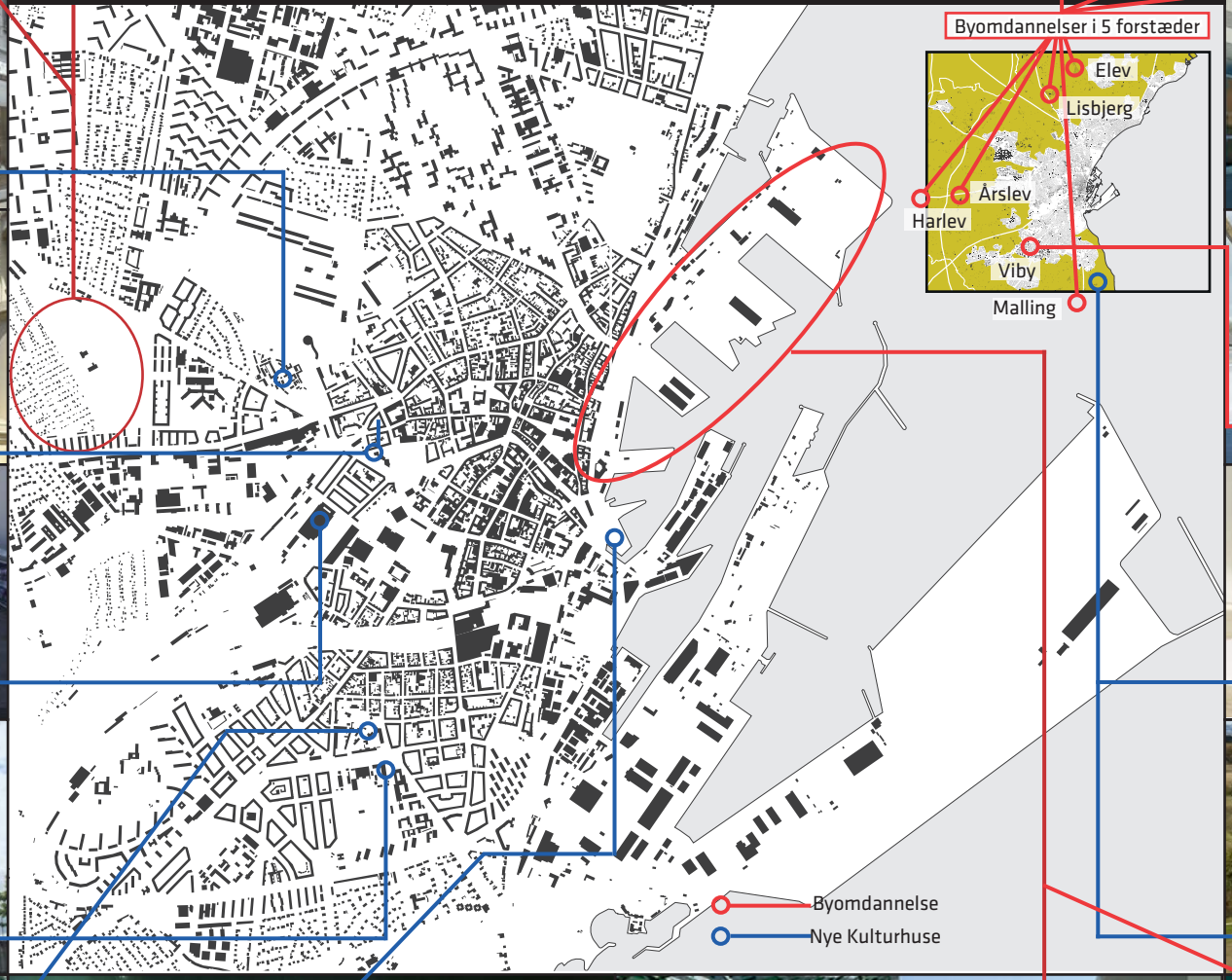

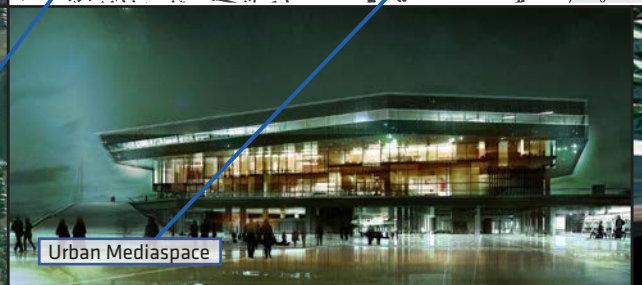
Urban Mediaspace

De bynære havnearealer

Lisbjergskolen

Medborgerhus, Viby Syd

Moesgård Museum

Moesgård Museum

De bynære havnearealer

FOKUS: NYE MUSEER

Fem museumsprojekter er under opførelse eller planlægges gennemført i perioden frem mod 2017 i Region Midtjylland. Sammen med de eksisterende museer som eksempelvis ARoS og Heart vil der i 2017 være helt exceptionelle rammer for kulturarvs- og kunstformidling. Såvel de eksisterende som de fem nye/udbyggede museer bidrager markant til Aarhus 2017-programmet, og alle arbejder med nye formidlingskoncepter og nye koncepter for udstillingsvirksomhed.

Moesgård Museum. Den fantastiske, nye udstillingsbygning på 15.000 m^2 kiler sig ind og integreres på fornem vis i Skovbakken syd for Aarhus og vil begejstre besøgende med det karakteristiske skrånende tag. Danske Henning Larsen Architects har skabt en helt unik bygning, der rummer tre etager til både store udstillinger, leg, læring og integration af nye medier, der er bærende for museets koncept. Den nye museumsbygning vil ved åbningen i 2014 danne rammen om en ny og engagerende formidling af forhistorien med fokus på mennesket og den gode historie. Der planlægges tre store internationale udstillinger med fælles afsæt i "verdenskultur" inden særudstillingen "Vikinger og Europa", som bliver en Aarhus 2017-udstilling.

Den Moderne By i Den Gamle By. Den Gamle By blev grundlagt i 1909 som et frilandsmuseum som et resultat af Landsudstillingen i 1909. I dag tiltrækker museet 400.000 besøgende årligt, og med 75 komplette, genopførte bygninger fra hele landet har man skabt en unik ramme for formidling af dansk bygningshistorie med fokus på tiden efter 1500. I det aktuelle projekt "Den Moderne By" tilføjes to boligkvarterer fra henholdsvis 1927 og 1974, og dermed skabes en enestående "byfortælling", der bl.a. viser industrialiseringen, urbaniseringen og den sociale opdeling af samfundet i en samlet fortælling.

Til 2017 etableres en ny permanent udstilling om Aarhus, „Made in Aarhus", der åbner for muligheden for komplementerende, eksperimenterende og tematiske udstillinger og installationer (side 55). Som et led i "Jylland og Europa" vil museets formidling forholde sig til det europæiske i genstande og arkitektur (side 54).

I 2012 åbner i Videbæk **Vestjyllands Kunstpavillon** designet af Henning Larsen Architects. Den rummer, foruden et stort og fleksibelt rum til skiftende udstillinger, to rum til permanente udstillinger. Her sættes fokus på den helt unge kunst- og kulturscene, og der skabes en ny platform for mødet mellem lokal og international kunst, arkitektur og design. Naturen har været en central inspirationskilde for designet af den nye kunstpavillon. **AARHUS 2017** vil anvende pavillonen som et arbejdssted for kunstnere og forskere, der vil arbejde med natur og kunst i dialog med andre tilsvarende steder i Europa.

Der er visionære planer om at opføre **Randers Ny Kunstmuseum**, som skal have en markant placering på et tidligere industriområde med byens industrihavn i baggrunden og udsigt til smukke naturområder. Der er gennemført en arkitektkonkurrence om det nye museum, som blev vundet af det verdenskendte danske arkitektfirma 3XN med et byggeri, der vil blive et iøjnefaldende, kulturelt vartegn for byen. I 2017 forventes museet at være åbnet og præsentere omfattende udstillinger af dansk og international eksperimenterende kunst.

I Silkeborg er der igangsat en indsats for at realisere et **Nyt Museum Jorn**, der skal huse museets store samling af Danmarks absolut mest internationalt kendte maler Asger Jorn. Visionen er, at det nye museum skal udtrykke en markant nytænkning af såvel arkitektur som formidling af Jorns ånd. Jorn er en af Nordens store malere og medstifter af flere internationale kunstnerfællesskaber, herunder CoBrA (Copenhagen, Brussels, Amsterdam). Et nyt museum vil løfte Aarhus 2017s program med Jorn og CoBrA (side 70).

Moesgård Museum

Den Moderne By i Den Gamle By

Vestjyllands Kunstpavillion

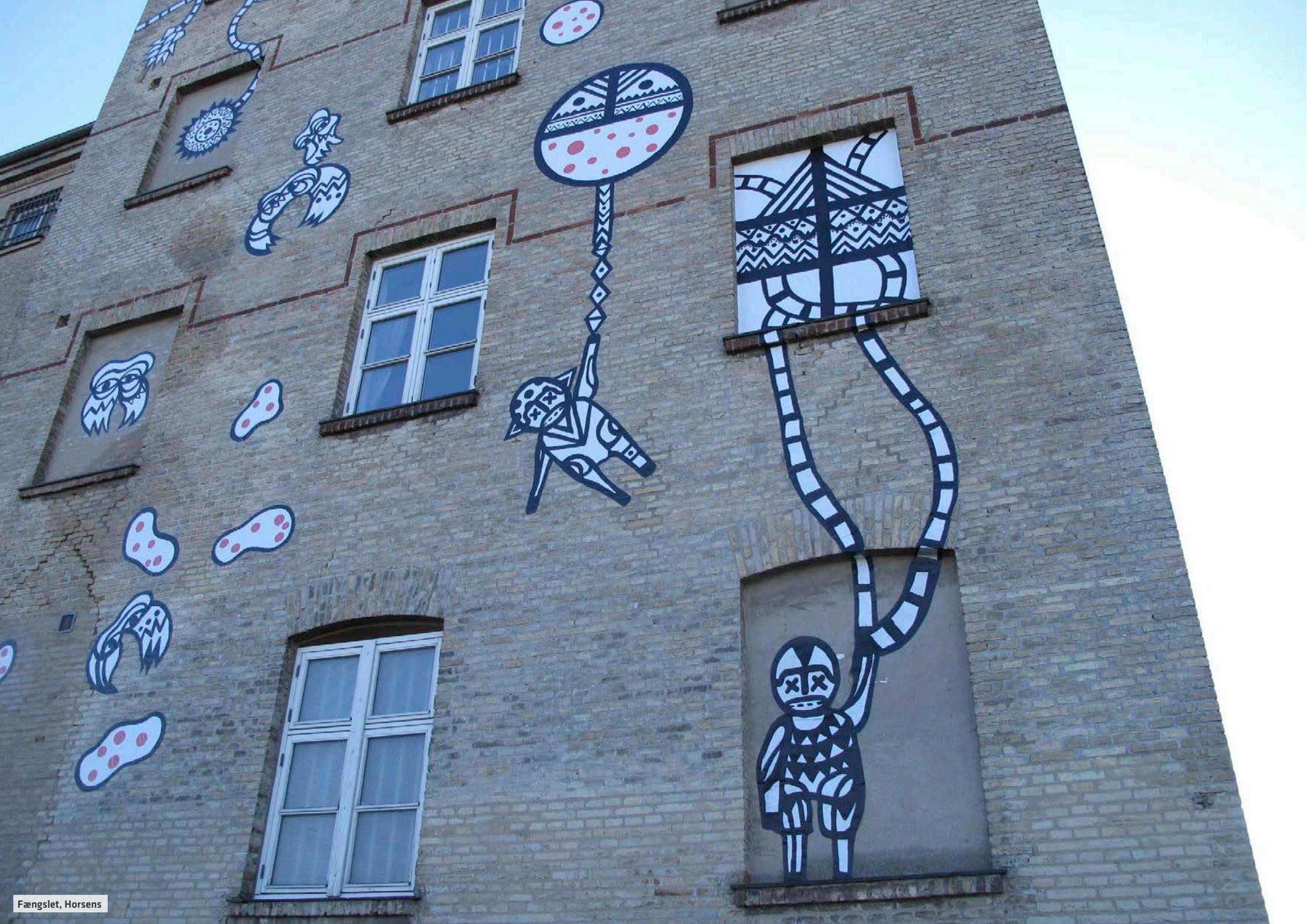

Fængslet, Horsens

FOKUS: KREATIVE VÆKSTHUSE

De kommende ti år etableres en række dynamiske miljøer for de kreative erhverv og kultursektoren i eksisterende bevaringsværdige industribygninger og efterladte industriområder. Projekterne er etableret med et stærkt lokalt ejerskab og engagement, og mange frivillige har været involveret i processerne. Det vil resultere i attraktive rammer, hvor kommende generationer af designere, arkitekter og kunstnere kan udfolde sig i nye kreative iværksættermiljøer. De tre følgende steder vil fungere som regionale platforme for Aarhus 2017-projekter og dermed skabe synlighed og understøtte de løbende udviklingsprocesser.

Fængslet i Horsens. Danmarks første og ældste fængsel har i 158 år været et vartegn for Horsens by. Fængslet og dets 222 celler har sat sit eget særlige præg på det fysiske og mentale landskab i Horsens på godt og ondt. Byens omdømme og selvforståelse er derfor centrale aspekter i dette projekt. Fængslets unikke historie skal formidles gennem et udstillings,- oplevelses- og videnscenter, hvor fortællingen om straf, retfærdighed, moral og etik i Danmark bliver omdrejningspunkt i tiden op til 2017. Siden 2007 har fængslet dannet rammen om Krimimessen, der i 2012 tiltrak 5.000 gæster. Fra juni 2012 bliver der afholdt koncerter i fængslets gård, og i 2017 sættes der stærkt ind med koncerter og arrangementer i løbet af året. De indre rammer skal omdannes til bl.a. et nyskabende museum og et center for kreative virksomheder inden for kunst, kultur og design.

Ny Malt Ebeltoft. I Ebeltoft genoplives den 150 år gamle røde maltfabrik som et nyt kraftcenter for kunst, kultur og erhverv for hele Djursland. Fabrikken er en af Danmarks mange smukke og bevaringsværdige bygninger fra industrialiseringen, og den er fortsat et markant pejlemærke i byen. Den 3.800 m^2 store bygning skal renoveres både udvendigt og indvendigt med respekt for det særlige rå æstetiske udtryk. Fokus bliver bl.a. på glaskunst, film og design. **AARHUS 2017** arbejder sammen med Syddjurs Kommune, Ny Malt Erhverv og borgerne om at skabe et nyt kreativt center.

Væksthuset Arsenalet Viborg. I den tidligere Viborg Kasernes hovedbygning etableres 70 attraktive og fleksible arbejdspladser til kreative iværksættere og virksomheder inden for animation og nye medier. The Animation Workshop har også til huse på kasernen. Viborg tager med Arsenalet et stort skridt frem mod at skabe det førende internationale udviklingscenter for animation i Skandinavien. Denne ambition vil være omdrejningspunkt i samarbejdet med **AARHUS 2017**, som primært vil blive udmøntet i residencies, workshops og andre relevante projekter.

FOKUS: NYSKABENDE MIDTBYPROJEKTER

I flere af regionens større byer vil de historiske bykerner og nedslidte industrikvarterer i perioden frem til 2017 blive genstand for store investeringer og forandringer. En central del af byudviklingsstrategien er en gentænkning af det offentlige byrum. Projekterne har bl.a. fokus på eksperimenterende bylandskabsdesign, nye digitale medier og borgerinddragelsesprocesser. Målet er at skabe særlige steder og rum i byen, hvor nye sociale samlingspunkter kan opstå og udvikle sig. Projektet knytter sig til en kulturel planlægningsstrategi. Med afsæt i konferencen "Danske Byers Potentiale", der blev afholdt i Randers i april 2011, står Horsens, Randers, Viborg og Silkeborg i spidsen for et nyt udviklingsforum for innovativ læring og projektudvikling.

Midtbyforbindelsen i Horsens. Visionen for Horsens midtby anno 2030 er en by, hvor der er en mangfoldig identitet i byens rum, og hvor de forskellige kvarterer har hver deres stærke og klare identiteter. Det uudnyttede potentiale i form af historiske baggårde, pladser, parker, brede boulevarder, Bygholmkilen og de bynære vådområder skal udvikles med aktiviteter, der skaber nyt liv og nyt engagement i byen.

Viborg Baneby. Den nye bydel i Viborg er et gammelt jernbaneområde, der skaber fornyelse indefra. Bydelen kommer til at indeholde boliger, lettere erhverv, kultur- og fritidstilbud. Helhedsplanen forventes at resultere i en bæredygtig bydel, der er i pagt med miljøet og med stedets særlige kulturværdier, blandt andet i form af den smukke, gamle rundremise, hvis drejeskive netop er blevet fredet. Viborg Kommune, Realdania, Bevica Fonden, Arbejdsmarkedets Feriefond og Vanførefonden er partnere i et projekt, der skal skabe konkrete erfaringer med hensyn til at gøre en historisk bykerne tilgængelig. Tilgængelighedsbegrebet i forhold til de historiske byrum og bygninger i Viborg skal gentænkes – uden at gå på kompromis med kulturarvens værdier. Omdrejningspunktet er at sikre fysisk tilgængelighed for alle til oplevelser og viden om kulturarv gennem innovativ formidling. Projektet er ét blandt flere demonstrationsprojekter i det internationale samarbejde "League of Historical and Accesible Cities".

KRAFT

Havets Hus

Ny kulturel infrastruktur og byudviklingsprojekter i Region Midtjylland

Slagterigrunden. Holstebro

Væksthuset Arsenalet, Viborg

Viborg Baneby

Randers Ny Kunstmuseum

North Sea Living, Thyborøn

KRAFT, Ringkøbing

Vestjyllands Kunst Pavillon, Videbæk

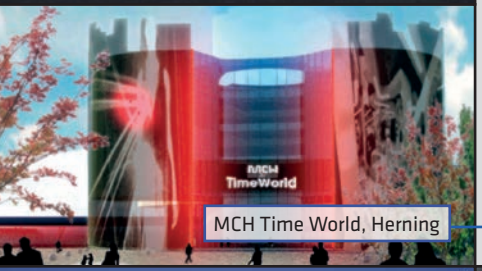

MCH Time World, Herning

Delika Området, Hammel

Kulturtorvet, Silkeborg

Midtbyforbindelsen, Horsens

World of Energy, Bjerringbro

Havets Hus, Grenaa

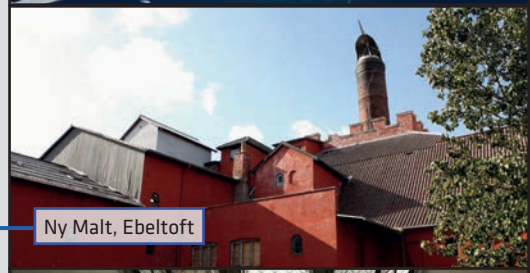
Ny Malt, Ebeltoft

Fængslet, Horsens

Fængslet, Horsens

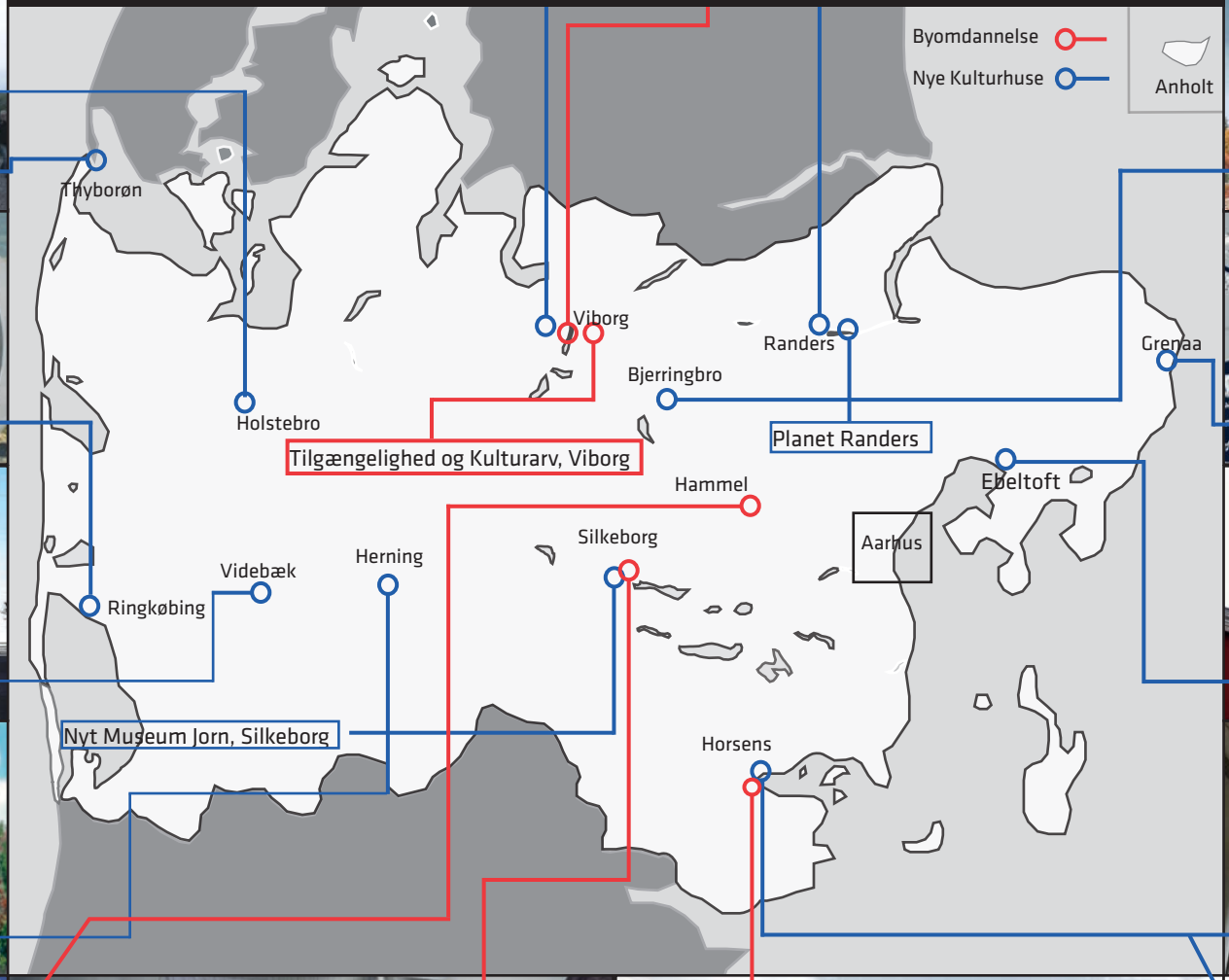

Slagterigrunden i Holstebro. På det tidligere slagteriområde i Holstebro bycentrum skal der udvikles en ny bydel, hvor kunst- og kulturaktiviteter blandes med kreative erhverv, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og beboelse. Byudviklingen kommer til at omfatte både nybyggeri, omdannelse og genanvendelse af eksisterende industrianlæg. De interessante, uregelmæssige og sammenblandede bygninger, stier, passager og offentlige rum vil give området et dynamisk særpræg, der gør det muligt at skabe en kompleks og inspirerende ny bydel, der lever og ånder dag og nat.

Delika-området i Hammel. Projektet handler om omdannelse af et ældre erhvervsområde under afvikling og med en central beliggenhed i Hammel. Delika-området indeholder bl.a. et tidligere slagteri, der skal erstattes med blandet bebyggelse, som byder på spændende byrumsoplevelser. Bebyggelsen skal tilføre området en særlig arkitektonisk oplevelse og indgå i en sammenhængende grøn struktur gennem byen og skovområderne mod nord.

Kulturtorvet Silkeborg. Bindslevs Plads i centrum af Silkeborg skal være byens kreative og innovative hjerte, hvor ungdom og kreativitet går hånd i hånd. Det nye kulturtorv vil skabe en bygningsmæssig forbindelse mellem biblioteket, Den Kreative Skole og Medborgerhuset. Projektet bliver udviklet i tæt samarbejde med byens borgere samt kultur- og uddannelsesinstitutioner. Pladsen bliver et åndehul i midtbyen – et fleksibelt byrum, der vil kunne rumme såvel en udvidelse af de nuværende funktioner som en række nye kulturelle aktiviteter. Der er afsat midler til en indledende projektering af Kulturtorvet.

FOKUS: ILD, LUFT, VAND OG JORD – SEKS EKSPERIMENTERENDE OPLEVELSES- OG FORMIDLINGSCENTRE

Viljen til at fejre naturen, konfrontere fundamentale spørgsmål om overlevelse og sætte spørgsmålstegn ved gængs industriel teknologi er omdrejningspunkt for en række meget visionære planer i regionen for eksperimenterende oplevelses- og formidlingscentre. De nye centre vil give et fascinerende indblik i aktuelle, globale dagsordner om natur og klima.

Samarbejdet med **AARHUS 2017** kommer til at omfatte ambitiøse undervisningsforløb med grundskoler, forskning og videnudvikling samt projekter, hvor kunstnere/mediekunstnere bliver involveret i et samspil med forskere og borgere. Det kan være projekter, hvor eksempelvis CAVI og Alexandra Instituttet også deltager.

North Sea Living i Thyborøn åbner i 2016, og centret giver publikum et sjældent indblik i livet i et område, hvor havet altid er nærværende på godt og ondt. Med udsigten over de store vidder og højt til loftet bliver man ét med naturens kræfter på et plan, hvor det åndelige og det kropslige smelter sammen. Man kan lære om og smage på nye madprodukter fra havet, eller man kan tage en dykkertur under trygge forhold i det nye dykkercenter – enten på lavt vand blandt stimer af fladfisk eller på dybere vand med et skibsvrag som kulisse.

Udviklingsprojektet **Havets Hus** er et samarbejde med bl.a. Aarhus Universitet, der kombinerer dynamisk forskningsformidling med erhvervsmiljø i tilknytning til Kattegatcentret i Grenaa. Målet er at skabe unikke rammer for havforskning, der både skaber grobund for en øget viden om og fascination af havet hos børn og voksne. Formidlingsinitiativerne forholder sig til alle havets fænomener.

Kraft i Ringkøbing skal være et unikt oplevelses- og videnscenter, der tager udgangspunkt i naturens kræfter, vind, sol, vand og jord, og placerer dem i en oplevelsesmæssig sammenhæng, hvor elementerne både påvirker oplevelsen direkte og indirekte i de rå og betagende miljøer på Vestkysten. Ambitionen er, at Kraft bliver et samlingssted for de nyeste tanker fra hele verden omkring udvikling af nye måder at bruge naturen på i forhold til energiproduktion, fremtidens bæredygtige produkter, fremsynede fødevarer og kunst. Naturkræfterne vises gennem ny teknologi og mærkes direkte på kroppen. Et prækoncept, som fastlægger de overordnede linjer for projektet, er udviklet og danner udgangspunkt for fundraising til projektet.

MCH Time World bliver Hernings nye oplevelsesattraktion. Et 10.000 m2 oplevelsesland indrettes med unikke, tankevækkende, sjove aktiviteter og lærerige oplevelser med fokus på tid som både et abstrakt og et konkret begreb. Det skal opføres i tilknytning til de eksisterende faciliteter ved MCH Messecenter Herning, som består af messehaller og multiarenaen Jyske Bank Boxen med plads til 15.000 tilskuere. Projektudviklingsfasen løber frem til udgangen af 2013.

Planet Randers skal være verdens største zoologiske have, placeret i Randers. Projektet er bygget op omkring tre strategier. World Dome – en ny megadome på 63.000 m^2, hvor gæster kan drage på en jordomrejse, der fører dem gennem alverdens natur og klima. Gudenå Naturpark, der omfatter 750 ha med dansk dyreliv og fauna. Den sidste strategi, øko-innovation, skal fremme biodiversitet gennem et formelt klyngesamarbejde mellem forskere, offentlige og private virksomheder. Sidstnævnte strategi er den vigtigste af de tre og skal sikre bæredygtig innovation inden for fødevarer, byggeri og oplevelsesøkonomi. Parkens delelementer gennemføres successivt og hele projektet forventes færdigt i 2020.

Energimuseet i Bjerringbro er et landsdækkende museum, der gør viden om energiforsyning tilgængelig og levende for alle samt støtter livslang læring og forståelse af energi i vores verden. Museet stimulerer interesser, styrker livskvalitet og fremmer en bæredygtig udvikling. Energimuseet har planer om at skabe **World of Energy** som et 3. generations formidlingscenter. Det skal fusionere de bedste elementer af et museum, et science center og en temapark.

SOFT CITY
– VIDENS- OG KOMPETENCEUDVIKLING

Den anden af to tværgående programstrategier handler om at udvikle den vidensbaserede infrastruktur i regionens kultursektor. Det handler om at højne individuelle kompetencer overalt i kulturlivet, om større vidensdeling, flere relevante netværk, forløsning af social kapital samt øget engagement i byliv og kulturliv, som vi tidligere har konstateret et behov for blandt kunstnere, kulturinstitutioner og kreative erhverv.

Det er vores strategiske mål, at kultursektoren skal kunne håndtere de nye krav og forandringer og samtidig stå stærkere efter 2017. Kunstnere, borgere, kreative virksomheder og kulturorganisationer skal skabe ny viden og engagere sig på både kulturelle, sociale, demokratiske og kommercielle arenaer. Dette er en fælleseuropæisk udfordring.

Forslaget til EU's nye kulturprogram "Creative Europe" søger bl.a. at "løfte kultursektoren" og "forløse potentialet i de kreative industrier" for at understøtte de kreative industriers og kultursektorens muligheder for at kunne agere i forhold til global konkurrence. Samtidig er det afgørende, at originalitet, individualitet og mangfoldighed fastholdes.

I 2013-2017 vil Aarhus og Region Midtjylland imødegå udfordringerne og være et europæisk laboratorium for en proces, der gør fælles videns- og kompetenceudvikling til en central opgave for kunsten i fremtidens samfund. Dette fem-årige program består af seks fokusområder med i alt 21 projekter:

- Fokus: Europæiske broer, platforme og ruter
- Fokus: Fremtidens kunst- og kulturinstitutioner
- Fokus: Kreative erhverv i regionen
- Fokus: Arkitektur og byformidling
- Fokus: Publikumsudvikling
- Fokus: Børn og unge

FOKUS: EUROPÆISKE BROER, PLATFORME OG RUTER

En af nøglerne til at blive "en europæisk by" er at udvikle kontaktflader mellem de faglige lag, styrke engagementet i de europæiske dagsordener samt opbygge relationer mellem institutioner og aktører. Kultursektoren udtrykker et stigende behov for internationalisering, selvom mange af de lokale institutioner allerede indgår i internationale netværk. Vi har derfor lagt vægt på, at der arbejdes målrettet med den faglige udveksling og med at etablere 'europæiske broer' over de kommende fire år.

Europæiske møder og netværk. Vi har allerede indledt et samarbejde om europæiske konferencer og seminarer med bl.a. Nordic City Network og EuroCities. Vi forventer at skabe stærke kontakter, som forankrer vores program i Europa, styrker integrationen med europæiske institutioner og fremmer samarbejdet i den europæiske kultursektor. **AARHUS 2017** igangsætter tre serier af konferencer og seminarer med fokus på relevante europæiske temaer:

En serie af ■**Internationale Rethink Konferencer** 2013-17 i samarbejde med Aarhus Universitet skaber rammen for vores tema **RETHINK** med afsæt i konferencen Designing and Transforming Capitalism i februar 2012.

■**Eurobarometer** er en serie på 12 netværksbaserede konferencer med udgangspunkt i europæiske netværk og relevante temaer i samarbejde med bl.a. Lab for Culture, Trans Europe Halles, European Artist Associations, EuroCities, Creative Cities, Rencontres, Kulturkontakt Norden, Nordic City Network og Similar Cities. Konferencerne vil foregå i Aarhus og andre europæiske byer under temaet Gentænk Europa i en Krisetid.

En serie årlige ■**Global Issues konferencer** under Aarhus Festuge med eksterne partnere, fx Det Danske Kulturinstitut, og temaer, der fokuserer på at gentænke globale udfordringer, fx klima og miljø eller grøn teknologi og sundhed.

Residencies. Vi vil skabe Europas bedste residency-program med partnerskaber, kickstart af programmer og nye dialoger og give tid og plads til at skabe, lære og opleve. **Godsbanen** er Aarhus' nye kulturproduktionscenter. Centeret har ni lejligheder til besøgende kunstnere. **AARHUS 2017** støtter tre programmer om året for europæiske kunstnere samt ét for kunstnere fra udviklingslande i samarbejde med Center for Kultur og Udvikling.

Det Danske Forfatter- og Oversættercenter **Hald Hovedgård** er et forfatterrefugium, der vil etablere 12-20 internationale residencies i 1-4 uger for internationale forfattere, journalister og oversættere. Derudover bliver Hald Hovedgård centrum for ■**Lost in Translation – Europas små Sprogområder**, der har fokus på EU's mange små sprog, som til dagligt kun tales af et fåtal af europæerne og derfor er i fare for at gå i glemmebogen. I 2014-16 inviteres forfattere fra de små sprogområder til Hald Hovedgård for at producere tekster om hhv. Danmark og deres hjemland. I foråret 2017 udgives de enkelte tekster, mens der i efteråret 2017 afholdes en Litteraturfestival i Aarhus for alle deltagende forfattere.

The Animation Workshop Viborg og teateret **Carte Blanche** vil i projektet ■**Kasernen Artist Residence** tilbyde 12-20 residencies i 1-3 måneder til mediekunstnere og producere, der kombinerer film og animation med sensorisk teater.

Gennem 40 år har det legendariske **Odin Teater** i Holstebro huset teaterarbejdere og været mødested for internationalt eksperimenterende teater. Det interkulturelle projekt ■**Mnemosyne** vil tilbyde 50 residencies til teaterfolk, historikere og teoretikere.

Aarhus Billedkunstcenter står klar med residency-programmet ■**Fra Godsbanen til Gellerup** med mellemstationer i Gdansk, Dubrovnik, Torino, London og Wien. Kunstnerne inviteres til at bo i Gellerup og inddrages i arbejdet med at forny og gentænke boligområdet Gellerup.

Kaospiloternes program ■**Radicals in Residence** inviterer markante kunstnere til at holde åbne workshops, udstillinger og forelæsninger, så Kaospiloternes netværk og arbejdsmetode i større omfang kan bidrage til byen og borgerne. Gennem projektet ■**Det Europæiske Kulturgén** sender Kaospiloterne ca. 30 studerende ud i Europa for at finde nye svar med udgangspunkt i spørgsmålet How can culture answer the challenges of Europe? Hjemme i Aarhus skal de studerende bruge kultur til at få byen til at gentænke Europa.

The Animation Workshops arbejdslegatpulje ■**Tiger – International Talent Grants** skal skabe udviklingsmuligheder for europæiske dimittender fra regionens kunstneriske uddannelser. Legatet gives til international projektudvikling i kunst- og kulturerhverv i samarbejde med etablerede vækstmiljøer i regionen.

Følgende institutioner deltager også med residencies: **Performers House** i Silkeborg, **Kunstcenter Silkeborg Bad**, **Musikhuset Aarhus**, **CAVI**, **Urban Mediaspace** og **Den Europæiske Filmhøjskole**.

FOKUS: FREMTIDENS KUNST- OG KULTURINSTITUTIONER

I en regulær pionerindsats indgår Aarhus og Region Midtjylland i partnerskab med relevante uddannelsesinstitutioner og netværk, hvor repræsentanter fra 30 kultur- og vidensinstitutioner deltager.

2017 Akademi vil omfatte mindst 250 deltagere om året, dvs. 1.000 deltagere inden 2017, der får mulighed for at indgå i 10-12 forskellige kompetenceudviklingsforløb for kunstnere, formidlere, ledere og bestyrelsesmedlemmer.

Forløbene arrangeres af de involverede partnere, fx Scenekunstnetværket i Region Midtjylland, Filmby Aarhus og musikproduktionscenteret Promus. Sidstnævnte arrangerer forløb for musikproducenter og arrangører, bl.a. i form af internationale mentorordninger i samarbejde med organisationer i Hamburg og Liverpool. Vi har desuden knyttet en række europæiske netværk til de forskellige forløb, bl.a. Marcel Hicter Foundation og IETM-netværket.

Akademiet vil udbyde forskellige typer af forløb:

- Etårige forløb på 100-150 timer for ca. 25 unge projektledere pr. hold
- Sommerskole for ca. 50 producenter med skiftende temaer, fx internationalt kultursamarbejde
- Europæisk mentorordning for kunstnere og kulturledere
- Ticket to Future Festival – kompetenceudvikling for regionale festivaler
- Kortvarige kompetenceudviklingsforløb
- Døgnflue Produktionsfestival med scenekunstneriske udviklingsforløb

Og fra 2014 etableres nye uddannelser:

- Det Jyske Musikkonservatoriums Masteruddannelse
- Kaospiloternes nye europæiske uddannelse
- Europæisk diplomuddannelse i Cultural Planning med bl.a. universiteter i Göteborg, Aarhus og Leeds.
- Aarhus Litteraturcenters nye internationale Performance Writing-uddannelsen med fokus på tværkunstnerisk litteraturproduktion i krydsfeltet mellem lyd, litteratur, musik, billedkunst, installationskunst, scenekunst og digitale medier.

VIA University College. **AARHUS 2017** har udarbejdet en flerårig plan med VIA University College**,** Danmarks største professionshøjskole med 2.100 medarbejdere og 17.000 studerende fordelt på 7 campusbyer i regionen. De kommende fem år bliver **RETHINK** omdrejningspunkt for en hel række forløb og projekter for samtlige uddannelser. Fem hovedgreb skitseres:

- VIA ENTRE – Ny bacheloruddannelse i Kulturel Entrepreneurskab.
- VIA TERRA – Tilbagevendende tematisk projekt med afsæt i forskelligt materiale såsom jord, sten, tekstil og træ, fx Intelligent Textiles
- VIA NUOVA - Tværfagligt internationalt udviklingsprojekt om samfundsrelevante problemstillinger
- VIA FILI – Børnekulturaktiviteter for pædagogstuderende i byrum og daginstitutioner
- VIA EUROPA - Åbne og inspirerende foredrag og workshops med gæster fra VIA's ca. 60 europæiske netværk, universiteter og colleges.

Fremtidens kulturhus er en markant gentænkning af 10-12 konkrete kulturinstitutioner, der ønsker at indgå i et forpligtende treårigt kompetenceudviklings-/uddannelsesforløb, der skal arbejde med modeller for fremtidens kunst- og kulturinstitution anno 2025. Deltagerne er lokale museer, teatre, medborgerhuse, forsamlingshuse, gallerier, idrætshaller m.m. Projektet bliver et laboratorium, der vil arbejde med forskellige længerevarende uddannelses- og -læringsforløb, job swops, workshops med brugere og ikke-brugere, designkonkurrencer og brug af nye medier. Kulturhusene åbnes i minimum tre måneder i efteråret 2017. Projektet har et væsentligt europæisk aspekt: EuroCities deltager i projektet, og otte byer vil arbejde med samme tema, bl.a. i form af en seminarrække.

VIA University College

KaosPiloterne

KaosPiloterne

FOKUS: KREATIVE ERHVERV I REGIONEN

Kreative partnerskaber. Med afsæt i en omfattende analyse af de kreative erhverv i Aarhus og Region Midtjylland er der i 2010-11 gennemført et pilotprojekt med inddragelse af en række udviklingsfora med repræsentanter fra de kreative erhverv, de kommunale og regionale myndigheder, det regionale vækstforum og nationale instanser. Dette arbejde har kvalificeret den regionale satsning Kreative Partnerskaber, som forventes godkendt af Vækstforum i Region Midtjylland i juni 2012 for perioden 2013-17. Det er første gang, man i Danmark tager et så omfattende initiativ for at løfte det kreative felt, og det falder fint i tråd med tankerne i EU's forslag om en Creative Europe-strategi.

Aktiviteterne udfoldes gennem udvikling af tværfaglige, kreative partnerskaber, hvor det primære fokus ligger på forretningsbaserede partnerskaber, der understøtter det erhvervs- og beskæftigelsesmæssige potentiale i de kreative erhverv. Partnerskaberne går på tværs af brancher og har deltagelse af virksomheder, videns- og kulturinstitutioner. Derudover vil partnerskaberne styrke samarbejdet på tværs af byer, regioner og lande.

Kreative Partnerskaber udvikles inden for rammerne af den regionale erhvervsudviklingsstrategi, og en række projekter vil blive særligt udviklet i regi af **AARHUS 2017**, hvor der fokuseres på nyskabende greb for at realisere potentialet. Kreative Partnerskaber er udviklet i et bredt samarbejde mellem bl.a. Region Midtjylland, kommuner, VIA University College, Aarhus Universitet, Dansk Industri, Dansk Erhverv, Landbrug og Fødevarer, Horesta, Dansk Byggeri, Konsulentfirmaet NyX, Lynfabrikken, Væksthus Midtjylland, Innovationsnetværket Livsstil, Shareplay, Arkitektskolen og Re-Act.

Kreative mikroplatforme. Lynfabrikken er en selvstændig, kreativ mikrohub i Aarhus med unge kreative virksomheder, en række europæiske partnerskaber, to gallerier og projektbase for unge kreative. Dette koncept og den viden, der er indsamlet, anvendes som afsæt for at opbygge pilotprojekter for kreative virksomheder i Randers, Horsens, Viborg, Silkeborg og Syddjurs i samarbejde med kommunerne. Målet er at udvikle lokale, kreative platforme for unge og nystartede kreative virksomheder og skabe synlighed om lokale og regionale kreative styrkepositioner. Platformene skal danne ramme om udviklingsforløb samt projekter og internationale samarbejder i 2017-sammenhæng.

Districts of Creativity Region Midtjylland blev i 2010 medlem af et netværk for kreative regioner, **Districts of Creativity**. DoC er et samarbejde mellem 14 af verdens mest aktive og kreative regioner: Flandern, Baden-Württemberg, Skotland, Catalonien, Rhône-Alperne, Lombardiet, Nord-Pas de Calais, Tampere, Oklahoma, Shanghai, Karnataka, Rio de Janeiro, Qingdao og Region Midtjylland. Netværket er en grundpille i regionens internationaliseringsstrategi.

I maj 2012 havde Aarhus besøg af en delegation fra flere af DoC-regionerne, og fra 2013 skal der være løbende udvekslinger mellem unge kreative virksomheder i disse regioner. **AARHUS 2017** og Region Midtjylland planlægger at være vært for World Creativity Forum i 2017 som en kulmination på programmet.

Erhverv- og kulturplatform. Bestræbelsen på at skabe dialog mellem kultur- og erhvervssektoren i Aarhus og Region Midtjylland på en åben platform er allerede påbegyndt i forbindelse med vores kandidatur i form af etablering af erhvervsklynger. Erhvervslivet er initiativtager, men målet er en styrkelse af begge „verdener" i gensidig respekt for eksisterende kompetencer.

Udveksling mellem erhvervs- og kulturliv bærer potentialet til vækst og udvikling i begge sektorer, - separat, men endnu stærkere i en fælles forpligtende udviklingskontekst. Grænsen mellem kreative erhverv og det øvrige erhvervsliv er i bevægelse: Industrivirksomheder bruger kreative kompetencer og de kreative virksomheder vokser eksplosivt, når de tilføres forretningsforståelse. Gensidig værdiskabelse er i fokus. Samtidig vil kultursektoren i øvrigt få gavn af input fra erhvervssektoren til virksomhedsdrift, projektudvikling, markedsføring mv. Erhverv Aarhus har taget initiativ til at etablere denne fælles platform.

Delprojekter under initiativet bliver en ■**Vidensbank** og en ■**Bestyrelsesbank**, inspireret af en model fra Arts and Business i bl.a. England og USA. De to ressourcebanker består af nøglepersoner fra kultur- og erhvervssektoren, der ønsker at bidrage til udviklingen af kulturinstitutioner. Projektet skal også tilbyde vejledning og support. Andre temaer vil være kulturel mangfoldighed i kulturelle organisationer, good governance, strategisk management, marketing og medier samt europæiske og internationale relationer.

FOKUS: ARKITEKTUR OG BYFORMIDLING

Der er behov for at udvikle nye modeller for vores byudvikling i samarbejde med og læring fra andre europæiske byer om erfaringer og strategier. Med fokus på det offentlige rum er nye formidlingsmetoder, der involverer borgerne, væsentlige, og samtidig skal vores håndtering af byrummet være en afgørende faktor i byernes udvikling.

Byrum skaber mere liv og signalerer en åben, mangfoldig og integreret by. **AARHUS 2017** vil gentænke det offentlige rum som et fysisk, digitalt og demokratisk oplevelseslandskab, hvor disse elementer overlapper, kolliderer eller flettes sammen. Under overskriften **Byen tilbage til borgerne** har Afdeling for Byarkitektur i Aarhus Kommune i samarbejde med **AARHUS 2017** udviklet en ambitiøs handlingsplan for byens offentlige rum. Aktiviteterne stimuleres i det offentlige rum op mod 2017 med formidling, kunst og midlertidige projekter, mobil infrastruktur og eksperimenter. Endelig vil en række byrum blive udvalgt til permanent omdannelse.

Studio Rethink Aarhus/Europa 2011-17 er rammen om en langsigtet indsats med Arkitektskolen Aarhus. I 2011-12 har 500 arkitektstuderende forholdt sig til alle aspekter af byen, bl.a. en kortlægning af 60 pladser, torve, frirum, boulevarder og parker. Flere tusinde timers indsats har givet nye blikke på byens potentiale, med bud på projekter, som både kan støtte og udvikle byen, dens rum, arkitektur og kultur, og som munder ud i en udstilling, der præsenteres i Aarhus Festuge 2012. I 2016-17 gentages indsatsen, denne gang med et tydeligt europæisk aftryk, hvor alle skolens studerende og undervisere vil se på Aarhus og regionen i et europæisk perspektiv. I 2017 afrundes seks års arbejde med og om byen med udstillinger, konferencer og aktiviteter i byrum. Studio Rethink Aarhus/Europa vil involvere europæiske studerende og undervisere samt europæiske arkitektur- og designinstitutioner.

I 2013 etablerer Arkitektskolen et nyt uddannelsesprogram med fokus på en øget demokratisering af det offentlige byrum. **DemokraCity** er baseret på byens underskov af formelle og uformelle organiseringer og vil arbejde med midlertidige rumeksperimenter i samarbejde med bl.a. Roskilde Festival og internationale grupper som fx Raumlabor fra Berlin.

Et samarbejde mellem fjorten nordiske byer i Nordic City Network med afsæt i en konference i Aarhus i 2010 om at gentænke byer har resulteret i et større projekt: ■**Den Europæiske by**. Projektet opbygges i etaper med pilotprojekter i nordiske byer frem til 2014 og derefter inklusion af byer i Centraleuropa, Nordeuropa og UK. Et fælles europæisk læringsprojekt med konkrete udstillings-/installationsindslag i de deltagende byer, som samles i Aarhus i september 2017 med en række pavilloner/projekter fra byerne. Partnere er 14 kommuner, og Malmø er hovedpartner. Gehl Architects er facilitator.

Urbant laboratorium for kunst, medier og offentlige rum med bl.a. Arkitektskolen Aarhus og arkitektfirmaet Bascon etableres parallelt med byudviklingsprojekter i Herning, Holstebro, Horsens, Randers, Silkeborg, Viborg og Aarhus. Der kobles europæiske eksperter til laboratoriet.

AND – Center for Arkitektur, Ny teknologi og Design er etableret og skal være byens samlende platform for spændende ny formidling af især arkitektur, ny teknologi og design. Byens udvikling og omdannelse formidles i perioden 2013-17 gennem et program af udstillinger og aktiviteter, der favner de store byggeprojekter rundt om i byen og skaber debat om og indsigt i arkitektur og byen. Det bliver en levende formidlingsplatform, hvor kunstnere, fotografer, arkitekter såvel som borgere kan involvere sig.

FOKUS: PUBLIKUMSUDVIKLING

Et af vores vigtigste mål er at øge borgernes engagement i kunst og kultur. Det er en grundforudsætning for projektet. Det er ikke muligt at opnå på kun ét år, og det er afgørende, at vi både gentænker formidlingsmetoder og værktøjer og hele kultursektorens forhold til borgerne og samfundet. Vi vil gennemføre en række banebrydende projekter, hvor vi skaber nye relationer mellem kunstnere, kulturinstitutioner og borgere. Projekterne kræver, at vi inddrager europæiske erfaringer og ressourcer, ikke mindst i forbindelse med evalueringen af projektet (se afsnit VI).

Outreach–inreach Der er et stigende behov for, at vores kulturinstitutioner er til stede i det offentlige rum for i højere grad at involvere borgerne i kunstoplevelsen. Borgerne skal aktiveres og engageres gennem workshops, kreative installationer og inddragelsesforløb - ikke kun underholdes. Randers Kammerorkester vil gennemføre en række ■**Hemmelige koncerter**, hvor orkestret infiltrerer arbejdspladser, hospitaler og plejehjem. Aarhus Symfoniorkester vil arbejde med deres mange mindre ensembler i forskellige boligkvarterer. Komediehuset i Horsens sigter mod pludselige dramatiknedslag rundt om i byen. Teatret Svalegangen har ambitiøse planer om at arbejde med aktører i Gellerup-området, mens der i forbindelse med helhedsplanen for udviklingen af det udsatte boligområde foregår nedrivninger af boligblokke. Operaen i Midten vil arbejde med opera i landsbymiljøer. Musikspillestedet Radar vil videreudvikle deres projekt ■**REAL**, hvor de involverer musikere med anden etnisk baggrund i en række koncertforløb i Gellerup.

Meaning Making Experience MMEx udvikler digitale formidlingsformer til regionens museer, og projektet gøres muligvis landsdækkende. MMEx vil konkret arbejde med formidlingsinstallationer, lige fra store, altomfattende museumskoncepter til mindre, interaktive installationer, der er engagerende, involverende og grænseoverskridende. I årene op til 2017 præsenteres projekterne ■**Den Jyske Jernkyst**, ■**Spøttrup Borg** og ■**Undrekammeret**, mens MMEx i selve 2017 danner afsæt for en række tematiske udstillinger, der aktiverer publikum som medformidlere af vores fælles natur- og kulturarv. Publikumsudviklingen sker dermed i en bredere kontekst af borgerinddragelse, social involvering, storytelling, museumsformidling, vidensdeling og kommunikation.

Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Midtjyske Museers Udviklingsråd og en række medier og kunstinstitutioner, bl.a.

CAVI 3D PANORAMA

The Animation Workshop, CAVI, Alexandra Instituttet, Kulturprinsen, TEKNE og Teater Katapult.

Fra borgerinddragelse til borgerstyring. **AARHUS 2017** vil arbejde med en række radikale tiltag, hvor borgerne er med til at skabe indhold, form og styring af kulturinstitutioner.

■**Det brugerinddragende museum** med Museum Østjylland som initiativtager er en del af den internationale tendens, der omtales som "the participatory museum". Projektet vil gennem konkrete, brugerinddragende aktiviteter udvikle nytænkende basisudstillinger i Museum Østjylland i årene 2013-17. Museumsmedarbejdere, kunstnere og borgere udvikler udstillingsidéer, skaber historieværksteder og borgerguidede fortællevandringer.

Den årlige ■**Festuge i Viborg** vil ændre publikums rolle fra kulturkonsumerende brugere til aktivt medskabende aktører. Carte Blanche, Kulturprinsen og The Animation Workshop fra Viborg udvikler en ny brugerinddragende festuge med fokus på det sensoriske teater på baggrund af erfaringerne fra Holstebro Festuge metodeudviklet af Odin Teatret. Borgerne arbejder med europæiske scene- og animationskunstnere in residence, hvor slutproduktet er nye tværæstetiske værker, der præsenteres i Viborg Festuge i 2013 og igen i 2017.

■**Camp Create** er et nyt initiativ fra Smukfest i Skanderborg. I mange år har festivalen været en platform for eksperimenter og sociale netværk. Camp Create bliver afviklet i ugerne op til festivalen, hvor en række unge deltagere fra europæiske partnerfestivaler deltager i en praktisk idéudviklingslejr. Lejren bliver både en læringsproces og en praktisk afprøvning af de idéer, de unge producerer. Festivalens erfarne og kreative medarbejdere sikrer, at projektet resulterer i prototyper og idéer, der kan bruges både på Smukfest og på andre festivaler. Projektet vil løbe over tre år. Derudover opbygges de kommende år et ■**Online Medlemssystem** over festivalens mange frivillige hænder. Det stilles gratis til rådighed for andre store og små festivaler, foreninger, spillesteder o.l., der ønsker at inddrage frivillige.

■**Frivillighedsakademiet** i Ringkøbing-Skjern Kommune inddrager borgerne i den kulturhistoriske formidling. De vil gentænke frivillige som en ressource, der kan idéudvikle og være kreativ motor i den enkelte institution. Medarbejdere og frivillige bliver tilbudt at deltage i kompetenceudviklingsforløbene, der er nævnt i fokusområde 1.

Med ■**Exploratoriet** ønsker Kaospiloterne at sætte fokus på et bestemt tema, en problemstilling eller en udfordring, som de forsøger at finde overraskende vinkler, løsninger og svar på. Skolens 35 studerende arbejder uafbrudt på ét udvalgt tema, som skaber opmærksomhed om et emne, og som samtidig sikrer engagement fra mange andre mennesker. Hvert projekt varer en uge og ender ud i en offentlig dimension i form af udstillinger, mediedækning og net-præsentationer. Projektet løber fra 2012-2017, som en årligt tilbagevendende begivenhed.

FOKUS: BØRN OG UNGE

Aarhus og regionen vil påtage sig værtskabet for børnekultur i Europa. Vi har en vision om, at vores region fremstår som en børnekulturel metropol i 2017 med stærke relationer til nordiske og europæiske børnekulturnetværk. Dansk børnekulturpolitik er bygget på et helhedssyn, som vi gerne vil fastholde. To strategier er toneangivende i børnekultur: det drejer sig om aktiviteter for, med og af børn og unge, og det nordiske "aktørperspektiv", hvor arbejdet med børn og unge foregår i "øjenhøjde".

Kompetencecentre. Aarhus og regionen råder over nogle af Danmarks stærkeste aktører inden for børne- og ungdomskultur, bl.a. børneteatre, talentudviklingscentre, musikskoler og ikke mindst bibliotekerne. Med afsæt i Region Midtjyllands børnekulturnetværk BIM (Børnekultur i Midtjylland) vil de ca. 30 aktører i fællesskab udvikle et program, der skal løbe fra 2013 og kulminere i 2017. En central del af programmet er videns- og kompetenceudvikling.

Derfor etableres ■**Det Europæiske Børnekulturcenter (DEB)**, hvis opgave bliver at samle og formidle aktuel viden på europæisk niveau, sikre kompetenceudvikling af børnekulturaktørerne og fungere som projektholder for større projekter og arrangementer. Initiativet til oprettelse af centret er et samarbejde mellem fire organisationer, der alle er kompetente aktører på deres respektive områder: Dansk Talentakademi i Holstebro, Kulturprinsen i Viborg, Den Kreative Skole i Silkeborg og Børnekulturhuset i Aarhus.

Kreative uddannelser for børn. En forudsætning for at være en kreativ by og region er en veludviklet, tilgængelig og motiverende læringsinfrastruktur. I kortlægningen af talentmiljøerne understreges nødvendigheden af at opbygge læringsmiljøer i tilknytning til professionelle kunst- og kulturproducenter. Målet er at skabe kreative talentudviklingsprogrammer i alle kunst- og kulturgenrer inden 2017 rettet mod børn og unge i alderen 0-18 år.

■**Den europæiske kulturdaginstitution** for de 0-6-årige er et unikt videns- og erfaringsudvekslingsprojekt, igangsat af Silkeborg Kommune i samarbejde med Skanderborg, Viborg og Aarhus Kommuner. Aktiviteterne skal vise, hvordan bl.a. musik, dans og kreativ it kan blive en del af dagligdagen for børnene. Projektet samarbejder med institutioner i Norge, Sverige, Frankrig og Italien i form af job swop og erfaringsudveksling.

■**CAP: Cultural Action Programme** vil udvikle kunst og kulturtilbud til 0-25 årige i alle de offentlige sammenhænge, hvor børn og unge indgår: Daginstitutioner, skoler og uddannelser. Projektet vil blive udviklet i årene 2013-16 med inddragelse af kunstnere, lærere, pædagoger, it-eksperter, arkitekter og igennem konferencer og artists in recidence med europæiske partnere.

I Teaterhuset Filurens projekt ■**Dramatikværket** engageres professionelle dramatikere til at udvikle og skrive dramatik, der skal opføres af børne- og ungdomsteatergrupper. Dramatikværket vil arbejde med eksisterende, europæiske projekter og vil i 2014-16 udvikle nye manuskripter hvert år, som deltagerne sætter op på teaterfestivaler i Europa. I 2017 afholder Filuren en særlig 2017-festival, hvor stykkerne opføres.

■**Arkitekturesperimentariet Børn, Rum & Arkitektur (EBRA)** vil inddrage børn og unge i byplanlægning og gøre arkitektur til en del af børnekulturen. Projektet vil indsamle og formidle erfaringer i hele Europa i samarbejde med netværket for professionelle arkitekturformidlere, Playce. Som den første af en række tilbagevendende børnekulturkonferencer vil DEB stå for en konference med temaet Børn og Arkitektur i et samarbejde med Playce.

Aarhus Filmværksted skaber i samarbejde med bl.a. Aarhus Billed- og Medieskole, Børnekulturhuset i Aarhus, The Animation Workshop i Viborg og Dansk Talentakademi i Holstebro et talentudviklingsforum i Aarhus med konceptet ■**Merlins Hule.** Det er en udvidelse af fødekæden for filmfortællere og filmfortællinger,

som for alvor placerer byen centralt inden for talentudvikling i filmbranchen. Projektet profilerer Aarhus som en levende filmby med forløb for børn og unge mellem 7 og 14 år. Her får helt unge filmaspiranter mulighed for at skabe legesyge, virkelighedsnære og fantasifulde film i professionelle rammer, som vil skabe en helt ny generation af kunstnere til 2017.

Unge Kreative. **AARHUS 2017** vil fokusere på flere større kompetenceprogrammer for de 14-20-årige, hvor de eksisterende uddannelsesforløb gentænkes og revurderes.

■**Den kreative og kulturelle ungdomsuddannelse.** Store dele af regionens kulturuddannelsessektor, både i form af offentlige aktører og kulturinstitutioner, står bag dette initiativ, der blev til på en visionsworkshop med fokus på og deltagelse af unge mennesker. Den nye kreative ungdomsuddannelse bliver et kulturelt kraftcenter for unge i Danmark som et alternativ til traditionelle gymnasiale uddannelser. Uddannelsen målrettes de unge, der ønsker at arbejde professionelt med kunst og kultur. Forløbet opbygges som en netværksuddannelse, hvor underviserne lånes hos kulturinstitutioner eller kunstnerorganisationer.

■**FU som kulturskole.** Fritids- og ungdomsskolerne i Aarhus skal arbejde sammen med fokus på aldersgruppen 14-18-årige. Skolerne har daglig kontakt med 13.000 unge og vil i 2013-16 udvikle helt nye tværkunstneriske tilbud for særligt talentfulde unge, som skal resultere i FU's egen talentfabrik i 2017.

■**Unge Tanker** søsættes af 16 regionale gymnasier med 200 lærere og 10.000 unge, der fra 2013 giver sig i kast med et omfattende kreativt uddannelsesprojekt. Her gentænkes og afprøves nye samfundsmodeller, -koncepter og læringsmetoder i by og på land i tværfaglige undervisningsforløb med gæstelærere og ikke mindst udvekslingsprogrammer med europæiske gymnasier. Projektet kulminerer i 2017 med et større fællesprojekt for gymnasier i alle deltagende byer, herunder Aarhus, Struer, Rønde, Viborg og Horsens.

■**Fremtidsprojektioner** handler om at udvikle nytænkende kunstneriske projekter, hvor gymnasie- og uddannelsesområdet arbejder sammen med kunstnere og kunstinstitutioner om at skabe events og projekter for og med elever. Projektet er forankret på Egaa Gymnasium. Gennem arbejdet med de kunstneriske processer opnår de unge også metodemæssigt kompetencer i at gentænke. De unge deltager i events og projekter og får dermed en ny tilgang til kunsten som forbrugere.

■**Med filmen til fremtiden** handler om at lave kvalificeringsforløb for unge i regi af filmproduktion og udvikle og udveksle denne metode med institutioner, borgere og virksomheder i flere andre europæisk byer. I første omgang afprøves metoden i et samarbejde med partnere i byen Lodz i Polen med henblik på, at metoden senere kan bredes ud i større geografisk perspektiv. Projektet er et samarbejde mellem bl.a. Aarhus Kommunes Beskæftigelsesforvaltning (Projektholder), Filmby Aarhus, Frontløberne, Den Europæiske Filmhøjskole og Filmskolen i Lodz.

■**TransMedia**. Filmbyen har ambitioner om at blive europæisk hub for den nye bølge af transmediaproduktioner. I et samarbejde med Shareplay, Den Europæiske Filmhøjskole og The Animation Workshop danner man Europas bedste platform for unge transmedieskabere. Fra 2013 starter en ny europæisk uddannelse, der oprettes en pulje til produktioner i samarbejde med Kulturministeriet, og der arrangeres et årligt seminar for de 200 danske og europæiske deltagere . I efteråret 2017 gennemføres en ambitiøs festival som led i "Up and Coming" (se side 66-67) med ca. 75 partnere fra film- og medieskoler i Europa.

Musikskolen Aarhus

Talentakademiet

The Animation Workshop

RETHINK BYEN

Programområdet RETHINK Byen omfatter projekter med afsæt i byen, men de tager også afsæt i et bybegreb, der er kulturelt defineret. Vi definerer byen bredt, omfattende både by- og kulturlandskaber, og vi udfordrer industrisamfundets skarpe opdeling mellem land og by, der risikerer at ende som et synonym for fortid og fremtid på et tidspunkt, hvor det urbane omfavner hele samfund, og hvor naturen ligeledes er forudsætning for hele samfund. Programområdet indeholder en række projekter, der forholder sig til regionens kulturlandskaber, og hvor mobile kunstrum og midlertidige kunstrum placeres og skaber nye muligheder.

Vi definerer byen som dér, hvor byens hukommelse og historie er lagret og samtidig ofte synlig og vigtig for en samlet fornemmelse af identitet. Her gives der plads til både borgere, lokalsamfund og kulturarvsinstitutioner sammen med kunsten og nye medier til at undersøge, kortlægge og formidle byen på nye måder i fokusområdet byens fortælling. Samtidig ses byens og regionens historie i et europæisk perspektiv over tusind år med tolv sammenhængende projekter.

For det tredje definerer vi byen som det offentlige byrum, hvor vores sociale relationer, fysiske og kulturelle udfoldelser formes. Vi ønsker i 2017-sammenhæng, at byrummet defineres som et "kulturrum" i langt højere grad, end det er tilfældet i dag – også kvalitativt. I fokusområdet Den legende by udfordres byen i forhold til at gøre plads til kroppen, motion og spontanitet, og kunstnere udfordrer vores forestillinger om, hvordan byerne kunne omformes og formes.

I programmet sætter vi desuden fokus på en række boformer, som rummer mange spændende muligheder, og som kræver gentænkning. Således præsenterer vi projekter hvor sommerhuse, landsbyer, nye boligbyggerier – som tager afsæt i „hverdagen" – gentænkes indholdsmæssigt og kulturelt.

Helhedsgrebet er, at aktiviteter og projekter integreres i både by og landskaber, hvor form og indhold komplementerer hinanden, og hvor det at „gå på opdagelse" er en oplevelse og dermed bidrager til en større forståelse og engagement i byen. Der er tale om åbne aktiviteter, der som oftest er gratis for borgerne, og som henvender sig til alle dele af samfundet, og dermed på længere sigt kan være med til at fremme alternative bysamfund, hvor det er borgerne, der i højere grad er med til at skabe deres egne byer. Programmet omfatter seks fokusområder med i alt 24 projekter:

- Fokus. Byens hukommelse
- Fokus: Den åbne og levende by
- Fokus: Kulturlandskaber
- Fokus: Mobile kunst og kulturrum
- Fokus: Gentænk udkanten
- Fokus. Den legende by

FOKUS: BYENS HUKOMMELSE

AARHUS 2017 gentænker byens kulturarv i en række projekter og en samlet serie på 12 særudstillinger, der tegner et tidsbillede af samspillet mellem regionen og Europa de sidste tusind år.

Jylland & Europa. 12 markante kulturhistoriske særudstillinger i foråret 2017 på 12 kulturhistoriske museer udforsker ruter, spor og forbindelser mellem Jylland, Europa og Verden de sidste tusind år. Fortællingerne aktiveres som folkevandringer, dannelsesrejser, opdagelsesrejser, handelsrejser og i det hele taget udvekslinger af gods, sprog, kultur, viden og værdier. Nedslag, der aftegner byens og regionens konstante interaktion med omverdenen, og som genfortæller vores identitet som europæisk by.

■**Vikingerne i Europa.** En blockbuster af en udstilling på det nye Moesgård Museum. Vikingerne har om nogen forbundet Jylland med Europa og Verden. En genfortælling af vikingehistorien med afsæt i en nutidig kontekst, som gradvis fører os tilbage i tid. Via personlige rejseskildringer og historiske skibsruter i Norden, Europa og Golfen fortælles om fremmede kulturer og hvad vikingerne bragte med hjem fra Europa.

■**Billedstorm.** Tre markante og debatskabende udstillinger, der stiller skarpt på ikonoklasmens betydning for europæisk identitet. En rejse i billeder og symboler, tabuer og forbud fra middelalderens billedretorik over repræsentationer af kvinden til Muhammedkrisens debat om frihed repræsenteret af både nordeuropæiske renæssancemalere og verdenskendte samtidskunstnere, fx Lucas Cranach, Andrea Serranos og Sarah Lucaz. 2017 er 500-året for Reformationen. Udstillingerne bliver derfor af Museet for Religiøs Kunst i Lemvig, Skovgaard Museet i Viborg og Kvindemuseet Aarhus udfoldet i sparring med den protestantiske kirke i Tyskland og Danmark.

Opdagelsesrejsen er udgangspunktet for udstillingen ■**Vitus Bering** og den forunderlige verden på Horsens Museum. Han blev født i 1681 og var datidens fremmeste opdagelsesrejsende med utallige ekspeditioner til Rusland og farefulde togter på Stillehavet, der åbnede for en helt ny verden og skabte nye forbindelser med enorm betydning for 1700-tallets europæiske handel. Udstillingen knytter samtidig an til nutidens opdagelsesrejsende – turisten.

■**Herregården - Porten til Europa** og 1700-tallets brændpunkt for europæiske strømninger, tendenser og dannelsesrejser. Her blev europæisk sprog, kultur, idéer, design, arkitektur, musik og mode bragt til Jylland og var med til at forny dansk kultur. Ting, som i dag er blevet en integreret del af den lokale og nationale identitetsfortælling. Forankret hos Herregårdsmuseet Gl. Estrup.

I samarbejde med 10 europæiske museer og universiteter fortælles historien om, hvordan ■**Lokalmuseet** bliver globalt. Hvordan er Europa kommet til Østjylland, og hvordan er Østjylland kommet til Europa? Museum Østjylland viser denne udstillingstrilogi i tre forskellige østjyske byer under titlerne: Fra Stavnsager til Konstantinopel, Fra Cypern til Østjylland og Fra Siam til Thailand.

Der foregik en betydelig udveksling af varer, værdier og traditioner mellem danske købstæder og især tyske, engelske og hollandske byer. Udstillingen ■**Den danske købstad - En by i Europa** i Den Gamle By følger julens, tobakkens, grydens, kartoflens eller overtroens vej tilbage til deres europæiske rødder. På den måde konfronteres vi med danskhed som myte i en større europæisk kontekst.

Landbruget og måltidet indtager en central plads i den danske selvforståelse såvel nationalt som internationalt. Via fx Arla og Danish Crown følger udstillingen ■**Grown in Denmark** på Landbrugsmuseet Gl. Estrup smørrets, baconets og mælkens vej ud i Europa og Verden og deres betydning for Danmark som internationalt brand og dansk selvforståelse i det hele taget.

I slutningen af 1800-tallet gentænkte industrialiseringen produktionen. Det medførte flere forbrugsvarer, øget velfærd og lettere transportveje. ■**Made in Europe** på Danmarks Industrimuseum i Horsens følger danske produkter og virksomheders vej til fremmede lande, fx Polen, Tjekkiet og Portugal. Samtidig følges sporene tilbage til det moderne danske industrisamfunds supermarkedshylder.

■**Hvor kommer vi fra?** Udstilling i samarbejde mellem Gellerup Museum og Gellerup Bibliotek om byens gæstearbejdere i private huse og lejligheder med mad, musik og åbent hus-arrangementer. 14 % af byens borgere stammer fra efterkrigstidens immigration og er derfor en stor del af byens selvforståelse. Indsamling af billeder, historier og genstande fra 1960'ernes første tyrkiske gæstearbejdere er allerede i gang, og de kommende år udvides med fortællinger om somaliere, libanesere, vietnamesere, grønlændere og østeuropæere.

Århundredets Festival er en ny historisk festival, som er udviklet i samarbejde med **AARHUS 2017**. Den første festival fandt sted i marts 2012 og havde over 30.000 besøgende. Her blev 1700-tallet iscenesat under overskriften Opdagelser, pøbel og pudderparykker. Festivalen er en genopdagelse og genformidling af byens historie på torve, pladser og centrale historiske bygninger vha. apps, walls og 3D-teknologi. Et mix af viden, kunst og kultur med aktiviteter for både hjerne, hjerte og mave.

I 2014 dykker vi ned i 1800-tallet, mens 1900-tallet er afsæt for festivalen i både 2016 og foråret 2017. I efteråret 2017 rundes af med en fremtidsfestival med bud på kommende utopier, dystopier og scenarier. Festivalen indtager en nøgleposition i den nyskabende genfortælling af byens historie, identitet og hukommelse. Hovedaktør er Folkeuniversitetet Aarhus i samarbejde med ca. 150 forskellige partnere og organisationer.

Re-Member Aarhus. De kommende år vendes, vrides og vurderes byens hukommelse i Den Gamle By under overskriften ■**Made in Aarhus.** Her arbejder man på en permanent udstilling om byens historie, men har allerede kastet sig over formidling af en række markante historier, begivenheder og fænomener, og alle byens borgere er inviteret til at bidrage med bl.a. private fotos.

Et eksempel herpå er ■**Rock i Aarhus.** I 1980'erne fik byens musikmiljø sit eget liv og blev en del af byens samlede identitet. I mødet mellem historisk viden og moderne formidlingsteknologi bringes den aarhusianske rockmusiks opblomstring og storhedstid til live og placeres som en vigtig del af byens identitet.

To underjordiske ■**Aarhus Experience** i Den Gamle Bys nye 1900-tals kvarter supplerer fortællingen om Aarhus med skiftende forløb formidlet i ord, lyd, lugt, billeder og bevægelse.

Et fjerde tiltag i Den Gamle By er ■**Aarhus On Location**, hvor der sættes fokus på byens rum – ude i byens rum. Det vil være nærværende formidling af byens historier i gader, stræder, parker, baggårde og kvarterer via arrangementer, infostandere og pop up udstillinger eller ved mobil-apps, som det allerede sker med applikationen "Aarhus Street Museum". Borgerne bidrager selv til byens genfortælling via uploads af film, lyd og billeder.

■**2017 Aarhusianere.** Ældre borgeres erindringer og livserfaringer udgør et særligt aspekt af byens kollektive hukommelse. Indsamlingen er i gang, og byens identitet gentænkes gennem breve, minder, film, festsange, tøj, bøger og fotos, som fortæller om det levede liv i byens haver, parker, gader, bydele og bygninger. Projektet kulminerer i 2017 med en større udstilling fortalt af byens ældre, formidlet af byens unge. Aarhus Stadsarkiv og Ældresagen deltager i dette projekt.

■**ReMix** tegner nye spor i byen via indsamling og bearbejdning af 1.000 borgeres fortællinger og levende billeder, lyd- og filmoptagelser. Byens filmfolk, forfattere, digtere og sangskrivere inviteres til at arbejde med egne og andres hukommelse, fx filminstruktøren Niels Malmros og forfatterne Peter Laugesen og Svend Åge Madsen, som i mange år har fortolket byen med et selvkritisk, men altid kærligt blik. Nu beder vi dem om at skabe en ny stor fortælling ved at sample og sammenflette både nyt og gammelt. Her remixes meninger og medier, fakta og fiktion, myter og fortællinger, således at byens tabte hukommelse frigøres.

Den Moderne By i Den Gamle By

Den Moderne By i Den Gamle By

FOKUS: DEN ÅBNE OG LEVENDE BY

Love City. Kunstnerkollektivet Bureau Detours' alternative by- og kulturplatform Institut for (X) i Aarhus er et åbent vækstlaboratorium for eksperimenter med byrum og borgerinddragelse. Der arbejdes ofte med et lavt budget, samtidig med at nogle spektakulære projekter skyder op. Enkeltpersoner og små virksomheder arbejder med "bløde" og "midlertidige" rumprojekter. **AARHUS 2017** vil indgå partnerskab med Bureau Detours om at indtage en ny bydel med et åbent byrumsprojekt hvert år fra 2014. Vi kalder det Love City. I 2017 vil Bureau Detours sammen med europæiske partnere skabe et større sammenhængende projekt under temaet ■**Utopier og dystopier**.

Initiativet **Mejlgade Lab+** er et tværgående kvarter-udviklingsprojekt, hvor drivkraften er gadens mange kreative virksomheder, uddannelsesinstitutioner og iværksættere. Her findes den største koncentration af unge kreative uddannelser og vækstlagsaktiviteter i hele regionen og sandsynligvis i Danmark med over 1.000 unge i gang med kreative uddannelser, fire ungdomscentre og ca. 50 kreative virksomheder. Som samlet profil løftes kvarteret ind i fremtiden ved at gentænke "gaden" og området som et byrumslaboratorium med udgangspunkt i brugerdrevne aktiviteter af og med lokalområdets aktører, der udvikler stedets kreative potentiale. Partnere er ca. 15 forskellige lokale initiativtagere, bl.a. Frontløberne, Teko/VIA University College, Kaospiloterne samt investoren Sinding Ejendomme. Med en ambition om at være den mest kreative gade i Europa er der skabt forbindelse til andre kreative gader i bl.a. London (The Chocolate Factory), Marseille (La Friche), Dublin og Birmingham med udvekslinger og samarbejde for fælles europæisk kulturudvikling.

Metropolis og In Situ. Det største projekt i 2017 med fokus på kunst i byrum vil være kulminationen på flere års udvikling af festivalen Metropolis, som er Nordens eneste biennale for kunst og performance i byens rum. Med 19 europæiske partnerfestivaler og byprojekter i In Situ-netværket skabes en række stedspecifikke projekter for udvalgte rum i by/natur i Aarhus og andre byer i regionen. Projektet støttes af EU's Kulturprogram 2012-2016 med 2 mio. euro. Tovholder er Lieux Publics, Marseille. Projektet har til hensigt at udvikle performativ kunst og installationskunst i byrummet. Bureau Detours deltager fra 2011. Metropolis finder sted i 2013 og 2015 i København, og erfaringer herfra og fra de øvrige partnerprojekter anvendes i Aarhus i 2017 med samproduktioner mellem de europæiske kunstnere/arkitekter, bl.a. Rimini Protocol Berlin, Pierre Sauvagent, Marseille, Lotte van der Berg, Antwerpen, og ZimmerFrei, Bologna.

Med **Den Scenografiske By** vil Teater Refleksion skabe et mødested for alle byens borgere, hvor mulighederne for forvandling og kunstneriske oplevelser skaber nye adfærds- og samværsformer. En kunstnerisk produktion i krydsfeltet mellem kunst, landskab og animation skabt af arkitekter, scenografer og kunstnere med teatrets sceniske virkemidler i form af lys, lyd og projektioner. Hver produktion varer i 3-6 måneder og indtager byrummet i skiftende installationer, illusioner og imaginære rum som stemninger og fortællinger, der stimulerer fantasien og opfordrer til leg og deltagelse. Fra 2014 udvikles pilotprojekter et nyt sted i regionen.

Waterlight Watersound er et projekt, hvor samarbejder mellem danske og europæiske lyd- og lyskunstnere skaber skiftende "bløde" miljøer gennem mediebaserede installationer i det nye kubistiske landskab, der formes i de bynære havnearealer. Installationerne skal have rødder i glemte stemmer, minder og lydlandskaber fra byen og fra andre havnebyer. Projektet udvikles i takt med, at byggerierne vokser. Partnere: Københavns Internationale Teater, CAVI, Digital Urban Living, Dansk Netværk for Lyd og Lys, LUCI Lighting, Urban Community International og en række europæiske lyd/lys-biennaler, herunder Maastricht Biennalen og Lyon Biennalen.

Under overskriften **Forvandlinger** vil der være en stribe projekter, hvor gaden forvandles til scene for både planlagte og mindre planlagte aktioner og iscenesættelser. Hvert år i Aarhus Festuge laves et radikalt indgreb i byrummet, hvor både spændende og udfordrende byrumsinstallationer skaber anderledes anvendelser af byens rum. Projekter som "skoven" ved Domkirken i 2010 har forandret vores opfattelse af byen og givet os mod til at lege med den på nye måder. **AARHUS 2017** vil bakke op omkring Aarhus Festuges initiativ med installationer i byrummet og samarbejde om at videreudvikle og udvide disse markant.

Øvrige projekter er bl.a. ■**Occupy P Street** af Billedskolen Horsens, hvor unge i syv midtjyske byer angriber gågaderne efter „guerillametoden". Et andet eksempel er Horsens-projektet ■**Soul Street Søndergade**, hvor Danmarks bredeste gågade i tre dage omdannes til et stort byrumseksperiment med inddragelse af sidegader, baggårde, forretninger og boliger, der bliver genstand for labyrintiske installationer og performative indslag.

Kulturnatten Rethought KulturNat Aarhus er allerede en stor, sund og kreativ årlig begivenhed med over 100 deltagere fra erhvervsliv, uddannelsesinstitutioner, foreninger, kunstnere og kulturinstitutioner. I 2011 afholdtes den første KulturNat i samarbejde med Aarhus2017. Temaet var **RETHINK**, mens temaet i 2012 bliver Den Samarbejdende By. Fra 2013 etableres fire til seks *MiniKulturNætter om året med byens kreative miljøer og partnere fra andre europæiske netværk, regioner, kulturinstitutioner eller tidligere og kommende ECoCs. Visionen er at udvikle byens europæiske netværk, sætte nye standarder for samarbejde og profilere byen som et sted, hvor vi tør vende tingene på hovedet. I KulturNat Aarhus opleves byens og kulturens DNA. Her genopdager borgerne byen og verden får øjnene op for lige netop Aarhus.

Prammen. Smukfest

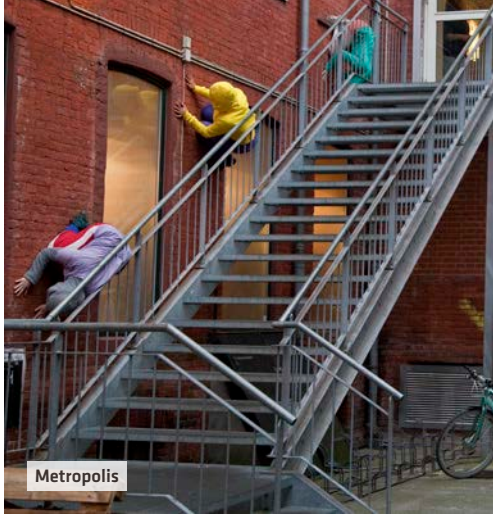
Metropolis

Tracing Lights af Tine Bech

Metropolis

Metropolis

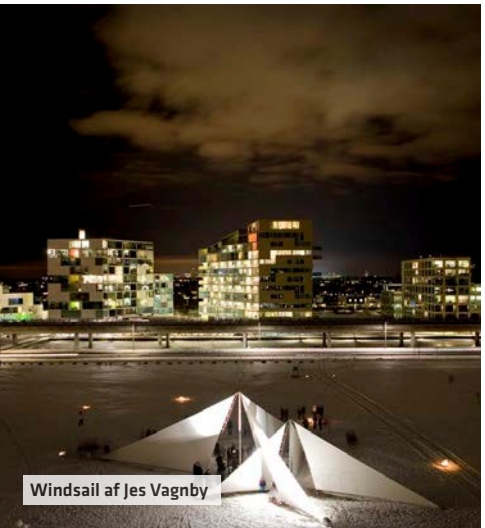
Windsail af Jes Vagnby

Bureau Detours

Future Living. Dansk arkitektur og design har traditionelt haft fokus på boligkultur, men der stilles nye krav til materialer og energiforsyninger og mere social sammenhængskraft.

Med afsæt i otte markante nye boligbyggeprojekter i regionen gives et bud på nye bolig- og livsformer, hvor æstetik, etik, design, teknologi og energi forenes.

I 2017 vil otte boligklynger være åbne udstillingsrum og besøgssteder, bl.a. med huse i hver klynge som udstillingsrum i samspil med en central udstilling af AND (Center for Arkitektur, Ny teknologi og Design) med bidrag fra en lang række europæiske byer, arkitekter og designere. I den forbindelse afholdes konferencer og workshops, hvor bl.a. studerende fra Arkitektskolen Aarhus samt skoler fra The European Network of Schools of Architecture deltager. Projektet forventes at omfatte otte boligprojekter og -udstillinger i tre måneder i efteråret 2017 samt en række europæiske udstillinger og designprojekter.

Aarhus forventes i de kommende 10-15 år at vokse med 75.000 indbyggere. Der sættes fokus på fem nye boligkvarterer: Ved ■**Elev** opføres en ny by efter bæredygtige principper, og designet vil inspirere til et aktivt fritidsliv, lokalt engagement og fællesskab. I ■**Lisbjerg** skabes en integreret og tæt bydel med erhvervsliv, varierede boligtyper og spændende natur- og fritidsarealer, som skal skabe rammer om 25.000 aarhusianeres liv. På længere sigt arbejdes endvidere med at skabe nye bysamfund i ■**Malling**, ■**Årslev** og ■**Harlev**.

I Skanderborg er en ny bydel, ■**Anebjerg,** på vej med sundhed, bæredygtighed og miljøbeskyttelse i fokus. Bydelen rummer bl.a. bæredygtigt byggeri, skovrejsning og idrætsrelaterede naturoplevelsesmuligheder - udviklet på baggrund af omfattende borgerinddragelse samt international vidensdeling. I det naturskønne område ■**Munkdrup** ved Randers skal der udvikles en ny, bæredygtig bydel – området skal give mere tilbage til naturen, end det tager. Projektet ■**Ringkøbing K** skal vise, hvordan en fremtidssikret og bæredygtig byudvikling i et kystnært område kan være med til at tiltrække beboere til et "udkants-Danmark".

FOKUS: KULTURLANDSKABER

Ruter og spor. Ruter, spor og linjer er et kernegreb i **AARHUS 2017**. Der arbejdes med mentale, fysiske, kulturelle, litterære, virtuelle, kunstneriske og historiske ruter med det formål at frisætte fortællinger og binde byen og regionen sammen på nye måder. Etablering af ruterne sker i samarbejde med lokale kræfter, som bidrager med viden og inspiration, herunder virksomheder, kulturinstitutioner, turistbureauer, landsbyer, gårde og borgere. Vi har allerede optegnet 14 ruter i by og landskab, som skal forbinde mellem 100 og 200 individuelle aktiviteter og nedslag, bl.a. The North Sea Cycle Route, Hærvejen og forskellige banetracés. I alt ca. 720 kilometer. Ruterne vil henvende sig til en bred vifte af målgrupper, fx børn, unge, voksne, ældre, familier og turister.

Afsæt for hovedprojektet ■**Imaginescape** bliver årlige vandringer, der starter i 2013, hvor kunstnere, historikere, fotografer, naturvejledere og lokalkendte skal vandre udvalgte ruter igennem med telt og komme med forslag til nedslag: Landscape residencies. Dette omfattende re-mapping-projekt er i sig selv et kunstprojekt og præsenteres som udstillinger i 2015. Frem mod 2017 har hver rute sit koncept og sin historie. Projektet udvikles i samarbejde med kunsthaller, lokale museer, danske/europæiske kunstnere m.fl.

■**Hærvejsløbet - "verdens længste breddeidrætsarena".** Hærvejen ned langs Jyllands højderyg til Tyskland har gennem århundreder været hovedfærdselsåren til de store handelsbyer i Europa. Med afsæt i den traditionsrige Hærvejsmarch, der i år afholdes for 44. gang med 6.000 vandrere fra 20 nationer, anvendes hele Hærvejsruten til en international motionsfestival for march, løb og cykling. I 2017 forventes et deltagerantal på op til 15.000 aktive motionister. Der bliver etapeløb og cykelmotionsløb på hele strækningen samt lokale historiske oplevelsesevents for deltagerne. Aktører er DGI, Hærvejsmarchen og Viborg Kommune, Midtjysk Turisme, Sydslesvigske ungdomsforeninger, løbe- og motionscykelklubber i Nordtyskland m.fl.

■**Kulturringløbet** gentænker friluftsevents ved at kombinere kulturoplevelser og motionsløb med vægt på formidling af den østjyske natur og kulturarv. Løbet er målrettet familier og består af løb, cykling, kano/kajak og sejlads langs et 300 km sammenhængende sti- og rutesystem gennem Aarhus og de omkringliggende kommuner.

Et andet "rute"-greb er ■**Levende Kulturarvs-SPOR**, et samarbejdsprojekt mellem fire kulturhistoriske museer og fire naturskoler i Østjylland. Sammen med borgernes historier sammenflettes, synliggøres og tilgængeliggøres fortællerruter via stregkoder placeret langs ruterne, der kan skannes med mobiltelefon og åbne for fortællinger om, hvordan mennesker fra stenalderen til i dag har sat sig spor i landskab og natur.

Skjulte Steder. Er allerede søsat som et Aarhus 2017-initiativ, og efter to år har over 500 borgere bidraget med billeder og tekster til **Skjulte Steder**s Facebook-side, som har ca. 3.000 venner. I projektet går man på opdagelse i byens ukendte rum. Projektet skal videreudvikles som en borgerdreven refleksion og udforskning af byen, og det skal formidles til turister med guider, kort, fotos m.m. En gendigtning af egen by. I 2017 vil disse baggårde, stier, balkoner og hustage blive levendegjort som forsøgsrum for lyd- og ordevents og performances, både i bymidten og i de nye boligområder. Byens stemme vil komme frem. I samarbejde med Naturhistorisk Museum ser vi også på skjulte grønne steder i byen. I ■**Rethink Urban Habitats** er der fokus på biokulturen i byens rum, og der etableres grønne mikro-oaser.

Luftarkæologi – Fortiden set fra himlen. Spor i landskabet skabt for flere tusinde år siden og optegnet af nye fotografiske tekniker fra luften er afsæt for et projekt mellem Holstebro Museum og Arceo Landscapes Europe, som afsluttes i 2017. Luftfotos afslører hundredvis af hidtil ukendte spor efter vores forfædres virke i gule kornmarker, visne græsmarker og nypløjede brune muldjorder. Spor efter for længst forsvundne landsbyer, grave, marker, borgbanker, veje og anlæg fra anden verdenskrig dukker op på uventede steder og skaber sammenhæng og forståelse for vore forfædres og vores egen brug af landskabet. Landskabet skriver sin egen (kultur)historie.

RUTER OG SPOR I LANDSKAB

Ruter og spor er et er et kernegreb i Aarhus 2017. Projektet arbejder med mentale, fysiske, kulturelle, litterære, virtuelle, kunstneriske og historiske linjer gennem landskabet.

Naturens varierende landskaber har gennem tiden skabt livsvilkårene for de mennesker, der har bosat sig i områderne, og menneskene har efterfølgende udviklet deres kultur på baggrund af de specifikke livsvilkår. Langs ruterne ses kulturhistoriske spor såvel som nye samfundsmæssige og kulturelle tiltag i landskabet. Nogle eksempler herpå er afmærket på kortet langs et udvalg af historiske så vel som nye ruter i Region Midtjylland. Vejnettet, stierne og sporene er regionens nervesystem - et netværk der har skabt grobund for gentænkning af en række kulturelle projekter langs ruter og spor.

Veje til Europa
Den europæiske fjernvandrevej E1 løber fra Nordsverige via Grenå til Italien. I Region Midtjylland følger stien bl.a. Molsruten og dele af Bryrupbanestien og Hærvejen.

Hærvejen er det nutidige navn for et ældgammelt vejforløb langs Jyllands højderyg med søhøjlandet på den ene side og hedelandet på den anden. Der er ikke tale om en enkelt, veldefineret vej, men om flere nord-sydgående vejforløb.

Drivvejen er betegnelsen for et net af historiske veje kombineret med nye stiforløb gennem Vest- og Sønderjylland. Det var vestjydernes hovedfærdselsåre til de store markeder i Lübeck, Hamburg og Nederlandene og videre til Europa. Ruten er fortrinsvis en vandrerute, men den kan også cykles.

The North Sea Cycle Route er en ny sammenhængende og skiltet cykelrute Nordsøen rundt. Ruten følger kysterne i Skotland, England, Holland, Tyskland, Danmark, Sverige og Norge.

De Regionale ruter
Kystruten er en uafmærket cykelrute, der løber fra Aarhusbugten langs Østjyllands naturskønne kyst og over Horsens fjord via Alrø.

Limfjordsruten er en cykelrute og Limfjordslandets svar på Frankrigs "Route de Vin", Tysklands "Weinstrasse" og Skotlands "the Whisky Trail". Det er dog ikke spiritussen, der er fokuspunktet, men mangfoldigheden af krydderurter til snapsen.

Herregårdsruten er en uafmærket tur, der løber forbi en lang række af Djurslands middelalder- og renæssanceslotte og herregårde.

Jernbanespor. Gjerrildbanen, Ryomgård -Allingåbro banen og Bryrupbanestien er gamle jernbanetracéer, der delvis løber langs de nedlagte banespor. Langs Bryrupbanen vokser der æbletræer fra de rejsendes æbleskrog.

Hedeturen fører cyklisten gennem hedeområder og plantager, forbi kulturminder fra hedens historie og opdyrkning og til industriområder med rod i områdets kultur. Ruten er ikke afmærket.

Kanoruten. I en dal på den jyske højderyg udspringer Danmarks to største åer kun få hundrede meter fra hinanden - Gudenåen, der løber gennem Søhøjlandet, og Skjern Å, der løber gennem hedelandskabet.

Pramdragerstien følger det spor, som pramdragerne brugte, når de trak pramme med gods op mod strømmen fra Randers til Silkeborg. Stien er stedvist en meget primitiv sti, men vilkårene svarer til pramdragernes.

Lodsstien. Når lodserne i gamle dage skulle tilbage efter en tur gennem Randers Fjord, måtte de gå. Med tiden blev der trådt en sti, som nu er genåbnet, og som man kan følge ned til Voer Færgested.

Ruter og spor i landskab

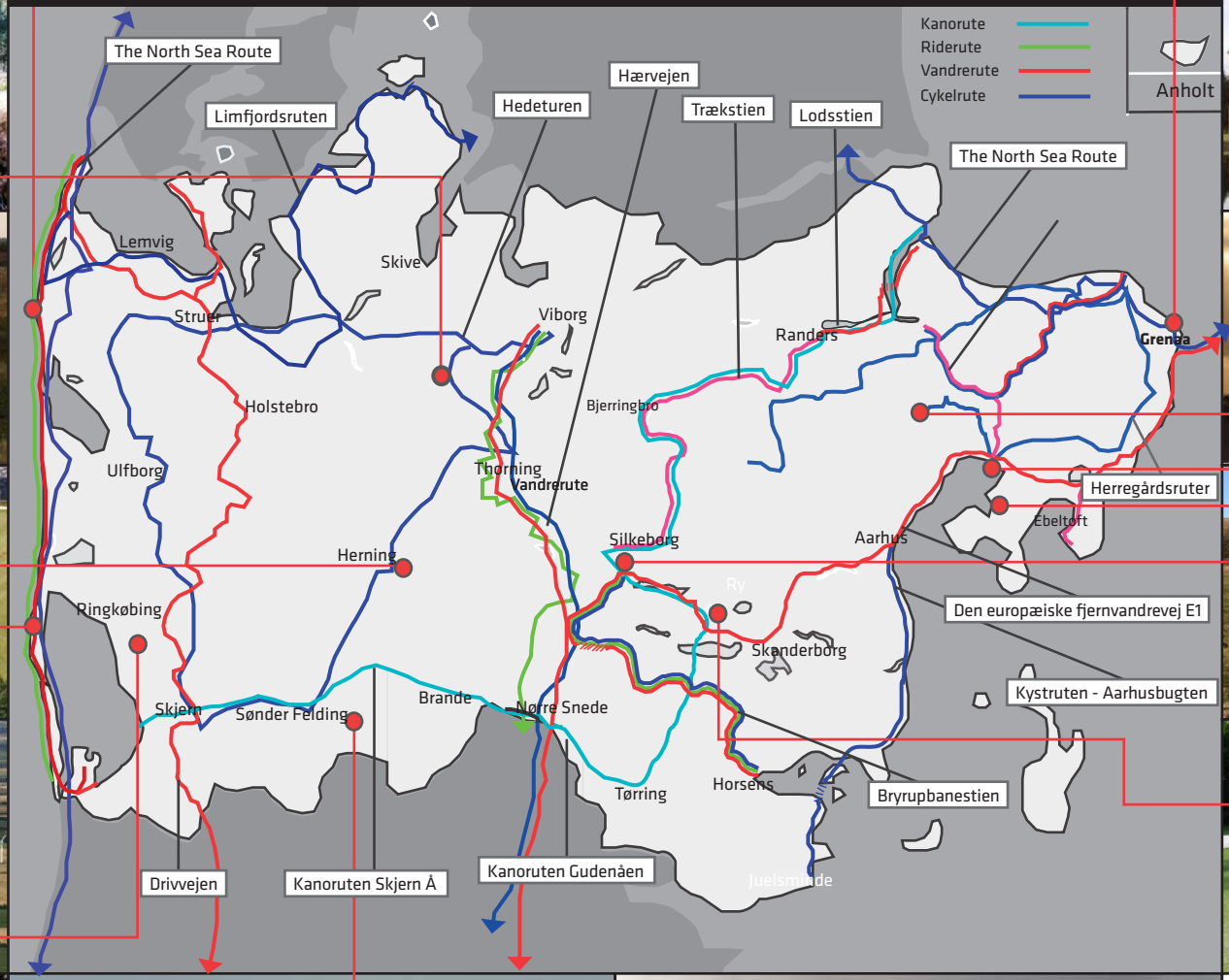

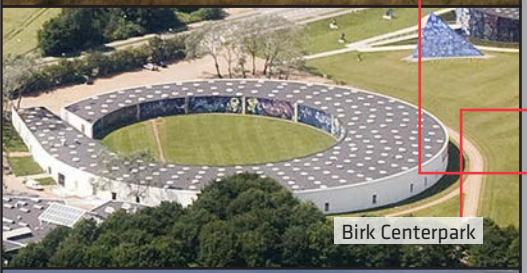

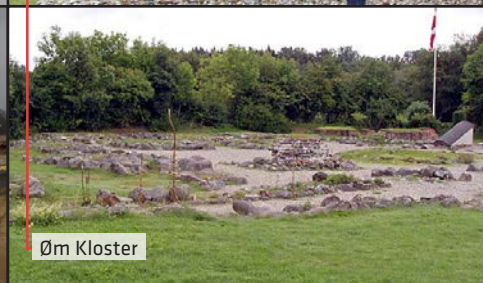

FOKUS: MOBILE KUNST- OG KULTURRUM

I en bymæssig, regional og europæisk sammenhæng lanceres en række mobile projekter. Projekterne vil opsøge steder langt fra kulturinstitutioner og bl.a. placere sig midt i boligkvarterer.

Det Europæiske Container-projekt **Eurocontainer** skal forbinde Aarhus med hele Europa i et kunstdialogprojekt, hvor skibscontaineren på 10 x 3 m anvendes som mikro-kunsthal. Projektet indebærer en konstant strøm af containere, der skibes rundt i Europa. Containerne vil blive kurateret af kunstinstitutioner i vores partnerbyer – de 18 havnebyer med regelmæssige containerruter til Aarhus. Vi har allerede fået bekræftet, at 18 kunstinstitutioner ønsker at deltage i projektet. Hver container er et mobilt udstillingsrum, der kan ændres, fyldes eller genskabes, afhængigt af ruternes koncept. Kunstcontainere samles periodevis i andre havnebyer med "på vej"-udstillinger og vender tilbage til Aarhus i starten af 2017 for at bygge op til en stor og foranderlig containerkunstby i Aarhus Havn.

Aarhus 2017's mobile kulturhus. Vores 12 x 4 m glascontainer har været et symbol på vores projekt og fungeret som udstillingssted, informationsstand, møderum og debatforum. Vi vil bygge en serie af containere, som kan fungere sammen, enkeltvis og langs ruter. Et transparent kraftcenter for åben debat og demokratisk dialog med borgerne i det offentlige rum med kortlægninger, åbne værksteder, udstillingspræsentationer og information om større tiltag, fx omdannelsen af Gellerup og Toveshøj. Partnere er AND, Folkeuniversitetet Aarhus m.fl.

Det Europæiske Lab. Der etableres en række mobile labs med afsæt i øvrige ECOC-byer fra 2013, hvor man i hver by opretter baser for en periode på fire uger. Denne "Europæiske højskole" har til opgave at opsøge lokale borgerdrevne initiativer, som kan være interessante for andre europæiske byer. Disse inviteres til Aarhus ifm. et samlet projekt i efteråret 2017 om "next practice". Partnere er bl.a. ECoC-byer, Kaospiloterne og Soul for Europe.

Kunst- og kulturbusser og kunstkaravaner. Projektet går ud på at ombygge et antal eksisterende bogbusser til kulturbusser/-karavaner med forskelligt formål og indretning. Der samarbejdes med regionernes museer, biblioteker og kulturinstitutioner om projektets drift. En arkitekturbus og en filmbus er allerede i etableringsfasen. Det samme er kunstbussen med Carl Henning Pedersen og Else Alfelts Museum som tovholder. En musikbus er ligeledes på vej.

Take Away Art Museum er et lille mobilt kunstmuseum, der skal tage en aktiv del i landsbyudviklingen i Danmark. Det rullende kunstmuseum opbygges som et kunstværk i sig selv - som et selvstændigt projekt i tæt samarbejde med Hygum Kunstmuseum. Et andet relevant mikrokunstmuseum er ■**Galleri ET4U**, som hvert år laver bannerudstillinger med samtidskunst i lygtepælene i vestjyske landsbyer.

Det sejlende Frilandsmuseum bliver et maritimt center med base i Ebeltoft og er udgangspunktet for en række flydende og sejlende museer, som nu hører under Nationalmuseet. Ud over Fregatten Jylland er der tale om fem bevaringsværdige danske træbyggede fartøjer dateret fra 1895 til 1907. Sejlskibene er unikke, mobile, flydende frilandsmuseer, som vil kunne flyttes til de havne i ind- og udland, hvor der er behov for at formidle danske maritime traditioner og kulturhistorie. Etableringen af et sejlende, maritimt frilandsmuseum er aldrig set før og vil vække opmærksomhed i europæisk sammenhæng.

SEJLRUTER DER FORBINDER AARHUS TIL EUROPA

De to projekter Vikingerne i Europa og Eurocontainer er med til at sætte fokus på Aarhus som vigtig søfartsby med stærke forbindelser til Europa i et tidsspænd på mere end 1200 år.

Vikingerne og Europa

Med vikingetidens begyndelse ca. år 800 trådte Danmark for alvor ind i den europæiske historie. Vikingerne blev kendt for at plyndre og kolonisere områder langs kyster og floder i store dele af Europa i perioden 800-1050. Men bag det ensidige billede gemmer sig også et langt mere kompliceret politisk og kulturelt samspil, der inkluderede en omfattende handelsvirksomhed, som strakte sig langt ud over det danske rige.

Aarhus - eller Aros som det hed - er registreret som Danmarks næstældste by. Fra oplandet kom handelsfartøjer til Aros åhavn med varer, der enten skulle bruges lokalt eller transporteres videre ad søvejen. I Aarhusbugten udspillede der sig store slag mellem vikingetidens konger, og efter al sandsynlighed har krigsskibe fra Aarhus deltaget i togter til England (Danelagen), Normandiet, Norge og de slaviske lande. Kortet viser, hvor langt de skandinaviske vikinger rejste ud som samlet gruppe. Udstillingen Vikingerne i Europa vil bl.a. tage udgangspunkt i de historiske skibsruter, der er vist på kortet.

■Eurocontainer

Aarhus havn er i dag overvejende baseret på containertrafik. Der er direkte linjeforbindelser fra Aarhus havn til byer i følgende lande: Island, Færøerne, Norge, Sverige, Finland, Rusland, England, Skotland, Tyskland, Holland, Belgien, Spanien, Portugal, Egypten og Singapore. Fra byerne i disse lande omskibes lasten til byer i hele verden.

Det Europæiske Containerprojekt ■Eurocontainer, der viser containere som mobile udstillingsrum, opbygges med udgangspunkt i de byer, hvortil der er direkte forbindelser fra containerhavnen i Aarhus.

Solkorset, Container TV

Mærsk, Aarhus Havn

Unifeeder, Aarhus Havn

Solkorset, Container TV

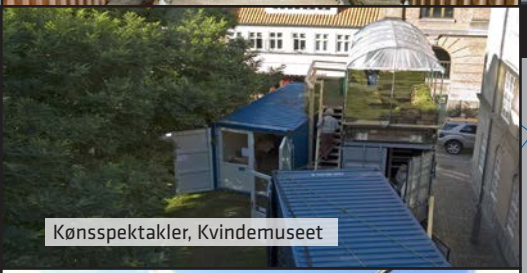
Kønsspektakler, Kvindemuseet

Europæiske sejlruter

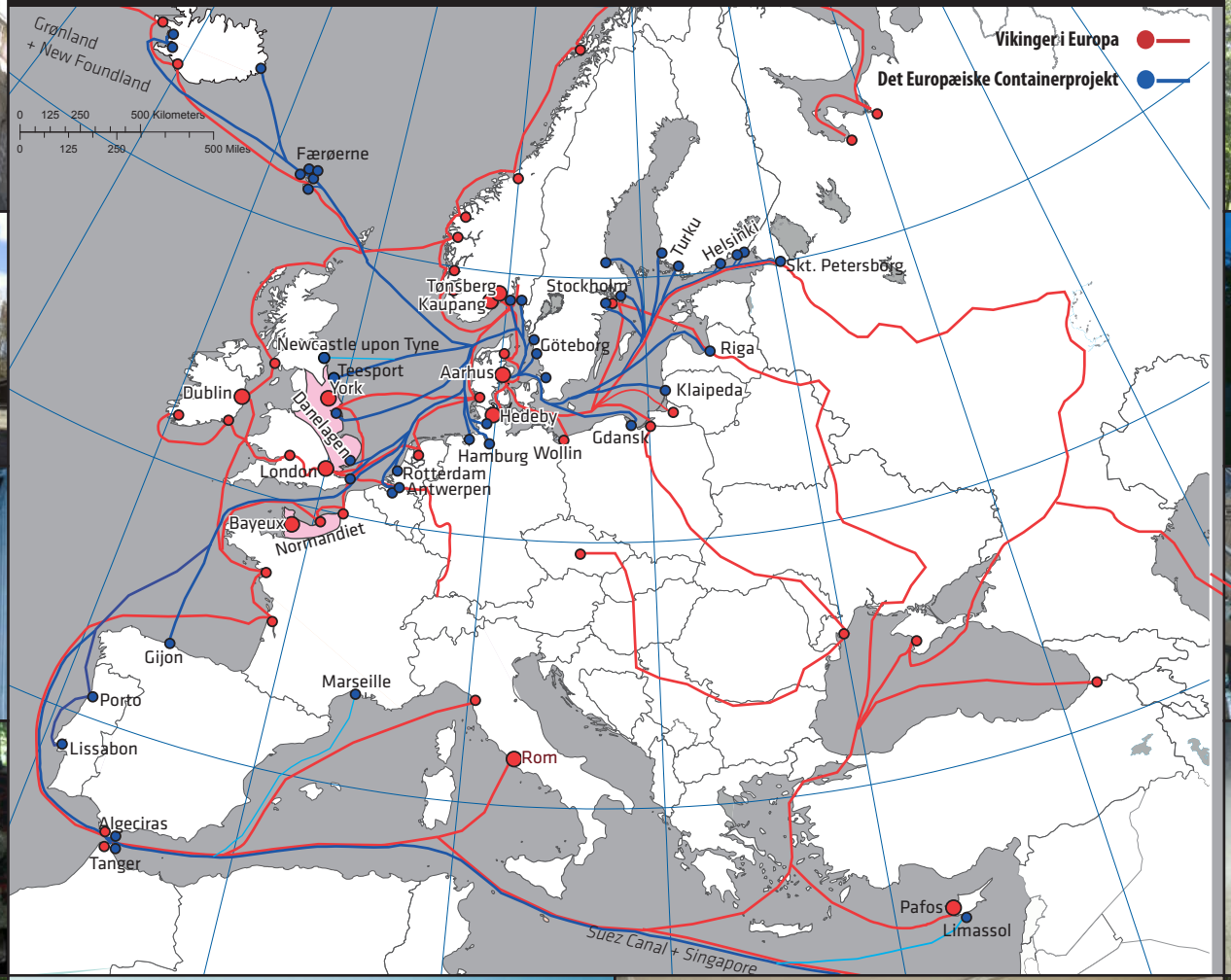

Containerhytte

Bureau Detours

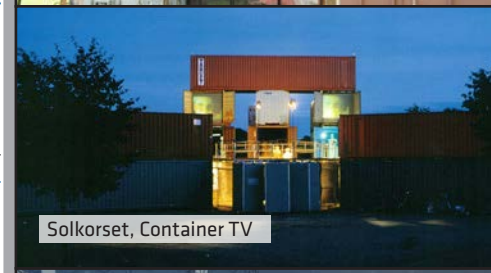
Solkorset, Container TV

Solkorset, Container TV

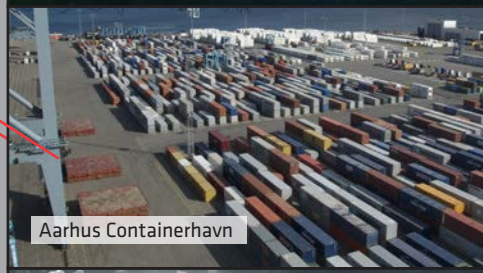
Aarhus Containerhavn

Vikingetræf

Vikingetræf

Vikingetræf

Moesgård Museum

Moesgård Museum

Vikingetræf

FOKUS: GENTÆNK UDKANTEN

Programmet har sit udgangspunkt i, at der i disse år er meget fokus på landsbyer og udkantsområder, både i vores region og i Europa, hvor affolkning mærkes i stigende grad, og hvor landsbyer leder efter nye funktioner og skal genfinde deres identitet. The new rural paradigm kaldes det. Gentænk udkanten knytter sig til denne dagsorden og udforsker både levemåder, turisme og lokale kulturtilbud.

Med overskriften **Gentænk Landsbyen** tages fat i en af de afgørende udfordringer i vores region, men også i mange andre regioner, hvor affolkning af landområder til storbyen fortsætter. Med datingsitet ■**www.villagedating.com** sætter vi denne dialog i gang og skaber kontakt mellem landsbyer og stimulerer udveksling af idéer og mikroevents i europæiske landsbyer. I 2017 laver vi en kæmpe fest, og en forskerkonference behandler temaet om landsbyernes fortsatte relevans i fremtidens samfund. Samtidig vil vi – med erfaringer fra en række landsbyudviklingsforløb i Danmark og Europa - gennemføre en række projekter med udvalgte landsbyer i regionen, hvor kunstnere i længerevarende residencies kan iværksætte forandringsprocesser i lokalsamfund. Resultater af disse processer og projekter præsenteres i 2017 i et tre måneder langt "fremtidens landsby"-program i samarbejde med Kulturring Østjylland og Kulturaftale Midt- og Vestjylland. Internationalt vil det være regioner som Vestnorge, Skotland, Västra Götaland, Turku, East England, Friisland, Island, samt områder omkring Østersøen, der deltager.

■**Teen Town.** Et projekt for unge, udviklet af og drevet sammen med unge. Landsbyen Ulfborg omdannes til en Teen Town som ét af to nationale initiativer i et forsøg på at fastholde ressourcestærke unge. I 2013-17 aktiveres de til at skabe et uformelt mødested i en lille by, der ellers trues af affolkning. Inspiration fra bl.a. Plug and Play og BaNanaPark i København.

Et andet eksempel er ■**Kunsten i Bevægelse**, hvor fire udvalgte professionelle kunstnere i samarbejde med lokalbefolkningen i 18 landsbyer skaber kunstneriske sociale interaktioner, der forbinder det internationale med det lokale og omvendt i fortid, nutid og fremtid. Projektet er allerede igangsat, men videreudvikles frem mod 2017.

Rethink Sommerhuset. Der findes ca. 20.000 sommerhuse langs vores vestkyst, som hvert år er midlertidige hjem for over en million turister. I sommerhuset møder Europa os. Det kan være i et hus, der er helt og aldeles anonymt og renset for enhver personlighed, og det kan være en autentisk kulturel rejse gennem flere generationer.

Samtidig er sommerhuse basis for en hel turismeindustri, og de breder sig over enorme arealer. Vi ser på begrebet i en kulturel, turistmæssig og designmæssig sammenhæng. 50 sommerhuse omdannes til mikro-gallerier, mødesteder, museer, tegnestuer, koncertsale, kunstnerværksteder og klasselokaler. Vi laver et sammenhængende projekt, der strækker sig langs Vestkysten fra Nymindegab til Thyborøn.

Ved at omdanne sommerhuse til kulturelle aktivitetssteder langs kysten skabes der nye besøgs- og oplevelsessteder. **AARHUS 2017** lejer en hel stribe sommerhuse og inviterer vores kulturinstitutioner og designinstitutioner m.m. til at holde sommerferie på Vestkysten. Samtidig opsættes nye design- og byggekoncepter, og der holdes konferencer om bæredygtig turisme. Projektet etableres og testes i 2015-16 og strækker sig over seks måneder i 2017.

Off Roads. Kulturfestivalen Midt- og Vestjylland afvikles hvert fjerde år med skiftende tværkunstnerisk og -geografisk tema, som kendetegner området på godt og ondt og samler dets mange borgere, græsrødder, kunst- og kulturaktører. I 2013 er temaet Bølgen, mens det i 2017 er Off Roads. Her gentænkes festivalkonceptet med de udfordringer, der ligger i at skabe en decentral festival på 5.000 km² by, landsby og ubeboet landområde. Der lægges op til et samarbejde med andre befolkningstynde områder i Europa samt et internationalt samarbejde om at udfordre og udforske det ukendte. Der vil derfor være tilbud til alle, herunder kulturtilbud til udenlandske gæster, ikke-dansktalende borgere, udenlandske studerende m.fl. med kontaktflader til både Norge, Finland, Sverige, Færøerne, Skotland, Syditalien og Polen.

FOKUS: DEN LEGENDE BY

Sport, motion og bevægelse er i disse år ved at frigøre sig fra traditionelle idrætsrum og -formater. Muligheder for bevægelse skal tænkes ind i byens rum, og de nye kommunikationsteknologier og medier er med til at udfordre nye rum, hvor idræt og motion bliver en del af bysamfundet.

Leg i det urbane landskab. En række projekter sætter fokus på byens rum som ramme om leg og udfoldelse i forhold til forskellige idrætsformer med eksempler på, hvordan grænserne mellem det organiserede og det spontane, mellem tilskuer og deltager samt traditionen og ny teknologi opblødes.

■**Pulsparken Ry**. I udvikling af nye bydele og boligområder er det naturligt at integrere rum til idræt og bevægelse i planlægningen. I Ry anlægges Pulsparken på 160 hektar som et stort sammenhængende stisystem med en 4 km lang rute til rulleskøjteløbere og løb, stier til ridning og vandreture, træningsredskaber på fire forskellige lokaliteter samt tre aktivitetszoner – pulszonen, legezonen og sansezonen. Frem til 2017 udvikles dette rums muligheder for bevægelsesaktiviteter for alle.

■**Kend Aarhus** er et eksempel på, at idræt, udforskning af byens rum og kulturformidling smelter sammen. Med udgangspunkt i orienteringsløbssporten og orienteringskortet udvikles tematiske ruter i Aarhus midtby. P.t. er der temaer inden for "vikingetiden", "kunst og symboler", "arkitektoniske perler" m.m. I forbindelse med 2017 udvides konceptet i samarbejde med resten af regionen. Et konkret projekt i 2014 er ■**Arkitekturløbet**, som udvikles til et nationalt Arkitekturløb i 2015 og 16 og et Nordisk Arkitekturløb i 2017 i samarbejde med AND.

■**Gentænk Legepladsen** vil være kerneelement i denne del af programmet i 2017. Byens pladser, tage, mure, parker og gyder laves om til verdens største legeplads. Fra en funktionel og konventionel by til en legende, sansende, farverig og bevægelig by. Udvalgte rum omdannes af alle mulige former for aktiviteter og lege, midlertidige eller faste installationskonstruktioner, der udfordrer kroppen og byen. Rum for leg og bevægelse for alle borgere i alle aldre. Både aktiviteter og mobile faciliteter vil som en karavane drage rundt mellem de deltagende byer og forskellige byrum. Sportsgrene gentænkes og tilpasses mulighederne i byens rum, og nye lege udvikles. Det mobile idrætsrum indtager og omformer ethvert kedeligt og konformt byrum, parkeringsplads eller boligområde. Et fire måneders sommerprogram i 2017 for alle aldre vil tematisk sætte fokus på aktiviteter inden for streetkultur, boldspil og vandsport. Randers, Viborg, Horsens, Silkeborg og Aarhus deltager i projektet, som inkluderer følgende partnere: Idrætshøjskolen Aarhus, Peter Sabro Seminariet, Performers House, DGI og Arkitektskolen Aarhus.

Street Culture. Aarhus og regionen har et livligt streetkultur-miljø med flere hundrede unge, der deltager i en subkultur i rivende udvikling. Der er et øget fokus på at skabe nye rum, hvor disse aktiviteter kan udvikle sig både indendørs og udendørs.

Igennem ■**Projekt Underground** har der i en årrække været fokus på at understøtte de forskellige street-miljøers udvikling og øge kendskabet til disse aktiviteter. I samarbejde mellem miljøerne og Projekt Underground har der været afviklet 23 events inden for Street Soccer, Skateboarding, Parkour, BMX og Snowpark med ca. 2.000 deltagere og op mod 4.000 deltagere i DGI Park Games over en treårig periode foruden løbende aktiviteter i miljøerne. Med afsæt i disse street-miljøer involveres europæiske partnere og aktører i et større sommerprojekt i Aarhus' nye havneområde i 2017.

Initiativet ■**Skate Music Park** med ca. 250 aktive skatere vil i de kommende år inviterer skatere, musikere og street kunstnere til en række større projekter, hvor det endelige mål er at skabe rammer for et autonomt street-miljø i Aarhus. Initiativets samarbejde med **AARHUS 2017** har et klart europæisk perspektiv, hvor internationale kontakter på udøverplan inden for street-miljøer i bl.a. Paris, Amsterdam, Hamburg, Berlin, Göteborg, Barcelona og flere britiske byer udvikles gennem træf. I 2017 arrangeres et stort ■**EuroStreet**-projekt i Aarhus med tre baser i byen: Havnen, Godsbanen og Gellerup.

Over de kommende år vil andre street-projekter blive udviklet. **AARHUS 2017** vil arbejde sammen med Nord- og Syddjurs Kommune om at etablere en stor facilitet til udøvelse af streetkultur i en gammel hangar, ■**Hangaren,** med alle typer af streetkultur såsom BMX, skater, trial, graffiti, streetdance, streetbasket m.m. som et samlende sted for street-miljø i regionen.

Parkour Aarhus

RETHINK KUNST OG KREATIVITET

Programmet omfatter den skabende kunst – den kreative sektor og det digitale felt – og har især fokus på samtidskunst, innovation og kunst, der er udtryk for nybrud og eksperiment. Programmet afspejler tidens strømninger inden for de enkelte kunstgenrer, og programmet opbygges naturligt og tematisk, så det tværkunstneriske har en væsentlig plads. Kunsten er i denne forbindelse ikke selvrefererende, men set som et kritisk og samfundsrelevant fænomen. Igennem hele programmet er der indbygget en kraftig dialog og samspil mellem danske kunstnere og europæiske kunstnere, designere, arkitekter m.m., og kreative processer og forløb er med til at skabe nye værker.

Det er helt afgørende, at der lægges vægt på nye produktioner, og i årene op til 2017 investeres der kraftigt i netop både residencies, netværker og koproduktioner, som skal understøtte den skabende proces. Vi satser på at minimum halvdelen af det samlede kunst-/kreativitets program nyproduceres.

Ca. halvdelen af projekterne, der præsenteres, skal udvikles i årene 2013-2017, mens de øvrige skabes og produceres til 2017 alene. Vi forventer især indenfor dette programområde, at antallet af projekter øges markant via to open calls i 2014 og 2015 – og især med musik- og scenekunstaktiviteter, herunder turnéaktiviteter I regionen.

To stærke festivalplatforme udbygges og vil tilsammen sikre et europæisk flow af teater, musik, kunst og medieprojekter. Via ■**Contemporary** og ■**Up and Coming** engageres de mest aktuelle europæiske kunst-/musik-/scenekunstnavne. Byens store produktionshuse skaber en stribe nye produktioner som resultat af nye samarbejdsforløb og koproduktioner, fx fokusområderne Musikalske horisonter og Filmiske fortællinger. I disse programmer er den europæiske dimension yderst stærk. En sammenhængende serie af 12 månedlige store begivenheder samler hele projektet ved at markere både markante steder i regionen og temaer med en stribe helt unikke produktioner i samarbejde med internationale og nationale kunstnere.

Fokusområdet Kreative Erhverv bygger på en overordnet beslutning om at skabe en regional platform for de mange uddannelsesinstitutioner og virksomheder inden for arkitektur, design, mode og nye medier. **AARHUS 2017** omfatter flere markante projekter, der fremmer den anvendte kunst med både biennaler og udstillinger samt viser resultater fra en række europæiske udvekslinger. Creativity World Forum i 2017 bliver et europæisk midtpunkt for denne sektor.

I fokusområdet Nye Medier er der projekter, der udvikler begrebet "smart city", som er en langsigtet indsats. Medier i byrum er et andet emne, der manifesterer sig, mens oprettelse af en ny digital galleri er nøglen til at sikre kontinuiteten af den digitale kunstproduktion i byen.

Programmet består af ni fokusområder med i alt 42 projekter:

- Fokus: Welcome Europe 1917-2017
- Fokus: Festivaler for kunst, karma og kærlighed
- Fokus: Kreative børn
- Fokus: Filmiske fortællinger
- Fokus: Musikalske horisonter
- Fokus: Grænsebrydere
- Fokus: Kunstlandskaber
- Fokus: Den digitale by
- Fokus: Kreative erhverv

FOKUS: WELCOME EUROPE 1917-2017

Welcome Europe spænder over kunst i ét århundrede med start i 1917 – året, hvor revolutionen, gentænkning og nytænkning var på Europas dagsorden. Kunstmuseet ARoS byder ind med fire markante udstillinger, der understreger udviklingen af europæisk kunst i et samspil med Europa som metatema.

Maleriets revolution – Det konkrete maleris fødsel er en udstilling på kunstmuseet ARoS med værker af 15-20 verdenskendte kunstnere i samarbejde med en række europæiske museer. Her stilles skarpt på kunst skabt i tiden efter Første Verdenskrig og Den Russiske Revolution. En tid med store nybrud, politiske, sociale og videnskabelige omvæltninger. De seneste 100 års kunstneriske udvikling er derfor præget af værker, der tegner sig som kunstneriske revolutioner, fx Kazimir Malevichs enkle Sort Kvadrat, Marcel Duchamps urinal Fountain (fra 1917) eller Wassily Kandinskys nonfigurative billeder og senere Piet Mondrians stramme kompositioner.

Re-welcome Europe 2017 er et samarbejde mellem en række jyske kunstmuseer og udgør en hovedakse i 2017-programmet. En gentænkning af udstillingen Welcome Europe fra 1992, hvor 13 kunstmuseer i hele Jylland samarbejdede om at udstille samtidskunst fra 12 europæiske lande. Mens udstillingen i 1992 hilste det nye europæiske fællesskab velkommen, stiller udstillingen i 2017 skarpt på det nuværende Europa. Som et jysk museumskonglomerat vil de involverede museer sætte fokus på aktuelle kunstudtryk, tematikker og relevante problemstillinger, der har kendetegnet den europæiske kunst og den europæiske bevidsthed fra 1992-2017 med særudstillinger, der krydser og kradser i både kunst og samtid på et tidspunkt, hvor forholdet mellem Europa og Verden er mere relevant end forhold internt i Europa. Ud over ARoS deltager bl.a. kunstmuseerne i Randers, Skive, Herning, Aalborg, Horsens, Esbjerg, Vejle, Sønderborg og Holstebro.

Bauhaus 2017 vil undersøge, hvilke samarbejdsformer der eksisterer i dag på tværs af de kreative fag, og hvordan vi kan skabe og videreudvikle sådanne funktionelle, æstetiske samarbejder. Er foreningen af gesamtkunstwerkets kunstneriske, arkitektoniske og designmæssige kreativitet en mulighed i 2017 som et nyt Bauhaus - eller forbliver det en utopi? Ved at inddrage danske og internationale aktører fra kunstens og arkitekturens verden samt fra design-, musik- og modebranchen, vil ARoS udforske de kreative samarbejder i form af en utraditionel totaludstilling.

The European Art House. Seks kunstinstitutioner er gået sammen om at skabe en markant platform for og med europæisk samtidskunst i en tid, hvor kunstnerisk væsentlighed er udfordret i hele Europa. De kommende år fortolker hver af de seks nedenfor nævnte institutioner begrebet The European Art House. I 2013-16 vil programmet omfatte udviklingsprojekter i de enkelte institutioner i samarbejde med en række europæiske partnere. I 2017 kulminerer de foregående års samarbejde med to tematiske serier hhv. forår og efterår med nogle af de mest kunstnerisk modige, socialt og tematisk relevante europæiske kunstnere med særlig fokus på aktuelle strømninger i netop 2017.

Øst for Paradis er en enestående og uafhængig art cinema med over 100.000 besøgende årligt. Her vises smalle og brede film af høj kvalitet, heraf en del af egen import fra hele verden. I ■**Cinema Europa** etableres der et netværk for uafhængige art cinemas. Netværket skal bl.a. samarbejde om at afholde egne festivaler med "smalle" independent film og om håndteringen af den digitalisering af sektoren, der truer mange mindre biografer. Med ■**En Regional Filmklub** tilbyder biografen europæiske kvalitetsfilm i en række biografer i Region Midtjylland. I 2017 vises en serie film - Om Byen, I Byen - hvor baggårde, søer, hustage og underjordiske

garager vil fungere som scenografisk ramme om filmiske interventioner.

Voxhall & Atlas er to af de mest markante rytmiske spillesteder i Danmark med kapacitet til hhv. 750 og 300 publikummer. Voxhall præsenterer både hiphop, hard core metal, elektronika og de nyeste hybridformer, mens Atlas fokuserer på verdensmusik, jazz og folkemusik. I ■**Musica Europa** drager Voxhall og Atlas ud på en rejse i europæisk samtidsmusik. Det sker i et treårigt udvekslingsprogram med andre europæiske spillesteder i bl.a. Marseille, Liverpool, Berlin og Amsterdam. Atlas står desuden bag ■**One World Music** i samarbejde med Dansk Jazzmusiker Forening med kunstnere fra bl.a. Durban, Havana og Istanbul.

Bora Bora er Aarhus' nye centrum for moderne dans, der åbnede i februar 2011 med det mål at blive den vigtigste platform for moderne dans og visuelt teater i Jylland. Frem mod **AARHUS 2017** vil Bora Bora arbejde med fire europæiske netværksprojekter: ■**DNA** - Development of New Art med bl.a. New Web i Prag, L1 i Budapest og Schloss Bröllin i Berlin. ■**Kedja** - koreografi med bl.a. M.A.D. i Helsinki, NTIL i Vilnius og Dansens Hus i Oslo. ■**Samara** - co-produktioner og turne med bl.a. Kampnagel i Hamburg, Black Box i Oslo og Kanuti Gildi Saal i Tallin. ■**Nomad** - nordisk mobilitet og kunstudvikling med bl.a. Malmö Stadsteater, og Teater Vanalinnastuudio samt NO 99 i Tallinn.

Galleri Image er Skandinaviens ældste, ikke-kommercielle galleri for fotokunst med et enestående netværk - særligt i Central- og Østeuropa. Galleriet har gennemført ca. 400 udstillinger med værker af 450 fotografer. I foråret 2017 vil galleriet præsentere 100 år med central- og østeuropæiske avantgardefilm og -fotokunst. I ■**Fresh_Eyes** inviteres 12 førende, europæiske fotografer til en måneds ophold i Aarhus for at se byen og regionen med friske øjne. Udstillingerne præsenteres samlet og on location i sommeren 2017.

Aarhus Kunstbygning er måske den mest eventyrlystne af byens billedkunstinstitutioner. AaKs nye ledelse sammensætter et program til 2017, der både er forfriskende, internationalt og interkulturelt, og skaber samtidig udstillinger med stærke temaer, hvor alle kunstnere er førende inden for billedkunst og visual arts.

Aarhus Teater arbejder på at blive Danmarks internationale teater og har forpligtet sig til at gøre det interkulturelle til et nøglebegreb i alle sine produktioner. ■**Theatron** er etableret i 2012 som et samarbejde mellem bl.a. National Theatre i London, KVS i Bruxelles, Toneelhuis og de Singel i Antwerpen, Nationalteatret i Oslo samt Dramaten i Stockholm. Projektet er de næste tre år støttet af EU's Kulturprogram og skal udvikle et sæt best practices for publikumsudvikling. Samarbejdet forventes udvidet til co-produktioner fra 2015. I 2013-15 baseres repertoireplanerne i høj grad på europæiske gæsteinstruktører, -scenografer og -komponister, mens 2017 vil være præget af europæisk dramatik med afsæt i grundlæggende europæiske idealer om mangfoldighed og demokrati.

Aarhus Teater

Aarhus Teater

Faith, Aarhus Kunstbygning

FOKUS: FESTIVALER FOR KUNST, KARMA OG KÆRLIGHED

De over 100 tilbagevendende festivaler i regionen, som stort set alle er skabt på baggrund af individuelle initiativer, udgør en væsentlig kulturplatform. De mange festivaler fungerer også som midlertidige, sociale netværk, der aktiverer borgerne både som frivillige og som almindelige deltagere. Deres potentiale som platform for et voksende antal subkulturer, kunstneriske trends, ungdomsinitiativer og sociale responsmekanismer er derfor stort. I 2013-16 investerer vi i udvikling af festivaler. Der vil både være fokus på konceptudvikling af de enkelte festivaler og kompetenceudvikling af organisationerne bag festivalerne. I 2017 præsenterer vi to hovedprogrammer i samarbejde med ca. 30 festivaler.

Aarhus Contemporary omfatter 10 professionelle, kunstneriske festivaler af høj kvalitet, som i de kommende år vil samarbejde om at præsentere et bemærkelsesværdigt program med både dansk og international musik, scenekunst, litteratur, film og medier. I 2017 kulminerer programmet i en fire måneder lang serie af festivaler under den foreløbige titel European Edge. Et barometer for samtidig europæisk kultur, som forholder sig til både cutting edge såvel som udkanten. Følgende festivaler indgår i **Aarhus Contemporary**:

■**Aarhus Jazzfestival** er landets næststørste jazzfestival, som bl.a. vil lancere årlige europæiske jazz-camps for unge musikere og cross over-projekter med fx world music. I 2017 vil festivalen fokusere på en række kommissionerede arrangementer med højtprofilerede europæiske jazzkomponister.

■**Northside Festival** er Danmarks nye rockfestival, der efter kun tre år tiltrækker flere end 20.000 tilskuere til et højprofileret og progressivt program. Festivalen er allerede blevet flagskib for Aarhus som musikby. Den bygger på klare etiske principper om innovation og bæredygtighed, og frem mod 2017 eksperimenteres med dette greb.

■**SPOT Festival** præsenterer hvert år 110-130 bands og er dermed blandt Nordeuropas mest spændende festivaler for livemusik. SPOT er et stærkt brand opbygget gennem de seneste 17 år. SPOTs 2017-satsning er at skabe platforme for dansk musik i Europa, der bygger på samarbejde etableret med Berlin, Köln, Hamburg, Montreux, Bruxelles og Wien. I årene op til 2017 arbejdes med den europæiske musikindustri med henblik på at kunne samle de mest spændende bands i Europa på SPOT EUROPE i 2017.

■**ILT Festival – International Living Theatre** er en ung scenekunstbiennale igangsat i 2009 af en række teatre i Aarhus. AARHUS 2017 vil støtte den internationale del af programmet fra 2013, mens man i 2017 vil lægge særlig vægt på en serie af kommissionerede værker fra danske og europæiske forfattere, instruktører og koreografer.

■**Aarhus Filmfestival** fokuserer på kunstneriske, eksperimenterende kortfilm og innovative dokumentarer om aktuelle, globale emner. AARHUS 2017 vil de kommende år støtte en udvidelse af festivalen i Aarhus samt understøtte oprettelsen af et regionalt program.

■**Move The Classics** er et nyt regionalt festivalkoncept udviklet under forberedelserne til AARHUS 2017 med tematiske klassiske koncerter, der både afholdes i usædvanlige omgivelser og der, hvor ensemblernes normale publikum befinder sig. Alle projekter skabes under temaet ‚klassisk musik på en ny måde' - RETHINK The Classics med forskellige temaer. Projektet kulminerer i 2017 med modernismen, det 20. århundredes vigtigste værker samt ny kompositionsmusik fra det 21. århundrede. Deltagere er Randers Kammerorkester, Aarhus Symfoniorkester, Ensemble Midtvest m.fl.

■**Vild Med Ord** er byens litteraturfestival. I årene op til 2017 vil vi støtte det internationale program og søge at etablere et stærkere, mere uafhængigt fundament for festivalen. I 2017 vil festivalen have særligt fokus på litteratur fra "periferien".

Med det nyoprettede Aarhus Litteraturcenter involveres hele byens og regionens litteraturnetværk i en helt ny international ■**Art Writing Festival** i 2013, -15 og -17. Her forbindes litteraturen til musik, billedkunst, arkitektur, lydkunst, installationskunst, performance, bogkunst, film og digitale medier.

■**Krimimessen** i Horsens har eksisteret i 11 år og er vokset fra 200 besøgende til 5.000 i marts 2012. Siden 2007 er messen blevet afholdt i det gamle fængsel. Messen præsenterer både danske og internationale forfattere og inddrager også alternative formidlingsmetoder. Messen udvikles i årene frem mod 2017 med særlig vægt på yderligere udnyttelse af Fængslet, som er under udbygning som museum og ramme for kulturarrangementer.

■**SPOR Festivalen** i Aarhus har altid været hjemsted for eksperimenterende musik, og siden 2005 har den været en vigtig platform for international lyd- og tonekunst. Europæiske kuratorer vil de kommende år blive inviteret til at planlægge festivalen. I 2017 vil SPOR samarbejde med europæiske partnerfestivaler og dermed få en endnu stærkere europæisk profil.

Up And Coming er en ny generation af uafhængige festivaler, der afspejler en bølge af energi fra undergrunden. I perioden 2013-16 vil AARHUS 2017 investere i 10-15 festivaler i form af teknisk support, administration, uddannelse af medarbejdere samt deltagelse i europæiske udvekslinger, bl.a. i samarbejde med Promus og Godsbanen. I 2017 vil festivalerne fokusere på kunstnere fra det europæiske vækstlag inden for scenekunst, musik, medier og litteratur med fokus på et program i efteråret 2017, som bliver en hyldest til den skæve, umodne og søgende skaberkraft i europæisk ungdom. Som en direkte afspejling af byens dynamiske musikmiljø er flere musikfestivaler med i projektet.

■**Danmarks Grimmeste Festival** arbejder med vækstlaget fra reggae over indie til eksperimental undergrund m.m. Festivalen er vokset fra få hundrede deltagende til en kapacitet på 5.000 i 2012.

■**Recession Festival** præsenterer internationale bands, der ellers sjældent kan opleves live i Danmark.

■**Oppenheimers Eftermiddag** er en endagsfestival, hvor seks usignede upcoming bands hvert år får chancen for at sætte en ny musikalsk dagsorden.

■**No9 A Technicolor Dream** i Silkeborg er en stærk base for elektronisk musik i regionen og ønsker at blive den vigtigste, internationale elektroniske musikfestival i Danmark.

■**Skive Festival** er landets tredjestørste musikfestival. De kommende år ønsker man at øge fokus på utraditionelle genrer inden for elektronisk og danske upcoming bands på de to nye koncepts-cener Club Stöj og Rolignu!

■**Junge Hunde Festival** har præsenteret store dele af den progressive scenekunst opstået i Europa de seneste 20 år. I sin nuværende form fejrer festivalen 20-års jubilæum i 2017 og vil i den sammenhæng præsentere både gamle og nye kunstnere.

■**Performers Festival** i Silkeborg er netop startet af Performers House, en international højskole for bl.a. cirkus, musik, dans og

scenekunst og en stærk platform for nye, unge europæiske kunstnere.

■**Quonga Fest** er en årlig festival for scenekunstens vækstlag.

■**Lyd + Litteratur** er en af de mange tværdisciplinære festivaler i Aarhus, der skaber forbindelser mellem unge poeter, komponister, musikere og lydkunstnere.

■**Viborg Animations Festival** er en ny, mediabaseret international festival, der lanceres i 2012 for at bygge op til 2017.

■**Tegneseriefestivalen** Fra klassisk tegnekunst, tegneserier og tegnefilm over medier og animation til tattoos og anden kropslig udsmykning og videre til street art og graffiti. Alle former for tegning som kunstnerisk udtryksform. Et tematisk program, som omfatter eksisterende festivaler, regionale kunst- og medieskoler, international subkulturer og kunstnere samt lokale kunstnerspirer. Tegneseriefestivalen vil finde sted i Horsens, Viborg og Aarhus og vil omfatte tegneseriefestivalen Art Bubble på Industrimuseet i Horsens, Tegnefestivalen på Horsens Billedskole, Animationsfestivalen på Viborg Animationsskole samt kunstnetværket I Do Art i Aarhus.

Aarhus Festuge. En traditionsrig festival, som i mange år har fungeret som et bindeled til omverdenen med inspiration udefra såvel som præsentationer af det bedste, byen kan byde på. Et brag af en festival, der overtager byen både fysisk og åndeligt. Festivalen bliver et naturligt samlingspunkt for efterårets program i 2017, hvor ■**Dystopier og Utopier** bliver overskriften, og Festugen kan præsentere et internationalt program af visionære kunstnere og mediefolk. Festugen vil i stigende grad arbejde med eksperimenterende byrumsprojekter såsom 'Skoven' på byens centrale pladser, og i de kommende år vil **AARHUS 2017** understøtte dette arbejde med en række internationale kunstnere, der hvert år inviteres til at være "in residence" under hele festivalen.

Smukfest, Skanderborg

Musikhuset Aarhus

Image Festival

Aarhus Symfoniorkester

FOKUS: KREATIVE BØRN

Verdensteater for børn og unge i 2017. I snart 30 år er verdens mest anerkendte børneteaterfestival blevet afholdt i Danmark, hvor op mod 1.000 professionelle teaterfolk fra hele verden deltager. Festivalen er organiseret af Teatercentrum og Kulturministeriets Udvalg for Børneteater og Opsøgende Teater, med 100 teatre, 150 forestillinger og 600 opførelser. Festivalen indtager på skift en hel by og tilbyder gratis forestillinger til titusinder af børn. Aarhus bliver værtsby i 2017. I den anledning udvides programmet til også at omfatte det bedste dans og teater fra Europa.

I.O.U. - International Operafestival for Børn & Unge. Opstart i 2013 og 2015 med etablering af et Opera Crew for Børn & Unge, en Blog Opera og Opera Dating i samarbejde med bl.a. Musikskolen i Umeå. Her vises de bedste og mest innovative internationale musikdramatiske forestillinger for børn og unge, men der udvikles og udveksles også med europæiske teatre for at gøre opera og musikdramatik til en kunstform, der er både kunstnerisk nyskabende og relevant for ungdommen i nye formater og i nye rum. Partnere er bl.a. Den Jyske Opera samt en række europæiske partnere, herunder Scottish Opera, YO! Opera Holland, Den Ny Opera Norge, Welsh National Opera, Opéra de Paris og Reseo.

■**Børnekulturkaravanen** er et nyt initiativ forankret i Børnekulturhuset i Aarhus, som i samarbejde med Det Europæiske Børnekulturcenter har ambition om at skabe en enestående, årligt tilbagevendende international børnekulturfestival. Afsættet er karavaneformatet, således at festivalen vil være synlig i hele Region Midtjylland med besøg i alle kommuner hen over sommersæsonen. Hvert år vælges ét tema som ramme om både program og læring. I samarbejde med pædagoger og lærere i regionen udvikles et mangfoldigt gøgler- og kunstunivers, for og med børn i alderen 0-16 år.

Trædesten. Viborgs stærkt kreative børnekulturmiljø med Kulturprinsen, Carte Blanche og The Animation Workshop tager initiativ til **AARHUS 2017**'s mest ambitiøse børnekulturprojekt, hvor levende installationer, sensorisk teater, læringsforløb og en helt udsædvanlig digital og webbaseret produktionsplatform etableres. Det udvikles i tre spor, et nordisk, et europæisk og et verdensspor, der alle mødes i 2017. I 2012-14 bliver projektet en del af Nordisk Råds børnekulturprogram sammen med Umeå 2014, Barnans Hus Bergen og Drommens Hus Malmø og handler om natur og nordisk identitet, bl.a Den nordiske Himmel med kunstnere, børn og forskere fra to universiteter og forskningscentre. Fra 2014 udvikles verdensdimensionen med internationale turnéer i samarbejde med kultur- og forskningsinstitutioner i Afrika (Burkino Faso, Sydafrika, Ghana, Tanzania), Latinamerika, Australien, Mellemøsten (Beirut, Amman, Cairo), Indien og Kina. Temaet er 'jorden'. Samtidig udvikles den tredje europæiske dimension, der opbygges gennem residencies i Viborg og i Europa med centrenes mange europæiske partnere. Temaet er 'vandet'. Hvert spor udvikles med både fortælling, forskning og kunstneriske værker der alle sammen præsenteres samlede i 2107 i den større projekt "tidevandet".

Musikalske europæiske udvekslinger. I samarbejde med Aarhus Musikskole, Randers Musikskole og regionens øvrige 16 musik-skoler arrangeres musikudvekslinger i årene op til 2017. I 2015-16 besøger jyske skoler europæiske skoler, mens de europæiske musikskoler samles i Aarhus og regionen i 2017 med en lang række samspilsarrangementer. Projekter forventes at generere langvarige relationer.

FOKUS: FILMISKE FORTÆLLINGER

Filmby Aarhus huser et stærkt, regionalt filmproduktionsmiljø, som indgår i mange europæiske netværk og produktionspartnerskaber. Netop filmens fortælleevne og mikrofilm som rammen om netværksproduktion er omdrejningspunktet i tre markante projekter:

19 Love Stories er et ordløst, musikalsk og universelt billeddigt i 19 kapitler, der udspilles i hver af Region Midtjyllands 19 kommuner. Kapitlerne beskriver mennesker, der er drevet af en passion. Mennesker, der genopfinder og gentænker sig selv. Mennesker, der klarer sig på trods. Mennesker, vi holder med og håber vil vinde. Mennesker, vi ikke kan lade være med at elske. Skabes af filminstruktører, komponister og musikere fra alle EU-lande, som i samarbejde med danske kolleger kaster et fremmed blik på steder, passioner og mennesker i vores region.

Aarhus ønsker at blive permanent værtsby for den internationale filmfestival for kort- og dokumentarfilm **Nordic Panorama.** Samtidig udvides programmet med cross media-produktioner, og festivalen bliver dermed den eneste af sin art i Europa. Blandt de potentielle partnere er ARTE, Channel 4 og BBC. Blandt øvrige partnere er Cine Regio, Filmkontakt Nord, 45 europæiske tv-stationer, Shareplay, De Nordiske Filminstitutter.

I Nordic Panorama afsluttes **Det Rejsende Filmeksperimentarium,** hvor unge europæere producerer kortfilm og forestillinger under temaet Rethink Your Past and Your Future. Hvordan ville deres egen fortid og fremtid se ud, hvis verden ændrede sig radikalt? Projektet bygger på tanken om, at det er vigtigt at kende sin fortid for at kunne forstå og navigere i fremtiden. Etableres som et mobilt filmstudie med green screen, der gør det muligt for de unge at arbejde mere frit, fabulerende og uafhængigt af locations.

FOKUS: MUSIKALSKE HORISONTER

Musikhuset er det største musikkompleks i Norden og rummer ud over koncertsalene Aarhus Symfoniorkester (ASO), Den Jyske Opera (DJO) og Det Jyske Musikkonservatorium (DJM) med DIEM, Danmarks center for elektronisk musik. Huset og institutionerne, som hører til her, vil udfordre opfattelsen af rammerne, fysiske som mentale. Helt konkret bliver der en periode på en måned i 2017, hvor begrebet åbent hus skal forstås helt bogstaveligt. Alle faciliteter og personalemæssige ressourcer stilles til rådighed for kvalificerede og radikale bud på anvendelse af fremtidens kulturhus. I perioden frem mod 2017 samarbejdes der om nye tematiske aktiviteter på tværs af musikgenrer og institutioner i fælles projekter.

■**5x5x15** bliver et fælles musikalsk eksperimentarium. En serie af fem musikalske workshops, der forløber over fem år, hver med fem inviterede europæiske ensembler eller komponistpar fra forskellige genrer. De tilbydes faciliteter, mentorering af europæiske mestre og en præsentation på 15 minutter. Fra hver runde vil man videreudvikle ét af disse værker til en samlet præsentation med fem komplette værker i 2017. Projektet lægger ud med elektronisk musik i 2013, musikdramatik i 2014, musical i 2015, symfonisk musik i 2016, og nutidig/rytmisk musik i 2017. I 2017 præsenteres de fem værker. Partnere inkluderer Scottish Opera og Malmø Musikdramatiske Teater.

Med ■**Bier Trilogi** vil Musikhuset arbejde med den Oscarvindende filminstruktør Susanne Bier omkring en iscenesættelse af hendes tre nyeste film, **Elsker dig for evigt**, **Brødre** samt **Efter brylluppet**, sat op som henholdsvis ballet, opera og musikdramatik. Projektet laves i samarbejde med **ASO** og **DJO**. Projektet produceres i 2014-16, og vil kunne præsenteres som en samlet trilogi i 2017.

EurOpera. Opera er en kunstart, der er uløseligt forbundet med det europæiske. Den Jyske Opera bruger **AARHUS 2017** som anledning til at gentænke seks værker, der er blandt de væsentligste i operaens 400 års tradition. Samtidig udfordres kompagniet gennem samarbejde med nogle af Europas største scener. Resultatet bliver en serie europæiske co-produktioner, der kan tiltrække både internationale medier og publikum. Programmet opføres fire gange over ca. seks uger i sommeren 2017.

De seks værker er: Monteverdis Orfeo, som produceres med verdens førende barokorkester. Mozarts Don Giovanni produceres med Prags Statsopera, hvor værket blev uropført. Verdis La Traviata produceres med Teatro La Fenice i Venedig. Wagners Mestersangerne i Nürnberg med Statsopera Hamburg. Bergs Wozzeck produceres med Göteborg Opera. Endelig en uropførelse, som benytter sig af moderne teknologi og medier, og som er nyskabende i dens iscenesættelse – og har et fast, tematisk greb om den europæiske tilstand.

Aarhus Symfoniorkester vil arbejde med tre hovedprojekter i **AARHUS 2017**. Som afsæt for orkestrets rolle i 2017 arbejdes der med at gentænke det moderne symfoniorkester og dets kernefunktioner:

Out-reach omfatter bl.a. et samarbejde mellem Symfoniorkesteret og Rap Akademiet. Orkestret og Operaen vil indgå i partnerskaber med bydele og boligkvarterer, og der er netop indgået aftale om et forsøgsprojekt. Der vil blive samarbejdet med landdistrikter om mindre kammerformater og solister. I foråret 2017 præsenteres et program af banebrydende, klassisk musik fra det 20. århundrede med europæiske gæsteensembler, og generelt udvides repertoiret med nyere musik og værker fra det 20. og 21. århundrede. Orkesteret vil desuden forbinde regionens mange ensembler og kor med et europæisk tema i de kommende år.

World Music. Det Jyske Musikkonservatorium er blandt de få steder i verden, hvor der undervises i både klassisk, rytmisk og elektronisk musik. Med ■**One World Music** fokuseres på de ikke-europæiske musiktraditioner i en række udvekslinger, residencies og co-produktioner med musikkonservatorier og centre i bl.a. Vestafrika, Mellemøsten og Latinamerika, hvor DJM allerede har mange kontakter. Randers Kammerorkester vil i denne sammenhæng arbejde med flere ensembler og komponister i lande uden for Europa, bl.a. arabiske komponister i Damaskus, Syriens førende Ney- og Oud-spillere eller førende bambusfløjtespillere i Kina. I 2017 samles komponister og musikere og spiller sammen i det unikke projekt ■**Etnisk Cross over Festival**.

Euro Jazz. Aarhus Jazz Orchestra har i samarbejde med førende, europæiske big bands taget initiativ til projektet ■**European Jazz Orchestra Collaboration**. Projektet starter i 2013 og kulminerer i 2017 med en ■**European Big Band Festival** i samarbejde med bl.a. EBU, der med ca. 10 orkestre skal spille i hele regionen samt holde både workshops og seminarer og dermed skabe den eneste europæiske platform for et orkesterformat, der både forholder sig til jazz som globalt begreb og samtidig fastholder de regionale musikalske traditioner, der skaber den europæiske musikidentitet.

Regionen er ligeledes hjemsted for ■**Swinging Europe**, der støttes som fast musikinstitution under EU. Swinging Europe har gennem 30 år inviteret hundredvis af unge europæiske jazzmusikere til at spille i et big band, der bagefter turnerer i Europa. I 2017 vil orkestret spille nye kompositioner og i den forbindelse udvide residence-perioden og omfanget af turneen.

FOKUS: GRÆNSEBRYDERE

Vi hylder det grænsesøgende menneske, der forbinder os med omverdenen via rejser, den indre verdens erkendelser, nye kunstbegreb, nye teknologier og kunstens mange hemmeligheder. Vi peger på 12 personligheder, som i deres virke og på hver deres individuelle områder har haft en uudslettelig betydning for vor kulturopfattelse, som har været og vil være en inspirationskilde for generationer. 12 mennesker, som alle gentænker. 12 diasporaer, som tegnes i kulturens verden. Asger Jorn og Eugenio Barba indskriver sig som de første. De resterende 10 udpeges af **AARHUS 2017**'s kommende programdirektør i samarbejde med programrådet og offentliggøres løbende i årene op til 2017. Samlet præsentation af de 12 grænsebrydere i forår og sommer 2017.

Asger Jorn er den danske kunstner, der har haft størst betydning for europæisk kunst. Med grundlæggelsen af den internationale Cobra-bevægelse (1948-51) blev København forbundet med Bruxelles og Amsterdam. Hans engagement i kunst og samfund samt grundlæggelsen af Situationisterne sætter samtidig både Silkeborg og dansk kunst i relation til langt større bevægelser. Med planer om et nyt Museum Jorn i Silkeborg og med fejringen af Jorns 100 års fødselsdag i 2014 indtager Jorn en vigtig plads i vores projekt:

■**Indfald og udfald.** Asger Jorns dialoger med verdenskunsten illustrerer, hvordan mødet med kunstnere som Munch, Picasso, Klee, Kandinsky, Miró og Legér udviklede Asger Jorn som kunstner og tænker. Samtidig er det et enestående portræt af Asger Jorn. Udstillingen vises på Museum Jorn i Silkeborg og på Cobra Museum i Holland i 2014.

■**Double Bind** viser, hvordan malere som Asger Jorn, Alechinsky, Gruppe Spur, Per Kirkeby, Claus Carstensen, Jonathan Meese, Tal R og mange flere udfolder og har udfoldet sig kreativt i udveksling med andre kunstnere. Udstillingen skyder en hvid pil gennem den traditionelle opfattelse af maleren som en ensom kunstnersjæl ved i stedet at fokusere på kunstnerisk udfoldelse som resultatet af inspirationens mekanismer og det kollektive værkbegreb.

■**Re-acting Cobra** bliver i 2017 en aktualiserende fortolkning og gentænkning af Cobra-ånden. Projektet skabes i samarbejde med danske, hollandske og belgiske repræsentanter og finder sted i de tre hovedbyer Amsterdam, København og Bruxelles. Kunstnerne giver et bud på, hvordan Cobra kunne se ud, hvis denne bevægelse dukkede op i 2017. Tovholder: Carl-Henning Pedersen og Else Alfelts Museum.

Eugenio Barba I 1966 etablerede italienske Eugenio Barba det enestående verdensteater Odin Teater i Holstebro. I dag indtager det en unik position i den europæiske verdensteaterhistorie på baggrund af 40 års virke som eksponent for det både inter- og intrakulturelle, som fortsat inspirerer tusinder af unge teaterskabere.

Wroclaw og Holstebro er to byer, der er stærk forbundet i vores samtidsteaterhistiorie. Barbas og Grotowskis samarbejde er udgangspunkt for ■**Mnemosyne: memory and living archives**. Projektet inddrager Theatre Arts Researching i Malta (Valetta 2018) og indkredser essensen af det europæiske teater med afsæt i den kollektive hukommelse.

Til projektet ■**My Theatre Earth** inviteres 30 teaterpersonligheder til at stifte bekendtskab med "the borderless theatre world". En uge, hvor instruktører, skuespillere, læremestre og lærlinge indrages i et projekt med personlige fortællinger, brudstykker fra forestillinger og praktiske øvelser med bl.a. konfrontationen mellem det inter- og intrakulturelle.

Endelig inviteres seks "verdensfamilier" til Holstebro Festuge i 2014 i ■**Phantasms and Fictions**: Den balinesiske familie Ti Swarie School of Music; den afro-brasilianske familie Ilé Omouklé Foudation; den kenyanske familie Pauloa Comentae Cirkus; den italienske familie Bande Municipale; den danske familie Den Kongelige Ballet og dennes balletskole i Holstebro og den indiske familie Parvathy Baul. Projektet indebærer bl.a. møder mellem børnene fra de seks "familier" og skoler i Holstebro og regionen. Under festugen skabes forestillingen Theatrum Mundi i Den Gamle Slagterihal med alle børnene.

Machine-RAUM af B. Johnsen og H. Nielsen

CAVI 3D Panorama

Machine-RAUM af B. Johnsen og H. Nielsen

FOKUS: KUNSTLANDSKABER

Under denne overskrift præsenteres dansk og europæisk samtidskunst - både i traditionelle rammer på gallerier og kunsthaller, men også ude i byrummet, hvor en række projekter udforsker nye kunstgreb og former midlertidige og imaginære rum.

Kunst To Go er igangsat af tre kunsthaller og fungerer som base for en dobbelt strategi omkring flere kunstprojekter. Udvikles fra 2014 med tre store tematiske forløb i 2017. Her behandles emner som europæiske rejser, identiteter og fremtiden i flere forskellige udstillings- og "to go" formater, der forbinder og involverer uventede steder, fx skoler, supermarkeder samt by- og landområder. Samtidig udvikler projektet dynamiske metoder til formidling af international samtidskunst i det offentlige rum. Endelig udvikler Kunst To Go netværk mellem europæiske kunstnere, kuratorer og kunsthaller, og erfaringer inddrages fra bl.a. Appel Art Centre i Amsterdam, Laznia Center for Contemporary Art i Polen, Kunsthal Grenland i Norge, Teatre Vol i Italien og Aarhus Kunstbygning med pilotprojektet Sigrids Stue i Gellerup. Partnere: Kunsthal Brænderigården i Viborg, KunstCentret Silkeborg Bad og Aarhus Kunstbygning.

ProKK er en forening for ca. 200 professionelle kunstnere og kunsthåndværker, der ønsker at udvide præmisserne for kunst i det offentlige rum. I **Out Of The Box** vil ca. 100 kunstnere skabe kunst på steder, hvor man normalt ikke møder kunsten. Kunst på nye måder og med nye iscenesættelser, der bekræfter, at kunsten lever, at kunsten interagerer med omverdenen. Overskrifterne er Nomade 2013 på banegårde, hotelværelser m.m. Lyrics 2014 i bl.a. Botanisk Have. Up 2015 på hustage og balkoner. Planet Utopia 2016 på gadeplan. Inside Out 2017 i 100 butiksvinduer i hele byen.

Machine-RAUM har etableret sig som en kvadriennale med et højt kunstnerisk niveau. Omdrejningspunktet er videokunst og digital kultur i en verden, hvor nye sociale teknologier spiller en stadig større rolle. En platform for kunstnere, kunststuderende og andre medieinteresserede fagfolk, som også skaber et imødekommende maskinrum på alle niveauer af mediekunsten på tværs af alder og etniske og kulturelle forskelle. Projektet, der er udviklet af to af regionens fremmeste videokunstnere, skabes i samarbejde med Hochschule für Bildende Künste Hamborg, Muthesium Hochshüle Kiel, Designskolen Kolding, Det Fynske Kunstakademi, Det Kgl. Kunstakademi i København, LOOP Barcelona, DARB 1718 Contemporary Art Centre i Cairo m.fl. I 2017 forventes deltagelse fra ca. 500 europæiske kunst- og videokunststuderende med præsentation af 50-80 kunstnere fra Europa i 2017.

I **Digital Artworks** skaber 12 danske og internationale samtidskunstnere digitale værker, videokunst, netkunst og installationskunst til det offentlige rum. Efter at have deltaget i residencies i regionen vælger kunstnerne selv den præcise placering og finder nye metoder til aktivering af det offentlige rum. Nogle værker vil være af midlertidig karakter, andre permanente. Samarbejdspartnere er Skive Kunstmuseum, Holstebro Kunstmuseum, Århus Kunstbygning, Dansk Talentakademi i Holstebro, The Animation Workshop i Viborg og Aarhus Filmværksted.

En tilbagevendende begivenhed i Region Midtjylland bliver **Kunsttriennalen**, hvor en gruppe danske og internationale mentorer, kuratorer, videnskabsfolk, filosoffer m.fl. sætter dagsordenen. Det første år drøftes temarammer og nøglespørgsmål. Andet år inviteres et antal kunstnere til at deltage i en base camp på 10 dage for at udforske egnede steder for kunstprojekterne. Det tredje år arbejder kunstnerne med de valgte emner og steder i en produktionsfase, hvor mentorer støtter udviklingen, og hvor værker skabes "on location". Initiativtagere er bl.a. ProKK, Aarhus Kunstbygning, kunsthaller i Viborg og Silkeborg, Center for Urban Kunst og Aarhus Billedkunstcenter.

365Tekster består af litteratur som stedspecifik kunst: Alle vegne og hele tiden. Litteratur på Scenen inviterer 52 nationale og internationale forfattere til at producere 365 tekster, som sætter litteraturen i forbindelse med lyskunst, dans, billedkunst, arkitektur og musik, og som vil infiltrere skoven, himlen, havet og byen med litteraturen. Teksterne udgives som projektioner, lydspor, plakater, flashmobs, graffiti, rulletekster, busreklamer og som oplæsninger. Samtidig undersøger projektet, hvordan tekst som kunstform kan formidles på nye måder og dermed nå nye læsere, lyttere og betragtere. 365Tekster varer hele året.

Med **Den Scenografiske By** vil Teater Refleksion skabe et mødested for alle byens borgere i krydsfeltet mellem kunst, landskab og animation skabt af arkitekter, scenografer og kunstnere med teatrets sceniske virkemidler i form af lys, lyd og projektioner. Hver installation varer i 3-6 måneder og indtager byrummet i skiftende installationer, illusioner og imaginære rum som stemninger og fortællinger, der stimulerer fantasien og opfordrer til leg og deltagelse. Fra 2014 udvikles pilotprojekter.

I 2017 afholder Glasmusset Ebeltoft den internationale konkurrence **Young Glass.** Det er en begivenhed, som profilerer og promoverer yngre glaskunstnere fra hele verden. Konkurrencen kulminerer med en digital udstilling suppleret med bl.a. masterclasses, residencies og en lang række seminarer og workshops, som aktiverer og involverer det yngre publikum og dermed gentænker deres møde med glas som både materiale, kunst og traditionsrigt håndværk.

Parkeksperiment 3.0 Billedkunstneren Marianne Jørgensen arbejder med åbne kunst- og landskabsprojekter, der indhegner et areal og skaber et alternativt rum med alternative normer og adfærd. Med afsæt i Love Alley og AW! i udkanten af Aarhus etableres en gentænkning af folkeparken, hvor samtidskunst- og skulptur med sansemættet leg, bevægelse og kontemplation samt eksperimenterende haveindretning, –beplantning og landskabsarkitektur indgår. Her undersøger kunstnere, forskere, formidlere, etnografer, økologer og arkitekter, hvordan vi sikrer rand- og landzoner, så de ikke ender som isolerede enheder i de voksende storbyer, men derimod iscenesættes som levende, intime og nærværende områder for viden, fællesskab og oplevelse.

On the Walls. IDoArt er et aarhusbaseret vækstslags kunstsite og netværk med flere hundrede unge. Med afsæt i byens mange eksisterende stedsspecifikke gavlmalerier videreføres traditionen og der fortælles nye historier om byen, som aktiverer og bearbejder byens kollektive hukommelse. Med start i 2013 er planen at skabe en sammenhængende historie over fem år og indtage glemte gavle og mure i byens mange bydele. En antologi over byen og tiden. En række nyskabende historier skabt af unge samtidskunstnere fra ind- og udland. Favner både æstetik, motiver og signaturer fra andre storbyer, formidlet på forskellig iøjnefaldende steder i byens offentlige rum. Projektet kurateres af IDoArt, som samtidig bliver hjemsted for historien bag tilblivelsen af de enkelte værker med fx interviews, fotoreportager, digitale kort, videodokumentation, quick polls eller kunstpublikationer. Det hele formidles via QR-koder o.l. til gavn og glæde for alle borgere. I 2017 er det tanken at udvide projektet til andre større byer i regionen.

12 FULDMÅNEBEGIVENHEDER

Tolv fuldmånebegivenheder skabes på tolv udvalgte steder – de fleste under åben himmel, og med tolv temaer. De anvendes som pejlemærker i årets program, hvor hver måned året igennem sætter fokus på skiftende temaer. Programmet forventes at involvere 5.000 aktører i tilrettelæggelsen og mindst 500.000 publikummer. Projekterne opbygges i et samarbejde med lokale og europæiske kræfter. Der vil være tydelig reference til det valgte sted, som både er en ramme og et symbol. Arrangementerne bliver gratis, og på mange måder fungerer "måneskin" som "rød tråd " året igennem. Herunder beskrives ti begivenheder.

Årets første begivenhed i januar tager afsæt i •Europas Stemmer. Her fyldes kirkerne med kor, sang og stemmer, der reflekterer Europas mangfoldige religiøse musiktraditioner samt folkelige sang-, kor- og vokaltraditioner. Fra engelske drengekor, finske råbekor til strubestemmer. Stemmer, hvor værdier, livsholdning og samfundsudvikling fra hele Europa samles. Projektet starter i Aarhus Domkirke i januar 2017 i samarbejde med regionens mange kor, sangforeninger og kirker.

Aarhus Rådhus iscenesættes som begreb i ■**Den demokratiske By** med en mangfoldighed i skrift, tale og synspunkter, der afspejler den politiske virkelighed i Europa, mens nye, samlende idealer kan formuleres. Et magnetfelt af film, projektioner og levende billeder i de 40 store vinduer, der kaster både lys og skygger, samt et dramatisk musikalsk program.

Den tredje begivenhed bliver ■**Musikalsk Mangfoldighed i Gellerup,** hvor toner, stemmer og kroppe fra storbyer som Paris, Berlin, Istanbul og Marseille og alverdens markeder og køkkener mødes.

Åbningen af ■**Holstebro Festuge** med Odin Teatret i spidsen vil inddrage mange lokale aktører i et projekt, hvor udkanten bliver til forkanten, og hvor hele byen aktiveres. Langs Vesterhavet vil havets buldren og vinden være afsæt for bevægelige skulpturer, lydlandskaber og sandskulpturer i en hyldest til naturkræfterne i samarbejde med bl.a. Lieux Publics.

Den franske teatergruppe ■**Royal de Luxe** fortsætter sin sejrsgang verden over og indtager Randers med kæmpedukker i en ny udgave af deres berømte projekt, hvor de tryllebinder en hel by i flere dage, og hvor tusindvis af mennesker følger med i dukkernes skæbne.

I Randers Havn opføres ■**Water Music** – En musikdramatisk forestilling forankret hos Randers Egnsteater, som gentænker traditioner inden for kunst, kultur, sport og håndværk i samspil med nationale og internationale kunstnere, sangere, skuespillere, musikere og lysdesignere samt lokale teatre, musikere, kunstnere, kranførere, korsangere, kajakroere og dykkerklubber. Ca. 550 medvirkende aktører, herunder franske lysdesignere fra Puy du Fou, som lader ild, vand, avanceret lysteknologi og 3D-projektioner spille sammen på havnens rå facader.

I Silkeborg vil ■**Ildfestregatta** arbejde med søen som scene og ramme. Der ses på nye muligheder for at indtage søen som billedflade, hvor Jorn og Cobra-bevægelsens fantastiske billed- og farveunivers udfoldes, mens de verdensberømte lys- og fyrværkerikunstnere Gruppe F skaber et enormt show, hvor alverdens sejlende fartøjer – bygget til lejligheden - både er en del af værket og tilskuerrækker.

■**Freedom Prison** er overskriften på et fælles værk med unge danske, central- og østeuropæiske ensembler, der har stærke, fysiske udtryk inden for teater/dans/performance. I løbet af året skabes de enkelte værker, der opføres på Fængslet i Horsens – en vandreforestilling gennem fængslet, som kulminerer i den store gård – og på murene. Begreberne "frihed" og "begrænsning" i politisk, kunstnerisk, menneskelig og historisk forstand er gennemgående. Forestillingen opføres tre gange, hver gang for 9–12.000 publikummer.

Lys, Landskab og Stemmer blev opført i efteråret 2011 i det rullende, østjyske landskab, hvor 400 mennesker læste digte op i et medie-landskabsprojekt. Konceptet udvides med ■**Europæiske Stemmer til 2017**, der oplæser digte/udsagn, der forholder sig tematisk til vores samtid og vores fremtid.

I Viborg arbejder man med temaet ■**Den Legende By**, der i høj grad handler om bevægelse. Der vil være en lang række idrætsbegivenheder (bl.a. DGI landsstævne), som forventes afholdt i regionen, hvor koreografer og "nycirkus"-artister vil arbejde med ca. 12.000 gymnaster i et spektakulært program.

Året slutter i Aarhus' nye ■**Havnerum** og ■**Urban Mediaspace**, hvor digitale medier leger med de store flader og viser fremtidsvisioner, der både lokker og skræmmer i et bud på utopier og dystopier, der er efterårets store tema. Begivenheden er et samarbejde mellem bl.a. CAVI, Alexandra Instituttet og det europæiske projekt Human Screens.

Lys-landskab og stemmer af Elle-Mie Ejdrup

Odin Teatret

Lys-landskab og stemmer af Elle-Mie Ejdrup

FOKUS: DEN DIGITALE BY

Det digitale liv er ikke bare et spørgsmål om iPads og gratis wifi i det offentlige rum. Det er æstetik, interaktion og innovation i kombination med alle de digitale hjælpemidler, vi bruger dagligt. Programmet for **AARHUS 2017** omfatter både langsigtede satsninger og konkrete projekter, der inddrager både det udendørs og det indendørs rum til digital kunst, digital arkitektur, digital dialog og digital formidling.

Smart City Aarhus. Smart City er en betegnelse for en udvikling i de store og mellemstore byer, der peger i retning af et mere digitaliseret, intelligent og bæredygtigt bysamfund. Smart City bygger på ny digital og mobil teknologi og forandrede produktions- og forbrugsmønstre blandt borgerne. Smart City Aarhus er en særlig og original konstruktion, der bygger på de fælles europæiske erfaringer.

Initiativerne er drevet af de kræfter, der har visioner for byens digitale og tekniske udvikling og har været stærkt præget af rethink temaet og byens ambition om at blive Europæisk Kulturhovedstad i 2017. Kernen i Smart City Aarhus er et opgør med traditionel planlægningstænkning og en åbning over for en helt ny dynamisk proces, der aktivt og åbent inddrager så mange praktiske initiativer som muligt, men som samtidig på en forpligtende måde insisterer på at koordinere initiativerne til byens udvikling.

Organisationen bygger på en gentænkt kombination af de mange „buttom up" ideer og projekter i byen mange iværksætter- og videnmiljøer og en byvision udviklet i fællesskab mellem byens styre, regionen, it-branchen, Aarhus Universitet, professionshøjskolen VIA University College og Teknologisk Institut. I øjeblikket er der ca. 35 arbejdsgruppen under Smart City Aarhus, heraf 20, der støttes af fælles sekretariatsressourcer. **AARHUS 2017** er partner i Smart City-projektet og skal være omdrejningspunkt for eksperimenterende og udforskende initiativer, der berører nye digitale medier, brugerinddragelsesstrategier og kultur i årene frem til 2017. Visionerne for Smart City Aarhus udvikles i et markant internationalt samspil med eksterne eksperter og projektet har tilknyttet rådgivere fra andre europæiske byer.

Third Places of Dialogue and Democracy. "Det tredje sted" beskriver det virtuelle og fysiske rum, hvor sociale konstruktioner opstår og udvikles. En ny form for offentligt mødested for aktivitet og demokratisk dialog, hvor digitaliseringen, det mobile og de sociale medier spiller en afgørende rolle for aktiviteten. Mødesteder, der også er fysiske, med digitale informationslag, gratis wifi, storskærme, interaktive mediefacader, digitale "speakers corners" med relevante samfundsemner og temaer, "interaktive vægge", nyhedsfeeds, bysportsfaciliteter og inspirerende opholdssteder, hvor kuratorer og video kunstnere kan arbejde med levende programflader.

AARHUS 2017 vil medvirke til at skærpe denne udvikling i form af etablering af 'tredje steder' i forbindelse med det kommende Urban Mediaspace ved de bynære havnearealer, Rådhuspladsen/-parken, på Godsbanen og andre centrale steder. Partnere: Multimediehuset, Digital Urban Living ved AU, Oplysningsforbundet FOF, Aarhus Universitet, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Videns- og produktionscenter for digital kunst og digitale oplevelser. Projektets udgangspunkt er CAVIs erfaringer gennem ti års udvikling af digital kunst og oplevelser. Der er skabt dialog med mange kunstnere samt opbygget stærke relationer til både virksomheder, udviklingsfora og forsknings- og videnskabsmiljøer. Disse kompetencer og værktøjer danner et enestående grundlag for etableringen af et produktionscenter for digital kunst og digitale oplevelser. Fokus bliver interaktion og tværmedialitet i kunstnerisk, æstetisk og oplevelsesmæssig sammenhæng. Repertoiret af aktiviteter strækker sig fra eksperimenter, udvikling og workshops til masterclasses, produktioner og festivaler. Der etableres videnssamarbejder med institutioner inden for tilgrænsende områder.

Produktionen vil omfatte to-tre årlige state-of-the-art projekter, målt på international skala, og centret skal samarbejde nationalt, europæisk, internationalt, mens det spiller en central rolle i formidlingsaktiviteter bl.a. i form af festivaler i 2014, 2016 og 2017. Indsatsområderne vil være kunst i byrum, værker formidlet på smartphones og tablets, interaktive installationer, augmented reality og serious gaming. Partnerskaber med en række europæiske centre for digital kunst vil resultere i en række samproduktioner i 2017.

Media Architecture Biennale tager afsæt i et årtis udvikling, hvor det digitale har været krumtappen. Aarhus Universitet har gennem Alexandra Instituttet og CAVI skabt et unikt netværksfelt. Denne pionerindsats belønnes med, at Digital Urban Living, CAVI og Alexandra Instituttet fra 2012 skal være værter for Media Architecture Biennalen, som blev lanceret i Wien i 2010. Biennalen er et europæisk initiativ med bl.a. Media Facades og Public Art Lab begge i Berlin og Media Architecture Vienna m.fl. Projektet udvikles over de kommende år, og i 2017 satser man på at samle Europas toneangivende aktører, hvor digitale medier, arkitektur og byrum mødes. I tilknytning til projektet indgår MAB et samarbejde, som er støttet af EU's kulturprogram de kommende år.

Regions of Knowledge. Gennem vores ECoC-kandidatur har vi etableret et lokalt partnerskab, der er en del af et større netværksprojekt under EU-programmet Smart Culture/Regions of Knowledge. Programmet arbejder med bæredygtig, digital adgang til kulturarv for at gøre adgangen lettere, så flere kan tilgå informationen.

Vi ønsker at koble MMEx-projektet (se side 51) og Third Places of Dialog and Democracy (se side 73) til dette europæiske program. Som en del af dette forskningsdrevne klyngeprogram vil det være vores opgave at bidrage med en konkret case. Projektet har netop fået tildelt godt 18 mio. kr. til den første researchfase, og vi forventer, at det vil fortsætte med et treårigt partnerskab i 2015-17. Partnere er Open Technologies (Louvre – Lens), samt klynger i Madrid, Baskerlandet, Eiken, Siena, Sofia og Eindhoven.

FOKUS: KREATIVE ERHVERV

Den kreative sektor omfatter arkitektur, design, mode og nye medier og medtages som et helt centralt program i vores projekt. Projekterne er funderet i vores samarbejde med en lang række organisationer og aktører. Der er tale om fælles projekter, hvor innovation og kreativitet forholder sig til aktuelle samfundsdagsordener, og hvor der skabes platforme for, at den kreative sektor kan blive langt mere synlig lokalt som internationalt. Projekterne bringer en række nyskabende greb i spil i bestræbelse på at udvikle kreative processer og metoder dels ift. tværfaglig co-creation (rethink co-creation) og dels ift. internationalt samarbejde (eurocreate).

Rethink co-creation Under denne overskrift præsenteres to nyskabende greb, som har fokus på at bringe kreative aktører med forskellige faglige profiler sammen inden for en ramme, der styrker udviklingen af nye løsninger, nye produkter og nye forretningsmodeller.

■**Rethink Camps.** Projektet består af en række intense internationale camps forankret hos Aarhus2017 og Region Midtjylland. Her samarbejder udvalgte, kreative virksomheder og personer med relevant ekspertise på tværs af brancher om at finde nye løsninger på komplekse udfordringer.

I årene 2013–2016 afholdes der i alt seks camps – tre i Danmark og tre i andre kulturhovedstæder (Umeå, Mons, San Sebastian) med internationalt sammensatte teams. I 2017 afholdes en international Rethink Camp i Aarhus med deltagelse af nogle af de personer, der har deltaget i de foregående år. Hver camp løber over tre-fem dage og har 40-50 deltagere. Campen afsluttes med en stor offentlig event, hvor både processen og resultaterne præsenteres for publikum. De udfordringer, der danner grundlag for afholdelsen af en Rethink Camp, kan være på mange forskellige niveauer og have fokus på eksempelvis samfundsproblematikker, infrastrukturudfordringer eller sundhedsproblematikker. Det kan fx være udfordringer ift. den stigende andel af ældre i befolkningen, trængselsproblematikker eller alternative løsninger på energimæssige udfordringer. Partnere kan være Danish Design Organization, Dansk Mode og Tekstil, Arkitektforeningen, Danske Arkitekter, Producentforeningen, VIA University College, relevante faglige organisationer ift. de enkelte temaer samt kompetencemiljøerne NyX og Creative Business Center.

■**Multi-Sensorial City** Med erfaringerne fra pilotprojektet Sensorial Shops, hvor tre butikker i 2011 udviklede utraditionelle oplevelseskoncepter i samarbejde med kunstnerkollektivet Bureau Detours, udvikles projektet Multi-Sensorial City. I Multi-Sensorial City udvikles byrumsoplevelser, som involverer de kreative erhverv, detailbranchen og offentlige institutioner i fælles projekter. Ved hjælp af kunstnere, designere, arkitekter, lyd- og lysvirksomheder m.fl. vil shopping og oplevelser bidrage til et levende og oplevelsesrigt byliv, som vil være attraktivt for borgere, forretningsliv og 2017-besøgende. Multi-Sensorial City vil skabe overraskende og multi-sanselige oplevelser, som giver borgerne lyst til at gå på opdagelse og tage byen til sig på nye måder.

I årene 2013-16 vil der hvert år blive udviklet og implementeret 10 koncepter startende i Aarhus med fx City Vest. I 2017 vil der være en markant repræsentation af oplevelsesberigede butikker, lokale butikskæder og indkøbscentre i fem byer i regionen. Der vil desuden blive afholdt en international konference om Multisensorial City. Her formidles best practices, metoder, grundlag for partnerskabsopbygning samt effekt i relation til byrumsoplevelser for borgere og forretningsliv. Hovedaktørerne er bl.a. Creative Business Center, AND, Promus, Godsbanen, Bureau Detours, NyX, cityforeninger og Arkitektskolen.

■**Smag på Kunsten** inspirerer og provokerer alle fem sanser og giver viden om råvarer, årstider, tilberedning, anretning, trends og foodstyling i krydsfeltet mellem kunst og gastronomi. Frem mod 2017 arbejder festivalen med at integrere flere kunstarter i forhold til maden, fx film, dans, teater og litteratur.

Eurocreate. Europa-Kommissionens forslag til det nye Creative Europe-program understreger, at behovet for initiativer, der bringer aktørerne ud over deres hjemlands grænser, ikke er unikt for de midtjyske kreative. Under overskriften Eurocreate præsenteres en række initiativer, som gentænker international udveksling og udvikling i og på tværs af de kreative brancher:

■**Design for Life – en nordisk kvadriennale.** Trekanten mellem Aarhus, Göteborg og Oslo indrammer mange af Nordens kreative virksomheder. Design for Life bliver en levende portal for den kreative sektor over for offentligheden, medier og erhvervspartnere. Konceptet er inspireret af den aarhusianske musikbranchefestival SPOT, som gennem en årrække har haft succes med at kombinere messe- og festivalbegrebet og derigennem internationalisere den danske musikbranche. Design for Life bliver en ny tradition, en platform for det enestående fra de kreative brancher inden for Arkitektur, Ny teknologi, Design og Mode. Messekonceptet kasseres og erstattes af levende, engagerede og udfordrende mødesteder, præsentationer og aktioner. 1:1-modeller i byrum, designstudier indtager tomme butikker, streetmode på skateboard i Gellerup. Der opbygges en central ramme i det nye havnerum med containere, udstillingsplatforme, prototyper til byggeri og konkret projektmageri. Udstillingerne suppleres med konferencer, workshops, konkurrenceprojekter og debatevents med fokus på en høj grad af brugerinddragelse og innovativ formidling. Projektet starter i Aarhus og ruller videre til de nordiske partnerskabsbyer Oslo og Göteborg. Hver årlig event inddrager alle temaområder, men tager sit udgangspunkt i ét af dem:

- 2014: Arkitektur,
- 2015: Design,
- 2016: Mode,
- 2017: Nordisk "Design for Life"-kvadriennale.

Partnere: Bl.a. A N D, SPOT, Creative Business Center, Dansk Design Center, Dansk Arkitektur Center, Lynfabrikken, TEKO, Designskolen Kolding, Alexandra Instituttet og CAVI samt virksomheder i de relevante brancher.

■**The Nordic Caravan of Food and Culture.** Det Nye Nordiske Køkken er blevet et verdenskendt begreb inden for de seneste ti år og markerer en total bearbejdning af vores forståelse af nordisk madkultur. Vores region er stærk i denne sammenhæng bl.a. via fødevareproducenterne, hvor vi har store spillere som Arla og Danish Crown, men også en lang række mindre, lokale fødevareproducenter. Vi har fødevareinnovationsvirksomhederne Agro Tech, Future Food Innovation og Videncenter for Fødevareudvikling samt en række gourmetrestauranter på højt internationalt niveau.

Formålet med projektet er at gennemføre en gastronomisk kulturkaravane, der skaber fokus på og viden om madkulturen i ved at gentænke og udvikle de traditionelle nordiske fødevarers anvendelsesmuligheder. Foruden udbredelsen af viden om den nordiske madkultur vil projektet skabe et lokalt tilhørsforhold til de producerede fødevarer, der skal sikre den kulturelle og kulinariske arv, der hører egnen til. Dette skal samtidig sikre en produktion af ærlige fødevarer, hvor forbrugeren har tillid til og kender historien bag produktet.

Den Nordiske Karavane tager af sted for at indsamle erfaringer og opskrifter med kokke, kogekoner og producenter bragt sammen med kor, teatre, iscenesættere og fotografer. Et levende forsknings- og oplevelsesprojekt. Karavanen gennemfører residencies i fem nordiske byer, og i 2017 samles erfaringer i Aarhus samt andre byer i regionen i en række iscenesatte madmarkeder med indslag, mad og råvarer fra Norden. I 2018 ruller karavanen videre til andre europæiske byer. Partnere er bl.a. VIFU, Agro Tech, Lemvig Kommune og Landbrugsmuseet Gl Estrup.

■**Socle du Monde** er navnet på en enestående biennale på HEART – Herning Museum of Contemporary Art. Et glokalt laboratorium for lokalområdets rige tradition for samarbejde mellem kunst og erhvervsliv. I 2017 udvides biennalen geografisk til Aarhus, hvor 100 deltagende kunstnere og virksomheder bygger bro mellem Herning, Aarhus og Europa gennem samarbejde og borgerinvolvering.

■**Smart Textiles.** Region Midtjylland er kendt for sin stærke position på området tekstilindustri. I 2013 bliver Videncenter for Intelligente Tekstiler centrum for helt nye måder at tænke stof og beklædning på. Under overskriften Smart Textiles afsøges, angribes, fortolkes, bearbejdes og udvikles smarte, funktionelle og intelligente tekstiler. Via seminarer, forelæsninger, rådgivning, konferencer, debatter, installationer og workshops for nationale og internationale studerende, forskere, kunstnere, kultur- og erhvervsvirksomheder bruges året også på at forberede sig på at gå den næste generation inden for tekstilindustrien i møde. Tovholder er TEKO Design & Business i Herning.

■**Creative Neighbourhoods.** Regionen blev i 2010 medlem af **Districts of Creativity** (DoC) - et globalt netværk af 14 regioner, heraf 9 europæiske, der skal samarbejde inden for den kreative sektor, og som har kreativitet og innovation højt på dagsordenen. DoC er et samarbejde mellem 14 af verdens mest aktive og kreative regioner: Flandern, Baden-Württemberg, Skotland, Catalonien, Rhône-Alpes, Lombardiet, Nord-Pas de Calais, Tampere, Oklahoma, Shanghai, Karnataka, Rio de Janeiro, Qingdao og Region Midtjylland.

Creative Neighbourhoods tager afsæt i mikroklynger af virksomheder og projekter, som er tværfaglige, men som ofte ikke har ressourcer eller kontakter til at starte international produktudvikling/produktion. Projektet skal opbygge relationer mellem disse klynger, og første skridt er allerede taget.

En gruppe på 15 fagpersoner fra de europæiske medlemmer af DoC har besøgt regionen i fem dage for at møde potentielle partnere. Man har bl.a. besøgt Herning/Teko Design-klynge, Lynfabrikken (grafisk design), Mejlgade (arkitektur), Filmbyen, AGRO Food Park og Alexandra Instituttet/CAVI (nye medier).

I hver region er man i gang med at identificere lignende partnere, som ønsker at deltage i et udvekslingsprogram fra 2014. De midtjyske kreative klynger skal på klyngebesøg i de udvalgte DoC-regioner og medbringe business cases, produktidéer, metoder, processer, teknologier og kompetencer.

Første skridt er brobygning med inspiration og læring og dernæst konkrete samarbejdsmuligheder. Projektet lander i 2017 med en afsluttende udstilling og konference som led i Creativity World Forum. Partnere er Creative Districts Rhône-Alpes, Tampere, Flandern, Baden-Württemberg, Catalonien, Lombardiet, Nord-Pas de Calais og Skotland.

■**Creativity World Forum 2017.** Hvert år afholdes Creativity World Forum, hvor bl.a. regeringsledere, iværksættere og vidensinstitutioner fra de kreative regioner samles. Formålet er at udveksle ideer og styrke regionerne som kuvøser for kreativitet og innovation. Region Midtjylland og **AARHUS 2017** arbejder for at få Creativity World Forum til vores region i 2017 som en kulmination på indsatsen omkring kreative erhverv. Temaet for eventen er Solutions. Her præsenteres bl.a. de samarbejder, produkter, koncepter og løsninger, som er produkt af de camps, karavaner og møder, der har fundet sted fra 2013-16. Vi forventer 3.000 internationale deltagere og 10.000 gæster i alt.

Socle du Monde, HEART

Skater

RETHINK VÆRDIER: DEMOKRATI, MANGFOLDIGHED OG BÆREDYGTIGHED

Det tredje programområde, Værdier, sætter fokus på tre kerneværdier: Demokrati, mangfoldighed og bæredygtighed. De er grundlaget for vores samlede, brede kulturbegreb og samtidig krumtappen i en gentænkning af fremtidens bysamfund. **AARHUS 2017** omsætter de tre værdier til konkrete handlinger, der går i clinch med byen og kunsten og fungerer som afsæt for projekter med både lokal og europæisk relevans.

Programmet har en stærk dialog- og debatside, der skal pege frem mod nye modeller og strategier for de moderne bysamfund. Værdierne forbinder og skaber nye grænser i de europæiske bysamfund på tværs af nationalitet, men på baggrund af alle former for sociale, kulturelle og økonomiske faktorer. Samtidig er de en ideologisk kampplads, hvor holdninger og principper brydes. Her kan **AARHUS 2017** spille en positiv rolle som stedet, hvor nye idéer afprøves.

Projekterne er resultatet af en stærk dialogproces med fælles workshops, seminarer og læringsforløb i samarbejde med borgerne, universiteter, biblioteker, boligområder, græsrodsnetværk og lokale medier samt kulturinstitutioner. De involverer også europæiske netværk på et både fagligt og folkeligt niveau. Folkelig forankring er afgørende, hvis der skal findes holdbare løsninger på de globale og europæiske udfordringer. Derfor optræder civilsamfundet som en stærk og betydelig faktor i programmet. Mange af projekterne er procesbaserede, men kulminerer i 2017.

Programområdet: Værdier består af 11 fokusområder med i alt 34 enkeltprojekter.

- Tværgående
- Re-Engaging Citizens
- Ytringsfrihed
- Et andet Aarhus
- Den tredje Alder
- Interkulturelle Platforme
- Outsider Art
- Køn, Krop og Kunst
- By. Borger, Bæredygtighed
- The Greening City
- Skrald, Kunst og Genbrug

FOKUS: TVÆRGÅENDE

Charter Aarhus 2017. Et charter for alle deltagere i **AARHUS 2017**, som vedrører praksis og principper for kulturlivet, herunder åbenhed, tilgængelighed og mangfoldighed i både program, publikum, ledelse, medarbejdere, beliggenhed, energi- og ressourcespørgsmål. Charteret er en manifestation for de ca. 200 deltagende institutioner og virksomheder om at påtage sig et større ansvar for det omgivende samfund og vil som sådan stille krav til deltagerne. Formålet med charteret er dog i lige så høj grad at styrke bevidstheden og klæde institutionerne på til at arbejde hen imod større bæredygtighed og mangfoldighed.

Et eksempel: Der er indgået en partnerskabsaftale med NRGi, som bl.a. indeholder mulighed for rådgivning om reduktion af energiforbrug - et pilotprojekt med Musikhuset Aarhus som case, som udvides til relevante større museer og kulturhuse i byen og regionen. Ældresagen, Handicaprådet, SIND, Foreningen Ligeværd, Blindes Oplysningsforbund, Integrationsrådet, NRGi og CO2030 Klimasekretariatet er centrale partnere sammen med mange flere.

By, Borger, Værdier. Over en hel uge i hvert af årene 2014-16 gentænker hele byen og regionen de tre værdier demokrati, mangfoldighed og bæredygtighed, én værdi for hvert år. Tre internationale og forskningsbaserede konferencer på Aarhus Universitetet suppleres med sideløbende aktiviteter i form af camps, foredrag, workshops, udstillinger og forestillinger for og med byens skoler, foreninger og kulturinstitutioner. I 2017 planlægges et større projekt over en måned i samarbejde med Aarhus Universitet, VIA University College, FO Aarhus, Folkeuniversitetet Aarhus samt europæiske partnere.

Global Citizen RETHINK 2012-17 er en åben EU-støttet platform for samarbejde og vidensdeling med base i Aarhus. Her arbejder man med bæredygtige løsninger, forstået som både social, kulturel, økonomisk, miljømæssig og demografisk bæredygtighed, på tidens globale udfordringer. Hver sommer i årene 2013-17 afvikles Global Citizen Rethink Camp on Sustainability med 1.000 deltagere årligt. Kulminerer I 2017 med verdens hidtil største citizen-to-citizen-møde af sin art, hvor 5.000 problemknusere fra hele verden mødes for at gentænke fremtidens globale udfordringer. Modellen testes i juni 2012, hvor 410 europæiske borgere mødes til et EU-støttet borgermøde i Aarhus.

Mejlgade for Demokrati, Mangfoldighed og Bæredygtighed
Det uhyre aktive ungdomsmiljø Frontløberne har taget initiativ til en årlig markering af mangfoldighed efter en tragisk voldshandling i 2008. Mejlgade for Mangfoldighed samler hvert år flere tusinde unge i byens Latinerkvarter. Den 500 m lange Mejlgade omdannes til en gratis gadefestival med et program med mere end 50 forskellige medvirkende bands og kunstnere. Konceptet udvides nu med Mejlgade for Demokrati, Mangfoldighed og Bæredygtighed, hvor unge musikere, grafittikunstnere, urban gardeners og aktivister overtager og iscenesætter de tre værdier med aktiviteter for både hoved, mave og hjerte. I 2017 inviteres andre europæiske gader til at deltage i tre pulserende weekender, hvor den aarhusianske ungdom manifesterer deres tro på en bedre verden. Frontløberne samarbejder med mere end 25 partnere, herunder Kaospiloterne, VIA University College, Kulturgyngen og Det Jyske Kunstakademi.

De syv Dødssynder. Syv kunstmuseer i regionen afsøger de syv dødssynder: stolthed, grådighed, vrede, begær, fråseri, misundelse og dovenskab. En kunstnerisk bearbejdning af vores fælleseuropæiske værdigrundlag og en ambitiøs kunstnerisk gentænkning af vores fælleseuropæiske identitet, hvor forbindelsen mellem kunst og samfund understreges. Lige fra middelalderlige synder med potentiale til at nedbryde fællesskab til nutidens syn på synderne som antikverede forestillinger, der ikke længere giver mening eller regnes for syndige i et individualiseret samfund. Projektet gennemføres i samarbejde mellem Randers Kunstmuseum, Horsens Kunstmuseum, Skovgaard Museet Viborg, Skive Kunstmuseum, Holstebro Kunstmuseum, Museet for Religiøs Kunst og Glasmuseet Ebeltoft.

Carte Blanche, Viborg Bibliotek

Vestas

FOKUS: RE-ENGAGING CITIZENS

Aktivt medborgerskab er i fokus for indsatsen, som skal styrke borgeres deltagelse i fællesskabet. Det er en generel udfordring for alle europæiske byer, og det handler om at gentænke rammerne for borgernes engagement med nye rum og formater for debat, læring og dialog. Der arbejdes både med nye formelle fora og med at understøtte det uformelle møde mellem mennesker.

Aarhus Kommune er kendt for at have et særdeles aktivt nærdemokrati, men ønsker at revurdere sin ellers meget roste Aarhusmodel for Borgerinddragelse. Under den måske provokerende overskrift **Farvel til Borgerinddragelse** tager man skridtet fuldt ud fra simpel inddragelse hen imod en større grad af samarbejde mellem borger og kommune. Et modigt skridt med mange muligheder. Projektet starter i boligområdet Gellerup og Toveshøj, hvor der etableres et borgerdrevet laboratorium til fremme af engagement og medborgerskab i lokalsamfundet.

Børn og Unge-byrådet i Aarhus inviterer europæiske ligesindede til at gentænke demokrati i børn/unge-øjenhøjde i projektet **European Youth Consensus.** I årene 2013-16 opbygges en omfattende videns- og netværksplatform med årlige udvekslinger mellem 100 politisk aktive børn og unge fra bl.a. Bergen, Göteborg, Åbo, Richmond og Peterborough. Projektet kulminerer i 2017 med et Europæisk Ungdomstopmøde om demokratiske principper.

En anden måde at igangsætte arbejdet med at re-engagere de enkelte borgere på er via igangsættelse af mikroprojekter for makroforandring. **1.000 (initiativer) X 10.000 (kroner)** er vores bud på, hvordan man får det bedste ud af 10 mio. kr. Vi starter langt nede, og langt ude! Projektet lanceres 1. januar 2013, men der uddeles bevillinger til gode ideer i alle årene op til 2017. Puljerne uddeles tematisk efter demokrati, mangfoldighed, bæredygtighed samt ungdom i 2017 til både enkeltpersoner, uformelle samfundsgrupper, foreninger, grønne projekter, ældreprojekter, boligkvarterer, skoler og gymnasier. Der stilles minimale krav til ansøgning og afrapportering, men idéen skal generere en merværdi i form af social kapital via en frivillig indsats. Idéen kan også fungere som kickstarter af større projekter. Bevillingerne vil understøtte tiltag, som ellers ville være vanskelige at realisere pga. mangel på frie midler i lokalområderne eller komplicerede ansøgningsprocedurer.

Fra Bibliotek til Europæisk Medborgerhus. Aktivt medborgerskab sættes i centrum, når Urban Mediaspace åbner i 2014. Projektet skal transformere byens hovedbibliotek til et europæisk medborgerhus. Her inddrager man borgere, lokalsamfund, minoritetsgrupper og kulturinstitutioner, men også andre europæiske byer og internationale kontakter i udviklingen af et åbent, demokratisk og innovativt mødested.

Under overskriften ■**Demokrateket** bliver huset ramme om nye netværk og partnerskaber med medier, borgere og nøgleaktører for udvikling af demokratiunderstøttende aktiviteter. Projektet bliver hot spot for demokrati og innovation i årene frem mod 2017 med både lokale og globale platforme som ramme om en gentænkning af byen som en åben og inkluderende by og med en fri og dynamisk debat- og dialogkultur.

Med inspiration fra andre europæiske debatfora bliver huset også ramme om en løbende samfundsdebat, hvor en kakofoni af europæiske stemmer kommer til udtryk og forbindes med europæiske brændpunkter og kulturbegivenheder.

■**Tracking the European DNA** skal synliggøre og bevidstgøre aarhusianerne samt danske og internationale gæster om den markante europæiske arv, som fortidens og nutidens aarhusianere bærer rundt på. Vi vil beskrive aarhusianernes europæiske "arveanlæg" gennem en kombination af individuelle og kollektive DNA-mappings, der visualiseres med udgangspunkt i installationer i centrale byrum, hvor borgerne vil få mulighed for at få udskrevet deres slægts "europæiske pas".

■**Demokratiets Søjler.** Også i Region Midtjylland udfordrer vi bibliotekernes op mod 600.000 brugere til at skabe nye og levende miljøer for debat, samtale og digital dannelse. Det regionale biblioteksnetværk har påtaget sig opgaven at revitalisere bibliotekets rolle ad to spor: debat og læring. Programmet vil omfatte samlede debatdage, hvor samtidens væsentlige emner sættes på dagordenen i alle regionens 87 biblioteker, eksperimenter med direkte afstemning omkring vigtige lokale begivenheder, borgercamps, hvor kreative idéer kan udvikles, og bearbejdning af selve bibliotekets indretning og formater til helt nye læringsfora. Mindst 16 kommuner forventes at deltage, og mindst 30 % af borgerne forventes at bidrage.

FOKUS: YTRINGSFRIHED

AARHUS 2017 er en oplagt mulighed for at synliggøre og hylde kunstnere, som dagligt kæmper en hård kamp for at bevare deres position som uafhængige. Med afsæt i en af tidens mest omdiskuterede sager, Muhammedkrisen, sætter vi fokus på ytringsfrihed og ytringsansvar.

I årene 2013-2016 sætter vi spot på de to begreber i en global verden, hvor tale, tro og værdier dagligt interagerer og kolliderer i kunst, medier og politik. Det sker i internationale seminarer, konferencer, livetransmissioner samt kreative og eventbaserede aktiviteter med fokus på litteratur (2013), billedkunst (2014), film og medier (2015) samt musik (2016). Projektet kulminerer i 2017 med afholdelse af en **Frihedsfestival** i samarbejde med en lang række internationale organisationer, som støtter op omkring kunstneres, journalisters, musikeres og forfatteres rettigheder til at tale, digte, synge og skrive frit. Partnere er Freemuse, ICORN, The European Council of Artists m.fl.

FOKUS: ET ANDET AARHUS

En af de store udfordringer for europæiske byer er at acceptere kulturel mangfoldighed som en del af den urbane kultur.

Rethink 8220. Gellerup og Toveshøj er inkarnationen af mangfoldighed med sine 10.000 borgere, hvoraf 83 % er af anden etnisk herkomst. Samtidig er kvarteret landets fattigste og stemplet som ét ud af 26 danske ghettoområder, fysisk og mentalt adskilt fra resten af byen. En omfattende byfornyelsesproces er i gang, hvor **AARHUS 2017** vil sikre en stærkere kulturel dimension med lokal forankring. I 2013 åbnes op og udveksles ideer med både det lokale og det globale. Fra 2015 er kompetenceudvikling og det offentlige rum i fokus. I 2017 præsenteres nye fortællinger, nye rum og nye dialoger.

Konkrete tiltag er ■**Radar[8220]**, der præsenterer musikalske kvalitetsoplevelser inden for verdensmusik, støtter de mange lokale talenter og vækstlag samt på sigt etablerer et professionelt og lokalt forankret spillested. ■**Fra Godsbanen til Gellerup** er en ambitiøs satsning, som gentænker kunst i det offentlige rum, hvor beboerne vil blive involveret i udvikling af deres bydele i en åben og kreativ proces med erfarne kunstnere fra andre europæiske storbyer. ■**Cross Roads** baseres på udveksling med SLUM TV i Nairobi, Kenya. Her producerer unge fra udsatte boligområder dokumentarfilm om deres oplevelser. ■**BabTouma** bliver et levende center for gøgl, cirkus, dans, rap og parkour i hjertet af Gellerup for områdets ca. 4.000 børn og unge. I 2017 afvikles workshops, internationale udvekslinger og artist residencies. ■**JALLA Festivalerne** vil frem mod 2017 fungere som en åben, interkulturel platform med livsbekræftende teater, dans og musik for børn, unge og voksne. Markedspladsen ■**Bazar Vest** er nærmest blevet en ny kulturinstitution. Fra 2013 tager basaren som en anden opdagelsesrejsende på turne i Aarhus og andre danske byer og bydele med præsentation af mad, musik, sang, dans og markedsstemning. Væsentlige samarbejdspartnere i disse projekter er Brabrand Boligforening, Aarhus kommune, Bazar Vest, Gellerup Bibliotek, Mediehus Gellerup, Foreningernes Hus, Globus1, Samvirket i Gellerup og Toveshøj, Godsbanen, Opgang2 og Radar.

Det Andet Aarhus er titlen på en inspirerende bog fra 2009 med positive fortællinger fra byens udsatte boligområder. Her har man peget på kulturens store potentiale for at gøre en positiv forskel. **AARHUS 2017** har indgået partnerskab med to boligforeninger, Boligforeningen Aarhus Omegn og Arbejdernes Andels Boligforening med tilsammen over 10.000 boliger fordelt over hele byen. Frem mod 2017 vil vi skabe nye rammer og muligheder for lokal forandring ved at investere i kunst og kultur via projekter med langsigtede virkninger, fx fælleskøkkener, kvindeprojekter, streetprojekter, begrønningsprojekter og udvekslinger med andre europæiske boligområder. Omdrejningspunktet bliver det levende nærmiljø og stærke fællesskab, som særligt kendetegner de danske almene boligforeninger.

The Creative Ghetto. Under denne måske polemiske overskrift iværksætter vi en omfattende manifestation med en stærk europæisk dimension. Projektet vil omfatte såkaldte ghettoer i Aarhus, Horsens, Randers, Odense og København samt byer som Liverpool, Nottingham, Malmö, Marseille, Göteborg, Utrecht og San Sebastian. En samlet manifestation med udvekslinger mellem kvarterer med mange indvandrere og med store sociale udfordringer.

I projektet **Her er vi!** bruger det interkulturelle teater Opgang 2 deres erfaringer med en serie miniportrætter som afsæt for et større medieprojekt om byens mangfoldighed. En provokation, der viser håb, kant, passion, livsmod, ambition og nysgerrighed, og som i 2017 fylder det offentlige rum med 2017 portrætter af borgerne, opgange, landsbyer, sprogskoler og villaveje på tværs af køn, alder, etnicitet, religion, social og kulturel kapital.

I **Under Overfladen** samarbejder det lokale teaterselskab Teaterministeriet de kommende år med hjemløse om at skabe fortællinger og forestillinger med, for og om hjemløse. Forestillingerne åbner for en større forståelse for hjemløse og fører samtidig til refleksion og øget livskvalitet hos projektets deltagere.

I 2017 bliver det nye Medborgerhus i Viby centrum for **Verdenskalenderen.** En hyldest til byens og områdets mangfoldighed med 365 forskellige særarrangementer, fx afghanske bryllupper, arabiske koncerter, indiske festmiddage, egyptiske samfundsdebatter og vietnamiske dukkeworkshops. En festival, der beriger, informerer og samler traditioner på tværs med respekt for mangfoldigheden.

Aarhus Global Media (AAGM) er en uafhængig mediesammenslutning bestående af bl.a. Indvandrer TV, Radio Bazar samt Børne- & Ungdoms Radio & TV, der forbinder den stærke lokale medieindsats med europæiske medienetværk og – miljøer med fokus på mangfoldighed. Etablering af et ■**Europæisk Mediecenter** for børn fra 3-15 år med base i det nye Medborgerhus i Viby har bl.a. Roma Youth Radio, RadiJoJo i Berlin og Radio Expert i Brno som formelle partnere. Initiativet ■**DiverSities 2013-17** bygger på samarbejde med 17 europæiske community media tv-stationer, som co-producerer 17 projekter med afsæt i Aarhus og de øvrige byer. ■**Periscope 2014-17** inviterer europæiske unge fra 8-12 år til workshops i Aarhus som første skridt til etablering af et fælleseuropæisk ungdoms-tv-magasin for, med og af unge i Europa. Projektet gennemføres i samarbejde med Youth4media, et netværk af europæiske medier fra 22 lande. I 2017 afvikles den europæiske konference ■**Rethink Community og Community Media** samt i den forbindelse lancering af ■**1st European Community Media Award** i 2017 - en europæisk konkurrence åben for alle aktive europæiske community media-organisationer. Partnere er CMFE, NORDSAM og AMARC Europe. ■**Aarhus-Nicosia-Belfast 2015-17** er et konkret samarbejde mellem European Community Media Centre Aarhus, Cyprus Community Media Centre Nicosia og Northern Visions Media Centre Belfast om interkulturel dialog, mediedannelse og udvekslinger.

Images Festival

Somalia Festival, Musikhuset Aarhus

Images Festival

FOKUS: DEN TREDJE ALDER

De europæiske bysamfund er aldrende, men tidens ældre har flere kræfter og større engagement og udgør et felt, hvorfra samfund kan fornyes og kultur beriges. Flere ældreorganisationer har engageret sig i **AARHUS 2017** med fokus på ældre som positiv ressource fx i det EU-støttede **Grundtvig Volunteering Project**, hvor nye former for viden, netværk, mobilitet og fællesskaber dannes i en europæisk udveksling mellem frivillige ældreorganisationer i bl.a. Polen og Frankrig. Aktiviteter sker i forløb over 3-8 uger med opstart i august 2012. Flere ældreprojekter samles i det nye frivillighus, der er under etablering i Carl Blochs Gade med Godsbanen som nabo.

FOKUS: INTERKULTURELLE PLATFORME

Der har længe været behov for at opdyrke Aarhus' interkulturelle potentiale og synliggøre mangfoldigheden som en positiv ressource for erhvervsliv, kulturinstitutioner og uddannelsessektor. **AARHUS 2017** har derfor indgået samarbejde med en række af byens aktører på feltet for at skabe stærke bånd og kontakter ud i byen, Europa og Verden.

På byens sprogskole Lærdansk undervises knap 2700 kursister fordelt på 116 nationaliteter, hvoraf 70 % er mellem 20 og 35 år og mere end 60 % fra Europa. De mange sprog og kulturer skal bruges til at gøre byen mere åben og imødekommende for nye udenlandske borgere. Det sker på en ny **Online Interkulturel Platform**, som vil rumme en række funktioner, fx netværk, information og mentorfunktion samt debat og dialog omkring aktuelle globale emner, der samtidig forbinder nuværende, forhenværende og kommende kursister.

Med afsæt i Center for Kunst & Interkultur i København oprettes et **Center for Interkulturel Viden og Oplevelse** i Aarhus. Visionen er at øge etniske minoriteters deltagelse i byens kulturliv samt fremme arbejdet med mangfoldighed i byens kulturinstitutioner. Samtidig bliver det et laboratorium for udvikling af projekter med kontakter ud i verden. Opstart i 2013 med en konference om den interkulturelle by i Europa i samarbejde med Lab for Culture, Nordisk Interkulturel Netværk og European Cultural Foundation. Fra Aarhus deltager Lærdansk Aarhus, Aarhus Kommunes Biblioteker, Aarhus Universitet og International Community/Erhverv Aarhus.

Images Festival er den største interkulturelle biennale af sin slags i Norden arrangeret af Center for Kultur & Udvikling under Udenrigsministeriet med overraskende og grænseoverskridende samtidskunst fra udviklingslandene. I 2017 forbindes de med et dansk-europæisk perspektiv, hvor kunstnere arbejder sammen om nye værker med storbyer i og uden for Europa som fælles ramme. Projektet får base i de Aarhus-bydele, hvor mangfoldigheden er størst, men med stærke bånd til Musikkonservatoriet, Opgang2, Odin Teatret i Holstebro og Børnekulturcenteret Kulturprinsen i Viborg.

FOKUS: OUTSIDER ART

Mangfoldighedsbegrebet rummer også borgere med fysiske og psykiske handicaps. Med 5 mio. europæere stemplet som psykisk syge er det et særdeles vedkommende fokusområde. Sammen med kunstnere, patienter, pædagoger og sociale forvaltninger udfordrer vi normalitetsbegrebet og bruger kunsten som krydsfelt for normalitet, genialitet og galskab.

GAIA Museum i Randers er sekretariat for European Outsider Art Association. De kommende fire år skabes **Collecting = Connecting**, en kulturel co-creation i fem europæiske hubs. Kunstnere på begge sider af den tynde og yderst flygtige normalitetsgrænse indsamler, bearbejder og omformer skrald, affald og andre nedbrudte og sammenbrudte hverdagsgenstande i en levende skulpturel fælleseuropæisk manifestation. Nøglepartnere er Atelier Herenplatz, Rotterdam, Debajo Del Sombre, Madrid, CEC La Hesse, Belgien, og The European Outsider Art Association.

De Splittergale, Teater Billedspor og Karavana er blot tre af flere teater-, kunst- og musikgrupper med gale såvel som normale kunstnere, der opsøger og bryder begrebet normalitet. **Den gode Galskab** fører musik, teater, gøgl, sigøjnerfestivaler, hjemløsegallaer, tossetivolis og jurtelandsbyer ud i byens gader, stræder, boligområder, værestеder og virksomheder.

Sølund Musik Festival er Europas største festival for og med udviklingshæmmede. Et kulturboost, man kan leve længe på helt ind i de mørke vinteraftener. Uden forkromede mål, men med enkle midler. Smid dagligdagen ud og kom til en sjov og anderledes oplevelse, hvor 15.000 mennesker sætter hinanden stævne til 12 timers musik & kærlighed. Festivalen gentænker integration ved at lave omvendt integration, hvor minoriteten viser vejen for majoriteten.

Kunstnere, patienter og fagfolk fra Psykiatrisk Hospital i Risskov har taget initiativ til **Kreativitetens Vidder**. Her deltager sindslidende i kreative dannelses- og undervisningsprocesser, hvor der tilmed skabes enestående kunst. Det sker i samarbejde med Museum Ovartaci, som allerede rummer flere hundrede kunstværker lavet af hospitalets patienter. I 2017 inviterer museet desuden en række af sine mange europæiske partnere til at bidrage til en særudstilling.

FOKUS: KØN, KROP OG KUNST

Under denne overskrift findes en række projekter, som i 2017 tager afsæt i køns-, krops- og kvindebilleder i et større europæisk perspektiv. De kommende år vil vi udvide og videreudvikle området til i højere grad at omfatte den aktuelle kønsdebat. Dette i en tid, hvor videnskaben er blevet i stand til at producere den perfekte krop, hvor seksualitet har mange forskelligartede udtryk, hvor definitionen af køn bliver mere og mere kompleks. Her bliver diskussionen om tabuer, rettigheder og grænsetilfælde i særdeleshed relevant. Tre nøgleprojekter illustrerer potentialet i området.

Kvindemuseet i Aarhus, som i mange år har arbejdet med kvindeforskning, kvindestemmer og kvindekunst, står bag det omfattende EU-støttede forskningsprojekt **Women in Europe** i samarbejde med museer og forskere fra 8 europæiske lande, herunder Haus der Frauengeshichte i Bonn, Center of Women's Studies and Policies Foundation i Sofia og Icelandic Women's Rights Association i Reykavik. Via biografier, selvbiografier, fortællinger, erindringer, kunstværker, installationer og livshistorier afdækkes kvindernes liv fra 1958 til 1988 og deres betydning for fremtidens europæiske kønsperspektiv. Projektet formidles i 2017 på en særudstilling, som efterfølgende turnerer på andre europæiske museer via film og et interaktivt site.

Krop og køn sættes under lup i **Bodytalk** på Glasmuseet i Ebeltoft i en global og samtidig kontekst fra antikkens harmoniske og atletiske krop til samtidens modificerede klippe-klistre-krop. Lokale, regionale og europæiske glaskunstnere samt kultur- og uddannelsesinstitutioner bearbejder og genfortolker krop og køn og tager publikum med på en interaktiv rejse ind i mytiske, tværæstetiske og kønskritiske udstillinger, foredrag, filmfremvisninger, workshops og seminarer, som udfordrer køns- og kropsmarkedet anno 2050.

Maria Europa er en poetisk-realistisk dokumentarfilm, der følger 27 piger og kvinder, én fra hvert af de 27 EU-lande, alle med Europas mest udbredte pigenavn: Maria. I 3-7 minutter følges én pige eller kvinde på ét udvalgt tidspunkt i hendes liv. Det kunne være 35-årige Maria i Marseille midt i sit livs retssag som advokat, 80-årige Maria på plejehjem i Birmingham, 14-årige Marias konfirmation i Aalborg eller 6-årige Marias første skoledag i Milano. Filmpremieren sker samme dag i alle EU-landene som en markant og samlende europæisk begivenhed. Partnere er Filmby Aarhus, North Sea Screen Partners, Shareplay, First Motion, Eurovision og Cine Regio.

FOKUS: BY, BORGERE, BÆREDYGTIGHED

Som almindelig borger har man ofte svært ved at forholde sig til store abstrakte, globale udfordringer såsom klima- og miljøspørgsmål. For at opnå ejerskab og engagement omkring byens ambitiøse grønne planer er det nødvendigt med synlige og konkrete løsningsforslag.

Go Green Er et fysisk og digitalt kort lanceret første gang i 2010 af World Perfect Aarhus. Kortet viser vej til byens grønne tiltag og aktiviteter, og i de kommende år formidles konceptet til flere europæiske byer og kulturhovedstæder, fx Berlin. I sommeren 2017 afholdes en større GoGreenWeek med konferencer, workshops, udstillinger, guidede ture, grønne facadeudsmykninger m.m. Konceptet tænkes også udbredt til regionen med by- og landsbykort, der giver adgang til grøn viden, ressourcer og initiativer koblet med grønne guider, ture og rådgivning.

Samsø version 2.0. Hvordan gentænker man et helt lokalsamfund i forhold til energiforsyning? Det har den lille ø Samsø på få år gjort ved at koble kreativitet, medborgerskab og bæredygtighed. Øen er nu 100 % selvforsynende med vedvarende energi og fremhæves som førende eksempel for mange internationale projekter. Samsø Energiakademi er tovholder, mentor, rollemodel og laboratorium for nye tiltag med andre lokalområder i regionen. I 2017 afholdes en større energifestival med events, workshops og arrangementer med forskere og kunstnere fra fx EU-netværkene INRES og BIOMOB, Cradle to Cradle Island samt partnere fra øer og isolerede samfund fra Middelhavet og Baltikum.

Urban Guerilla Gardening, Aarhus

Urban Guerilla Gardening, Aarhus

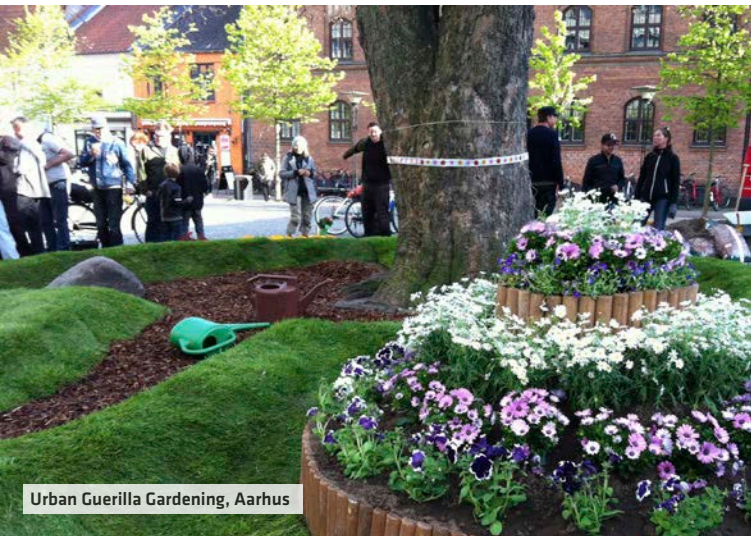

Urban Guerilla Gardening, Aarhus

FOKUS: THE GREENING CITY

Begrønning af hele byens offentlige rum - torve, gader, mure, broer, facader, parker, butikker, indkøbscentre og boligkvarterer - er en æstetisk, kunstnerisk og social udfordring.

I samarbejde mellem Boligforeningen Ringgården og Center for Urban Kunst skabes **Grønne Kvarterer** rundt omkring i byen via aktiv borgerinddragelse, fx rekreative byparker, nyttehaver på mure og tage eller et helt boligområde med grønne altankasser. Projektet følges og dokumenteres løbende via tv-indslag a et kvarters varighed, som skaber synlighed omkring nye former for borgerinddragelse. I 2017 fungerer de grønne kvarterer som besøgssteder for turister, borgere og fagfolk med interesse for begrønning og urban gardening.

Aarhus fyldes med **Grønne Iscenesættelser**, kreative og kunstneriske fortællinger om byens grønne identitet i mere eller mindre alternative mikroprojekter, fx grønne gavle, alléer med klatreplanter, gader fyldt med altankasser, baggårde dækket med vinranker eller flydende haver og boliger i havnen. Her etableres det grønne ikke kun som rekreative tilbud, men som forførende og fantastiske installationer af international kvalitet. Arbejdet med at etablere en vertikal have i Mejlgade er allerede i gang som pilotprojekt. Partnere i projektet er Center for Urban Kunst og Mejlgade Lab+.

Der etableres en **Kvadriennale for Bæredygtig Kunst i byens rum** med alt lige fra stedspecifikke installationer og interaktive designobjekter til projekter af mere arkitektonisk og skulpturel karakter såsom grønne boligformer, nye økologiske habitater og organiske skulpturer. Kunsten kommer med innovative bud på, hvordan vores moderne urbane livsstil og byrum kan transformeres i mere bæredygtig og økologisk retning. Der anvendes teknologi, som synliggør ellers usynlige urbane miljøproblemer, fx luftforurening og energiforbrug. Samarbejdspartnere er Alexandra Instituttet, Future Cultures Network, Cape Farewell, Arts Admin, nordiske kunstcentre og virksomheden Redia.

FOKUS: SKRALD, KUNST & GENBRUG

Skrald vedrører alle og er en af tidens helt store udfordringer for verdens storbyer. Der er derfor et øget europæisk fokus på re-use og cradle-to-cradle-tankegangen

Re-Use Aarhus er en helt ny form for genbrugsstation med kulturhusstatus, som kombinerer affaldsindlevering med kreative og eksperimenterende værksteder, der skaber synlighed og opmærksomhed omkring skrald, affald og genbrug. Skraldets skjulte potentiale iscenesættes, og nye indgangsvinkler og anvendelsesmuligheder præsenteres for byens borgere i form af byttedage, reparationsdage, skraldeinstallationer, kunstprojekter og aktivering af alternative byfortællinger.

Projektet placeres mellem Godsbanen og Institut for (X), og samarbejdspartnere er Bureau Detours, World Perfect og AffaldVarme, Aarhus Kommune. I tilknytning hertil etableres en ■**Re-Use Festival**, iscenesætter skrald i en global sammenhæng med internationale kunstnere, som arbejder med forskellige materialer: træ, plastik, metal og papir.

Med inspiration fra Slumby i Aarhus Festuge 2010 viser vi, hvordan man bearbejder skrald og affald. Godsbanen inviterer kunstnere, designere og arkitekter på artist in residence-ophold. I ti dage fyldes Godsbanen med arbejdende værksteder, kunst og musik. Endelig samarbejdes med ■**ReMida ReUse**. Et center for kreativt genbrug, som tager udgangspunkt i ReMidas metoder i Italien. Pædagogik, der bygger på tesen om, at læring blandt børnene kræver handling, og at intelligens ikke er noget du har, men noget du gør. Internationalt knyttes ReMida Randers sammen med andre europæiske centre via en digital platform, og der arbejdes for, at et samlet værk fremvises i 2017 i Randers som del af Børnekulturfestivalen i samarbejde med fem andre europæiske centre.

Lys-landskab og stemmer af Elle-Mie Ejdrup

INTRO TIL 2017 PROGRAMMET

Programmet for selve året 2017 eksisterer ikke i et vakuum. Efter det fireårige præ-program er projekterne blevet testet og udviklet, og vi har dermed højnet kvaliteten, opbygget bevidsthed, skabt forventninger og hævet ambitionsniveauet. Vi har taget hul på mange fortællinger, åbnet op for nye kulturelle rum og introduceret væsentlige temaer i vores prolog fra 2013-16.

Hvis kulturhovedstadsåret skal opleves som et **samlet** program og ikke bare tilbyde isolerede oplevelser men generere en fælles erfaring, er det helt afgørende, at der i programlægningen sikres nogle fælles referencepunkter. I vores program sikres dette gennem de 12 events, der med et nedslag om måneden året igennem skaber en tematisk tidslinje tværs over regionen og giver året puls.

Programmet bygger på de tre primære programområder, byen – kunst og kreativitet – værdier, og er struktureret i tre sæsoner, hvilket bibringer året dramaturgi og flow.

2017 programmet består af en serie tematisk forbundne programklynger med 100 nøgleprojekter. De øvrige projekter kommer bl.a. ind via de to open call runder og vil underbygge og styrke programmet.

Projekterne forbindes ad mange stier, ruter og spor på mange niveauer. Denne forbundethed er afgørende i forhold til at skabe synergi og de fælles erfaringer, som er målet for enhver kulturhovedstad. Uden denne fælles erfaring kan der hverken skabes nye perspektiver eller et nyt mindset. Efterhånden som sporene bliver fortællinger, bevæger vi os fra byrum til landskaber til erfaringsrum.

Vores program er ikke hermetisk lukket, ej heller er det begrænset til udvalgte kunstarter. Det er derimod tværfagligt, åbent og dynamisk, lokalt og europæisk. Mange af ruterne er allerede tydelige – den europæiske rute, den grønne rute, den interkulturelle rute, fremtidsruten. Mange andre vil udkrystallisere sig – ikke mindst gennem publikums interaktion med programmet.

Vi håber naturligvis, at disse ruter vil lede os fra velkendte steder til mindre kendte eller helt ukendte steder, fra veletablerede pla me til nye og midlertidige platforme, fra etablerede kunstformer og perspektiver til mere radikale perspektiver og rebelske kunstformer.

At gentænke handler bl.a. om evnen til at miste og genvinde fornemmelsen for sted, normalitet og formål. Vores projekt vil guide borgere og besøgende ad forskellige ruter til undren, til spørgsmål, til nye relationer og til nye erkendelser.

FORÅR

I åbningseventen ■**Europæiske Stemmer** indtages vores kirker af alle Europas sang- og kortraditioner, af alle sprog og alle stemmer. ■**Jylland og Europa** præsenterer tolv udstillinger på tolv af vores største kulturhistoriske museer. Museerne afsøger i fællesskab den evige dialog og interaktion mellem Jylland og Europa fra forskellige perspektiver og over et spand på tusind år. Dermed åbnes projektet med spørgsmål vedrørende lokal og europæisk identitet.

Vi ser tilbage til 1917 og markerer tidens revolutionære kunst gennem en række større udstillinger som fx ■**Maleriets revolution**. I en banebrydende musikalsk serie nyfortolkes seks klassiske europæiske operaer.

I projekter som ■**Sensing the City** og ■**19 Love Stories** reflekterer europæiske kunstnere i en række nye filmiske og litterære antologier over spørgsmål vedrørende lokal/regional og europæisk identitet. Tre år med workshops og undervisningsforløb med tusinder af børn i samarbejde med lokale museer har resulteret i projekterne ■**Mit Aarhus**, ■**Mit Hood** og ■**Re-member Aarhus**. Det er byens nye stemmer og byens nye fortællinger.

Projektet ■**Skjulte Steder** fører os til ukendte bosteder og mellemrum i vores egne byer, mens ■**MMEx** gentænker museernes formidling ved hjælp af nye medier. ■**Den moderne by i Den gamle by** bibringer et helt nyt perspektiv på fortællingen om vores by.

Projektet ■**Et andet Aarhus** består af lokale projekter i sociale boligområder i fx Gellerup og Viby. Efter flere års projektudvikling afholdes her de første af en serie på 52 gadefester rundt om i regionen. ■**Urban Mediaspace** åbner med links til mange europæiske biblioteker og faciliterer et års dialog med de regionale biblioteker om aktuelle problemstillinger.

■**Kvindens Europa**, et længerevarende samarbejde mellem 19 europæiske forskningsinstitutter, vil genopdage Europa fra et kvindeligt perspektiv. Til denne klynge hører også kunst- , performance- og filmprojekter som fx de 27 filmepisoder i projektet ■**Maria Europa**.

I ■**The European Art House** samarbejder otte kunstinstitutioner med europæiske partnere omkring en række tematiske co-produktioner, der behandler aktuelle europæiske problemstillinger med fokus på at gen-fortælle, gen-forbinde, gen-skrive m.v.

En række kunstinstitutioner lancerer deres ■**Inreach Outreach** program ved at invadere byens stille kvarterer. Herunder Randers Kammerorkester, som tager hul på en række hemmelige koncerter rundt om i regionen.

SOMMER

■**Re-Welcome Europe 2017** fører an i sommerprogrammet. En række jyske kunstmuseer forbinder den aktuelle europæiske virkelighed og den aktuelle kunstpraksis i et meget anderledes Europa og en meget globaliseret virkelighed sammenlignet med virkeligheden for 25 år siden, hvor den originale udstilling fandt sted.

En serie samtidskunstprojekter som fx ■**Kunst to go**, ■**Machine Raum**, ■**Kunst Triennalen** og ■**On the Walls** fører samtidskunsttemaet videre ud i byen og naturen med et stærkt, regionalt program, hvor byen og landskabet udgør vores kulturelle rum.

Femten ruter og spor krydser regionen og forbinder digitale, naturlige og kunstneriske installationer i relation til specifikke steder og temaer. ■**Sculpture by the Sea** og to andre større landskabskunstprojekter finder sted på udvalgte steder i regionen og tiltrækker mange besøgende, der vil gå på opdagelse -strande med soundscapes og windscapes. I byen vil projektet ■**Den legende by** indtage mure, tage, parkeringspladser og baggårde og bringe kroppen tilbage i byen.

Under overskriften Ild, luft, vand og jord tager oplevelses- og forskningscentre fat på væsentlige miljøspørgsmål, og der skabes og debatteres værker i et forum af kunstnere, miljøforkæmpere og forskere. Vi besøger 50 sommerhuse langs 100 km af den jyske vestkyst, der udlejes til 50 kunstinstitutioner. Vi besøger 12 landsbyer, hvor kunstnere i længerevarende residencies samarbejder med de lokale beboere om at skabe nye modeller for at leve i landsbyer.

I ■**Global Citizens** inviteres 5000 borgere fra hele verden til at diskutere relevante udfordringer. Processen startede i 2012 med 450 deltagere. Gradvist opbygges en containerby med 100 containere, der rejser hertil over måneder og endda år fra havne rundt om i verden. Alle forvandles de til mikrogallerier. Biennalen ■**Metropolis** inviterer kunstnere, performere og arkitekter til i et samarbejde at forandre byen over en måned. 100 containere returnerer til Aarhus havn efter flere måneders rejse rundt til Europas havne. Biennalen Metropolis inviterer kunstnere, artister og arkitekter til at arbejde i byens rum over en hel måned.

De otte festivaler under overskriften ■**Aarhus Contemporary** er en manifestation af banebrydende europæisk kunst, musik, film og litteratur. Festivalerne viser de nyeste tendenser inden for alle kunstarter og fokuserer i 2017 på kunstnere med stærke sociale, politiske og miljømæssige fortællinger.

■**Mejlgade for Mangfoldighed**, bæredygtighed og demokrati fejrer disse værdier over tre weekender og har inviteret andre gader i Europa til at deltage.

EFTERÅR

Gentænk afløses af nye forestillinger – at genskabe og genopbygge. Her fokuseres på fremtiden gennem en række udforskende programmer, på børn og unge. Aarhus Festuge fører an i vores søgen efter fremtidige alternativer. I ■**Syv Dødssynder** har syv kunstmuseer inviteret kunstnere til at arbejde med temaet og stille væsentlige spørgsmål. Har fremtiden nogen værdi(er) overhovedet?

Otte regionale byfornyelsesprogrammer udgør et udstillingsrum i fuld skala, der viser arkitektur- og designløsninger. Projekter som ■**Bauhaus 2017**, ■**Smart Textiles** og ■**Design for Life** kvadriennalen viser og debatterer produkter og projekter fra den kreative spydspids i Norden og Europa.

Den digitale by er bl.a. i fokus i ■**Media Architecture Biennale** og nye medier samt på årets ■**Creativity World Forum**, hvor over 5000 deltagere konkluderer på en række udvekslinger og mikrolaboratorier i samarbejde en andre kreative regioner i Europa.

I ■**Musikalske horisonter** præsenteres fem værker som afrunding på tre års afsøgning blandt unge europæiske talenter.

Overskriften ■**Utopia og Dystopia** samler musik, litteratur, film, billedkunst og grafitti fra banebrydende unge kunstnere. Unge billede- og filmskabere tager os med til steder, der både betager og frastøder os.

VIA University College og Arkitektskolen Aarhus samarbejder med europæiske uddannelsesinstitutioner. Aarhus Universitet afrunder den fire år lange serie af Rethink-konferencer med ■**Re-imagine**.

■**Up and Coming** er en serie festivaler, hvor unge kunstnere, musikere, dramatikere og mediefolk præsenterer værker af lokale og europæiske vækstlagskunstnere. Temaerne relaterer sig til det overordnede futuristiske perspektiv.

De otte kunstintitutioner, der deltager i ■**The European Art House** afslutter en proces med samarbejde og samfinansiering og præsenterer en række helt nye værker – alle skabt i samarbejde med lokale og internationale kunstnere.

■**Outsider Art** afrunder et deltagerbaseret forløb med fysisk og psykisk handikappede, hvor grænsen mellem normalitet og genialitet udviskes.

■**Det Europæiske Børnekulturcenter** danner ramme om en serie projekter og festivaler, herunder ■**Børneteaterfestival**, som er verdens største af sin art, og den regionale børnekulturfestival ■**Kulturkaravanen**. Projektet ■**Trædesten** lander i Viborg efter fire års rejse rundt i verden med fokus på kunst og natur.

Den sidste ■**Fuldmånebegivenhed** finder sted på den nye havnefront. Digital kunst, interaktive projektioner og bevægelser gennemstrømmer både den ikoniske arkitektur, vandoverfladen og mennesker med andre visioner om andre fremtider.

FORÅR 2017 - PROGRAM - BYEN

SOMMER 2017 - PROGRAM - BYEN

EFTERÅR 2017 - PROGRAM - BYEN

By & borgere | Den europæiske dimension

RE-MEMBER AARHUS
Over tusind mennesker bidrager i nye fortællinger om Aarhus sammen med digtere, filmfolk og fotografer. Nye historier, nye stemmer og nye medier.

SKJULTE STEDER
Hemmelige steder i byen udforskes med kunstnere og beboere.

MIT AARHUS – en helt ny fortælling om byen med nye medier taget i brug og flere års forarbejde placeres i en ny udstilling og i byen.

MIT HOOD
Børnefortællinger om Aarhus

ÅRHUNDREDES FESTIVAL
Festivalrækken når det 20. årh, med tiden efter 1945 – den levende historie om den levende by.

SENSING THE CITY
I søgen efter den europæiske by i ord, lyde og billeder fra Aarhus, Bologna, Edinburgh, Strasbourg, Gent, Utrecht og Malmø m.fl. Similar Cities.

19 LOVE STORIES
En serie af 19 kortfilm, 19 fotoserier 19 fortællinger der giver en anden fortælling end den vante. Filmbyen, Litteraturcenter, Galleri Image.

JYLLAND & EUROPA
12 markante kulturhistoriske særudstillinger på 12 kulturhistoriske museer. Udforsker ruter, spor og forbindelser mellem Jylland, Europa og verden de sidste 1000 år. Bl.a. "Vikinger i Europa" - Moesgård; "500 år for Reformationen"– Museet for Religiøs Kunst; "Dannelsesrejser"- Gl. Estrup; "Made in Europe – Industrimuseet Horsens; "Grown in Denmark" – Landbrugsmuseet.

MOBILE ART CENTRES : BYDELE
Mobile strukturer afrunder 3 års lokale "kortlægninger" og aktiviteter med en række micro events og aktiviteter i lokale områder. 52 lokalmiljøer holder "gadefest" en gade – én uge hver gennem hele året.

SKJULTE STEDER
Grønne Steder

CONTAINER - BY – internationalt projekt der kulminerer med container kunst by - opbygges i løbet af året på den ny havnefront og forandres hele året. Ramme om mikro eksperimenter med den midlertidige by, den grønne by, den mobile by osv. Omrejsende container fra byer i Europa og Verden.

RUTER OG SPOR
14 regionale ruter krydser regionen som en bearbejdning med kunstnere, historikere, videnskabsfolk og lokalbefolkningen. 15 rejser i tid og rum – hvor fakta og fiktion krydser og naturen og nye medier mødes. 720 km - 14 ruter.

Rethink LANDSBYEN : Min 10 landsbyer som fremtidsværksteder efter tre års omdannelse med bl.a. kunstnere. Arrangementer udstillinger, nye arkitektur, nyt liv. En "lands(by)udstilling.

Rethink SOMMERHUSET
Op mod 50 sommerhuse langs Vesterhavets kyst åbnes som mikro-museer, fotogallerier, bogcaféer om sommerhuset. Historisk og i fremtids kontekst.
50 kulturinstallationer og virksomheder "tager på sommerferie".

DEN LEGENDE BY. Byens rum omdannet til legepladser i en række midlertidige byrum : den performative by Aarhus, Horsens, Randers og Viborg.

GO GREEN
Grøn iscenesættelse grønne vægge, grønne tage, begrønning, micro gardens, kolonihaver, grønne installationer, urban farming. Flyder fra land til by.

RE-USE; åbne værksteder og aktivitetssteder hvor man kan genanvende materiale og affald til nye strukturer og formål. Aarhus: Fra genbrug til ny brug.

SCULTURE BY THE SEA
Med 60 europæiske installationer

KUNSTLANDSKABER :
Lys, lyd og landskab

KUNSTLANDSKABER :
Landtart projekter og sandskulpturer

MOBILE KULTURCENTRE I NATUR OG LANDSKABER

STREET CULTURE - Street soccer, skateboarding, parkour, BMX, snowpark. Unge fra europæiske storbyer mødes i byens midte og udkant.

SKATE MUSIC PARK

SKULTE STEDER
Fremtidssteder

WATERLIGHT WATERSOUND
Lys og lydkunstnere skaber nye rum og nye oplevelser på den nye havnefront.

DEN SCENOGRAFISKE BY
Teater Reflektion opbygger surrelle bylandskaber i storbyrum.

FREMTIDENS KULTURINSTITUTIONER
Pionerprojekt hvor 10 kulturinstitutioner holder åbent hus for at præsentere nye formater for biblioteker, gallerier, sportshaller.

UTOBYER
Utopier og dystopier som oplæg fra Arkitektkolen og den Europæiske Arkitektskole der tegner visioner om byer i en verden på randen af kollektiv "selvdestruktion" og spørger om byen vil overleve. Det økologiske by.

DEN EUROPÆISKE BY
Nordisk City Networks tre års projekt sammen med byer fra Middelhavet og UK kulminerer m. konferencer, udstillinger, installationer til en struktur i byrum.

FUTURE LIVING
Åbent hus i otte nye bæredygtige boligområder i regionen, nye designs, nye energiløsninger, ny arkitektur, belysning, samt internationale udstillinger om fremtidens boligformer.

MOBILE KULTURCENTRE I FREMTIDENS BYER

FORÅR 2017 - PROGRAM - BYEN
SOMMER 2017 - PROGRAM - BYEN
EFTERÅR 2017 - PROGRAM - BYEN

By & borgere | Den europæiske dimension

GRÆNSEBRYDERE: Temaet favner tolv projekter om/med tolv markante personligheder, som har haft en uudslettelig betydning for vores kulturopfattelse, og som har været og vil være inspiration for generationer.Fx Eugenio Barba og Asger Jorn. Projektet rummer udstillinger, film, foredrag, produktioner.

MY THEATRE WORLD

REACTING COBRA

LOST IN TRANSLATION - Oversættelse /udgivelse af 27 litterære og filmiske nedslag fra Europa. Filmbyen og Hald Hovedgård.

MACHIN-RAUM

KUNSTTRIENNALEN
Et internationalt stedspecifikt projekt opbygget med internationale mentorer, sommerskole mm.

ON THE WALLS
Streetart

DIGITAL ARTWORKS
Digital kunst i offentlige rum

KUNST TO GO
– Tre kunsthaller i Aarhus, Viborg og Silkeborg

METROPOLIS
Kunstnere & arkitekter samarbejder i det off. rum

EUROPERA
Gentænkning af seks væsentlige europæiske operaværker fra barok til postmodernisme.

THE EUROPEAN ART HOUSE
Seks kunststeder I Aarhus med et omfattende Dansk- Europæisk program som resultat af tre års samarbejde. Billedkunst, film, foto, rytmisk musik, dans, performance, teater. Voxhall + Atlas, Bora Bora, Øst for Paradis, Galleri Image, Århus Kunstbygning og Aarhus Teater.

RE-WELCOME EUROPE 2017
En gentænkning af udstillingen *Welcome Europe* fra 1992, hvor en række kunstmuseer i Jylland samarbejdede om at udstille samtidskunst fra 12 europæiske lande. I 2017 stiller udstillingen skarpt på det nuværende Europa, aktuelle kunstudtryk, tematikker og problemstillinger. ARoS, Kunstnuseer i Randers, Skive, Herning, Aalborg, Horsens, Esbjerg, Vejle, Sønderborg og Holstebro

AARHUS FESTUGE

MALERIETS REVOLUTION
Udstilling på Aros, der skildrer en tid med store nybrud, politiske, sociale og videnskabelige omvæltninger. Værker, der tegner sig som kunstneriske revolutioner, fx Malevich "Sort Kvadrat" og Duchamps "Fountain".

AARHUS CONTEMPORARY
Ni professionelle, kunstneriske festivaler samarbejder om at præsentere et bemærkelsesværdigt program. Kulminerer i 2017 med en fire måneder lang serie af festivaler. Bl. a. Aarhus Jazzfestival, Northside, SPOT, ILT, SPOR.

SPOT

UTOPIA OG DYSOPTIA
Udstillingsprojekter, litterære projekter, debatter – fremtidsscenarier. Bl.a. Arkitektskolen, Institut for X.

BAUHAUS 2017
Utraditionelle samarbejdsformer på tværs af kreative fag

YOUNG GLASS
Europæisk glaskunst

SMART TEXTILES
Fremtidens textiler

DESIGN FOR LIFE
Nordisk quadriennale

"SOLUTIONS" CREATIVITY WORLD FORUM

QUONGA FESTIVAL
Scenekunstens vækstlag

JUNGE HUNDE
Progressiv scenekunst

UP AND COMING
En ny generation af 10 uafhængige festivaler, der afspejler en bølge af energi fra undergrunden. Fokus på kunstnere fra det europæiske vækstlag. En hyldest til den skæve, umodne og søgende skaberkraft.

GRIMFEST
Alternativ musikfestival

THE EUROPEAN ART HOUSE

SMART CITY
Ny teknonogi i byen

DIGITAL LAB

MEDIA ARCHITECTURE BIENNALE

MUSIKALSKE HORISONTER
Musikhuset, DJO, ÅSO, DJM og DIEM.
Udfordrer opfattelsen af rammer - fysiske og mentale - med kvalificerede og radikale bud på fremtidens kulturhus. 5x5x15 som musikalsk eksperimentarium.

TURNÉPROJEKTER / SÆRPRODUKTIONER
Med bl.a. Gruppe 38, Randers Egnsteater, Teatret Om, ÅSO m.fl. Ny kunst i historiske rammer f.eks. kirker, forsamlingshuse, slotte, herregårde.

OPEN AIR , OPEN WORDS, OPEN DANCE, OPEN...
Gæstespil og nye produktioner til hustage, baggårde, strandkanten, parkeringshuse m.v.

TURNÉPRODUKTIONER – til nye beboelsessteder, nye bydele m.m .

FORÅR 2017 - PROGRAM - VÆRDIER

SOMMER 2017 - PROGRAM - VÆRDIER

EFTERÅR 2017 - PROGRAM - VÆRDIER

By & borgere | Den europæiske dimension

KVINDENS EUROPA
Et omfattende europæisk projekt med Kvindemuseet sammen med 19 andre museer, forskningscentre i EU om den Europæiske kvinde i efterkrigstiden. Suppleres med kunstudstillinger mm samt film, litteratur, kunst m.m.

MARIA EUROPA

INREACH OUTREACH
Kunstinstitutioner åbner sig, involverer borgerne på nye måder, skaber partnerskaber med boligområder, ældre og ungemiljøer mm. Bl.a. Randers Kammer Orkester, ÅSO, Svalegangen, Rardar, Filmbyen. Odin Teatret m.fl.

EUROPÆISKE STEMMER
Stemmer til kirker, talestoler og middage. Stemmer om gud, kærlighed og frihed. Samarbejde med Folkekirken, Aarhus, FO Aarhus.

HER ER VI
Teatergruppe Opgang 2 med mediaprojekter om mangfoldighed.

ET ANDET AARHUS
"Fortællinger" med bl.a. mikromuseer, åbent hus i flere sociale boligområder i Aarhus. Efter 3 års kulturudvikling med beboergrupper

MICRO PROJEKTER 100 X 10.000
Et lokalt aktivitetsprogram med projekter der tager afsæt i lokale initiativer efter temaer i årets løb men som alle bidrager til lokalsamfundet. Fokus: hjem.

DE SYV DØDSSYNDER
Syv museer, udstillinger med afsæt i de syv dødssynder med referencer fra Middelalderen til i dag. Kunst/ kulturarv / etik. Debatter, mediaprojekter undervisningsforløb m.m. Bl.a. museer i Randers, Silkeborg, Herning, Holstebro, Viborg.

ILD LUFT VAND JORD
Nye oplevelses- og vidensrum i regionen, med projekter og aktiviter med afsæt i naturens kræfter

SMUKFEST
Camp create med musik og økologi

SAND-SKULPTUR

SAMSØ 2.0
En festival som afslutning af projekter – evt, flere steder i regionen – EU konference (ø samarbejde), "vindkunst" m.m.

MEJLGADE FOR DEMOKRATI , MANGFOLDIGHED OG BÆREDYGTIGHED
unge kunstnere, urban gardeners og aktivister iscenesætter de tre værdier med aktiviteter for både hoved, mave og hjerte. Andre europæiske gader inviteres til at deltage i tre weekender, hvor unge manifesterer deres tro på en bedre verden.

OFF ROADS FESTIVAL
Midt og Vestjyske landskaber omdannes med internationale kunstnere og lokalbefolkningen.

GLOBAL CITIZEN RETHINK
Et tre årigt læringsprojekt afsluttes med 1.000 borgere der mødes om verdens udfordringer.

EUROPÆISKE UDVEKSLINGER
Gymnasier, folkeskoler, gader. Fx "byt din bolig" / couchsurfing.

ET ANDET AARHUS – I ET ANDET EUROPA
Forandringer med nye byrum, grønne tiltag og fælles rum.

MICRO PROJEKTER 100 X 10.000
Fokus - grønne projekter.

DEN GODE GALSKAB
Opsøgende aktiviteter med bl.a. De Splittergale.

SØLUND FESTIVAL
Europas største festival for udviklingshæmmede.

OUTSIDER ART
Udstilling med europæisk outsider art. Symposier / workshops m.m.

DRAMATIK VÆRKET
Europæiske børn opfører ny europæisk dramatik

TRÆDESTEN
3 års verdensomvandring med børn, natur og videnskab

KULTURKARAVANEN
En europæisk børnekulturfestival.
Af, med og for børn.

ARKITEKTUREKSPERIMENTARIET: BØRN, RUM & ARKITEKTUR
Inddragelse af børn og unge i byplanlægning Arkitektur som en del af børnekulturen.

EUROPEAN YOUTH CONCENSUS

THE CREATIVE GHETTO
Mangfoldighed i Europa med afsæt i lokalsamfund, media links med storbyer, Udvekslinger bl.a. European Cultural Centres, European Community Media m.m.

RETHINK 8220
En manifestation af den kreativitet der befinder sig i De såkaldte ghettoer - København, Aalborg, Malmø, Stockholm, Hamburg, Utrecht, Marseilles m.fl. deltager med mad, mode, musik, billeder.

ET ANDET AARHUS
Forhåbninger – fokus på børn og unge projekter, læringsprojekter m.m.

MICRO PROJEKTER 100 X 10.000
Fokus - ud i verden.

REGIONALE BIBLIOTEKER SKABER RUM FOR DIALOG OG AKTION — DEMOKRATI — ÅBNE LÆRINGSRUM — DIALOG — PROJEKTER — LOKALSAMFUND — MEDBORGER-SKAB

FORÅR 2017 - PROGRAM - VÆRDIER
SOMMER 2017 - PROGRAM - VÆRDIER
EFTERÅR 2017 - PROGRAM - VÆRDIER

2.3 Hvorledes påtænker byen at udvælge de projekter/arrangementer, der indgår i programmet?

Et af projektets vigtigste mål er at involvere lokalsamfundene og kunst- og kultursektoren i programmet. Aarhus 2017-programmet forventes at omfatte ca. 250 projekter. Langt størstedelen af disse projekter vil blive udviklet og gennemført af eksterne projektansvarlige, f.eks. kulturorganisationer, netværk, lokale myndigheder, foreninger, borgergrupper og uafhængige kunstnere og producenter. Vi opererer altså med en decentral programstruktur og Vi forventer, at ansvaret for op mod 90 % af projekterne er placeret uden for Fonden. Derfor kan programmet for **AARHUS 2017** ikke "styres" centralt, men bliver løbende udviklet i dialog med de eksterne partnere.

Der skal dog ikke herske tvivl om, at Fonden **AARHUS 2017** har det overordnede ansvar for programmet og skal sikre, at det endelige program fastholder en høj grad af kunstnerisk og indholdsmæssig kvalitet. Fonden skal også sikre en balance mellem de vedtagne parametre for programmet – fx geografisk fordeling, tematik og typologi, samt at de grundlæggende krav om en europæisk og en lokal dimension er opfyldt.

PROJEKTANSØGNINGSRUNDER

Det overordnede programkoncept med to tværgående programstrategier og tre programområderne er beskrevet under besvarelsen af spørgsmål 1.3. Programkonceptet strukturerer præsentationen af programmer og projekter i besvarelsen af spørgsmål 2.2. Programmet bliver formet i fire trin, hvor de enkelte projekter udvælges:

- Den første projektudvikling: Under forberedelserne af de to ansøgninger har vi været igennem en omfattende programopbygningsfase i samarbejde med vores samarbejdspartnere. Målet har været at kommunikere Aarhus 2017's programkoncept til aktørerne samt om at udvikle projektidéer. Denne proces har fungeret som positiv selektion.
- Prækvalificering: De projekter, der er beskrevet i denne ansøgning, har en status af prækvalificerede i forhold til den første ansøgningsrunde, som gennemføres i 2013.
- De prækvalificerede projekter er regionale netværksprojekter, langsigtede samarbejdsprojekter, større urbane projekter og langsigtede internationale programmer. Bag alle projekter ligger projektbeskrivelser og budgetter. Det er fondens ansvar at bevillige støtte til det enkelte projekt. Det bindende økonomiske tilsagn om støtte fra Fonden kan adskille sig fra den størrelsesorden, som projektejerne har beskrevet i de fremsendte budgetter.
- Open Call 2014: Ved ansøgningsrunden i 2014 vil der være fokus på coproduktioner, festivaler, større udstillinger, mediebaserede projekter og internationale projekter
- Open Call 2015: Ved den sidste ansøgningsrunden i 2015 udvælges en række mindre projekter. Blandt andet ungdomsprojekter, projekter i lokalsamfund, børneprojekter, turnerende programmer og lokale initiativer.
- Der er desuden mulighed for at støtte mere spontane og ikkeplanlagte begivenheder i 2017, som eksempelvis opstår i tilknytning til andre projekter.

UDVÆLGELSESPROCESSEN

Ansvaret for at videreudvikle programkonceptet og at sikre programkvaliteten er placeret i Fonden hos programdirektøren. Programdirektøren har programmet som sit selvstændige opgaveområde og har en kunstnerisk og programmæssig frihed. Programdirektøren vil inddrage det tilknyttede, rådgivende programråd.

Programdirektørens ansvar og opgaveområder er beskrevet yderligere i afsnit 3.1.3. En beskrivelse af programrådet findes i besvarelsen af spørgsmål 3.1.1.

Det kunstneriske ansvar for indholdet på projektniveau – og dermed beslutninger om det enkelte projekts konkrete indhold (kunstnere, værker osv.) - ligger hos de enkelte projektejere.

Forud for ansøgningsrunderne vil programdirektøren arrangere forberedende møder, assistere med udfyldelse af ansøgningerne og opfordre marginaliserede grupper og samfund til at søge.

Efter hver ansøgningsgrunde i 2013, 2014 og 2015 vil programdirektøren inddrage programrådet mhp. en grundig kunstnerisk/faglig drøftelse af de enkelte projekter. Efterfølgende udarbejder programdirektøren et samlet forslag til, hvilke projekter der skal støttes af fonden samt et foreslået tilskudsbeløb. Forslaget forelægges fondens bestyrelse, der træffer den endelige beslutning.

LOKALE MYNDIGHEDER OG DEN REGIONALE DIMENSION

Da **AARHUS 2017** har en stærk regional dimension, er det et mål, at programmet har et stærkt lokalt engagement. Det er derfor vigtigt, at de lokale projekter har en solid, lokal opbakning, som har rødder i alle 19 kommuner – både i lokalsamfundene og i de større byer.

Det er et grundlæggende princip, at der afvikles programaktiviteter i de enkelte kommuner til en værdi der minimum svarer til det beløb, som kommunen yder i tilskud til fonden. Dette princip skal sikre en fornuftig geografisk fordeling af projekter i regionen.

Ud over at sikre en geografisk spredning af programaktiviteterne, er det også væsentligt at der er enighed mellem fonden og de enkelte kommuner om, hvilke aktiviteter der gennemføres indenfor den enkelte kommune. Tilsvarende skal en dialog med Region Midtjylland og Vækstforum sikre, at fordeling af midler på programområder respekterer de kriterier, som ligger til grund for bevillingerne. Den regionale koordineringsgruppe inddrages derfor i beslutningerne for at sikre en høj grad af lokalt ejerskab og opbakning til de lokale aktiviteter. Se mere om den regionale koordineringsgruppe og koordineringen med de lokale myndigheder i besvarelsen af spørgsmål 3.1.1 og 3.1.2

Mike Sheridan på Smukfest, Skanderborg

III. TILRETTELÆGGELSE OG FINANSIERING AF ARRANGEMENTET

1. ORGANISATIONSSTRUKTUR

3.1.1 Hvilken type **organ** gøres efter planerne ansvarligt for gennemførelsen af projektet? Hvilke forbindelser har organet med de lokale bymyndigheder?

Som beskrevet i første ansøgning er der udfordringer forbundet med at organisere et kulturhovedstadsprojekt pga. kompleksiteten, og fordi det er et udviklingsprojekt med forskellige livsfaser. Det er samtidig et projekt, hvor den formelle organisation skal agere i en uformel netværksorganisering med mange samarbejdsrelationer og partnerskaber. **AARHUS 2017** er netop kendetegnet ved, at langt hovedparten af projekterne skal gennemføres af uafhængige parter.

FONDEN AARHUS 2017 får ansvaret for at gennemføre projektet. Det bliver en hovedopgave for fonden at sikre en struktureret og løbende dialog med de kulturinstitutioner, netværk, forvaltninger og foreninger osv., som varetager gennemførelsen af de enkelte projekter. Fonden har således en stor opgave i forhold til at sikre koordinering, maksimal synergi og i forhold til at optimere projektindhold, markedsføring m.v.

FONDEN AARHUS 2017

FONDEN AARHUS 2017 etableres som en erhvervsdrivende fond. De lokale og regionale myndigheder er alle enige om, at projektet skal placeres i en selvstændig organisation og om bestyrelsessammensætningen. Aarhus Byråd har godkendt fondens vedtægter den 9. maj 2012.

Vedtægterne er vedlagt som et selvstændigt bilag.

Fonden stiftes af Aarhus Kommune umiddelbart efter en eventuel udpegning, sådan at bestyrelsen kan konstituere sig og afholde sit første møde i efteråret 2012.

FIGUR 3.1: ORGANISATIONSDIAGRAM FONDEN AARHUS 2017

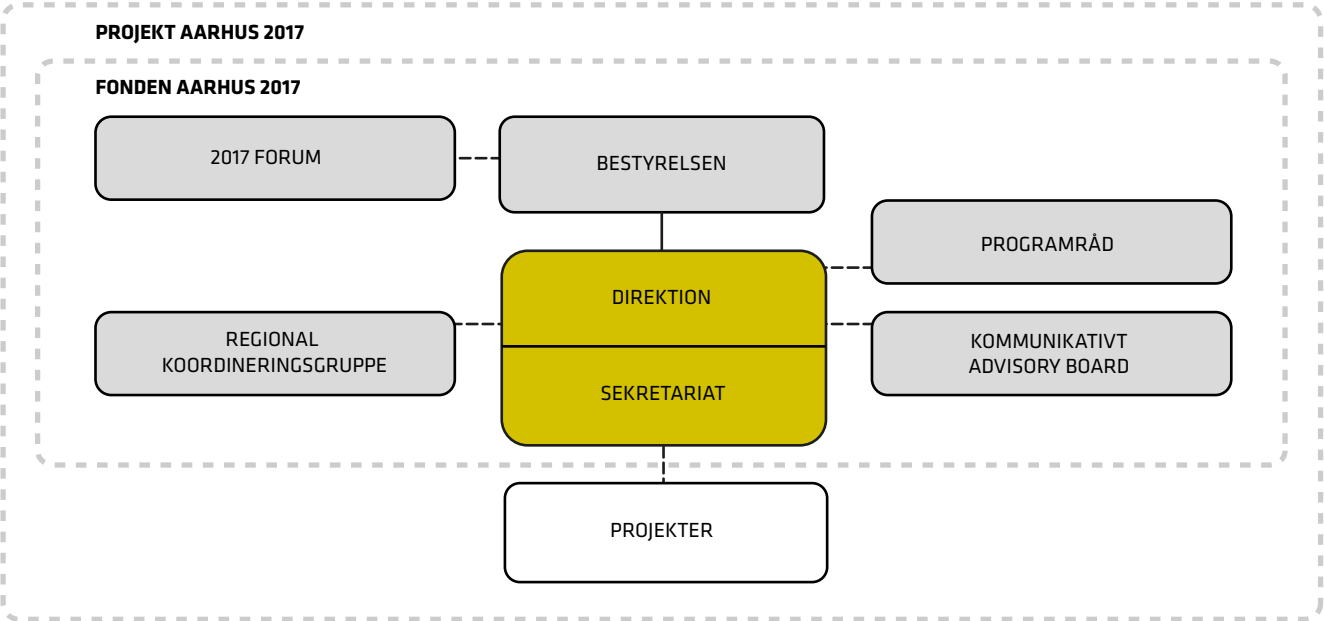

FONDENS FORMÅL

Fondens formål er beskrevet i vedtægternes paragraf 4. Fonden skal ifølge vedtægterne:

- Styrke den langsigtede udvikling og betydning af kunst- og kulturlivet i Aarhus og Region Midtjylland og bidrage til at styrke den europæiske kulturs mangfoldighed.
- Øge Aarhus og Region Midtjyllands synlighed og tiltrækningskraft nationalt og internationalt og udvikle europæisk kultursamarbejde og dialog.
- Planlægge og gennemføre værtskabet for Europæisk Kulturhovedstad 2017, og yde støtte til arrangementer og projekter op til, under og efter kulturhovedstadsåret 2017.
- Sikre, at kreativitet, innovation, viden og eksperimenter anvendes som brændstof for menneskelig udvikling og økonomisk vækst i Aarhus og Region Midtjylland.
- Fremme et mere aktivt medborgerskab gennem en bred og aktiv deltagelse samt fremme samfundsgavnligt engagement fra erhvervslivet, kultursektoren samt forsk-nings- og uddannelsessektoren i forberedelser og gennemførelse af **AARHUS 2017** samt herefter.
- Bidrage til udvikling af åbne og medlevende bymiljøer, der fremmer fællesskab med plads til forskellighed.
- Understøtte tværfagligt samarbejde om bysamfundets udfordringer og fremme visio-nen om en bæredygtig fremtid – lokalt såvel som globalt.

BESTYRELSEN

Fondens bestyrelse får 13 medlemmer, og skal ifølge vedtægterne sammensættes således:

- Borgmesteren i Aarhus Kommune
- Kulturrådmanden i Aarhus Kommune
- Regionsrådsformanden i Region Midtjylland
- Et medlem udpeget af Vækstforum for Region Midtjylland
- En politisk repræsentant udpeget af følgende kommuner i fællesskab: Horsens, Randers, Silkeborg og Viborg
- En politisk repræsentant udpeget af følgende kommuner i fællesskab: Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Skive og Struer

- En politisk repræsentant udpeget af følgende kommuner i fællesskab: Favrskov, Hedensted, Norddjurs, Odder, Samsø, Skanderborg og Syddjurs
- Seks eksterne uafhængige medlemmer

Politiske bestyrelsesmedlemmer

Syv bestyrelsesmedlemmer har forbindelse til de lokale myndigheder og dermed de lokale bidragsydere bag **AARHUS 2017**. Bestyrelsen afspejler det offentlige engagement og projektets stærke politiske forankring.

Kommunerne samarbejder i dag via formelle kulturaftaler. Kulturaftalerne er udgangspunktet for opdelingen af kommunerne i de tre grupper, som hver udpeger ét medlem til bestyrelsen. Dermed afspejler fondsbestyrelsen den konsensus og de eksisterende samarbejdsstrukturer, som findes i regionen.

Uafhængige bestyrelsesmedlemmer

Vi ønsker, at bestyrelsen, ud over en tæt kobling til de lokale myndigheder, også har en indbygget uafhængighed og professionalisme. Derfor er seks bestyrelsesmedlemmer uafhængige af de offentlige myndigheder.

De seks uafhængige bestyrelsesmedlemmer vælges ud fra konkrete krav til deres kompetencer, viden og erfaring. Tilsammen skal de seks medlemmer have *indsigt i* og *viden om* det lokale og regionale kulturmiljø, internationalt udsyn, administrativ og økonomisk ledelseserfaring, erfaring med ledelse af større komplekse projekter, erfaring med kommunikation og PR, samt erfaring med at indgå sponsor- og partnerskabsaftaler med private aktører.

De seks bestyrelsesmedlemmer rekrutteres i samarbejde med et erfarent search- og konsulentbureau med stærke netværk regionalt, nationalt og internationalt, og navnene forventes præsenteret ultimo juni 2012.

Formandsskab

Bestyrelsens formand er den til enhver tid siddende borgmester i Aarhus Kommune. Dette understreger projektets forankring i Aarhus og den sammenhæng, der er mellem **AARHUS 2017**s visioner og mål og byens strategier og satsninger.

Udpegningsperioder

De syv politiske bestyrelsesmedlemmer udpeges for fireårige perioder, der følger byrådsperioderne. De seks uafhængige bestyrelsesmedlemmer udpeges for treårige perioder med mulighed for genudpegning. Udpegningsperioderne for de to grupper af bestyrelsesmedlemmer er forskudt, sådan at hele bestyrelsen ikke kan udskiftes samtidig. Dette styrker kontinuiteten i bestyrelsens arbejde og sikrer, at bestyrelsen er robust og handlekraftig også i perioder op til og umiddelbart efter kommunalvalg.

Bestyrelsens medlemmer

De syv politiske bestyrelsesmedlemmer er allerede udpeget:

- Jacob Bundsgaard (Borgmester, Aarhus Kommune)
- Marc Perera Christensen (Kulturrådmand, Aarhus Kommune)
- Bent Hansen (Regionsrådsformand, Region Midtjylland)
- Anders Byriel (Adm. direktør, Kvadrat A/S)
- Per Møller Jensen (Kulturudvalgsformand Viborg Kommune)
- Johs. Poulsen (Formand for kulturregionen Midt og Vestjylland og formand for kulturudvalget i Herning Kommune)
- Jesper Mathiesen (Regionsbestyrelsesformand i Kulturring Østjylland og formand for udvalget for plan, udvikling og kultur i Syddjurs Kommune)

Navnene på de seks uafhængige bestyrelsesmedlemmer offentliggøres ultimo juni, og en samlet bestyrelse præsenteres for juryen i august 2012.

Bestyrelsesudvalg

Bestyrelsen forventes at nedsætte to bestyrelsesudvalg, hvis formænd og medlemmer vælges blandt bestyrelsens uafhængige medlemmer. Udvalgene får til opgave at rådgive og forberede bestyrelsens beslutninger inden for områderne administration og økonomi samt program og kommunikation. Bestyrelsesudvalgene skal samtidig fungere som sparringspartner for fondens direktion.

FONDENS LEDELSE

Fondsbestyrelsen ansætter fondens direktør. Direktøren skal varetage den daglige ledelse af fonden og er den øverste ansvarlige i fondens sekretariat. Fondens direktør får en økonomisk/administrativ profil. Bestyrelsen ansætter tillige en kunstnerisk uafhængig programdirektør og en kommunikationschef. Direktøren, programdirektøren og kommunikationschefen udgør fondens direktion. Direktionsmodellen skal styrke de strategiske beslutninger og gøre organisationen robust på det øverste ledelsesniveau. En beskrivelse af ansvars- og opgavefordeling i direktionen og direktionens profiler findes i besvarelsen af spørgsmål 3.13.

FONDENS SEKRETARIAT

Fondens sekretariat opbygges i afdelinger omkring tre opgaveområder: 1) Administration, økonomi og strategisk samarbejde; 2) program samt 3) kommunikation, PR og marketing

Programmet er det naturlige centrum for projektet, men de to andre opgaveområder er centrale for at sikre projektet succes. De tre personer i fondens direktion har ansvar for hvert sit opgaveområde.

De tre afdelinger vil varetage følgende opgaver:

1) Administration, økonomi og strategisk samarbejde

- Budget, regnskab, bogføring, bilagshåndtering og økonomistyring
- Finansiering, fundraising, sponsoraftaler mv.
- Personaleadministration
- Sekretariatsbetjening af fondsbestyrelsen, den regionale koordinationsgruppe og 2017-forum
- Overordnet ansvar for strategiske partnerskaber
- Samarbejde og koordinering med de offentlige myndigheder

2) Program

- Planlægning og koordinering af det samlede program
- Initiering, udvikling og gennemførelse af fondens egne projekter
- Koordinering og rådgivning i forhold til de eksterne projekter
- Sekretariatsbetjening af programråd
- Styring og udmøntning af programbudgettet
- Samarbejde med strategiske partnere i forhold til programmet

3) Kommunikation, PR og marketing

- Markedsføring af programmet
- Presse og kommunikation
- Samarbejde med mediepartnere
- Sponsorsamarbejde

MEDARBEJDERE I FONDENS SEKRETARIAT

Fondens medarbejderstab skal besidde de nødvendige kompetencer og kvalifikationer, der matcher ovenstående opgaver.

Samtidig er det væsentligt at rekruttere medarbejdere, der har indsigt i baggrunden for projektet, og som har forståelse for de politiske systemer og de organisationer, som er projektets væsentligste samarbejdspartnere. Endelig skal medarbejderne kunne navigere i en projektorganisation, som er under konstant udvikling og forandring.

Erfaringer fra tidligere kulturhovedstæder viser, at det kan være en udfordring at rekruttere kvalificerede medarbejdere og undgå stor personalegennemstrømning, fordi ansættelserne er midlertidige i et ECoC-sekretariat.

Vi vil imødegå disse udfordringer ved at opbygge sekretariatet dels af en fast medarbejderstab – en basisstab – der ansættes af sekretariatets ledelse, dels af medarbejdere, der er udlånt fra de offentlige myndigheder og fra nogle af de strategiske samarbejdspartnere bag projektet – f.eks. erhvervsvirksomheder, uddannelsesinstitutioner mv.

Vi bruger betegnelsen "2017-netværksmodellen" om den model, hvor medarbejdere udlånes til fonden. En model, der er en central del af hele netværkstankegangen bag **AARHUS 2017**.

Formålet med 2017-netværksmodellen er bl.a. at sikre, at relevante kompetencer er til stede i fondens medarbejderstab, og at koble nogle af fondens strategiske samarbejdspartnere tæt til projektet. Derved smidiggøres samarbejdet, og kvalitet og effektivitet i fondens opgaveløsning styrkes.

Et andet væsentligt formål er at sikre, at de kompetencer og den viden, der udvikles og opbygges i fonden ikke går tabt, når projektet afsluttes. Med 2017-netværksmodellen indlejres erfaring og viden direkte i de organisationer, der står bag projektet. Endelig kan udlån fungere som kompetenceudvikling for de enkelte medarbejdere.

Det er direktionens beslutning hvilke kompetencer, der ønskes "in house" (som en del af basisstaben), og hvilke opgaver, der bedst varetages af udlånte medarbejdere.

Kompetencer, som fonden med fordel kunne hente via udlån fra kommunale myndigheder omfatter bl.a. kompetencer inden for bogføring og økonomistyring, viden om og indsigt i det kommunale og politiske system, sekretariatsbetjening af råd, nævn mv. Fra private virksomheder kunne fonden eksempelvis rekruttere medarbejdere med særlige markedsførings- og kommunikationskompetencer eller med viden om skat og moms.

Udlån kan i de tilfælde, hvor det vurderes mest hensigtsmæssigt for begge parter, suppleres eller erstattes af, at en konkret opgave varetages af en offentlig myndighed eller en privat virksomhed.

Efter en eventuel udpegning skal en rammeaftale om 2017-netværksmodellen aftales endeligt mellem direktionen og de myndigheder og organisationer, der forventes at udlåne medarbejdere til fondens sekretariat.

Direktionen udarbejder funktionsbeskrivelser og kompetencekrav for de stillinger, der skal besættes via udlån, og de konkrete aftaler indgås herudfra.

Vi forventer, at direktionen løbende er i tæt dialog med de organisationer, der udlåner medarbejdere. Den enkelte medarbejder bevarer sit ansættelsesforhold hos den oprindelige arbejdsgiver, men gør i praksis gør tjeneste i 2017-sekretariatet på det aftalte antal timer.

Tabel 3.1 viser fondens samlede forventede personalebehov. Som det ses af tabellen forventer vi, at der – ud over fondens direktion - ansættes syv medarbejdere i fondens basisstab i 2013. Herudover forventes opgaver svarende til tre fuldtidsstillinger

TABEL 3.1 MEDARBEJDERE I FONDEN AARHUS 2017´S SEKRETARIAT (ÅRSVÆRK IALT)

Medarbejdere	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt
Fondens medarbejdere (basisstaben)	10	16	16	19	19	9	89
Udlånte medarbejdere	3	9	15	19	19	10	75
I alt	13	25	31	38	38	19	164

TABEL 3.2: VEJLEDENDE FORDELING AF MEDARBEJDERE I FONDEN AARHUS 2017´S SEKRETARIAT (ÅRSVÆRK IALT)

Medarbejdere i afdelingerne	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt
Administration, økonomi og strategisk samarbejde	7	12	14	16	16	10	75
Program	4	8	10	12	12	5	51
Kommunikation, PR, marketing	2	5	7	10	10	4	38
Antal årsværk i alt	13	25	31	38	38	19	164

TABEL 3.3: LØNBUDGET FONDEN AARHUS 2017 (2011 PRISER)

Lønbudget	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt
Antal medarbejdere (basisstaben)	10	16	16	19	19	9	89
Lønbudget (mio dkkr)	5,34	8,35	8,35	9,63	9,63	5,09	43,38
Lønbudget (mio euro)	0,71	1,11	1,11	1,28	1,28	0,68	6,18

varetaget af udlånte medarbejdere. Antallet af ansatte vil stige i løbet af projektperioden og vil kulminere i 2017.

Tabel 3.2 er en vejledende fordeling af medarbejderne på de enkelte afdelinger. Fordelingen baserer sig på en detaljeret vurdering af hvilke konkrete funktioner, der ventes varetaget i de enkelte afdelinger. Den endelige fordeling af medarbejderne i de enkelte afdelinger er dog et anliggende for fondens direktion. Når antallet af medarbejdere i programafdelingen ikke er større, skyldes det vores decentrale programkoncept, hvor størsteparten af projekterne gennemføres af eksterne projektansvarlige.

LØNBUDGET

Der er i fondens budget afsat i alt 64 mio. kr. (8,53 mio. Euro) til løn og administration i den seksårige projektperiode (se besvarelsen af spørgsmål 3.2.3). Heraf udgør lønbudgettet 46 mio. kr. (6,18 mio. Euro).

Tabel 3.3 viser de budgetterede udgifter til aflønning af fondens personale. Fonden skal alene afholde lønudgifter for medarbejderne i basisstaben. Lønudgifterne til de udlånte medarbejdere afholdes af de organisationer, der udlåner medarbejderen. Udlån af medarbejdere er dermed et betydeligt in-kind bidrag til fonden. Lønbudgettet er beregnet ud fra gennemsnitslønninger for forskellige medarbejdertyper, som besidder de kompetencer, vi vurderer, er nødvendige i sekretariatet.

FONDENS ØVRIGE ORGANER

Som en del af den formelle organisation forudsætter vi, at direktionen nedsætter fire rådgivende organer: Et programråd, en regional koordineringsgruppe, et 2017-forum og et kommunikativt advisory board. Af organisationsdiagrammet (figur 3.1) fremgår det, at projekterne ligger uden for fonden. Det markerer, at projekter i hovedreglen gennemføres af uafhængige projektejere.

Programråd

Programrådet sammensættes af faglige eksperter, der tilsammen har indsigt i og viden om de tre programområder: "byen", "kunst og kreativitet" og "værdier". Programrådets væsentligste funktion er at bidrage til at sikre en høj kvalitet i programmet. Den væsentligste opgave bliver at vurdere de indkomne projektansøgninger, der indkommer ved programrunderne og rådgive sekretariatet herom. Programrådet kan desuden rådgive sekretariatet i den overordnede og strategiske udvikling af programmet og fungere som konsulenter i forhold til de enkelte projekter. Programrådet får dermed en væsentlig indflydelse på programudviklingen.

Programdirektøren har ansvaret for etableringen af programrådet og for sekretariatsbetjening af dette.

Regional koordineringsgruppe

Den regionale koordineringsgruppe vil bestå af administrative repræsentanter fra de deltagende kommuner og regionen. Gruppens væsentligste opgave bliver at sikre koblingen mellem fonden og de lokale myndigheder.

Koordineringsgruppen skal fungere som en kommunikationskanal, som sikrer, dels at information om projektet kommer ud i kommunerne, dels at fonden får den nødvendige viden om de politiske og strategiske beslutninger, der træffes lokalt, og som understøtter og sætter rammer for kulturhovedstadsprojektet. Gruppen skal også fungere som et "clearing house", hvor emner drøftes, og hvor prioriteringer afprøves forud for eksempelvis bestyrelsesmøder. Ansvaret for etableringen og sekretariatsbetjeningen af den regionale koordineringsgruppe er placeret hos direktøren.

2017-forum

Formålet med 2017-forummet er at sikre direkte inddragelse af civilsamfundet og projektets mange interessenter, herunder bl.a. kunst- og kulturmiljøet i bred forstand, foreningslivet, erhvervslivet, medierne og uddannelsessektoren.

Forummets medlemmer forventes at bidrage til opbygningen af projektets netværk, at rådgive sekretariatet i konkrete problemstillinger, at fungere som ambassadører for projektet i egne netværk samt at kvalificere såvel processen som projektets indhold. Inddragelsen af de enkelte medlemmer forventes at variere.

Direktøren har ansvaret for etablering og sekretariatsbetjeningen af 2017-forumet.

Kommunikativt advisory board

Det kommunikative advisory board sammensættes af personer med kommunikative kompetencer med henblik på at rådgive om kommunikation og markedsføring af projektet. Nærmere beskrivelse heraf fremgår af afsnit V vedr. kommunikationsstrategi for **AARHUS 2017**.

Kommunikationschefen har ansvaret for etablering og sekretariatsbetjening af det kommunikative advisory board.

Strategiske partnerskaber

Relationerne mellem fonden og projektets interessenter opbygges og styrkes yderligere gennem en række partnerskaber. Der er nu (medio juni 2012) indgået partnerskabsaftaler med følgende:

- Dansk Erhverv og Dansk Industri Østjylland vedr. erhvervslivets involvering
- Aarhus Universitet vedr. Rethink-konferencer, internationale studerende og evalueringsopgaven
- VIA University College vedr. Rethink-forløb på kreative uddannelser
- Arkitektskolen Aarhus vedr. undervisningsforløb om Rethink Byen
- Kaospiloterne vedr. internationale projekter
- FO Aarhus og Folkeuniversitetet vedr. projektudvikling og læring
- Energiselskabet NRGi vedr. klimaindsats
- Det Boligsociale Fællessekretariat, Arbejdernes Andelsboligforening og Boligkontoret Aarhus vedr. indsats for medborgerskab

De strategiske partnerskaber suppleres af erhvervsklyngerne, der beskrives yderligere under spørgsmål 3.2.6.

Partnerskabsaftalerne er foreløbige aftaler. Såfremt Aarhus udpeges som Europæisk Kulturhovedstad 2017, skal fonden indgå de endelige og juridisk bindende partnerskabsaftaler.

FRIVILLIGHED I AARHUS 2017

Et af de overordnede mål for **AARHUS 2017** er at engagere borgerne i kulturen og i lokalsamfundet. Et afgørende aspekt af dette bliver at tiltrække, understøtte og formidle tilknytning af frivillige til projektet og dermed aktivere de mange ressourcer, der findes. Dette tjener ikke alene til at forankre projektet i befolkningen, men kan samtidig være med til at sikre en langt større vidensdeling i lokalsamfundet. Hermed kan opnås positive og langsigtede sociale men også både faglige og kulturelle effekter.

Samtidig er det en væsentlig udfordring i samfundet at re-engagere borgerne til at påtage sig et større medansvar og dermed understøtte en positiv lokaldemokratisk udvikling. Endelig vil det være utænkeligt at gennemføre mange af de foreslåede projekter uden en væsentlig indsats fra frivillige.

Der er i Danmark et udbredt folkeligt engagement i kultursektoren, i den frivillige idrætssektor, i børne- og ungdomsarbejde og i mange ældreorganisationer. Musik- og kulturfestivaler tiltrækker titusinder af frivillige unge, som udgør grundstammen i projekterne. Vores mapping af bl.a. festivaler i regionen peger på, at over 40.000 unge yder en frivillig indsats til de ca. 100 festivaler i Regionen. Eksempelvis deltagere 14.000 frivillige i afviklingen af Smukfest i Skanderborg.

Aarhus har et særlig aktivt kulturmiljø, hvor den frivillige indsats betyder, at kulturlivet beriges markant. Der findes over 700 frivillige foreninger i Aarhus. Frivilligcenter Aarhus fungerer som en åben kontakt-/udviklingsplatform for borgere og foreninger. **AARHUS 2017** vil understøtte denne model i forhold til kultursektoren og vil samtidig udvikle en ressourcebase for projektet.

AARHUS 2017 kan anvendes til at løfte potentialet for tilknytning af frivillige til et andet niveau. Vores mål er at engagere 10 % af borgerne i byen og 2,5 % borgerne i regionen i at deltage aktivt i projekterne under **AARHUS 2017**, dvs. henholdsvis 30.000 og 15.000 borgere – i høj grad gennem frivillig indsats. Vi har haft kontakt med mange relevante aktører og skitserer følgende tiltag:

- At informere og involvere de mange frivillige organisationer i projektet allerede i idefasen for at tiltrække lokale projekter og aktiviteter gennem de frivillige (bl.a. projektet 1.000 ideer).
- At skabe en åben database med afsæt i Smukfest, som arbejder sammen med Socialministeriet om at udvikle en "aktiv borgerpanel" model. Denne model vil kunne anvendes af mange forskellige større projekter. Til modellen tilknyttes både rådgivning og kurser. Projektet testes og udvikles 2013-2015 og søsættes i 2016 netop for at kunne anvendes i 2017.
- At udvikle guidelines og informationer til arrangører og kulturinstitutioner, der ønsker at inddrage frivillige og at sikre, at der findes den nødvendige kompetence. Systemet vil kunne anvendes af samtlige arrangører, som deltager i **AARHUS 2017**.

Ud over de generelle tiltag forventer vi at oprette en **AARHUS 2017** frivilligforening. Erfaring fra andre ECOC projekter, bl.a. København 1996 (14.000 frivillige) og Tallinn 2011, er yderst opløftende. Frivilligforeningen oprettes primært med henblik på selve 2017 , hvor der er størst behov for frivillige.

Vi forventer også at oprette flere frivillige "ressourcebanker": Eksempelvis en sprogbank (oversættelse /tolke/formidling), besøgsbank (guider, rundvisere), værtsbank (couch surfing), vidensbank (revisorer, advokater, økonomer, ingeniører m.v.), arrangementsbank (billetsælgere, arrangementsafvikling, kørsel), kontaktgruppe (kontakt til kunstnere, arrangører) , kontorbank (administrativ assistance), kommunikationsbank (flyers, plakater, presse).

Forhåbningen er, at minimum 1.000 mennesker involverer sig i foreningen.

FONDENS FORBINDELSE TIL DE LOKALE MYNDIGHEDER

Vi ønsker et stærkt og konstruktivt samarbejde mellem fonden og de lokale myndigheder, der står bag projektet. Forbindelserne mellem fonden og myndighederne ses derfor på flere niveauer:

De politiske bestyrelsesmedlemmer er det ene niveau. Den regionale koordineringsgruppe med embedsmænd fra kommuner og region er det andet niveau. De udlånte medarbejdere, der bliver en del af fondens sekretariat, er et tredje niveau.

Forbindelsesledene skal tilsammen sikre, at samarbejdet optimeres, så fonden kan imødekomme forventninger og krav fra de lokale tilskudsgivere og sikre en kontinuerlig kobling mellem fondens mål og strategier og de lokale mål, strategier og tiltag.

Aarhus var vært for U21 EM i fodbold i 2011 med mere end 400 frivillige i Fanzonen.

Rådssalen Regionhuset i Viborg

Regionshuset Viborg

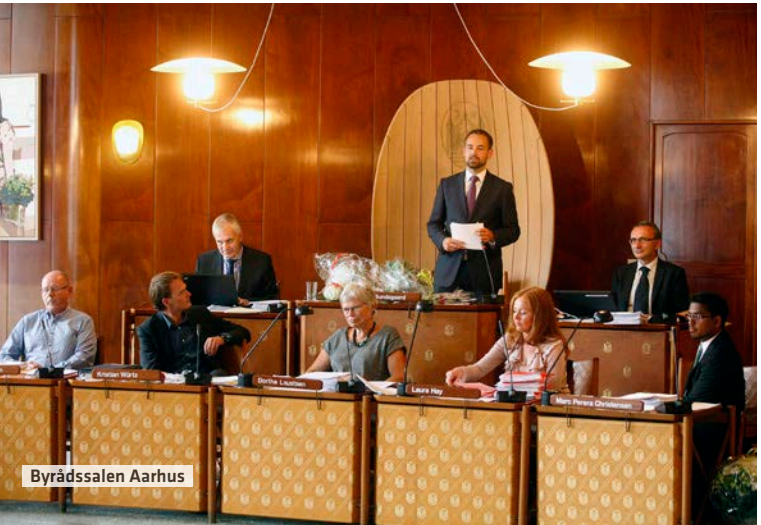

Byrådssalen Aarhus

3.1.2 Hvis byen inddrager et omkringliggende område i aktionen, hvorledes foregår da **koordinering** mellem de forskellige lokale og regionale myndigheder?

AARHUS 2017 gennemføres i et samarbejde mellem 19 kommuner og Region Midtjylland. Koordineringen mellem de lokale og regionale myndigheder vil – som i forberedelsesårene – ske på både politisk og administrativt niveau.

KOORDINERING PÅ POLITISK NIVEAU

I forberedelsesperioden har vi afholdt tre politiske topmøder om **AARHUS 2017**. I møderne deltog borgmestre og kulturudvalgsformænd fra kommunerne samt regionsrådets formand. På møderne blev aktuelle problemstillinger og løsningsforslag i tilknytning til projektet drøftet. Den politiske koordinering er også sket decentralt inden for hvert af de tre kulturaftaleområder i de eksisterende politiske fora for kulturaftalerne. Endelig har der været flere bilaterale drøftelser mellem politikerne i enkelte kommuner. I perioden 2013-2018 gennemfører vi koordineringen om **AARHUS 2017** på politisk niveau i de samme fora.

KOORDINERING PÅ ADMINISTRATIVT NIVEAU

Koordineringen mellem myndighederne vil på det administrative niveau også ske ad forskellige kanaler. I forberedelsesårene etablerede vi en regional styregruppe med repræsentation fra alle deltagende kommuner. Styregruppen har spillet en nøglerolle i forhold til informations- og vidensudveksling og koordinering kommuner og region imellem. En række centrale beslutninger vedrørende projektet er blevet truffet i denne kreds. Den regionale styregruppe omdannes med etableringen af fonden til en regional koordineringsgruppe, der fra 2013 refererer til fondens direktør. En væsentlig del af den administrative koordinering mellem de forskellige lokale og regionale myndigheder om **AARHUS 2017** vil foregå i den regionale koordineringsgruppe.

Den administrative koordinering mellem de lokale myndigheder forventes også at ske inden for de enkelte kulturaftaleområder, ligesom der vil være en løbede dialog mellem medarbejdere i de enkelte kommuner og regionen om en række konkrete opgaver. Udlånte medarbej-dere fra kommuner og region, der bliver en del af fondens sekretariat, vil spille en væsentlig rolle i denne koordinering.

3.1.3 Hvilke kriterier og bestemmelser er/.bliver lagt til grund for valget af den **kunstneriske direktør** for aktionen? Hvilken profil har/får vedkommende? Fra hvornår bliver vedkommende udnævnt? Hvad bliver vedkommendes arbejdsområde?

AARHUS 2017's sekretariat ledes af en direktion bestående af tre personer: En økonomisk-administrativ direktør, der har det overordnede ansvar, en programdirektør og en kommunikationschef. Direktionen ansættes af fondsbestyrelsen (se også besvarelsen af spørgsmål 3.1.1).

Fondsbestyrelsen skal som en af sine første opgaver ansætte direktionen. Bestyrelsen vil afholde sit første møde hurtigst muligt efter en eventuel udpegning i efteråret 2012. De tre personer i fondens direktion forventes at kunne tiltræde i perioden januar til marts 2013.

FONDENS DIREKTØR

Direktøren refererer til bestyrelsesformanden, bistår denne i bestyrelsesarbejdet og deltager i bestyrelsesmøderne. Direktøren er overordnet ansvarlig for udvikling og drift af fonden og er ordførende i alle centrale forhold, dog således at programdirektøren er ordførende i forhold til programmet. Direktørens primære an-svarsområder er økonomi, herunder budgetlægning, løbende bud-getopfølgning, regnskabsaflæggelse og økonomistyring. Direktøren har ansvaret for at rejse den del af projektets finansiering, som ikke er bevilget på udpegningstidspunktet. Administration, herunder personaleadministration, samt koordinering og strategisk samarbejde med centrale samarbejdspartnere, bl.a. de offentlige myndigheder, er også et centralt ansvarsområde.

Sekretariatsbetjening af bestyrelsen, etablering og sekretariatsbetjening af 2017-forummet, den regionale koordineringsgruppe samt ansvaret for visse af de strategiske partnerskabsaftaler sorterer også under direktøren. Programdirektøren og kommunikationschefen refererer til direktøren. Koordineringsopgaven mellem de tre personer i direktionen er et fælles ansvar. Direktøren tager initiativ til at fastlægge ansvarsfordelingen og løbende evaluere praksis.

Stillingsprofilen for fondens direktør er bred og ambitiøs. I prioriteret rækkefølge ønsker vi, at direktøren har følgende kompetencer og styrker:

- Administrativ, økonomisk og/eller juridisk baggrund (eller tilsvarende)
- Politisk systemforståelse i praksis
- Erfaring fra eller kendskab til at arbejde i en dynamisk og kulturelt orienteret organisation eller institution
- Internationale kompetencer (sprog, netværk mv.)
- Erfaring fra eller kendskab til at arbejde i en programbaseret organisation
- Erfaring med ledelse af større komplekse projekter eller udviklingsopgaver
- Mod og styrke til at håndtere og løse konflikter på flere niveauer internt og eksternt i forhold til fondens samarbejdspartnere
- Evne til at gentænke såvel processer som indhold
- Kulturel, kunstnerisk indsigt, respekt for og kærlighed til feltet

PROGRAMDIREKTØREN

Programdirektøren refererer til direktøren og er direktørens nærmeste samarbejdspartner i udvikling og drift af fonden.

Programdirektøren har det kunstneriske og programmæssige ansvar for **AARHUS 2017** og har ansvaret for at tegne projektet udadtil for så vidt angår programsiden. Programdirektøren har altså en programmæssig og kunstnerisk frihed i forhold til fondens direktør. Programdirektørens primære ansvarsområde er planlægning, udvikling, udrulning og styring af det samlede program. Det gælder både i forhold til de eksterne projekter og fondens egne projekter. Programdirektøren har budgetansvar i forhold til udmøntning af programbudgettet. Etablering og sekretariatsbetjening af programrådene sorterer også under programdirektøren. Deltagelse i bestyrelsesmøder indgår ligeledes i porteføljen.

I prioriteret rækkefølge skal programchefen have følgende kompetencer og styrker:

- Kunstnerisk, kulturel baggrund (eller tilsvarende)
- Evne til at gentænke såvel processer som programindhold
- Erfaring fra eller kendskab til at arbejde i en programbaseret organisation
- Bredt funderet netværk i den eksterne aktørkreds
- Internationale kompetencer (sprog og netværk)
- Kompetencer og erfaring ift. proces- og projektplanlægning, -design, -gennemførelse
- Strategisk overblik og flair for strategisk tænkning

KOMMUNIKATIONSCHEFEN

Kommunikationschefen refererer til direktøren og er dennes nære samarbejdspartner i udvikling og drift af fonden i forhold til PR, presse, kommunikation og marketing.

Kommunikationschefen er ansvarlig for synliggørelse af **AARHUS 2017** i stort og småt. Det gælder generel PR, presse og markedsføring, og det gælder strategiske samarbejder og sponsorsamarbejder. Kommunikationschefens primære ansvarsområde er pressestrategi og synliggørelse generelt, PR og markedsføring af konkrete projekter og events mv., herunder rådgivning til eksterne projekter, strategiske samarbejder med lokale, regionale, nationale, internationale organisationer og netværk (turisme, erhverv, uddannelse, kultur mv.) samt sponsorstrategi og sponsorkommunikation. Deltagelse i relevante bestyrelsesmøder indgår ligeledes i porteføljen.

I prioriteret rækkefølge skal kommunikationschefen have følgende kompetencer og styrker:

- PR-, kommunikations- og/eller pressefaglig baggrund (eller tilsvarende)
- Gode resultater fra tilsvarende opgaver i anden/andre organisationer
- Generel stor gennemslagskraft ift. kommunikation og PR
- Internationale kompetencer (sprog og netværk)
- Samarbejds- og forhandlingsevner i forhold til de relevante interessenter, herunder mulige sponsorer
- Evne til at gentænke såvel processer som indhold, herunder særligt brugen af forskellige kommunikative platforme, medier og fora

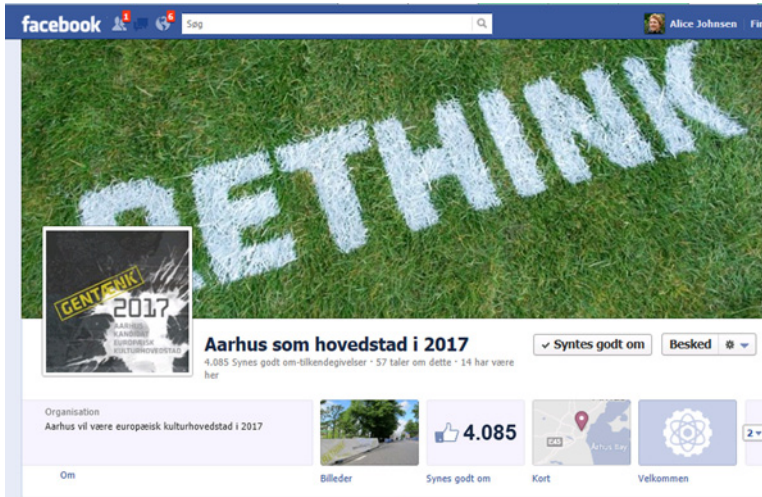

Facebooksiden er Aarhus 2017s primære sociale medie

Set visit for pressen under optagelse i Filmby Aarhus

Kæmpefod af kunstneren Pindhund på StoreTorv under KulturNat Aarhus 2011

FINANCERING AF ARRANGEMENTET

3.2.1 Hvad har været det almindelige årlige kulturbudget i byen de sidste 5 år?

DRIFTSBUDGET

I ansøgning 1 (kapitel 3, tabel 9, s. 23) redegjorde vi for Aarhus Kommunes samlede budget og kulturbudget opgjort som de økonomiske nettobudgetter. Vi supplerer nu disse oplysninger med tabel 3.4 og tabel 3.5.

Tabel 3.4 viser Aarhus Kommunes kulturudgifter i bred forstand, dvs. inklusiv biblioteker, amatørkultur, amatøridræt samt folkeoplysningsområdet. Tabellen baserer sig på regnskabstal (netto) og viser dermed, hvad kommunen reelt har anvendt på kulturområdet i årene 2007-2011. Aarhus Kommune havde i 2011 udgifter på i alt 387 mio. kr. (52 mio. Euro) til kultur, svarende til 2,45% af kommunens samlede driftsudgifter.

Ud over den kommunale kulturstøtte, yder staten et betydeligt bidrag til kulturen i Aarhus Kommune. Det statslige tilskud til kulturinstitutionerne i Aarhus udgjorde i 2011 i alt 248 mio. kr. (33 mio. Euro) Hertil kommer 10,5 mio. kr. (1,4 mio. Euro) i statslig støtte til de tre kunstneriske uddannelser i byen (Skuespillerskolen, Dramatikeruddannelsen og Det Jyske Kunstakademi). Den samlede statsstøtte til kulturinstitutioner og kunstneriske uddannelser i Aarhus udgjorde således 259 mio. kr. (35 mio. Euro) i 2011.

ANLÆGSBUDGET

Ud over de almindelige driftsudgifter, har Aarhus Kommune investeret store beløb i anlægsprojekter på kulturområdet i de seneste år.

Som det ses af tabel 3.5, har Aarhus Kommune foretaget anlægsinvesteringer på kulturområdet for knap en halv milliard kr. alene i 2011. Tabellen omfatter kulturområdet i snæver forstand, samt biblioteker og fritids- og idrætsområdet. De største udgifter gik i 2011 til kulturproduktionscenteret på Godsbanen (72 mio. kr. (9,6 mio. Euro)), der blev færdiggjort i 2012 samt til Urban Mediaspace (193 mio. kr.(27,7 mio. Euro)), der færdiggøres i 2014.

Mange anlægsprojekter på kulturområdet i Aarhus er kendetegnet ved, at en stor del af investeringen finansieres af fonde. Både kommunen og de selvejende kulturinstitutioner har positive erfaringer med fondssamarbejdet. Besvarelsen af spørgsmål 3.2.4 indeholder bl.a. information om fondsdonationer til anlægsprojekter, som gennemføres frem mod 2017.

TABEL 3.4: AARHUS KOMMUNES KULTURUDGIFTER 2007-2011 (REGNSKABSTAL NETTO)

Kulturudgifter	2007		2008		2009		2010		2011	
	P/L 2007	P/L 2012	P/L 2008	P/L2012	P/L 2009	P/L 2012	P/L 2010	P/L 2012	P/L 2011	P/L 2012
Kultur	140.276	163.217	139.982	157.519	149.042	160.492	159.220	165.814	158.546	162.192
Biblioteker	114.763	133.531	121.084	136.253	127.521	137.318	130.406	135.807	121.516	124.311
Folkeoplysning, amatøridræt - kultur	104.393	121.465	101.971	114.746	106.270	114.434	110.843	115.434	107.127	109.591
Ialt (1000 kr)	359.432	418.213	363.037	408.518	382.833	412.243	400.469	417.054	387.189	396.094
Ialt (1000 euro)	47.924	55.762	48.405	54.469	51.044	54.996	53.396	55.607	51.625	52.813
% af Aarhus Kommunes samlede regnskab	2,94%		2,78 %		2,66 %		2,46 %		2,45 %	

TABEL 3.5: AARHUS KOMMUNES ANLÆGSUDGIFTER PÅ KULTUROMRÅDET 2007-2011 (REGNSKABSTAL BRUTTO)

Anlægsudgifter	2007		2008		2009		2010		2011	
	P/L 2007	P/L 2012	P/L 2008	P/L2012	P/L 2009	P/L 2012	P/L 2010	P/L 2012	P/L 2011	P/L 2012
I alt brutto (1000 kr)	219.349	255.221	78.503	91.341	136.716	159.074	265.729	309.186	415.717	483.702
I alt brutto (1000 euro)	29.247	34.029	10.467	12.179	18.229	21.210	35.430	41.225	55.429	64.494
% af samlet bruttoregnskab i AaK	10,13 %		5,28 %		8,32 %		16,84 %		19,59 %	

P/L = pris og lønniveau

3.2.2 Forklar det samlede planlagte budget for det europæiske kulturhovedstadsprojekt (d.v.s. midler, der specifikt er afsat til projektet).

FONDENS PLANLAGTE BUDGET

FONDEN AARHUS 2017 får ansvaret for at gennemføre projektet. Vores besvarelse af spørgsmål om økonomi fokuserer primært på fondens budget. Nedenfor forklares sammenhængen mellem fondens budget og den samlede projektøkonomi.

FONDEN AARHUS 2017 har et samlet budget på 500 mio. kr. (66,67 mio. Euro), se tabel 3.6 og tabel 3.7.

Fonden gennemfører ikke anlægsprojekter, og budgettet omfatter således alene fondens driftsudgifter. Finansieringen fordeler sig som vist i tabel 3.8. Finansieringsmodellen tager afsæt i erfaringer fra tidligere kulturhovedstæder. Udgangspunktet har været "tredjedelsmodellen", som er særlig udbredt i nordiske lande. Modellen betyder som udgangspunkt, at en tredjedel af finansieringen hentes hos lokale og regionale myndigheder, en tredjedel hentes hos staten og den sidste tredjedel rejses via fonde, EU og sponsorer. Af forsigtighedshensyn budgetterer vi dog kun med 100 mio. kr. fra sponsorer, fonde og EU.

Det samlede bidrag fra kommuner og region udgør 200 mio. kr. (26,67 mio. Euro) Der er midt i 2011 truffet bindende beslutninger herom. Vi forudsætter, at staten matcher det samlede lokale og regionale bidrag. For supplerende bemærkninger til de lokale og statslige tilskud henvises til spørgsmål 3.2.5. Den resterende finansiering, 100 mio. kr. (13,33 mio. Euro) hentes hos sponsorer, fonde og EU.

Det estimerede beløb fra EU på 20 mio. kr. (2,67 mio. Euro) består af dels af Melina Mercouri prisen på 1,5 mio. Euro, dels af supplerende midler, der søges hos EU's forskellige fonde. Hovedparten af bidragene fra EU fonde, som ventes rejst til projektet, forventes at gå direkte til de enkelte projekter. Disse midler indgår derfor ikke i fondens budget.

Det anslås, at fonden kan rejse minimum 80 mio. kr. (10,67 mio. Euro) fra fonde og sponsorer, fordelt med 40 mio. kr. (5,33 mio. Euro) fra hver. Supplerende oplysninger om fonds- og sponsorbidraget findes i besvarelsen af spørgsmål 3.2.6.

TABEL 3.6: FONDEN AARHUS 2017´S SAMLEDE UDGIFTER

Samlede udgifter i budget (Euro)	Driftsudgifter (Dkkr)	Driftsudgifter (Euro)	Driftsudgifter (%)	Anlægsudgifter (Dkkr)	Anlægsudgifter (Euro)	Anlægsudgifter (%)
66.666.667	500.000.000	66.666.667	100	0	0	0

TABEL 3.7: FONDEN AARHUS 2017´S SAMLEDE INDTÆGTER

Samlede indtægter i budget (Euro)	Fra den off. sektor (Dkkr)	Fra den off. sektor (Euro)	Fra den off. sektor (%)	Fra den private sektor (Dkkr)	Fra den private sektor (Euro)	Fra den private sektor (%)
66.666.667	420.000.000	56.000.000	84	80.000.000	10.666.667	16

TABEL 3.8: FONDEN AARHUS 2017 – FINANSIERING

Indtægter	Dkkr	Euro	%	Tilsagn/estimeret
Aarhus Kommune	100.000.000	13.333.333	20	Tilsagn
Øvrige kommuner i Region Midtjylland	45.000.000	6.000.000	9	Tilsagn
Region Midtjylland	55.000.000	7.333.333	11	Tilsagn
Den danske stat	200.000	26.666.667	40	Estimeret beløb
Fonde og sponsorer	80.000.000	10.666.667	16	Estimeret beløb
EU	20.000.000	2.666.667	4	Estimeret beløb
Ialt	500.000.000	66.666.667	100	

Aarhus Kommune overfører ikke midler fra det faste kulturbudget til finansiering af bidraget på 100 mio. kr. (13,33 mio. Euro) til fonden. Der er en fælles politisk forståelse for, at midlerne skal findes ved salg af fast ejendom og andre lignende engangsindtægter. Byrådet har på nuværende tidspunkt anvist de første 28 mio. kr. (3,73 mio. Euro) og har besluttet, at den resterende del af tilskuddet findes ved kommende budgetforlig.

FONDENS BUDGET VS. PROJEKTETS SAMLEDE ØKONOMI

De 500 mio. kr. (66,67 mio. Euro), der udgør Fondens budget, er imidlertid kun en del af den samlede økonomi, der ventes anvendt på **AARHUS 2017** i årene 2013-2018. Fondens budget er fordelt på tre hovedposter; 1) program, 2) administration og løn samt 3) kommunikation, PR og marketing. Udgifterne vil – for alle tre budgetposter – blive suppleret udefra på forskellig vis:

Programøkonomi

Af fondens samlede budget anvendes 375 mio. kr. (50 mio. Euro) på programmet. Den samlede programøkonomi bliver dog væsentligt større. Det skyldes den decentrale programstruktur, der betyder, at de fleste projekter gennemføres af eksterne projektansvarlige. Hvert projekt har et selvstændigt budget, hvor bidraget fra fonden kun udgør en del af finansieringen. Resten skal finansieres via sponsorer og fonde, offentlige myndigheder, billetindtægter og egenfinansiering. I besvarelsen af spørgsmål 3.2.3 findes et estimat over den samlede programøkonomi. Vi har estimeret, at de samlede udgifter til programaktiviteter under **AARHUS 2017** beløber sig til 760 mio. kr. (101,33 mio. Euro).

Administration og løn

Der er afsat 64 mio. kr. (8,53 mio. kr.) i fondens budget til administration og løn. Hertil skal lægges in kind bidrag fra lokale og regionale myndigheder samt private virksomheder i form af medarbejderressourcer (udlånte medarbejdere). I besvarelsen af spørgsmål 3.1.1 er dette uddybet.

Kommunikation, PR og marketing

Fondens samlede udgifter til PR, marketing og kommunikation udgør 61 mio. kr. (8,13 mio. Euro) Dette beløb suppleres bl.a. via partnerskabsaftaler med private virksomheder, der ventes at bidrage in-kind med serviceydelser og medarbejderressourcer til markedsføring af projektet.

Workshop ved 'Department for Landscape and urbanism'

RADIO RETHINK på SPOT Festival 2012

Bananer markerer Aarhus som Fair Trade-by

3.2.3 Forklar venligst **driftsbudgettet** for det europæiske kulturhovedstadsprojekt.

Af fondens samlede budget på 500 mio. kr. (66,67 mio. Euro) er der afsat 75% til programmet. 12% er afsat til PR, marketing og kommunikation, og 13% er afsat til løn, overhead og administration (se tabel 3.9).

PROGRAMBUDGETTET

Der gennemføres programaktiviteter i hele projektperioden, 2013-2018. Størstedelen af aktiviteterne vil finde sted i 2017.

Der er afsat 225 mio. kr. (30 mio. Euro) til programmet i 2017, svarende til 45% af fondens samlede budget. De 225 mio. kr. (30 mio. Euro) svarer til 60% af det samlede programbudget.

Tematisk og tidsmæssig disponering af programbudgettet

Programmet er opbygget i tre overordnede programområder; "Kunst og kreativitet", "Byen" og "Værdier".

Vi har disponeret 300 mio. kr. (40 mio. Euro) ud af den samlede programramme til aktiviteter inden for de tre programtemaer. Disse midler fordeles ved tre programrunder. De resterende 75 mio. kr. (10 mio. Euro) er placeret i fire puljer: Udviklingspulje, pulje til offentlige arrangementer, 2018-pulje og reserve.

TABEL 3.9: FONDEN AARHUS 2017´s DRIFTSUDGIFTER

Driftsudgifter (Dkkr)	Programudgifter (Dkkr)	Programudgifter (%)	Reklame & PR (Dkkr)	Reklame & PR (%)	Løn, overhead & administration (Dkkr)	Løn, overhead & administration (%)
500.000.000	375.000.000	75	61.000.000	12,2	64.000.000	12,8

Driftsudgifter (Euro)	Programudgifter (Euro)	Programudgifter (%)	Reklame & PR (Euro)	Reklame & PR (%)	Løn, overhead & administration (Euro)	Løn, overhead & administration (%)

TABEL 3.10: FONDEN AARHUS 2017´s BUDGET

Tid/forbrug	År -4 2013	År -3 2014	År -2 2015	År -1 2016	2017	År +1 2018	I alt
Programudgifter							
Dkk	15.00.000	22.000.000	23.000.000	65.000.000	225.000.000	25.000.000	375.000.000
Euro	2.000.000	2.933.333	3.066.667	8.666.667	30.000.000	3.333.333	50.000.000
%	3 %	4 %	5 %	13 %	45 %	5 %	75 %
Reklame og markedsføring							
Dkkr	3.000.000	3.000.000	7.000.000	22.000.000	24.000.000	2.000.000	61.000.000
Euro	400.000	400.000	933.333	2.933.333	3.200.000	266.667	8.133.333
%	1 %	1 %	1 %	4 %	5 %	0,4 %	12 %
Administration og løn							
Dkk	7.000.000	11.000.000	11.000.000	14.000.000	14.000.000	7.000.000	64.000.000
Euro	933.333	1.466.667	1.466.667	1.866.667	1.866.667	933.333	8.533.333
%	1 %	2 %	2 %	3 %	3 %	1 %	13 %
I alt							
Dkk	25.000.000	36.000.000	41.000.000	101.000.000	263.000.000	34.000.000	500.000.000
Euro	3.333.333	4.800.000	5.466.667	13.466.667	35.066.667	4.533.333	66.666.667
%	5 %	8 %	8 %	20 %	53 %	7 %	100 %

Tabel 3.11 viser, hvordan de 300 mio. kr. (40 mio. Euro) er fordelt på de tre programområder.

Det største programområde er Kunst og Kreativitet. Der er afsat 150 mio. kr. (20 mio. Euro), svarende til 40 % af det samlede programbudget til dette område. 90 mio. kr. (12 mio. Euro), svarende til 24 %, er disponeret til projekter under programområdet Byen. Endeligt er der afsat 16%, svarende til 60 mio. kr. (8 mio. Euro) til programområdet Værdier.

De 300 mio. kr. (40 mio. Euro), der er afsat til de tre programområder, vil blive fordelt ved tre programrunder, se tabel 3.12.

I 2013 disponeres 160 mio. kr. (21,3 mio. Euro) til de strategiske projekter, som afvikles i årene 2013-2018. Ved anden programrunde, der afvikles som et open call i 2014, disponeres yderligere 100 mio. kr. (13,3 mio. Euro) til større arrangementer og projekter, der finder sted i 2017. Tredje programrunde, der også afvikles som et open call, finder sted i 2015. Her disponeres 40 mio. kr. (5,3 mio. Euro) til en række mindre projekter, der også skal afvikles i 2017.

Tabel 3.12 viser også disponeringen af de 75 mio. kr. (10 mio. Euro) der placeres i fire puljer:

Udviklingspuljen på 10 mio. kr. (1,3 mio. Euro) anvendes i årene 2014-2016 til støtte af mindre udviklingsprojekter, som forventes at have ingen eller ringe ekstern medfinansiering, samt til konkrete projekter og begivenheder, der på en overraskende måde skaber fokus på projektet.

Der er reserveret 15 mio. kr. (2 mio. Euro) til en pulje til officielle arrangementer. Disse midler anvendes primært til åbnings- og afslutningsarrangementet og anvendes derfor i 2017.

I 2018-puljen er der afsat 25 mio. kr. (3,3 mio. Euro) til at sikre en videreførelse af projekter efter selve kulturhovedstadsåret.

Endelig er der reserveret 25 mio. kr. (3,3 mio. Euro) som reserve til brug i 2017.

TABEL 3.11: FONDENS DISPONERING AF PROGRAMUDGIFTER PÅ DE TRE PROGRAMOMRÅDER OG PULJER

Mio dkkr	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt	%
Programområderne								
Kunst & kreativitet	7	10	10	30	93	0	150	40 %
Byen	5	6	6	20	53	0	90	24 %
Værdier	3	4	4	10	39	0	60	16 %
Puljer	0	2	3	5	40	25	75	20 %
Ialt	15	22	23	65	225	25	375	100 %
Ialt %	4 %	5,87 %	6,13 %	17,33 %	60 %	6,67 %	100 %	

Mio euro	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt	%
Programområderne								
Kunst & kreativitet	0,9	1,3	1,3	4	12,4	0	20	40 %
Byen	0,7	0,8	0,8	2,7	7,1	0	12	24 %
Værdier	0,4	0,5	0,5	1,3	5,2	0	8	16 %
Puljer	0	0,3	0,4	0,7	5,3	3,3	10	20 %
Ialt	2,0	2,9	3,1	8,7	30	3,3	50	100 %
Ialt %	4 %	5,87 %	6,13 %	17,33 %	60 %	6,67 %	100 %	

Åbningen af Ruhr 2010

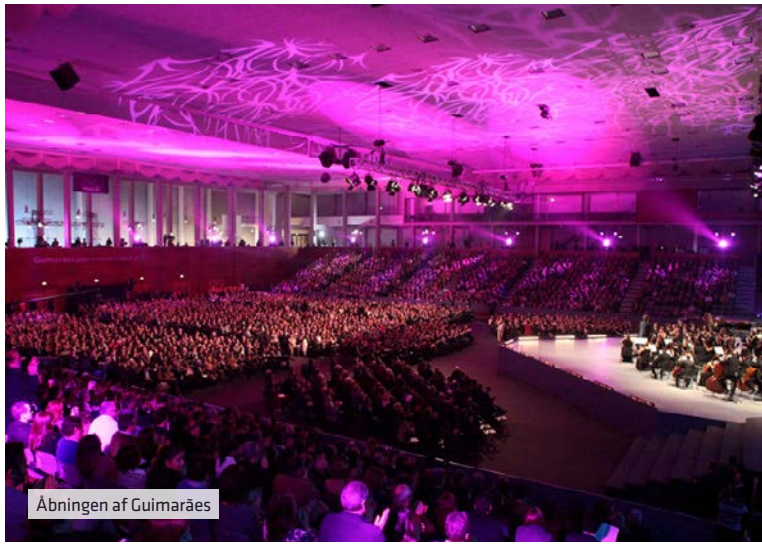
Åbningen af Guimarães

Åbning i Turku 2011

Aarhus Kommunes kulturudvalg på studietur i Marseille, Lieux Public, marts 2012

KOMMUNIKATIONSBUDGETTET

De 61 mio. kr. (8,13 mio. Euro), der er afsat til kommunikation, PR og markedsføring er tidsmæssigt disponeret som angivet i tabel 3.10 under spørgsmål 3.23. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 5.2.

ADMINISTRATIONS- OG LØNBUDGETTET

Udgifterne til løn, overhead og administration udgør i alt 64 mio. kr. (8,53 mio. Euro). Disse fordeler sig med 46 mio. kr. til løn (6,13 mio. kr.) og 18 mio. kr. (2,40 mio. Euro) til øvrige administrations -udgifter og overhead. Under besvarelsen af spørgsmål 3.11 er der redegjort yderligere for det forventede personalebehov og den forventede anvendelse af lønmidlerne.

TABEL 3.12: FONDENS TIDSMÆSSIGE DISPONERING AF PROGRAMUDGIFTER

Mio dkkr	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt	%
Programområderne								
Strategiske projekter	15	20	20	30	75	0	160	43 %
Open call	0	0	0	30	70	0	100	27 %
Open call 2015	0	0	0	0	40	0	40	11 %
Puljer								
Udviklingspulje	0	2	3	5	0	0	10	3 %
Pulje til off. arr.	0	0	0	0	15	0	15	4 %
2018-pulje	0	0	0	0	0	25	25	7 %
Reserve	0	0	0	0	25	0	25	7 %
I alt	15	22	23	65	225	25	375	100 %

Mio euro	2013	2014	2015	2016	2017	2018	I alt	%
Programområderne								
Strategiske projekter	2	2,7	2,7	4	10	0	21,3	43 %
Open call	0	0	0	4	9,3	0	13,3	27 %
Open call 2015	0	0	0	0	5,3	0	5,3	11 %
Puljer								
Udviklingspulje	0	0,3	0,4	0,7	0	0	1,3	3 %
Pulje til off. arr.	0	0	0	0	2	0	2	4 %
2018-pulje	0	0	0	0	0	3,3	3,3	7 %
Reserve	0	0	0	0	3,3	0	3,3	7 %
I alt	2	2,9	3,1%	8,7	30	3,3	50	100 %

DEN SAMLEDE PROGRAMØKONOMI

Som beskrevet i besvarelsen af spørgsmål 3.22 vil den samlede programøkonomi være betydeligt større end det programbudget, der er afsat i fondens budget. Vi har lavet et foreløbigt estimat over den samlede programøkonomi, se tabel 3.13.

Som det fremgår, forventer vi, at fondens programbudget på 375 mio. kr. (50 mio. Euro) vil generere projekter og aktiviteter til en samlet værdi af ca. 760 mio. kr. (101,3 mio. Euro).

TABEL 3.13: ESTIMAT AF DEN SAMLEDE PROGRAMØKONOMI

Mio dkkr	Fonden Aarhus 2017s bidrag	Ekstern projektøkonomi				Ialt
		Projektansvarliges egen financiering	Publikums-indtægter	Sponsor-, fonds- og EU bidrag	Sponsorbidrag (in kind)	
Programområderne						
Kunst & kreativitet	150	40	100	30	30	350
Byen	90	25	15	15	20	165
Værdier	60	30	5	10	25	130
Puljer						
Udviklingspulje	10	0	0	0	0	10
Pulje til offentlige arrangementer	15	0	0	0	15	30
2018- pulje	25	10	0	5	5	45
Reserve	25	5	0	0	0	30
Ialt	375	110	120	60	95	760

Mio euro	Fonden Aarhus 2017s bidrag	Ekstern projektøkonomi				Ialt
		Projektansvarliges egen financiering	Publikums-indtægter	Sponsor-, fonds- og EU bidrag	Sponsorbidrag (in kind)	
Programområderne						
Kunst & kreativitet	20	5	13	4	4	47
Byen	12	3	2	2	3	22
Værdier	8	4	1	1	3	17
Puljer						
Udviklingspulje	1	0	0	0	0	1
Pulje til offentlige arrangementer	2	0	0	0	2	4
2018- pulje	3	1	0	1	1	6
Reserve	3	1	0	0	0	4
Ialt	50	15	16	8	13	101

1700-tallet fejres under Århundredrets Festival 2012

Maskebal i Stakladen 2012

Århundredets Festival er et af Aarhus 2017s pilotprojekter 2012

3.2.4 Samlede **anlægsudgifter** til europæisk kulturhovedstad.

FONDEN AARHUS 2017 får ikke ansvar for at gennemføre anlægsprojekter.

Over hele regionen igangsættes, gennemføres og færdiggøres imidlertid en række store anlægsprojekter i forbindelse med **AARHUS 2017**. Projekter, der alle vil understøtte kulturhovedstadsprojektet. Der investeres bl.a. i fysisk infrastruktur, nye bygninger til kulturelle formål og byomdannelse.

Ansvaret for anlægsprojekterne er placeret hos de offentlige myndigheder eller private bygherrer. Tabel 3.14 viser de største og væsentligste anlægsprojekter, der gennemføres. De enkelte anlægsprojekter er beskrevet i ansøgningens afsnit om kulturel infrastruktur. Som det fremgår, er mange store anlægsprojekter finansieret via fondsmidler. Eksempelvis har de fire store aarhusianske projekter Godsbanen, Urban Mediaspace, Den Moderne By og Moesgård tilsammen fondsfinansiering på 673 mio. kr. (89,73 mio. Euro), hvilket svarer til mere end en fjerdedel af den samlede anlægssum. **FONDEN AARHUS 2017** vil understøtte en række af disse satsninger i form af projekter, der tager afsæt i og udnytter de nye fysiske faciliteter. Der henvises til besvarelserne af spørgsmålene i kapitel 2 for yderligere oplysninger herom.

TABEL 3.14: ANLÆGSPROJEKTER

ANLÆGSPROJEKTER	BELIG-GENHED	ESTIMERET ANLÆGSBUDGET (DKKR/EURO)	FINANSIERING						TIDSPLAN (START/SLUT)	STA-TUS
			EU	Staten	Regionen	Kommune	Fonde & sponsorer	Privat		
KULTURPRODUKTIONSCENTRE										
GODSBANEN (kulturproduktionscenter)	Aarhus	123 mio / 16,4 mio				●	●		2010-12	E
PROMUS (produktionscenter for rytmisk musik)	Aarhus	35 mio /4,7 mio				●			2009-10	E
URBAN MEDIASPACE										
URBAN MEDIA SPACE (multimediehus)	Aarhus	1,9 mia / 240 mio				●	●	●	2009-15	D
NYE MUSEER										
MOESGAARD (ny udstillingsbygning)	Aarhus	400 mio / 53,3 mio		◐		◐	●		2010-14	D
DEN MODERNE BY (udvidelse af frilandsmuseum)	Aarhus	200 mio / 26,6 mio					●		2008-15	E
RANDERS NY KUNSTMUSEUM (nyt kunstmuseum)	Randers	250 mio / 33,3 mio				◐	●	◐	2013-14	A
VESTJYLLANDS KUNSTPAVILLON (udstil. bygning)	Ringkøbing	8 mio / 1,1 mio				○	●	◐	2012-14	E
NYT MUSEUM JORN (nyt kunstmuseum)	Silkeborg	300 mio / 40 mio			○	○	●	◐	2015-17	A
KREATIVE VÆKSTHUSE										
FÆNGSLET (ombygning til oplevelsescenter)	Horsens	150 mio / 20 mio			○	◐	●		2012-18	D
NY MALT (ombygning til kulturproduktionscenter)	Ebeltoft	80 mio / 10,6 mio				◐	●	○	2012-15	E
ARSENALET (ombygning til kreativt væksthus)	Viborg	7 mio / 0,9 mio					●	◐	2011-15	E
NYSKABENDE BYMIDTEPROJEKTER										
MIDTBYFORBINDELSEN (bymidte projekt)	Horsens	110 mio / 14,3 mio				●	◐		2012-22	D
VIBORG BANEBY (byfornyelse)	Viborg	*				●	◐	●	2012-22	B
TILGÆNGELIG MIDTBY (bymidte projekt)	Viborg	20,4 mio / 2,7 mio				◐	●		2012-13	B
SLAGTERIGRUNDEN (byfornyelse)	Holstebro	*				●	○	○	2013-25	D
DELIKAOMRÅDET (byfornyelse)	Hammel	*				●	○	●		B
KULTURTORVET (byfornyelse)	Silkeborg	*				●	○	●	2012-22	B
OPLEVELSES- OG FORMIDLINGSCENTRE										
NORTH SEA LIVING/KOSMOPOLITTEN	Thyborøn	150 mio / 20 mio			○	◐	●	◐	2012-16	A
HAVETS HUS	Grenaa	200 mio / 26,6 mio				◐	●	◐	2013-17	A
KRAFT	Ringkøbing	260 mio / 35 mio	○	○	○	◐	●	◐	2013-15	A
MCH TIME WORLD	Herning	310 mio / 41,3 mio						●	2015-17	A
PLANET RANDERS	Randers	1,6 mia / 215 mio			●	◐	●		2013-20	E
WORLD OF ENERGY	Bjerringbro	200 mio / 26,6 mio				○	●	○	2013-16	A
RUM TIL LEG OG LÆRING										
FREDERIKSBJERGBYGGERIET	Aarhus	310 mio / 41,3 mio				●			2014-16	C
LOKALE BYDELSEKSPERIMENTER										
FORENINGS- & FRITIDSHUSET FJORDSGADE	Aarhus	25 mio / 3,3 mio				●	○		2016-17	B
MEDBORHUS VIBY SYD	Aarhus	45 mio / 6 mio				◐	●	○	2013-14	C
BEBOERHUS GELLERUP	Aarhus	75 mio / 10 mio				◐	●	○	2013-15	C

● : Primær financiering
◐ : Sekundær financiering
○ : Suplerende financiering

* ikke muligt at angive samlet budget

STATUS:
A: Planlagt
B: Besluttet
C: Besluttet og financieret
D: Igangsat
E: Åbnet

3.2.5 Har de offentlige finansielle myndigheder (by, region, stat) allerede vedtaget eller givet finansielle tilsagn? Hvornår vil de gøre det?

Aarhus Kommune, Region Midtjylland og de øvrige 18 kommuner, der står bag projektet, har alle godkendt det overordnede budget og den finansiering af **AARHUS 2017**, der fremgår af vores ansøgning.

Regionsrådet og samtlige byråd har også givet bindende økonomiske tilsagn om tilskud. Samlet set bidrager de lokale og regionale myndigheder med 200 mio. kr. (26,67 mio. Euro). De politiske beslutninger om tilskud til fonden **AARHUS 2017** blev truffet i de lokale byråd og regionsrådet før fremsendelsen af første ansøgning. De enkelte myndigheders præcise bidrag og beslutningsdatoerne fremgik af ansøgning nr. 1 (kapitel 3, tabel 6).

Det er et udtryk for projektets seriøsitet, at samtlige offentlige myndigheder er blevet enige om det økonomiske grundlag for projektet og har forpligtet sig på et samlet tilskud på i alt 200 mio. kr. (26,67 mio. Euro). Dette er sket på et tidspunkt, hvor de offentlige budgetter er under stort pres, og engagementet viser, at kommunerne prioriterer projektet højt.

Staten har endnu ikke ønsket at forpligte sig økonomisk til **AARHUS 2017**. Vi har dog budgetteret med et bidrag fra de statslige myndigheder, der modsvarer det samlede lokale og regionale bidrag, dvs. i alt 200 mio. kr. (26,67 mio. Euro). Europæisk Kulturhovedstad er en national satsning, som den danske stat har forpligtet sig til at afholde i 2017. Desuden baserer vores budgetforudsætning sig på erfaringer fra tidligere kulturhovedstæder og statslige bidrag til tidligere store nationale kulturbegivenheder i Danmark. Vi forventer, at de statslige myndigheder – hurtigst muligt efter en udpegning - indleder drøftelser af det statslige bidrag med den by, der tildeles titlen.

3.2.6 Redegør for byens plan for indragelse af sponsorer i projekt

Det er et strategisk mål for projektet at fremme et samfundsgavnligt engagement fra erhvervslivet. **AARHUS 2017** skal styrke samarbejdet mellem kultur og erhverv frem mod 2017 og skabe permanente strukturer og samarbejdsformer, som binder kultur og erhverv sammen også efter 2017. Nøgleordet er opbygning af partnerskaber.

Det konkrete afsæt for samarbejdet med erhvervslivet er et netværk med deltagelse af ca. 80 forskellige virksomheder. De fem "erhvervsklynger" er sammensat på tværs af brancher og sektorer. Klyngerne udgør en struktur, hvor erhvervslivet har taget førertrøjen. Indsatsen understøttes af den uafhængige erhvervsorganisation Erhverv Aarhus. Der er med erhvervsklyngerne opbygget en platform, der er unik for Danmark og Norden.

Erhvervsklyngerne har allerede beskæftiget sig med idéudvikling, kommunikation og synlighed samt regional forankring af **AARHUS 2017**. Klyngemedlemmer har bidraget med en række konkrete ydelser til projektet. Et eksempel på et synligt kommunikationsbidrag er rethink-streamere på flere end 250 Europcar udlejningsbiler.

Der har været en stadigt voksende opbakning til **AARHUS 2017** satsningen i erhvervskredse, og der er løbende kommet nye medlemmer til klyngerne. I maj og juni 2012 blev der afholdt regionale opstartsmøder for nye erhvervsklynger i Randers, Viborg og Holstebro, hvor repræsentanter fra Danmarks største banker var tovholdere.

Erhvervsklyngerne med fokus på 2017 er en udbygning af det eksisterende samarbejde mellem kultur, erhvervsliv og fonde, som har bidraget til at realisere markante kulturbegivenheder og til udbygning af den kulturelle infrastruktur i Aarhus såvel som i hele regionen.

Fonde står særligt stærkt i forhold til kulturbyggerier. Oplagte eksempler er samarbejdet med Fonden Realdania, som fuldt ud har finansieret de 62 mio. kr. (8,27 mio. Euro) til installation af Your Rainbow Panorama på toppen af ARoS og har bidraget med 170 mio. kr. (22,67 mio. Euro) til Urban Mediaspace. AP Møller Fonden har doneret 162 mio. kr. (21,60 mio. Euro) til udbygning af Den Gamle By og ca. 75 % af udgifterne på 355 mio. kr. (47,33 mio. Euro) til opførelse af nyt Moesgård Museum er ligeledes finansieret med fondsbidrag fra flere forskellige fonde. Hertil kommer meget væsentlige bidrag til projekter i øvrige kommuner i regionen eksempelvis Heart, Herning Museum of Contemporary Art, som åbnede i 2009.

Vi mærker allerede nu en stor opbakning fra sponsorer alene ud fra et ønske om at være del af et stort og enestående projekt, der kan ændre omverdenens syn på Aarhus og Aarhus og regionens syn på sig selv. Sponsorstrategien og projektets samarbejde med erhvervsliv og fonde bygger på dette fundament. Den økonomiske målsætning for **FONDEN AARHUS 2017** er at opnå fondsbidrag på 40 mio. kr. (5,33 mio. Euro) og kontante sponsorater til fonden på 40 mio. kr. (5,33 mio. Euro)

SPONSORSTRATEGIEN FOR AARHUS 2017

Sponsorstrategien til realisering af 40 mio. kr. (5,33 mio. Euro) i kontante sponsorbidrag bygger på konkrete erfaringer med sponsorvirksomhed lokalt og nationalt. Vi har også rådført os med andre kulturhovedstæder og med konkrete virksomheder i regionen.

Sponsorstrategien tager afsæt i programstrukturen, der er opbygget med flere forskellige niveauer, og den opererer med flere kategorier af samarbejde og sponsorater. Samtidig er modellen skabt med henblik på at sikre muligheder for virksomhedernes involvering og bidrag i form af ydelser "in kind", der går ud over traditionelle in kind ydelser som transport, hotelophold og forplejning. Der tænkes på ydelser i form af f.eks. medarbejderressourcer eller varetagelse af konkrete opgaver for fonden, der kræver særlige kompetencer.

Fondens sponsorstrategi har fem niveauer af sponsorer:

- Hovedsponsor – fem virksomheder med aftalebeløb på minimum 4 mio. kr. (0,53 mio. Euro) Hovedsponsorer bidrager primært med kontante bidrag, men "in kind" ydelser kan indgå med max. 33 %. En hovedsponsoraftale er længerevarende – mindst 3 år. Disse virksomheder vil have en national eller international profil, og der søges virksomheder fra forskellige brancher.

VI STØTTER

RETHINK 2017

Aarhus
Europæisk
Kulturhovedstad
2017

LETTER OF INTENT
HENSIGTSERKLÆRING OM STØTTE TIL AARHUS SOM EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD I 2017

Aarhus kandiderer i samarbejde med Region Midtjylland til titlen som Europæisk Kulturhovedstad i 2017. Den 24. august 2012 offentliggøres vinderen, og hermed kulminerer tre års arbejde med at skabe det bedst mulige fundament for at blive Europæisk Kulturhovedstad i 2017.

En væsentlig del af dette fundament bygger på erhvervslivets opbakning og engagement i Aarhus 2017. Med denne hensigtserklæring kan jeg give Aarhus 2017 vores/min fulde opbakning til arbejdet med at få titlen som Europæisk Kulturhovedstad i 2017.

Hvis Aarhus vælges som kulturhovedstad, vil det bidrage til en unik udvikling af byen og regionen, der allerede er godt i gang. På tværs af sektorer og brancher har erhvervslivet det seneste år arbejdet med Aarhus 2017 i tværfaglige erhvervsklynger – en model, der bygger på, at erhvervslivet har taget førertrøjen og har opbygget en platform, der er unik for Danmark og Norden. Klyngerne er netværksbaserede og bygger på erhvervslivets egen lyst til at engagere sig.

Med denne erklæring ønsker vi yderligere at vise vores engagement og støtte til projektet. Vi vil stå til rådighed for den videre proces med engagement og økonomisk støtte.

Vi håber denne hensigtserklæring kan være med til at sikre, at Aarhus sammen med Region Midtjylland får titlen som Europæisk Kulturhovedstad i 2017 og vil, hvis dette sker, bidrage til, at projektet bliver en succes - kunstnerisk, kulturelt og erhvervsmæssigt – til gavn for kulturel og økonomisk vækst i hele regionen.

RETHINK 2017 AARHUS KANDIDAT EUROPÆISK KULTURHOVEDSTAD

- 3Fisk
- A. Enggaard A/S
- A/S Elsalg
- A/S Schouw & Co
- Abildskou A/S
- Advokatfirmaet Hansen/ Sønderby & Co.
- Advokatfirmaet Tommy V. Christiansen
- Advokatgruppen
- Ahmatron
- Applicata
- Arkitektfirmaet Ole Dreyer A/S
- Arla Foods a.m.b.a.
- Aros Forsikring
- Bartram og Skakkebæk
- Basmati Film aps
- BBM GmbH
- BDO
- Beierholm
- Bell Xpress A/S
- Belmondo
- Berlingske Group
- Bestseller
- Bloomers
- Bog og Idé Clemens Torv
- Bovictus
- Boye Ure - Smykker/Juvelér Guldsmed Boye
- Brille Galleriet
- Byggeselskabet Olav de Linde
- C.F. Møller
- CABI Center for Aktiv Beskæftigelsesindsats
- Cafe Carlton
- Casablanca
- Chas E
- Contrast Company
- COWI
- Dan-Glas
- Danish Academy
- DanLaser
- Danske Bank
- Danske Bank Viborg
- Deluca Film
- Designit A/S
- Ditas
- Djurs Sommeland
- Djurslands Bank
- Dynamoen Aps
- Dypång Management ApS
- Epinion
- Erhverv Aarhus
- Evry
- Expo Partner DK
- Flensby og Parnere A/S
- Flintholm Global
- Food Corner
- Formuepleje
- Frederiks El
- Frisk Fisken
- Front-Data/Front Safe/ DSI-Next
- Frugt og Grønt Plantagen
- Futoria ApS
- Get Visual
- Gnist
- Gorrissenfederspiel
- Grown Up Group
- Grønt Ekspressen
- Handelsbanken Viborg
- Havneinvest
- Havnens Fiskehus
- Helge og Michael Jørgensen Malerfirma
- Holst, Advokater
- HUJ A/S
- Hummel A/S
- Illums Bolighus Århus
- Incuba Science Park
- J.N. Kjærsgaard
- Jakob Tømrerfirma A/S
- Jens Dalsgaard
- Jepco
- JP Group A/S
- Jydsk Emblem Fabrik A/S
- Jysk Pladebearbejdnings-center
- Jyske Bank
- Jyske Bank Viborg
- K.H. Biler
- Karlbak
- Komma Kommunikation og Marketing
- Krifa Kristelig Fagbevægelse
- Kromann Reumert
- Kvadrat
- Lett Advokater
- LF Fashion
- Libratone
- Lightyears A/S
- Lindberg A/S
- Lindholm Biler
- LO Aarhus
- LO Aarhus
- Lund Byggefirma
- M2 Film
- Mackies Pizza
- Master Care
- Mengel Ejendomme
- Mercantec
- Mercuri Urval
- Metropol
- Michael Berg Photography
- MJ Consult
- Molo Kids A/s
- MT Højgaard
- Niras
- Nordea Randers
- Nordea Aarhus
- Norr 11
- NRGI
- Nykredit Randers
- Nykredit Aarhus
- Nørgaard Design ApS
- Organicle
- Per Aarsleff
- Photography by Jakob Mark
- Picturwise
- Pier One A/s
- Profil Optik Brøbecher
- Radiator Film
- Radison Blu
- Rambøll
- Remien
- Restaurant Seefood
- Risskov Slagteren
- RKFoffice A/S
- Raadhus Kafeen
- SBK Scandinavia A/S
- Scandic Hotellerne i Aarhus
- Schmidt Hammer Lassen Arhcitects
- Schulz Seating Systems A/S
- Schønherr
- Secoya
- Service og Co
- Shoe-D-Vision
- Silkeborg Golf A/S
- Sjørup Traktor
- SpotProduction A/S
- Steffensen Horstmann
- Stylechange
- Svend A. Larsen Bog og Idé
- Sydbank Randers
- Sydbank Aarhus
- Systematic
- Sølvsteen Biler
- Søren Trier A/S
- Søstrene Grenes Import A/S
- Søstrøm A/S
- Thornico A/S
- TM Line
- Torben Brandi Projekt-udvikling
- Tradium
- Train
- Turbineforlaget
- Turbinehallen
- Ucommunicate
- Universal Fashion Network A/S
- Vestas Wind Systems A/S
- Vibocold
- Viborg Ingeniørerne
- Viborgegnens Erhvervsråd
- Villa Provence
- Vin og Design
- Vinoble
- Væksthus Midtjylland
- Wick Kommunikation
- Yding Gruppen
- Zenia House A/S
- Zupa Recomended
- Aakjaer Landinspektører
- Aarhus Elite og AGF
- Aarhus Håndværkerforening

- Servicepartner (oftest in kind eller delvist in kind): Partnerskaber med en række virksomheder, der ønsker at bidrage med transport, hoteller, it og telefoni, rådgivning, tolkebistand mv. Der skal indgås særskilte aftaler med de enkelte servicepartnere med henblik på den størst mulige aktivering af de enkelte sponsorater alt efter produktets karakter og synlighed i forhold til programmet. Vi forventer 20-30 servicepartnere.
- Tema- og projektsponsor - der knytter sig til et af programmets fokusområder eller projekter. Det kan fx være den legende by (sportsvirksomheder), grøn by (miljøvirksomheder/energivirksomheder), den digitale by (medievirksomheder) osv. eller enkeltprojekter herunder. Partnerskaberne opbygges omkring tema og særlige målgrupper. Der produceres temabaseret og målrettet kommunikation. Bidrag forventes at udgøre 1 mio. kr. (0,13 mio. Euro) til hvert tema plus "in kind" bidrag. Projektsponsorer forventes at bidrage med 25.000-1 mio kr. (0,03-0,13 mio Euro). Vi forventer 10 temasponsorer og ca. 50 projektsponsorer.
- 2017-klub – En åben sponsorklub for mindre virksomheder. Vi har forventning om at ca. 100 virksomheder deltager, og at de fleste virksomheder knyttes til klubben i 2017. Bidrag forventes at udgøre 50-100.000 kr. (6,67-13,33 Euro) afhængigt af virksomhedens størrelse.
- Vidensbank - kompetence og viden fra erhvervsvirksomheder kan styrke bl.a. deltagelse i bestyrelsesarbejde i kulturinstitutioner og projektorganisationer, mentorordninger mv. Vidensbanken er et særskilt projekt i 2017-programmet, hvor vi forventer, at mange vidensvirksomheder, kommunikationsvirksomheder og konsulentvirksomheder vil deltage. "Vidensbanken" har stor betydning for det samlede projekt, både i forhold til kompetenceudviklingsstrategien og i forhold til udlånsmodellen for sekretariatsbemanding.

3.2.7

Den direkte økonomiske værdi af ydelserne forventes at være 40 mio. kr. (5,33 mio. Euro) Herudover forventes "in kind-sponsorater" på 15-20 mio. kr. (2-2,67 mio. Euro)

Mediepartnere bidrager herudover med in kind ydelser vedr. kommunikation og markedsføring. Disse partnerskaber beskrives nærmere i afsnit V.

Den samlede sponsormodel for **AARHUS 2017** indeholder herudover sponsoraftaler, som ikke bliver indgået af fonden. Disse sponsoraftaler knytter sig til specifikke projekter og begivenheder. Aftalerne bliver etableret af kulturinstitutioner, arrangører og øvrige uafhængige projektejere. For en række projekter vil der være tale om ganske betydelige sponsoraftaler, der bidrager til at forøge projektets samlede økonomi jf. spørgsmål 3.2.3. Samlet er sponsormodellen illustreret med figur 3.2.

Fondens sekretariat har ansvaret for at varetage sponsorarbejdet og sikre en professionel håndtering af sponsorrelationerne herunder indarbejdelse i kommunikations- og markedsføringsstrategien. Der vil blive arbejdet målrettet med udformning af aftaler, hvor sponsorerne får udbytte i form af synlighed, omtale, billetter og aktiviteter etc., som står i forhold til bidraget. 2017 Sekretariatet og sponsorerne skal i samarbejde gentænke aktivering af sponsorater med målgruppefokus, sideevents, involvering af deltagere etc. Sekretariatet får endvidere ansvaret for at opbygge modeller for viderefordeling af in kind ydelser som en del af tilskuddet til projekter.

FIGUR 3.2: SPONSORMODEL FOR AARHUS 2017

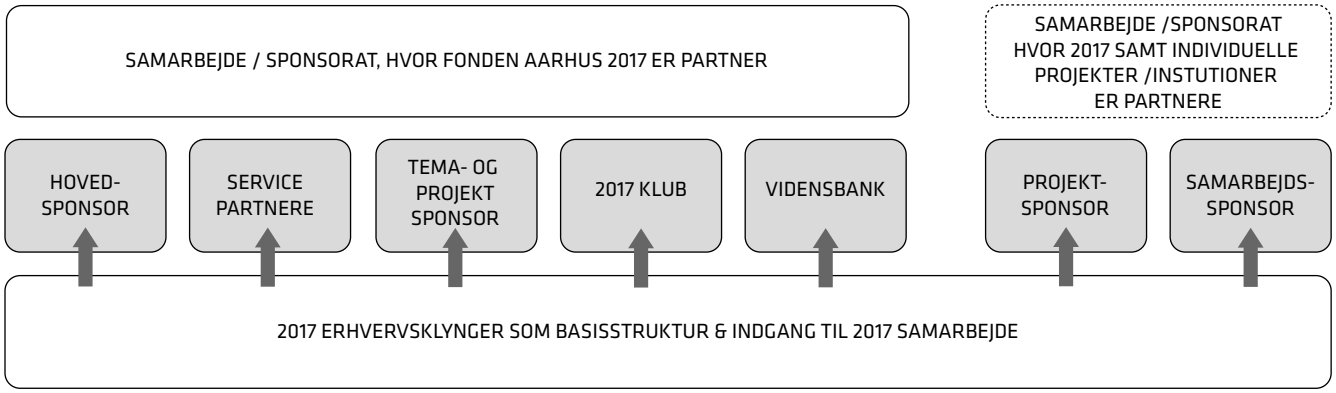

Sponsoreret hybridbil

Stormøde for erhvervsklynger februar 2012

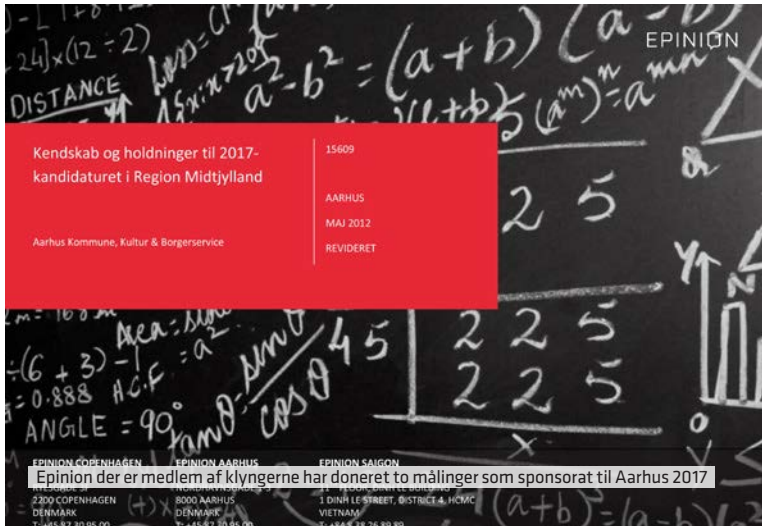

Epinion der er medlem af klyngerne har doneret to målinger som sponsorat til Aarhus 2017

Ifølge hvilken tidsplan vil **indtægter** blive modtaget af byen og/eller det organ, der er ansvarlig for at forberede og implementere kulturhovedstadsprojektet, hvis byen modtager titlen som Europæisk Kulturhovedstad?

Tabel 3.15 viser, hvornår vi forventer, at **FONDEN AARHUS 2017** modtager tilskud fra de enkelte bidragsydere. Vi har budgetteret med, at tilskud fra EU i form af Melina Mercouri prisen på 1,5 mio. Euro udbetales i 2016. Dertil er der budgetteret med et mindre tilskud fra EU-fonde til konkrete projekter. Disse indtægter er budgetlagt i 2017.

Det er forventningen, at staten bidrager til både program, administration og løn samt PR og marketing, som det også var tilfældet ved Kulturby ´96 i København. Det statslige bidrag er derfor budgetlagt til hele projektperioden, dog med de største andele i 2017 og året forinden, hvor størstedelen af programaktiviteterne afvikles.

3.2.8

Som værtsby har Aarhus Kommune påtaget sig et betydeligt ansvar for finansieringen af **AARHUS 2017**. Aarhus Kommune yder tilskud til fondens administration, PR, marketing, kommunikation såvel som program. For at sikre tilstedeværelsen af kapital i fonden i opstartsårene yder Aarhus Kommune en forholdsvis stor andel af sit tilskud i starten af projektperioden. Den tidsmæssige fordeling af Aarhus Kommunes tilskud er godkendt af byrådet i forbindelse med bevillingen.

Tilskuddet fra Region Midtjylland er ligeledes fordelt over alle seks projektår. Regionen har bl.a. en væsentlig interesse i flere af de store strategiske projekter, der igangsættes allerede fra 2013. Regionen yder således en betydelig støtte bl.a. til at sikre igangsætning af disse aktiviteter. Regionens tilskud forventes endvidere anvendt til at medfinansiere fondens PR- og marketingsudgifter såvel som løn- og administrationsudgifter. Tilskuddet fra de øvrige 18 kommuner falder primært i kulturhovedstadsåret og året forinden til brug for afvikling af konkrete programaktiviteter. Vi har budgetteret med indtægter fra fonde og sponsorer i årene indtægterne også primært forventes modtaget i disse år.

TABEL 3.15: TIDSMÆSSIG FORDELING AF FINANSIERINGSBIDRAG TIL FONDEN AARHUS 2017

Indtægtskilde mio dkkr	År -4 2013	År -3 2014	År -2 2015	År -1 2016	2017	År +1 2018	I alt
EU	0	0	0	11	9	0	20
Stat	12	12	14	66	93	3	200
Aarhus kommune	18	18	18	18	17	11	100
Øvrige kommuner	2,25	3,6	4,05	9,9	22,05	3,15	45
Region	12	12	12	12	5	2	55
Sponsorer & Fonde	0	0	10	35	35	0	80
Ialt	44,25	45,6	58,05	151,9	181,05	19,15	500

Indtægtskilde mio euro	År -4 2013	År -3 2014	År -2 2015	År -1 2016	2017	År +1 2018	I alt
EU	0	0	0	1,47	1,2	0	2,67
Stat	1,6	1,6	1,87	8,8	12,4	0,4	26,67
Aarhus kommune	2,4	2,4	2,4	2,4	2,27	1,47	13,33
Øvrige kommuner	0,3	0,48	0,54	1,32	2,94	0,42	6
Region	1,6	1,6	1,6	1,6	0,67	0,27	7,33
Sponsorer & Fonde	0	0	1,33	4,67	4,67	0	10,67
Ialt	5,9	6,08	7,74	20,25	24,14	2,55	66,67

Hvilket beløb af det almindelige samlede årlige budget regner byen med at bruge til kultur **efter** det europæiske kulturhovedstadsår?

Budgettet omfatter også 2018, dvs. året efter kulturhovedstadsåret. Som det fremgår af tabel 3.16, vil Aarhus Kommune yde et tilskud til **FONDEN AARHUS 2017** på 11 mio. kr. (1,47 mio. Euro) i 2018. De 11 mio. kr. (1,47 mio. Euro) er, som de øvrige 89 mio. kr. (11,87 mio. Euro), Aarhus Kommune yder til fonden, en merudgift i forhold til kommunens samlede kulturbudget.

Det er et grundlæggende mål for projektet, at der opbygges varige initiativer og projekter, der rækker ud over kulturhovedstadsåret. Derfor er 2018 en integreret del af projektperioden. I fondens budget er der afsat 25 mio. kr. (3,33 mio. Euro) til kulturelle aktiviteter i 2018. Det er således allerede besluttet, at en række projekter og aktiviteter, der udvikles under **AARHUS 2017** skal forsøges videreført og permanentgjort.

Aarhus Kommune vedtager fireårige kulturpolitikker. Den kommende politik dækker årene 2013-2016 og den efterfølgende politik vil dække årene 2017-2020. Kulturpolitikken omfatter normalt en række strategiske kulturpolitiske satsninger. Vi forventer naturligvis, at spørgsmålet om videreførelse af kulturelle satsninger fra **AARHUS 2017** behandles i den forbindelse, hvor kommunes kulturbudget også fastlægges.

De fireårige kulturaftaler, som kommunerne – typisk klyngevis - indgår med staten, forventes inden for Region Midtjylland at kunne styrkes væsentligt som følge af netværksdannelser og projektsamarbejder i forbindelse med **AARHUS 2017** og kan blive væsentlige omdrejningspunkter i forhold til at sikre et løft af kulturbudgetterne såvel i Aarhus som i resten af regionen.

IV. BYENS INFRASTRUKTUR

4.1 Hvilke fordele har byen med hensyn til tilgængelighed (regional, national og international transport)?

Hvilket geografisk område ønsker byen at inddrage i aktionen „Europæisk Kulturho-vedstad"? Hvorfor?

Hovedparten af regionen er under to timers kørsel fra Aarhus. Transportvejene vil være yderligere forbedret i 2016, når anlæggelsen af en ny motorvej mellem Aarhus med Herning afsluttes. Med undtagelse af Holstebro er transporttiden fra Aarhus til alle regionens største byer under en times kørsel. Aalborg, der er Danmarks tredje største kommune med godt 200.000 indbyggere, findes også inden for 1½ times kørsel fra Aarhus. Aalborg fungerer som hovedby i Region Nordjylland, der har i alt 580.000 indbyggere. Også Vejle, Kolding og Fredericia (i daglig tale "Trekantsområdet") findes inden for godt en times kørsel. Trekantsområdet er et tæt befolket område i Region Syddanmark, der har knap 1,2 mio. indbyggere.

Fra Aarhus Lufthavn Tirstrup er der forbindelse med rutefly til København, Gdansk, Gøteborg, Helsinki, London, Malaga, Alicante, Oslo, Stockholm og Barcelona. Lufthavnen har et årligt passagertal på ca. 600.000, og tallet er stigende. Billund Lufthavn, som ligger 75 minutters kørsel fra Aarhus, fungerer som regional lufthavn og betjener årligt over 2,5 mio. passagerer.

Fra Aarhus er der togforbindelse i både nordlig, sydlig, østlig og vestlig retning, og togene afgår normalt en eller to gange i timen. Der er flere daglige direkte afgange til Hamborg og Berlin. I 2016 indvies første etape af byens nye letbane, som både vil forbedre transportforholdene i indre by og skabe hurtige forbindelser til forstæder og landdistrikter.

Fra Aarhus Havn afgår hurtigfærger til Sjælland mange gange dagligt. Desuden har Aarhus et stadigt stigende antal krydstogtskibe. I 2011 besøgte 40.000 krydstogtturister Aarhus. Antallet af krydstogtturister var i 2008 25.000, i 2009 23.000 og i 2010 7.000. To lystbådehavne findes blot få hundrede meter henholdsvis nord for og syd for bymidten.

4.2 Hvor mange turister kan byen huse?

En bølge af hotel- og konferenceinvesteringer vil betyde, at byen ved udgangen af 2012 har ca. 2.000 sengepladser. I 2015 vil den samlede hotelkapacitet være mindst 2.400, hvis vi inkluderer de projekter, som er planlagt, godkendt og som har offentliggjort deres fremtidige kapacitet.

Byerne Randers, Horsens og Silkeborg, som alle kan nås inden for 40 minutter i bil, har en samlet kapacitet på 1.700 hotelsengepladser. Hertil kommer 1.500 alternative sengeplader i Aarhus og omegn i form af campingpladser, vandrehjem, Bed and Breakfast mm.

I Aarhus afholdes årligt flere større, internationale konferencer. Der er gode og centralt beliggende faciliteter i blandt andet Scandinavian Congress Center. Også i Herning er rammerne for større events og konferencer særdeles gode, både med hensyn til plads og adgangsforhold.

4.3 Hvilke projekter har byen planlagt mellem nu og året for byens kandidatur til titlen Europæisk Kulturhovedstad, hvad angår byens infrastruktur og turistinfrastrukturerne, herunder byfornyelse? Anfør tidsplanen for dette arbejde.

I denne sektion præsenterer vi et overblik over de store linjer i byudviklingen frem mod 2017. Mange af de igangværende og planlagte projekter skaber på forskellig måde rammer for **AARHUS 2017**, og flere udviklingsprojekter er direkte involveret i vores projekt. I øvrigt henviser vi til side 39-47, hvor vi introducerer udvalgte byudviklingsprojekter på kulturområdet. Projekter, der nu er en integreret del af programmet.

BYUDVIKLING

Med en forventet befolkningstilvækst på 75.000 indbyggere (svarende til en stigning på 25 %), og en vækst på 50.000 boliger, 50.000 arbejdspladser og 10-15.000 nye studiepladser inden 2030, er det åbenlyst nødvendigt at nå til fornuftige løsninger og at gen-

Sculpture by the Sea, Denmark

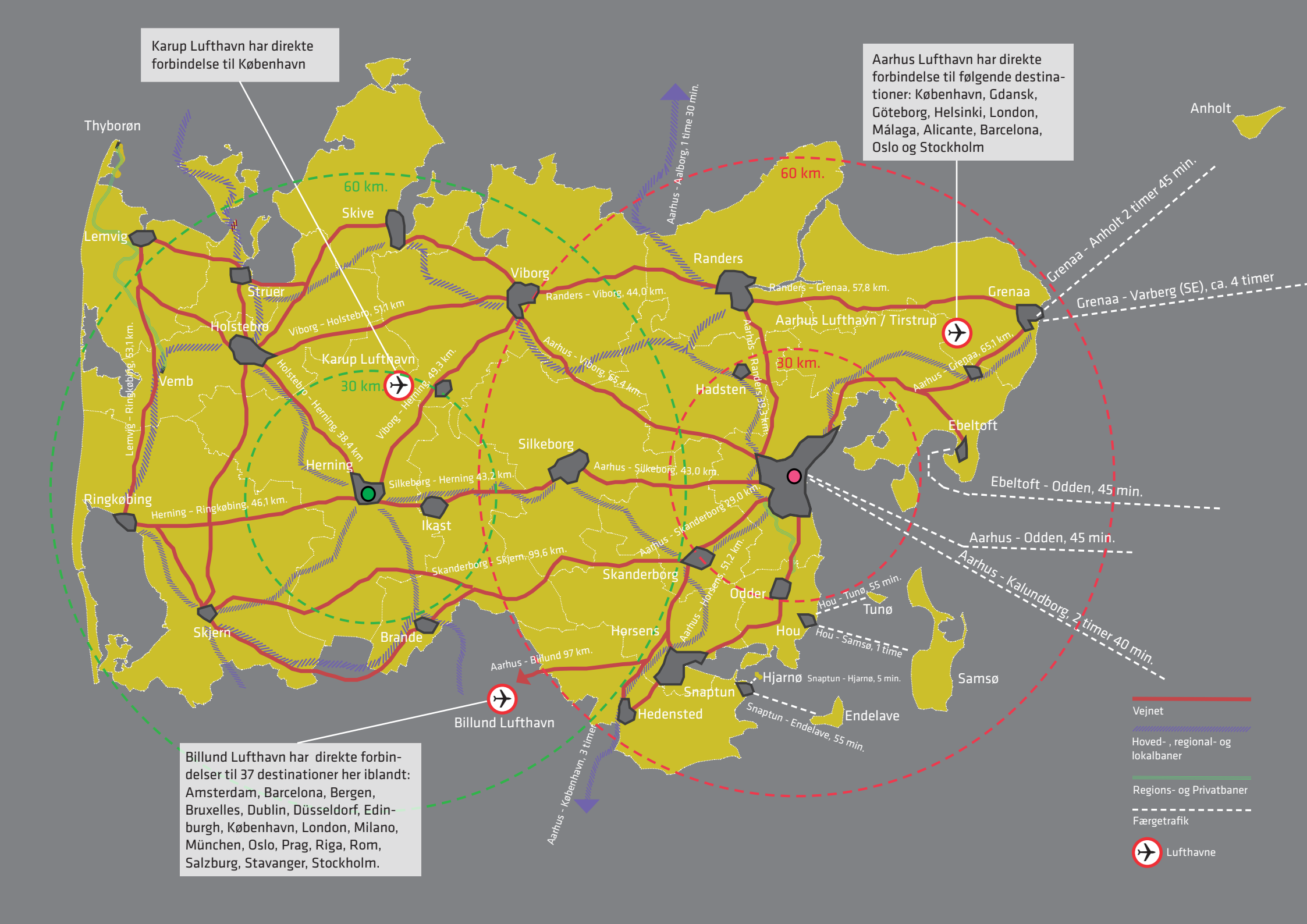
Karup Lufthavn har direkte forbindelse til København
Aarhus Lufthavn har direkte forbindelse til følgende destinationer: København, Gdansk, Göteborg, Helsinki, London, Málaga, Alicante, Barcelona, Oslo og Stockholm
Billund Lufthavn har direkte forbindelser til 37 destinationer her iblandt: Amsterdam, Barcelona, Bergen, Bruxelles, Dublin, Düsseldorf, Edinburgh, København, London, Milano, München, Oslo, Prag, Riga, Rom, Salzburg, Stavanger, Stockholm.
Thyborøn
Anholt
Lemvig
Skive
Struer
Holstebro
Vemb
Karup Lufthavn
Viborg
Randers
Grenaa
Aarhus Lufthavn / Tirstrup
Hadsten
Ebeltoft
Silkeborg
Herning
Ringkøbing
Ikast
Skanderborg
Odder
Tunø
Hou
Samsø
Skjern
Brande
Horsens
Hjarnø
Snaptun
Hedensted
Endelave
60 km.
30 km.
Aarhus - Aalborg, 1 time 30 min.
Aarhus - København, 3 timer
Grenaa - Anholt 2 timer 45 min.
Grenaa - Varberg (SE), ca. 4 timer
Ebeltoft - Odden, 45 min.
Aarhus - Odden, 45 min.
Aarhus - Kalundborg, 2 timer 40 min.
Lemvig - Ringkøbing, 53,1 km.
Viborg - Holstebro, 51,1 km
Holstebro - Herning, 38,4 km
Viborg - Herning, 49,3 km.
Randers - Viborg, 44,0 km.
Randers - Grenaa, 57,8 km.
Aarhus - Viborg, 65,4 km.
Aarhus - Randers, 39,3 km.
Aarhus - Grenaa, 65,1 km.
Silkeborg - Herning 43,2 km.
Aarhus - Silkeborg, 43,0 km.
Herning - Ringkøbing, 46,1 km.
Aarhus - Skanderborg 29,0 km.
Skanderborg - Skjern, 99,6 km.
Aarhus - Horsens, 51,2 km.
Hou - Tunø, 55 min.
Hou - Samsø, 1 time
Aarhus - Billund 97 km.
Snaptun - Hjarnø, 5 min.
Snaptun - Endelave, 55 min.
Vejnet
Hoved- , regional- og lokalbaner
Regions- og Privatbaner
Færgetrafik
Lufthavne

tænke "urban development". 40 % af udviklingen vil ske gennem en fortætning af udvalgte kvarterer i midtbyen – herunder havnen. Denne fortætning af byen vil skabe et blomstrende byliv. Det vil begrænse byens spredning og forøge bæredygtigheden ved at energiforbrug og transporttid reduceres.

De resterende 60 % af udvidelsen bliver løst gennem en række nye "urbane landsbyer", fx Lisbjerg (25.000 nye indbyggere), Elev (5-15.000 nye indbyggere) og Malling (10-17.000 nye indbyggere), foruden mindre centre i Harlev, Tilst og Årslev. Disse "modelsamfund" vil være kendetegnede ved nyskabende arkitektur, en forpligtelse til at være bæredygtige – i form af vedvarende energi-kilder og genbrugssystemer – direkte adgang til grønne områder og til det offentlige transportnet. **AARHUS 2017** vil samarbejde om at engagere borgere i kulturelle udviklingsprogrammer i deres egne lokalområder. I 2017 vil disse "modelsamfund" være en del af Aarhus 2017-programmet.

Mobilitet

Hver dag rejser 52.000 mennesker til Aarhus, mens 29.000 rejser ud af byen i forbindelse med arbejde eller uddannelse. Pendlingen er stigende, og det er en udfordring at håndtere både borgernes øgede mobilitet, og den forurening, der følger heraf. Den planlagte letbane vil forbinde bymidten, den nye busterminal, havnen, universitetet og Skejby Universitetshospital med de nye byområder nord og syd for byen. Den gennemgribende transformation af det offentlige transportsystem vil binde Aarhus bedre sammen.

Byens nye busterminal, som bliver en integreret del af banegården, åbner også inden 2017. Der hvor busterminalen ligger i dag, vil blive omdannet til et nyt kompakt og varieret citykvarter. Planen for det nye kvarter er udvalgt gennem en arkitektkonkurrence. De eksisterende bygninger, der stammer fra det 19. århundrede, bliver bygget om til beboelse, butikker og erhverv, og området knyttes til byens gågadeområder. Omdannelserne vil være afsluttet inden 2017, og dermed vil mobiliteten for både besøgende og beboere blive væsentligt forbedret.

Nye åbne læringsmiljøer

Aarhus Universitet, VIA University College og seks andre større uddannelsesinstitutioner i Aarhus vokser. Antallet af studerende i byen vil stige fra 40.000 til 60.000 inden 2025. Flere end 20 % af byens indbyggere er studerende – Aarhus er faktisk den danske by med flest studerende pr. indbygger.

Både universitetet og VIA har planer om udvidelser tæt på de nye kulturelle kvarterer - Godsbanen, Ceres-området og de Bynære Havnearealer. De nye åbne læringsmiljøer vil give flere interdisciplinære kontakter og sociale interaktionsmuligheder med resten af byen. Byens nye campusnetværk vil skabe klynger af åbne og forbundne miljøer, der virker sammen med byen – med kunst og kulturcentrene som udgangspunkt for samvirke og synergi.

Det Nye Universitetshospital i Skejby har et samlet areal på 370.000 m^2 og et samlet anlægsbudget på 6,4 mia. kr. Byggeriet er i gang, og kunstnere og designere deltager i indretningen af hospitalet. Det Nye Universitetshospital vil, når det er taget i brug, få 9.500 ansatte De eksisterende bynære hospitalsbygninger vil overgå til bl.a. Aarhus Universitet.

Det tidligere Ceres Bryggeri, midt i byen, omfatter 104.000 m^2. De markante og attraktive bygninger bliver ombygget til både uddannelsesmiljø, kommercielt brug, beboelse og til kreative formål. VIA University College planlægger at placere en række institutter i området.

Grønne initiativer

Blandt Aarhus' åbenlyse kvaliteter er landskabets smukke, bakkede skovområder, kyststrækningerne og søerne. Byen har plantet 3.200 ha skovområder, skabt 100 ha søområde og 100 ha vådområder – alt sammen ved anlæggelsen af områderne Egå Engsø og Årslev Engsø. 90 % af byens beboere har således adgang til grønne områder og parker inden for en radius af 500 meter fra deres boliger. Der er øget byens fokus på miniparker, grønne indgreb, grønne gyder og stier, grønne tage og mange andre utraditionelle initiativer, der skal gøre byen grønnere. "Mikro-greening programmerne" bliver intensiveret yderligere op til 2017. Dette er en del af „The Greening City" (se side 80-81)

Reintegrering af sociale boligbyggerier

Mange byer, der huser de ensartede, sociale boligbyggerier fra 1960erne og 1970erne, er i gang med at gentænke bygningernes placering og anvendelse. Gellerup/Toveshøj og Rosenhøj-områderne er karakteriseret ved manglen på byfaciliteter, men også ved isolationen i forhold til resten af byen. Aarhus står ligesom mange andre byer i Europa over for udfordringen i at re-integrere disse lokalsamfund i byen. Isolationen forstærker og afspejler den stigende sociale, etniske og kulturelle polarisering i vores by. Som i mange europæiske byer, hvor grænser, sprog, kultur og generationskløfter er komplekse udfordringer, har samfundets "passive" adskillelse i løbet af de sidste 50 år, forårsaget opdelinger – og dermed gjort disse bydele udsatte.

Aarhus investerer massivt i en række af de sociale boligbyggerier med helhedsplaner for Gellerup og Toveshøj og for Viby Syd. Målet er at vende den negative udvikling gennem radikale forandringer i den fysiske struktur, kombineret med vækstinitiativer, der skal skabe lokale arbejdspladser, samt udvikling af sociale og kulturelle processer og projekter.

Gellerup/Toveshøj er et arkitektonisk mønsterprojekt fra 1972 med 2.400 boliger og 7.500 beboere. En by i byen, hvor der tales 80 forskellige sprog (primært dansk, tyrkisk og arabisk), hvor 88 % af beboerne har anden etnisk baggrund end dansk, flere end 80 % modtager offentlig forsørgelse, 40 % er børn under 16 år og 19 % lever under OECDs fattigdomsgrænse. Gellerup er Danmarks fattigste område.

Samtidigt er Gellerup/Toveshøj også et område, hvor solidaritet er en stærk faktor. Hvor innovatører, aktive fællesskaber og initiativer såsom Bazar Vest tiltrækker mange besøgende. Helhedsplanen, hvis overordnede idé er at ændre boligområdet til et byområde der bygges sammen med Aarhus, vil fra starten integrere detailhandlen, erhvervslivet og kulturelle aktiviteter. Projektet er dermed den første langsigtede regenereringsstrategi i Danmark. Hensigten er, at området fysisk og kulturelt opmuntrer til interaktion med resten af byen. I 2017 vil forandringerne have resulteret i en række offentlige områder og bygninger, grønne, rekreative områder, bedre belysning, et centralt butikscenter, en offentlig park, mere plads til leg og flere kulturelle aktiviteter.

Det andet initiativ foregår i boligbyggerierne Rosenhøj, Kjærslund og Søndervangen, hvor 4.200 beboere lever i saneringsmodne boliger fra 1970erne. 20 % af beboerne er arbejdsløse, og 55 % har en anden etnisk baggrund end dansk. Planerne omfatter en række anlægsarbejder i form af nye sociale og kulturelle faciliteter og markante fysiske forbedringer af boligerne. Et vigtigt element er det nye kulturcenter på Søndervangskolen, der for nyligt har fået tilsagn om midler til etableringen.

AARHUS 2017 vil i 2013 organisere en europæisk workshop med temaet "Europæiske erfaringer med kulturel regenerering" i. Repræsentanter fra Amsterdam, Nottingham, Marseilles, Berlin,

The Tall Ships Races 2007

Lighthouse 2012

Isbjerget 2012

Malmø, Gøteborg, Istanbul, Antwerpen, Oslo og Utrecht deltager i workshoppen og vil bidrage med deres erfaringer til projekterne "**RETHINK** 8220" (side 78) og "Et Andet Aarhus" (side 78).

AARHUS 2017 har etableret samarbejde/partnerskab med de berørte lokalsamfund, boligforeningerne og sekretariatet for bydelsudvikling. Alle har forpligtet sig til at arbejde med beboere, kulturaktører og kunstorganisationer om at udvikle lokalt drevne kulturelle og kreative projekter.

Fra havneby til bynær havn

Mange europæiske byer står overfor udfordringen med at omdanne havnearealer, der ligger i eller tæt på bymidten. I Aarhus har de forladte havnearealer et enormt potentiale, der giver mulighed for at restrukturere byen, og i øjeblikket er området en stor byggeplads. I løbet af en periode på 20 år vil der ske en reel transformation af byen. Forandringerne vil ændre Aarhus til en urban metropol, og byen igen bliver forbundet med vandet og dermed dens historiske sjæl. Nogle af de 800.000 m^2 er allerede synlige. Arealet skal danne rammen om boliger til 7.000 mennesker og 12.000 arbejdspladser. En del af området skal også bruges til uddannelses- og kulturformål.

Trods den finansielle krise følger byggeriet på havnen de fastlagte planer. Ikonbyggeriet Lighthouse, der er tegnet af det danske firma 3XN og det hollandske UN Studio, forventes at være færdigt i 2013. Lighthouse kommer til at bestå ejerboliger, almennyttige boliger og erhvervslejemål, såsom kontorer og butikker samt et hotelprojekt. Byggeriet har allerede vundet flere internationale arkitekturpriser.

Det usædvanlige, transparente byggeri Isbjerget forventes at være færdig i 2013. Isbjerget er tegnet af et ungt konsortium, der består af SeARCH (Holland), Louis Paillard (Frankrig), JDS Architects (Belgien/Danmark) og CEBRA (Danmark). Det nærliggende Z-Huset forventes at være færdigt i 2014. Z-huset er designet af Dorthe Mandrup Arkitekter (Danmark) og Sahl Arkitekter (Danmark).

Det nye hovedkontor for Bestseller-koncernen (2014), der skal huse 900 medarbejdere, er designet af C.F. Møller Arkitekter (Danmark). Navitas, som bliver et centrum for energi, innovation og uddannelse kommer til at huse 2.300 studerende, forskere og iværksættere. Byggeriet forventes afsluttet i 2014. Bygningen er tegnet af Kjær & Richter og er i sig selv et godt eksempel på "next practice". Det nye hovedbibliotek, Urban Media Space, der åbner i 2014, er tegnet af Schmidt Hammer Lassen Architects – og det centrale torv er designet af Kirstine Jensen Arkitekter.

Den nye havneby er det mest udfordrende projekt, Aarhus nogensinde har kastet sig ud i. Projektet er skabt af byens ypperste arkitekter i samarbejde med nogle af de bedste arkitekter i Europa. Den næste fase vil skabe forbindelse mellem havnen og byen, og den 400 m. lange havnepromenade vil give borgerne et stort offentligt rum, der kan bruges til uformelle udendørs aktiviteter, koncerter, udstillinger og sportsbegivenheder i 2017.

Havnen bliver et stort fokusområde for flere **AARHUS 2017**-programmer. Projektet SoundLight (side 56) vil løbende skabe liv i havnens nye arkitektur. „Waterlight Watersound. Den Centrale Havneplads-programmet vil fra 2015 anvende havnepromenaden til større arrangementer, by- og gadefestivaler, udendørskoncerter, filmfremvisninger og vandsportsarrangementer. Projektet vil have sin base hos Urban Media Space.

V. KOMMUNIKATIONS-STRATEGI

5.1 Hvilken kommunikations-strategi har byen planlagt vedrørende aktionen som europæisk kulturhovedstad?

RETHINK-tankegangen gennemsyrer al kommunikation om **AARHUS 2017**. **RETHINK** er budskabet, men også et værktøj i kommunikationen. Det er naturligt at gentænke platforme, netværk, kanaler og samspillet mellem afsendere og modtagere.

Med **RETHINK** som mindset vil **AARHUS 2017** kontinuerligt agere som Best Movers. Det betyder, at fokus er på innovative og samtidig velovervejede kommunikative tiltag. Formålet er at vække begejstring, ejerskab og engagement ved hjælp af princippet om Best Practice.

Kommunikationen af **AARHUS 2017** er helt central i forhold til at sikre et succesfuldt ECoC-projekt og indfrielse af projektets strategiske mål. Dette afspejler sig også i organiseringen. Således bliver kommunikationschefen en del af direktionen i **AARHUS 2017**-fonden.

Kommunikationsstrategien er blevet til i samarbejde med en kommunikativ sparringsgruppe med repræsentanter fra kulturinstitutioner, medier, erhvervslivet, uddannelsesinstitutioner, kommuner, Region Midtjylland og Umeå 2014. Sparringsgruppen danner forbillede for det kommunikative advisory board.

For at styrke og løbende gentænke kommunikationen vil der blive etableret et kommunikativt advisory board, der har til opgave at rådgive kommunikationschefen. Boardet sammensættes af personer med kommunikative kompetencer fra kulturlivet, reklamebranchen, erhvervslivet, universitetet, mediepartnere, turistorganisationer m.fl.

MÅL

For at understøtte projektets seks strategiske mål (se spørgsmål 1.1.) vil vi arbejde med to overordnede kommunikative mål. Målene er opdelt i delmål, der refererer til projektets strategiske mål:

1) Styrke interessen for og engagementet i kultur

- Kulturforbruget skal øges blandt borgerne i Aarhus og Region Midtjylland (strategiske mål 1 og 4)
- Forståelsen for kulturens og ECoCs betydning skal udbygges (strategiske mål 2 og 3)
- Borgerne i Aarhus og det øvrige Region Midtjylland skal føle ejerskab og engagement for **AARHUS 2017** (strategisk mål 4)

2) FormidleAarhus 2017 som et laboratorium med fokus på gentænkte løsninger

- RETHINK-mindsettet skal kendes af borgerne i Aarhus, Region Midtjylland, Danmark og resten af Europa (strategiske mål 5 og 6)
- Projektet skal øge det internationale kendskab til RETHINK som byens og regionens styrkepositioner (strategisk mål 2)
- Europa skal vide, at Aarhus er Europæisk Kulturhovedstad i 2017 (strategisk mål 2)

Glascontaineren - beskrevet i første ansøgning – symboliserer bl.a. gennemsigtighed. Det mobile mødested er Aarhus 2017's ikon og relationsopbygger. Fx omdannet til en stor "transistorradio" som en af scenerne på musikfestivalen SPOT 2012. RADIO RETHINK var specifikt rettet mod de 18-35 årige, som havde det mindste kendskab til Aarhus 2017og RETHINK i ansøgningsfasen.

MÅLGRUPPER

For at nå de opsatte mål skal der arbejdes målrettet med specifikke målgrupper. Målgrupperne skal afdækkes nærmere i samarbejde med kulturudbyderne. Vores hidtidige undersøgelser viser, at hvis der skal opnås et varigt løft af kulturforbruget, skal der som minimum rettes særligt fokus mod følgende grupper:

- Lokalsamfund i landområder, hvor der er et begrænset kulturelt udbud og begrænsede offentlige transportmuligheder
- Ældre, der ikke er involveret i formelle foreninger eller klubber
- Unge i alderen 15-30 år, som har en baggrund, hvor kunst og kultur ikke har været vigtig

Mesterkokken Wassim Halal har gentænkt en gourmet hotdog

The Raveonettes giver akustisk koncert i RADIO RETHINK

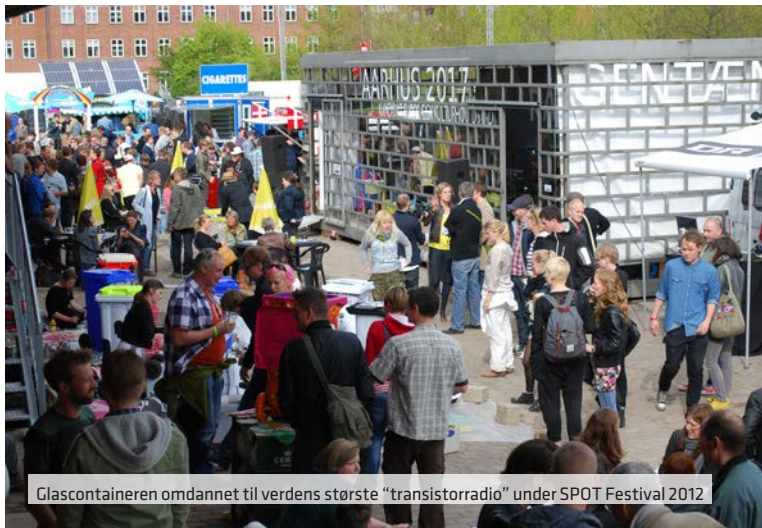
Glascontaineren omdannet til verdens største "transistorradio" under SPOT Festival 2012

Alle kommuner i regionen har fået tilbud om at skrive RETHINK på en inddragende måde. Børn fra syv institutioner i Favrskov Kommune skabte hvert deres bogstav, som tilsammen dannede ordet

- Familier – hovedsageligt i Aarhus – fra lavindkomstgrupper med et begrænset uddannelsesniveau, og som er bosat i sociale boligbyggerier med mange beboere af anden etnisk herkomst end dansk
- Personer med et fysisk- eller psykisk handicap og begrænsninger som følge heraf
- Kulturturister – danske og europæiske
- Markedsføringen overfor kulturturister finder sted i lande med direkte forbindelse til Aarhus og regioner med størst interesse for Danmark. I første omgang foregår indsatsen i Tyskland, Sverige, Norge, De Baltiske lande, Polen, Benelux, England, Spanien og Italien

RETHINK rummer et stort potentiale for international kommunikation. Den faglige RETHINK-tilgang bygger på de mange netværk, faglige organisationer og fagrelaterede projekter, som Aarhus2017 arbejder med. Der skal i forbindelse med de enkelte program-fokusområder foretages en målgruppeanalyse, der afdækker muligheden for formidling gennem fagtidsskrifter, interesseorganisationer og netværk indenfor eksempelvis arkitektur, design, miljø, natur, scenekunst, musik og litteratur

MIDLER – DE TRE SØJLER

Sekretariatet har ansvaret for den overordnede kommunikation og skal sikre en genkendelighed på tværs af de enkelte kommunikationstiltag. Der udarbejdes en designlinje og kommunikationsguide, der danner grundlaget for al kommunikation. Kommunikationen af de individuelle projekter varetages indenfor de afsatte rammer, først og fremmest af den enkelte projektholder samt relevante partnere og netværk. Fonden indgår i samarbejder om større projekter og projekter med særlig strategisk betydning.

Kommunikationen hviler på tre søjler - en udøvende-, en faciliterende- og en partnerskabssøjle. Den udøvende består af kommunikative tiltag, som sekretariatet selv udfører. Den faciliterende søjle indeholder kommunikation, hvor sekretariatet har skabt de grundlæggende kommunikationsplatforme. I den tredje søjle varetages kommunikationen af partnere, der i forvejen selv kommunikerer.

Den udøvende søjle

Den udøvende søjle har til formål at sikre et grundlæggende kendskab til **AARHUS 2017** og udstikke rammerne for den samlede kommunikation på tværs af søjlerne. Særligt i den indledende fase (2013-2015) vil informationsdelen og rammesætningen fylde meget. Søjle 1 fylder en stor del af kommunikationen, og gradvist vil søjle 2 og søjle 3 fylde mere, efterhånden som projekterne realiseres. Den generelle kommunikation skal fastholde og udvikle kendskabet til kulturhovedstadsprojektet. I løbet af processen vil sekretariatets kommunikation i stigende grad blive af mere strategisk karakter.

Eksempler på tiltag, som sekretariatet selv udfører:

- Udarbejdelse af designlinje og kommunikationsguide
- Informativ envejsmarkedsføring på platforme knyttet til de enkelte målgrupper (annoncering, citydressing, etc.)
- Pressekontakt og opsøgende pressearbejde Tilstedeværelse ved store events (Glascontaineren ved The Tall Ships Races, Europæisk Middelalder Festival, Faites l'Europe i Paris, åbningen af andre kulturhovedstæder m.fl.). **AARHUS 2017** skal kommunikeres og være synligt, når mange borgere er samlet
- Drift og udvikling af platforme (web, sociale medier)
- Etablering af internationale kommunikationskanaler gennem bl.a. International Press Center (IPC) i København og Presseinitiativet under Udenrigsministeriet (Public Diplomacy)
- Eksponering via Udenrigsministeriet og Danmarks ambassader
- Styrkelse af allerede etablerede kommunikationskanaler og skabelsen af nye via tidlige-re/aktuelle/kommende kulturhovedstæder

RETHINK bringer kulturen ud til borgerne. Vi er til stede, hvor mennesker samles – senest under Aarhus City Halvmaraton, hvor Aarhus Jazz Orkester i bedste Mardi Gras-stil underholdt 8500 løbere og lige så mange tilskuere fra ladet af en lastvogn.

Aarhus Jazz Orchestra underholder fra under Aarhus City Halvmaraton 2012

OL-deltageren Jesper Fauerschou passerer RETHINK-porten 2017 meter før mål

Hvor der er mange mennesker, er RETHINK til stede. Her under Aarhus City Halvmaraton

RETHINK var med i tourkaravanen under de første etaper af Giro d'Italia 2012

Et gentænkt byskilt som carstreamer på hundredevis af Europcar-biler

RETHINK-logoet på græs. EUs klima- og energiministre besøger Aarhus 2012

Den faciliterende søjle

Sekretariatet vil stille platforme og kommunikationskanaler til rådighed for andre. Formålet er dels at øge ejerskabet til projektet ved at lade borgere og kulturaktører selv komme til orde og dele erfaringer, dels derved at maksimere det kommunikative udbytte af de afsatte ressourcer. De enkelte kulturaktører og nationale og internationale netværk skal bidrage til kommunikationen, og der vil i forbindelse med tildeling af midler altid blive stillet krav om synliggørelse af **AARHUS 2017**. Den faciliterende del påbegyndes langsomt i 2013 og udvikles støt frem mod 2017.

Eksempler på tiltag, sekretariatet faciliterer:

- Kulturblogs og -debatter (sker bl.a. aktuelt på vores Facebookside)
- Brugeranmeldelser af kulturarrangementer
- Residencies for internationale medier og journalister
- Kulturaktiviteter i europæiske byer
- Open source idebank (Hvad har du gentænkt, som du vil dele med andre?)
- Samarbejde om kommunikation i forhold til de større kulturbyggerier og infrastrukturprojekter (Urban MediaSpace, Fritids- og Foreningshuset, Moesgård Museum mm.)
- Ambassadører (fx lokale/regionale/nationale/internationale kunstnere)
- RETHINK-fora (workshops, seminarer, konferencer, residencies etc.)
- Kommunikation gennem netværk. Således har eksempelvis samtlige store biblioteker i regionen tilbudt sig som kommunikatører, ligesom også erhvervsklyngerne i stigende omfang vil kommunikere RETHINK og **AARHUS 2017**.
- Pre-events forud for 2017 (borgerinddragende aktiviteter såsom RETHINK-lysene på Bispetorv)
- Internationale netværk skal i stigende grad aktiveres til i forbindelse med konkrete projekter at kommunikere **AARHUS 2017** og RETHINK (byens og regionens større uddannelses- og kulturinstitutioner, internationale kulturnetværk, eks. EuroCities og Similar Cities)

Partnerskabs- og netværkssøjlen

For at sikre størst mulig udbredelse til målgrupperne er vores kommunikationsstrategi baseret på stærke partnerskaber. **AARHUS 2017** er et netværksbaseret projekt, hvor 90 % af alle projekter ligger uden for fonden.

500 institutioner og organisationer bliver involveret i **AARHUS 2017**. De er ansvarlige for at kommunikere via deres egne medier og til egne målgrupper, indenfor de centralt definerede rammer.

Den projektbaserede kommunikation vil i årene 2016-17 være den mest synlige, når størstedelen af kommunikationen foregår decentralt, men sekretariatet vil fortsat indgå i projekter af strategisk karakter.

De indgåede strategiske partnerskaber på medie- og turismeområdet dækker hele regionen og giver mulighed for at nå alle borgere i samtlige 19 kommuner. Der er desuden indgået strategiske partnerskaber med en række erfarne kommunikatører indenfor bl.a. medier og turisme.

Aarhus er hovedkvarter for flere store internationale virksomheder indenfor bl.a. tekstil-, vindmølle- og mejeribranchen, og disse virksomheder beskæftiger tilsammen et meget stort antal af ansatte i hele Europa og resten af verden, som vil kunne nås gennem virksomhedernes interne kommunikation. Tilsvarende gælder de store butikskæder, der kan fungere som "vinduer" i en lang række europæiske byer.

MEDIEPARTNERSKABER

Audiovisuelle partnerskaber

Der er indgået et strategisk partnerskab med tv-stationerne **TV 2 / Østjylland og TV Midt-Vest**. De to stationer dækker 17 af de 19 deltagende kommuner. De regionale TV2 stationer sender dagligt på det landsdækkende TV2 og råder over hver deres egen 24 timers-kanal, ligesom et tidligere regionalt program genopstår med særligt fokus på øget dækning af kultur. TV Midt/Vest er desuden ved at gentænke et nyt multimediecenter, hvor seerne får mulighed for at benytte faciliteterne og selv skabe nyhedsstof. Dette initiativ vil også indgå i stationens ECoC-dækning.

TV 2 / Østjylland vil som et led i **AARHUS 2017** arbejde på at etablere en selvstændig redaktion i bydelen Gellerup. Redaktionen vil have fokus på bl.a. kulturhistorier fra udsatte boligområder.

DR er Danmarks største broadcaster og råder over store nationale radio- og tv-kanaler, men også en hel række nichekanaler målrettet forskellige segmenter.

DR har tilkendegivet, at **AARHUS 2017** er en så stor og markant begivenhed, at DR som public service-mediehus er særligt forpligtet til at dække den – og vil gøre det på flere kanaler.

DR udtrykker særlig interesse for projekter i ansøgningen, der retter sig mod børn og unge. Netop den yngste målgruppe er interessant for DR og ikke mindst udfordrende at arbejde med i bestræbelserne på at få dem til at være aktive medspillere i højere grad end passive modtagere.

Den skrevne presse – partnerskaber

Der er indgået en partnerskabsaftale med **Midtjyske Medier**. Midtjyske Medier er det største medie i Region Midtjylland med lokalredaktioner og selvstændige aviser i de større byer. Midtjyske Medier er en del af Berlingske Media/Mecom Group PLC. En del af aftalen er, at Midtjyske Medier vil tage initiativ til et samarbejde med øvrige bladhuse i regionen med henblik på at sikre den bedste dækning af **AARHUS 2017**.

Aftalen omfatter et samarbejde om udveksling af **AARHUS 2017**-relaterede historier på tværs af traditionelt konkurrerende bladhuse. Midtjyske Medier råder sammen med de øvrige bladhuse over et enestående distributionsnet. Ud over de daglige aviser udgiver Midtjyske Medier ugentlige gratisaviser, der omdeles til samtlige regionens husstande. Herved opnås en 100 % dækning indenfor den trykte presse.

Nye medier – innovative partnerskaber

Der er indgået et partnerskab mellem samtlige mediepartnere og **Danmarks Medie- og Journalisthøjskole** om udvikling af nye gentænkte kommunikationsplatforme. **AARHUS 2017** er og vil i de kommende år i stigende grad være til stede på en række af de kendte og traditionelle kommunikationsplatforme, men også på platforme, som vi i dag slet ikke kender eller kan forestille os. Målet er at gentænke de traditionelle kommunikationskanaler samt etablere nye gentænkte mødesteder og platforme, hvor brugerne får lyst til at engagere sig. Dette vil forstærke ejerskabet til **AARHUS 2017**.

Fremtidens mediebillede er et opmærksomhedspunkt, da et stigende antal borgere kun i begrænset omfang benytter sig af de traditionelle massemedier. Medier, der indbyder til dialog og debat, vinder frem til fordel for envejsinformationen.

Udvalgte program-begivenheder vil danne ramme om et kommunikationslaboratorium, der frem mod udgangen af 2017 skal skabe ny viden og engagere en stor del af borgerne og kulturaktører i kommunikationen. Danmarks Medie- og Journalisthøjskole vil, som et led i den internationale indsats, invitere 10 deltagere fra det øvrige Europa til at deltage i projektet på hvert semester, således at målet er at skabe en europæisk Best Practice.

I forlængelse af de allerede etablerede regionale/nationale mediepartnerskaber vil vi indgå en række internationale mediepartnerskaber. I første omgang blandt medier, der dækker tidligere/aktuelle/kommende europæiske kulturhovedstæder, og på sigt større europæiske medier, herunder gratisaviser.

Derudover vil vi afsøge mulighederne for at indgå partnerskaber med hhv. et dansk teleselskab og en global webtjeneste – begge med base i Aarhus.

TURISMEPARTNERSKABER

AARHUS 2017 har et betydeligt turistmæssigt potentiale. Erfaringerne fra tidligere kulturhovedstæder viser, at potentialet for det meste er blevet ganske godt udnyttet, og at der også er mange gode eksempler på mere langsigtede effekter.

Den internationale turismeindsats og markedsføringen af **AARHUS 2017** gennemføres i partnerskaber med stærke aktører som:

- VisitAarhus
- Midtjysk Turisme
- Andre regionale turistorganisationer/kommuner

VisitDenmark og Fonden til Markedsføring af Danmark under Erhvervs- og Vækstministeriet involveres i alliancen med henblik

RETHINK møder europæerne på deres hjemmebaner

Paris præsenteres for RETHINK under Faites l'Europe 2012

Aarhus præsenteret for et japansk publikum i samarbejde med IPC

på et partnerskab om den internationale markedsføring. Det vil endvidere være relevant at involvere Wonderful Copenhagen i et strategisk samarbejde.

Ambitionen er at tiltrække 5 mio. personer til arrangementer under Aarhus 2017, heraf knap 1 mio. internationale besøgende. Et mere forsigtigt skøn foretaget af konsulentfirmaet COWI på baggrund af data fra 13 tidligere kulturhovedstæder viser, at der kan forventes cirka 3,8 mio. besøgende til arrangementer og projekter i 2016 og 2017, heraf 12 % fra udlandet og 30 % tilrejsende fra Danmark uden for Region Midtjylland. Dette vil skabe en meromsætning på over 1 mia. kr., især inden for hotel- og restaurationsbranchen.

Turisme er et prioriteret indsatsområde, og den internationale turistmarkedsføring vil understøtte flere af de tidligere beskrevne kommunikative delmål. **AARHUS 2017** skal bruges som ramme for gentænkning og udvikling af turismen. Turismeindsatsen vil blive gennemført i fire forbundne spor:

- Kultur i den regionale, nationale og internationale branding
- Kulturtilbud til regionens erhvervsturister
- Kulturtilbud til regionens ferieturister
- Kulturen som selvstændigt værditilbud – hvor **AARHUS 2017** er selve årsagen til besøget

Indsatsen udvikles i flere faser, hvor fokus i 2013-14 primært vil være på udvikling af strategi og handlingsplan for realisering af turismens vækstpotentiale i Aarhus og regionen i sammenhæng med de eksisterende strategier. Desuden vil der blive arbejdet med udvikling af markedsføringen af en række væsentlige projekter – eksempelvis Sculpture by the Sea og festivaler med et stort gæstepotentiale.

Frem mod 2017 samarbejdes der om markedsføringen af konkrete tiltag og projekter, og dette arbejde kulminerer naturligvis i 2017. I dette arbejde er det vigtigt at have det langsigtede perspektiv for øje, hvis en effekt i 2018 og årene derefter skal opnås.

Turismepartnerne vil synliggøre **AARHUS 2017** i alle relevante aktiviteter og udvikle nye formater og kommunikationsformer. Som eksempler herpå kan nævnes:

- **AARHUS 2017** integreres i etablerede budskabsplatforme, formidlingskanaler, erhvervsalliancer mv.
- Der gennemføres en særskilt formidling af **AARHUS 2017** som kerne i et samlet dansk og skandinavisk/nordeuropæisk tilbud til kulturturister
- Der udvikles nye oplevelsesformater med appel til både kultur-, erhvervs- og ferieturister
- Der udvikles apps/værktøjer med udgangspunkt i de eksisterende digitale turiststandere til alle større kulturinstitutioner m.v., hvor der foregår 2017-aktiviteter. Via app'en får man fx en guidet tur i destinationen på et givet antal timer og med valgfrie temaer
- Der hyres i årene 2013-18 freelance rejsejournalister i udvalgte europæiske lande til at skrive turist- og rejserelevante kulturhistorier fra Aarhus og Region Midtjylland med vægt på ECoC-relaterede begivenheder
- I samarbejde med VisitDenmark vil de lokale turistorganisationer og **AARHUS 2017** oprette turistambassader på alle VisitDenmarks udenlandske markedskontorer
- **AARHUS 2017** begivenheder markedsføres målrettet til de mange krydstogtsturister og konferencegæster
- Der etableres en udviklet og integreret platform for kulturturisme i Aarhus og det øvrige Region Midtjylland
- International Press Center (IPC) og Presseinitiativet under Udenrigsministeriet (Public Diplomacy) indtænkes i turismemarkedsføringen

Til gennemførelse af turismeindsatsen nedsættes der en styregruppe med repræsentanter for VisitAarhus, Midtjysk Turisme, Region Midtjylland, Aarhus Kommune og **AARHUS 2017** Fonden.

De beskrevne eksempler fra de tre søjler vil i løbet af foråret 2013, sammen med de øvrige tiltag, blive omsat til en konkret kommunikationsplan.

Målinger/evaluering

Vi har gennem ansøgningsfasen løbende målt på effekten af kommunikationen, hvilket vi naturligvis fortsætter med frem mod, under og efter 2017. Gennem vores partnerskab med analyseinstituttet Epinion foretager vi flere målinger om året for at evaluere udviklingen og gennemførelsen af de kommunikative mål.

ØKONOMI

12 % af det samlede budget for **AARHUS 2017** er øremærket til kommunikation. Ud fra det beskrevne budget svarer det til, at der er afsat 8,1 millioner Euro (61 millioner DKR) til PR, kommunikation og marketing i budgettet over den seksårige periode 2013-2018. Fordelingen af midlerne er beskrevet i første ansøgning.

Dette er udelukkende de midler, der fra **AARHUS 2017** afsættes til formålet. Hertil skal lægges værdien af den kommunikation, som foretages gennem de strategiske partnerskaber, netværk og kulturaktører. Den samlede værdi af kommunikationen ventes således at overstige det dobbelte af det afsatte beløb.

5.2 Hvorledes påtænker byen at sikre synliggørelse af Den Europæiske Union, som tildeler titlen.

Den Europæiske Union vil, som uddeler af titlen, være sikret en central eksponering både lokalt, nationalt og internationalt. EU, EU-flaget og unionens kendte farver og symboler vil optræde i al relevant kommunikation – både fysisk og virtuel. Alle kommunikative aktiviteter og tiltag vil kunne relateres direkte til EU og **AARHUS 2017**. Den Europæiske Union vil være en synlig del af designlinjen og kommunikationsguide.

Åbningen af **AARHUS 2017** er en oplagt lejlighed til at fremhæve Den Europæiske Union. Bl.a. gennem invitationer til nøglepersoner i EU, herunder Kommissionen, formanden m.fl.

Aarhus 2017 er opsøgende i sin kommunikation og møder europæerne på deres hjemmebaner. Under Faites l'Europe 2012 præsenterede vi
Paris for RETHINK og afprøvede tankegangen på de flere tusinde besøgende på den danske stand.

6.1 VI. BEDØMMELSE OG OVERVÅGNING AF ARRANGEMENTET

Har byen i sinde at iværksætte et særligt system til overvågning og **bedømmelse** af programmets effekt og følgevirkninger samt af den finansielle forvaltning?

BAGGRUND

Vi har studeret eksisterende evalueringer, gennemgået generelle anbefalinger og retningslinjer for evaluering af ECoCs og inviteret andre ECoCs til at berette om deres erfaringer med evalueringer. Samtidig har vi indgået et forpligtende samarbejde med Aarhus Universitet om udvikling af såvel koncept, rammer som metode for evaluering af **AARHUS 2017**. Som udgangspunkt foreslår Aarhus Universitet, at der oprettes et center - RE-DISOVER 2017 - dedikeret til denne opgave. Vi vurderer, at oprettelsen af dette center ikke alene kan resultere i en evaluering af **AARHUS 2017**, men samtidig fremme udvikling af analytiske og praktiske metoder, som kan anvendes i en række andre sammenhænge.

Som beskrevet i vores første ansøgning vil vi arbejde med fem forudsætninger for den del af projektet, der omhandler evaluering og monitorering:

- At sikre den lovpligtige monitorering, der er pålagt via dansk lov og EU-kommissionen. Den lovpligtige monitorering på nationalt plan skal ske i overensstemmelse med "Bekendtgørelse af lov om erhvervsdrivende fonde" samt øvrige love og bekendtgørelser, der som følge af denne lov regulerer fondsdrift, herunder årsregnskabsloven og vedtægtsændringsbekendtgørelsen.
- At sikre gennemsigtighed og ansvarlighed i lederskabet, samt at ledelsen, bestyrelsen og offentligheden løbende er orienteret om projektet.
- At benytte evalueringsredskaber til kontinuerlig optimering af processen og vedvarende afspejling af projektets udvikling til gavn for både **AARHUS 2017** Fonden, interessenter, projekter og partnere. Der er således valgt et proaktivt evalueringsformat. Dette aspekt er særlig vigtigt, da det understreger projektet som procesdrevet, hvor der iværksættes initiativer og projekter med et flerårigt perspektiv med start af flere initiativer allerede i 2013.
- At analysere effekten og betydningen af ECoC-projektet i forhold til dets målsætninger m.m., men også på et mere generelt plan med henblik på at bidrage til fremtidige strategier og beslutninger. Erfaringer skal kunne omsættes i forhold til eventuelle investeringer og politiske strategier inden for kultur, kreative erhverv, turisme, m.m.
- At skabe muligheder for egentlige forskningsforløb - evaluering som en læringsplatform, der kan medvirke til udvikling af kulturpolitiske værktøjer og analyseredskaber.

Vi ønsker at sikre, at der både registreres, måles og testes i hele processen, således at evalueringen integreres som en naturlig del af projektet. Vi vil netop måle bevægelse, forandring og fornyelse for at forstå, hvordan der skabes forandringsprocesser. Evalueringsstrategien skal derfor indeholde løbende feedback, monitorering og refleksion, hvorved den forhåbentligt bliver betragtet som en positiv og aktiv proces, der tager "pulsen" på projektet i et femårigt tidsspænd.

AARHUS 2017 vil naturligvis stå til rådighed for Kommissionen i overvågningsfasen med de ønskede data og besvarelse af spørgsmål med henblik på, at rapporterne i overvågningsfasen kan få størst mulig positiv effekt for gennemførelse af projektet.

Hvis projektet skal sikre langsigtet udvikling, er det i høj grad evalueringsprojektet, der vil danne grundlag for overvejelser om strategier, indsatser og prioriteringer. Det er derfor også væsentligt, at konklusioner og anbefalinger fra evalueringen kan anvendes, også efter at fonden opløses. Som det fremgår af besvarelsen af spørgsmål 1.14, skal arven fra 2017 opsamles i planer, politikker og strategier i Region Midtjylland, Vækstforum, Aarhus Kommune, øvrige kommuner i regionen, Kulturministeriet samt turismeorganisationerne.

Evalueringen tilrettelægges sådan, at måling og rapportering ikke afsluttes i 2017, da mange aspekter af projektets effekter først kan registreres i de efterfølgende år. Der vil være fokus på opfølgning på langsigtede effekter både med hensyn til allokering af ressourcer og metoder til måling heraf.

RE-DISCOVER 2017

Aarhus Universitet har foreslået, at evalueringsopgaven placeres i et nyoprettet research- og forskningscenter, RE-DISCOVER 2017. Der nedsættes samtidig en styregruppe for evalueringen med repræsentanter fra Aarhus Universitet, Aarhus Kommune, Region Midtjylland og **FONDEN AARHUS 2017**, således at projektets kerneinteressenter kan følge evalueringsprocessen tæt.

RE-DISCOVER 2017 skal aktivt anvende andre kulturhovedstæders erfaringer i forhold til evalueringsprogrammer og metoder. Vores evalueringskoncept og den foreslåede organisering har derfor også taget afsæt i den rapport, som ECoC Policy Group har udformet samt erfaringerne fra de hidtil mest ambitiøse evalueringsprogrammer i ECOC-sammenhæng. Samarbejde med Liverpool Impacts08 er derfor også planlagt.

RE-DISCOVER 2017 skal både forestå den løbende evaluering og den efterfølgende dybdegående analyse af de indsamlede data. Analyserne forventes gennemført i samspil med **FONDEN AARHUS 2017**, Aarhus Kommune, Region Midtjylland, eventuelt eksterne konsulenter samt øvrige interessenter.

Aarhus Universitet rummer en række institutter og centre, som har bred erfaring med aktionsforskning, "exploratory interventions" og evalueringsmetoder fra både den private sektor, offentlige sektorer, NGO'ere samt kultursektoren. Aarhus Universitet råder over og vil prioritere de nødvendige kompetencer, metoder og afrapporteringsformater.

TRE NIVEAUER AF EVALUERINGER OG RESEARCH

1. Makroniveau

ECoC projektet skal evalueres i sin helhed med fokus på projektets overordnede effekter i forhold til de strategiske mål for projektet, jf. spørgsmål 1.1. De bredspektrede evalueringer kræver udformning af en veldefineret baseline. **AARHUS 2017** har allerede i perioden 2008-12 udført omfattende kortlægninger og har fået gennemført kvantitative opinionsundersøgelser, der er brugbare i forhold til at etablere en valid baseline.

Evaluering på makroniveau gennemføres indenfor et antal strategiske temaer. Der forventes gennemført mellem 15 og 20 enkeltanalyser. Vi foreslår at nedenstående temaer anvendes:

- Kulturdrevet regeneration i regionen; kreativitet, innovation, kulturproduktion og events
- Kulturel dynamik, deltagelse i kulturlivet, borgerinddragelse og lokalt demokrati

- Urbane landskaber, byudvikling og kulturel mangfoldighed, sundhed og motion samt bæredygtighed
- Identitet, lokale, regionale og europæiske aspekter, motiver og mennesker i by- og lokalsamfund
- Økonomisk effekt, omsætning og investeringer samt turisme

Vi forventer, at alle fakulteter på Aarhus Universitet deltager i en eller flere af temaevalueringerne. Derudover anser vi det for sandsynligt, at en række af byens øvrige uddannelsesinstitutioner i større eller mindre grad vil medvirke i evalueringen i form af både studerende og undervisere, der vil tage del i udviklende og undersøgende arbejde.

Vi har besluttet at bruge det rammeværktøj, der er udviklet af ECoC Policy Group som basis. Det angiver en række indikatorer, der er relevante at undersøge. Vi vil som et absolut minimum inddrage de essentielle indikatorer, men samtidig stræbe efter at medtage de ønskede indikatorer med henvisning til de ovennævnte opdelinger.

2. Medianniveau

På dette niveau fokuseres evalueringerne på specifikke temaer og rettes mod udvalgte lokalsamfund med henblik på en større detaljeringsgrad i undersøgelserne.

Det vil hovedsageligt være i tilfælde med større investeringer forbundet til bredere og særligt nyskabende strategier, fx en evaluering af Helhedsplanen i Gellerups påvirkning af lokalsamfundet eller centrale 2017-temaer såsom kreative industrier og rum for leg og læring, hvor man undersøger effekten af at arbejde i krydsfeltet mellem nye rumlige forhold, pædagogiske metoder og kreativitet.

Disse emner vil oftest tage afsæt i en række rethink-temaer, hvor vi analyserer projekter, der vurderes at have et next practice-potentiale. Vi regner med, at der er mellem 10 og 15 individuelle evalueringsemner, som fastlægges i samarbejde med relevante partnere og organisationer.

3. Mikroniveau

Som en del af evalueringsprojektet forventer vi at gennemføre åbne ansøgningsrunder, hvor udefrakommende forskere kan byde ind med mindre forskningsprojekter mhp. at analysere og evaluere afgrænsede emner, processer eller metoder knyttet til **AARHUS 2017**.

Et andet fokus er på de enkelte projekter. Evalueringen af det enkelte projekt foretages af den projektansvarlige. Derfor er det essentielt, at 2017-sekretariatet støtter op om dette arbejde og stiller krav om evaluering som en obligatorisk del af samarbejdet og som en forudsætning for støtte.

Centeret RE-DISCOVER 2017 skal udstikke rammerne, og de enkelte projektejere kan vejledes i at gennemføre egne evalueringer. Der kan eksempelvis etableres et forum, hvor projekter indenfor samme felt eller sektor kan deltage i et fælles forløb i løbet af forskellige projektfaser. Kompetente personer fra kultur-, forsknings- og erhvervslivet kan kobles på som rådgivende mentorer.

ORGANISERING

Centret RE-DISCOVER 2017 foreslås oprettet med midler og ressourcer fra **AARHUS 2017**, Aarhus Universitet, Region Midtjylland, relevante forskningsfonde m.fl. Derudover vil Aarhus Universitet naturligvis inddrage studerende i relevante forløb. Samtidig har **AARHUS 2017** indgået partnerskab med analyseinstituttet Epinion, som kan bidrage på metodeniveau og tilvejebringe relevante data ved gennemførelse af konkrete undersøgelser.

Centret oprettes i 2013 for en femårig periode - **AARHUS 2017** allokerer 0,7 mio. euro. til projektet fra eget budget. Det samlede budget forventes at blive ca. 1,4 mio. euro.

For selve evalueringen er der opstillet fire målsætninger mht. arbejdsmetoder. De bliver således indbygget i centrets succeskriterier:

- Der skal gennemføres interdisciplinær research på tværs af institutter og afdelinger
- Der skal udvikles nye metoder og best practice indenfor kulturel research og evaluering
- Der skal sikres vidensudveksling mellem borgere, offentlige institutioner og den private sektor, hvor det at involvere er en del af metoden
- Der skal udveksles erfaringer med andre kulturhovedstæder for at fremme viden om kulturens potentiale til at skabe forandringer og mhp. kontinuerligt at videreudvikle evalueringsmetoder i forhold til ECoC

Forskningsprogrammets overordnede aktiviteter er beskrevet i figuren nedenfor:

TABEL 6.1: FORSKNINGSPROGRAM

Milepæle og aktiviteter	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Organisation og netværk	Ansættelse af tre fuldtidsansatte koordinatorer 2017 Research Programme, AU	Organisere seminarer i første fase med involverede partnere. Kontakt med andre ECoC partnere	Organisere seminarer i anden fase med involverede partnere. Tage initiativ til internat. konferencer.	Organisere seminarer i tredje fase med involverede partnere.	International konference med andre ECoC partnere Rethink research indenfor den kulturelle sektor	Organisere seminarer afslutningsseminarer med involverede partnere.
Store projekter	Tage initiativer til projekter og ansøge om forskningsmidler	International indkaldelse af papers. Konference: Transforming Cities Fase 1 projekter	Fase 2 projekter	Fase 3 projekter	2017 projekter	Opfølgende projekter
Facilitere mindre forskningsprojekter	Udvikle ideer og processer sammen med partnere	1. indkaldelse af forsknings-projekter	2. indkaldelse af forsknings-projekter	3. indkaldelse af forsknings-projekter	4. indkaldelse af forsknings-projekter	Rethink Rethink forsknings-symposium
Fundraising	Programmer og samarbejder	Programmer og samarbejder	Programmer og samarbejder	Programmer og samarbejder	Programmer og samarbejder	Fundraising for opfølgende analyser
Evaluering og monitorering	Epinion & CFA udvikler koncepter og processer	Statistik og dokumentation	Statistik og dokumentation	Statistik og dokumentation	Statistik og dokumentation	Endelig evalueringsrapport

VII. YDERLIGERE OPLYSNINGER

7.1 Hvad er efter Deres opfattelse de stærke sider og parametrene for succes i modsætning hertil de svage sider ved byens ansøgning?

TI STÆRKE SIDER:

1. En involverende proces

Vores projekt er og vil fortsat være funderet i en proces, der er inkluderende og som bygger på deltagelse. Processen er seriøs, strategisk og har leveret væsentlige projekter. Vi har udviklet forskellige formater for borgerinddragelse, og vi er parate til at arbejde med borgere i lokalsamfundene, studerende, nye kunstnere, kulturinstitutioner, græsrodsorganisationer, beslutningstagere og store virksomheder. Vi har dokumenteret, at processen er drivkraften i vores projekt, at vi kan håndtere inklusionen – og at processen resulterer i konkrete projekter og initiativer.

2. Det helt rigtige tidspunkt

Timing er altafgørende for, at kulturhovedstadsprojektets synergieffekt kan understøtte og kickstarte langsigtede processer. **AARHUS 2017** kommer på et tidspunkt, hvor Aarhus og regionen står ved en skillevej. Der er en vilje til at investere, til at udfordre og til at forandre. **AARHUS 2017** kan blive en nøglefaktor i de kommende ti års forandringsproces, og den politiske opbakning er til stede.

3. Fire års programopbygning

Vores projekt er opbygget i flere klart afgrænsede faser i løbet af perioden 2008 til 2017/18 med projekter, der er skabt af nødvendighed, eller som er koblet til langsigtede, strategiske planer. Det fireårige præ-program (2013-16) fokuserer på udvikling, engagement, forsøg og kompetenceudvikling.

4. Forpligtelse til langsigtet synergi

Projektet er knyttet til en række langsigtede strategier. Aarhus Kommunes forskellige afdelinger har alle deltaget i processen med projekter, midler fra egne budgetter, og de har alle knyttet deres langsigtede strategier til **AARHUS 2017**.

På samme måde er regionens langsigtede strategier inden for fx turisme, kultur og erhvervsudvikling knyttet til projektet, og de tre kulturaftaler mellem Kulturministeriet og grupper af kommuner i regionen (Østjysk Vækstbånd, Kulturring Østjylland og Kultursamarbejdet i Midt- og Vestjylland) tager afsæt i samarbejder, der også for en stor del er udviklet som en del af **AARHUS 2017**.

5. En stærk kulturel infrastruktur

Vi arbejder med to definitioner af kulturel infrastruktur. Dels som bygninger og byudviklingsprogrammer og dels som "soft" infrastruktur, dvs. udvikling af kapacitet, kompetencer og netværk. Begge er forudsætninger, ikke bare for Aarhus 2017-programmet, men for en bæredygtig kultursektor også efter 2017.

Aarhus og regionens eksisterende kulturelle infrastruktur er meget veludviklet. Regionens mange forskellige kulturcentre har rigelig kapacitet til, at vi kan være værter for ECOC 2017. Derudover er den igangværende bølge af infrastrukturelle investeringer i kulturprojekter en sikkerhed for, at vi kan skabe den rette gradvise opbygning til 2017. Både i form af nye publikummer og bedre mediedækning. De nye bygninger og styrkede organisationer er en væsentlig arv efter 2017.

6. Decentraliserede projekter og fælles ejerskab

Vi forventer, at 90 % af vores projekter bliver organiseret af eksterne partnere, institutioner, lokale myndigheder og netværk. Denne decentraliserede struktur er en klar styrke, der sikrer, at projekterne er direkte knyttet til lokalsamfundene, og at der bliver investeret eksterne ressourcer. Det sikrer ejerskab og et optimalt udgangspunkt for langsigtet udvikling.

En anden styrke er den geografiske spredning af projekterne, der er en del af de aftaler, vi har indgået med de regionale myndigheder og kommunerne.

En tredje styrke er projekternes grundlæggende netværksbaserede struktur, hvor en lang række partnere allerede har givet tilsagn og bidraget - herunder de fire regionale kulturnetværk for biblioteker, teatre, museer og børnekultur samt universitetsnetværket og medienetværket.

7. Et nødvendigt tema - rethink

Vi har et stærkt tema, som er overbevisende og strategisk, samtidig med at det er åbent og tilpasningsdygtigt. Det kan udvikles ikke bare som et tema for kulturelle projekter, men også som en rød tråd i byen og regionen i det kommende tiår. Vi har testet temaet i forhold til vores partnere i forskellige sektorer, og reaktionerne er altid positive.

Temaet understreger spørgsmålet om personligt ansvar, og det knytter sig til vores tid og vores omverden, mens det samtidig er anvendeligt i hverdagen og på individuelt niveau. Det er også et nødvendigt tema, der stiller spørgsmål ved de afgørende udfordringer, vores og andre byer står overfor – udfordringer, der måske er ubehagelige, men som vi føler, er relevante at tage fat på.

8. Vedtaget og vedvarende politisk opbakning

Vi afleverer en ansøgning, der nyder massiv opbakning fra Aarhus Byråd, fra regionsrådet i Region Midtjylland og fra de øvrige 18 kommuner i regionen. De respektive, offentlige myndigheder har alle godkendt projektet og forpligtet sig til et samlet regionalt og lokalt finansieringsbidrag på 200 mio. kr. (26,67 mio. euro) af det totale budget på 500 mio. kr. (66,67 mio. euro).

9. I en ånd af ungdommeligt engagement

Det er essentielt for projektet at involvere unge mennesker. Det er i tråd med byens profil og med målet om at etablere et nyt mindset for en ny, postmoderne realitet, som vi måske kunne kalde økologiens tidsalder. Vi har engageret vores skole- og uddannelsessektor, og vi har planer om nye former for uddannelse. Vi samarbejder med ungdomsorganisationer og med den kunstrettede uddannelsessektor. Vi har etableret fire strategiske partnerskaber med Aarhus Universitet, Via University College, Arkitektskolen Aarhus og Kaospiloterne (i alt 48.000 studerende).

10. Et kulturprogram med bredde, kvalitet og tiltrækningskraft

Vores by og vores region har erfaring med at drive og samarbejde om store kulturprojekter og –begivenheder. Byen producerer mange begivenheder, der præsenterer alle kunst- og kulturgenrer – og med budgetter på alle niveauer. Der er en altdominerende ånd af stædighed og af, at man "kan selv". På dette tidlige stadium kan vi præsentere et kunstnerisk og kulturelt program, der ikke bare besidder lokal, men også europæisk relevans og tiltrækning.

FEM SVAGHEDER:

1. Usikkerheden omkring den statslige opbakning

På nuværende tidspunkt har staten ikke meldt ud vedrørende opbakning til det danske kulturhovedstadsprojekt i 2017. Vi forventer, at den danske regering vil støtte og deltage i projektet både gennem de nationale kulturinstitutioner og gennem andre instanser, via international støtte (herunder kulturelt diplomati, internationale brandingstrategier) og gennem medfinansiering af projektet i form af midler, der matcher det samlede lokale bidrag – dvs. 200 mio. kr. (26,67 euro). Dette er endnu ikke blevet bekræftet.

2. Sårbarhed over for nedskæringer

Vores projekt er ambitiøst og komplekst og kræver optimale udviklingsmuligheder. Hvis projektet skal fastholde sin udviklende karakter og sikre langsigtede effekter, skal fundamentet være stærkt, og det skal etableres så hurtigt som muligt. Projektet er tænkt som en helhed.

Derfor vil en reduktion af projektets økonomi ikke alene indebære en risiko for, at de langsigtede effekter reduceres. Det vil også underminere projektets natur. Hvis vi er tvunget ud i en nedskalering, vil det kræve omfattende indgreb og gentænkning!

Blandt de væsentlige aspekter, der kan true projektets stabilitet, er manglende tilførsel af ressourcer til sekretariatet eller en reduktion af projektets basisbudget.

3. Overdragelsen til fondsstyring kan betyde radikale metodeændringer

I tidligere kulturhovedstæder er det set, at når projektet går fra ansøgningsfasen til den operationelle fase, kan det resultere i en revidering af konceptet - enten på foranledning af bestyrelsen eller af projektets direktører.

Projektets succes afhænger derfor af, at overleveringen sker på bedste vis, således at der bygges videre på den enorme og detaljerede forberedelsesproces, der er gået forud. Overleveringen af **AARHUS 2017** projektet sikres ved, at bestyrelsen er på plads ved udpegningen og ved at projektet også er forankret hos nøgleaktører – i kommunerne, i region og i kultursektoren.

4. Vi får ikke ændret befolkningens mindset

At organisere kulturelle begivenheder er ikke vanskeligt. Det er det heller ikke at sikre, at begivenhederne har et publikum. Programkvaliteten er ikke problematisk. Infrastrukturen er ligeledes ikke problematisk. At ændre befolkningens mindset er derimod nok noget, vi stræber efter at opnå, men ikke noget, der på samme måde kan planlægges og programmeres.

5. Det ukendte tager over

At planlægge med det ukendte som faktor er ikke let, men vi er fast besluttede på at gøre et forsøg. Vi planlægger for forandring og etablerer laboratorier, der skal søge svar og løsninger på Europas udfordringer. Men laboratorieforsøg slår også af og til fejl.

Vi vil sikre, at vi kan forholde os til politiske skandaler, globale bevægelser, etniske og kulturelle konflikter, klimakatastrofer og nye trends, NÅR de sker. Et banebrydende program for banebrydende forandring og banebrydende kultur.

Vi vil ikke bare overvåge, men også re-agere på forandring. Faktisk er det måske slet ikke en svaghed – Hvis bare vi er opmærksomme, forberedte og omstillingsparate.

7.2 Har byen til hensigt at gennemføre særlige **kulturprojekter** i de kommende år, uafhængigt af om byen udpeges til Europæisk Kulturhovedstad?

Som vi har fremhævet i løbet af ansøgningen, er **AARHUS 2017** i høj grad resultatet af en intens proces, hvor rigtig mange aktører – kunstnere, institutioner, borgere, politikere, virksomheder m.fl. – har været aktivt involveret i forhold til at konkretisere temaer og formulere konkrete projekter.

Vi har desuden bestræbt os på at skabe et projekt med en stærk forankring i byens og regionens øvrige langsigtede udviklingsstrategier – dette både for at sikre maksimalt udbytte af kulturhovedstadsprojektet, men også for at sikre initiativernes bæredygtighed.

Vi er en by og en region, som kontinuerligt arbejder med større kulturprojekter. 2017 processen har skabt grundlag for nye alliancer og nye projekter, som vi vil arbejde videre med. Det er et andet Aarhus og en anden region, som står på den anden side af denne proces.

Vi kan altså ikke spole processen tilbage. Vi står med en række stærke, tværregionale initiativer, der er udviklet i samarbejde med europæiske relationer og netværk og som vi derfor – selv hvis vi ikke skulle vinde titlen – anser som nødvendige at arbejde videre med.

Som eksempler herpå kan vi nævne *Det Europæiske Børnekulturcenter (s. 52), *MMEx (s. 51), *Design for Life (s. 74), *Århundredets Festival (s. 55.), *Internationale **RETHINK** konferencer (s. 48), *Fra Godsbanen til Gellerup (s.48) og *Den scenografiske by (s. 71).

KREDIT - FOTOS

Alle illustrationer, der ikke er inkluderet på listen, er produceret af Aarhus 2017

Side

2 ARoS, Your Rainbow Panorama - Lars Aarø
4 Aarhus Skyline - Andreas Hvid
7 Smukfest, Bureau Detours, 2010 - Bureau Detours
Central Park, Store Torv, Aarhus Festuge - Aarhus Festuge
Aarhus Rådhus, Kulturnatten - AFA - Aarhus Fotografiske Amatørklub
13 Godsbanen - Aarhus Kommune
Godsbanen - Godsbanen
Godsbanen - Kirsten Harrits
Godsbanen - Godsbanen
Godsbanen, Åbningen - Godsbanen
Godsbanen, Åbningen - Ulrik Kresten Olsen
Godsbanen, SPOT Festival - Thomas Dahl Jepsen
Godsbanen, Spleen United på SPOT - Line Sheridan
Godsbanen, VETO på SPOT - Thomas Dahl Jepsen
17 Urban Mediaspace - Inner City Harbour
Moesgaard Museum - Ulrik Kresten Olsen
Den Moderne By i Den Gamle By - Annette Damgaard
19 The Ghost of Cyprus. Famagusta Beach - Vassos Stylianou
21 Harmonic Fields - Vincent Lucas
Harmonic Fields - Vincent Lucas
23 Harmonic Fields - Vincent Lucas
Harmonic Fields - Vincent Lucas
25 MitHood, Gellerup - Børnekulturhuset Aarhus
Skjulte Steder, Aarhus Havn - Annette Damgaard
Mejlgade for Mangfoldighed - Frontløberne
26 Odin Teatret, Caravan - Odin Teatret
Groupe Dunes. Marseille - KIT - Københavns Internationale Teater
Hotel Pro Forma - Hotel Pro Forma/KIT
27 Museum Ovartaci - Helle Lorenzen
Sølund Musikfestival - Kim Hansen
Frivillighuset, Skt. Pauls Gade - Lisbeth Nørlem
29 Eurocities Cultural Forum - Martin Robert Nielsen
The Great Debate 2050 - Aarhus Universitet
The Great Debate 2050 - Aarhus Universitet
31 Danseværket. - Danseværket
33 De Bynære Havnearealer - De Bynære Havnearealer
40 Urban Mediaspace - Urban Mediaspace
Den Vestjyske Kunstpavillion, Videbæk - Den Vestjyske Kunstpavillion
43 Moesgård Museum - Henning Larsen Architects
44 Fængslet, Horsens - Puch Van Dang
45 Havets Hus, Grenaa - Havets Hus
45 KRAFT, Ringkøbing - KRAFT
49 VIA University College - VIA University College
51 CAVI 3D Panorama - CAVI
53 Talentakademiet, Holstebro - Talentakademiet
The Animation Workshop, Viborg - The Animation Workshop
55 Den Gamle By - Annette Damgaard
Den Moderne By i Den Gamle By - Den Gamle By
57 Prammen, Smukfest - Smukfest
Metropolis - KIT – Københavns Internationale Teater
Tracing Lights af Tine Bech - Nicolai Amter
Metropolis - KIT – Københavns Internationale Teater
Metropolis - KIT – Københavns Internationale Teater
Windsail af Jes Vagnby - Jes Vagnby
Bureau Detours - Bureau Detours
62 Campingwomen af Marit Benthe Norheim - Marit Benthe Norheim
Love Alley af Marianne Jørgensen - Annette Damgaard
63 Parkour, Aarhus - marcobjensen.dk
65 Faith, Aarhus Kunstbygning - Aarhus Kunstbygning
67 Smukfest, Skanderborg - Smukfest
68 Musikhuset, Aarhus - The Concert Hall Aarhus
Images Festival - CKU
Aarhus Symfoniorkester - Aarhus Symfoniorkester
70 Machine-RAUM - Birgit Johansen/Hanne Nielsen
CAVI 3D Panorama - Annette Damgaard
Machine-RAUM - Birgit Johansen/Hanne Nielsen
72 Lys – landskab og stemmer x 2 - Elle-Mie Ejdrup Hansen
Odin Teatret - Odin Teatret
75 Socle du Monde, HEART - Michael Damsgaard
Skater - AFA - Aarhus Fotografiske Amatørklub
77 Carte Blanche, Viborg Bibliotek - Viborg Bibliotek
Vestas - Vestas Wind Systems A/S
79 Images Festival - CKU
Somalia Festival, Musikhuset, Aarhus - Annette Damgaard
Images Festival - CKU
81 Alle 3 fotos – Urban Guerilla Gardening, Aarhus - Annette Damgaard
82 LYS - Landskab og stemmer - Elle-Mie Ejdrup Hansen
83 LYS - Landskab og stemmer - Elle-Mie Ejdrup Hansen
88 Mike Sheridan på Smukfest, Skanderborg - Morten Rygaard
94 Regionsrådssalen - Region Midtjylland
Regionshuset - Region Midtjylland
Byrådssalen - Ole Hartmann
95 Rethink with us - Aarhus Kommune
96 "Foden" under Kulturnatten 2011 - Alice Johnsen
98 Workshop på Arkitektskolen - Arkitektskolen Aarhus
99 Åbningen af Ruhr 2010 - Peter Wieler
Åbningen af Guimarães 2012 - José Calderia
Åbningen af Turku 2011 - Michael Jaap
101 Århundredets Festival - Folkeuniversitetet/FO Aarhus
Maskebal, Århundredets Festival - Folkeuniversitetet/FO Aarhus
Århundredets Festival - Folkeuniversitetet/FO Aarhus
107 Sculpture by the Sea, Aarhus - Peter Jensen, Aakjaer Land Surveyance
110 Tall Ships Races - Pressefoto
Lighthouse - Pressefoto
Isbjerget - Pressefoto
111 The Raveonettes unplugged på Radio RETHINK - Thomas Dahl Jepsen
112 Børn fra Favrskov Kommune skabte RETHINK. - Favrskov Kommune

Kredit - fotos på kort

Læseretning: Fra øverste venstre hjørne, med uret.

KAP 1 Regionale Netværk og samarbejdsprojekter

15 Demokratiets søjler – Viborg bibliotek og Carte Blance - Viborg Bibliotek
Demokratiets søjler: Aarhus Hovedbibliotek - Annette Damgaard
Demokratiets søjler: Aarhus Hovedbibliotek - Annette Damgaard
Demokratiets søjler – Viborg bibliotek og Carte Blance - Viborg Bibliotek
MMEx – CAVI EXPO Pavillon - Annette Damgaard
MMEx – CAVI/Jette Gejl - Annette Damgaard
MMEX – The Animation Workshop, Viborg - The Animation Workshop
MMEX – Teater Katapult Aarhus - Teater Katapult
Scenekunstnetværket RM, Odin teatret - Odin Teatret
Scenekunstnetværket RM, Team teatret - Team Teatret
Scenekunstnetværket RM, Carte Blance - Bo Amstrup
Scenekunstnetværket RM, Aarhus Teater - Aarhus Teater
MMU - Skive Kunstmuseum - Marie Olise
MMU - Spøttrup Borgmuseum - Spøttrup Borgmuseum
MMU – HEART, Herning Kunstmuseum - Roland Halbe
MMU – Struer Museum - Struer Museum

KAP 2 Ny kulturel infrastruktur og byudviklingsprojekter i Aarhus

42 2 x Gellerup Helhedsplan - COWI
2 x NYE Elev Ny By - Cebra
Lisbjerg Skole - Kjaer & Richter
Viby Syd Medborgerhus - Arkitektfirmaet C.F Møller
Moesgaard Museum - Henning Larsen Architects
Moesgaard Museum - Moesgaard Museum
2 X De Bynære Havnearealer - De Bynære Havnearealer
Urban Mediaspace - Arkitekt Kristine Jensens Tegnestue
Frederiksbjergbyggeriet: Den Nye Midtbyskole - Arkitekt Gorm Nielsen
Frederiksbjergbyggerie: Fjordsgades Skole - Annette Damgaard
Godsbanen - Dorte Kerstens
Promus, Produktionscenter for Rytmisk Musik - Annette Damgaard
Den Moderne By/Den Gamle By - Annette Damgaard

Ny kulturel infrastruktur og byudviklingsprojekter i regionen

46 Slagterigrunden Holstebro - Sinus Lynge /EFFEKT
Væksthuset Arsenalet, Viborg - Cebra Architects
Viborg Baneby - Viborg Kommune
Randers Ny Kunstmuseum - Arkitektfirmaet 3XN
World of Energy, Bjerringbro - Energimuseet
Havets Hus, Grenaa - Vitsbøl og Poulsen
Ny Malt, Ebeltoft - Ny Malt
Fængslet, Horsens - Hans Jørgen Storgaard Andersen/ GNU FDL
Fængslet, Horsens - Pressefoto
Midtbyforbindelsen, Horsens - RUMarkitekterne
Kulturtorvet, Silkeborg - Årstiderne Arkitekter
Delika Området, Hammel - Favrskov Kommune
MCH Time World Herning - Helle Gravesen
Den Vestjyske Kunstpavillion, Videbæk - Henning Larsen Architects
KRAFT, Ringkøbing - KRAFT
North Sea Living Thyborøn - Annette Damgaard

Ruter og spor i landskabet

59 Jens Søndergaards Museum, Ferring - Jens Søndergaards Museum
LYS - Landskab og stemmer - Elle-Mie Ejdrup Hansen
LYS - Landskab og stemmer - Elle-Mie Ejdrup Hansen
Fornæs Fyr - Annette Damgaard
Rosenholm Slot - Kirsten Damgaard
Kalø Slotsruin - Malene Thyssen
Poskær Stenhus - Villy Fink Isaksen/commons/CC-BY-SA-3.0
Kunstcentret Silkeborg Bad - Silkeborg Bad
Øm Kloster - Niels Jepsen/ GNU FDL
Love Alley af Marianne Jørgensen - Marianne Jørgensen
Campingwomen by Marit Benthe Norheim - Marit Benthe Norheim
Projekt Skovsnogen Døvling Meldgaard Skov - Skovsnogen.dk
Lem Kær Vindmølle Park - Jørn DeleuranScanpix
Birk Centerpark - Michael Lyk Madsen
Vedersø Klit - Annette Damgaard
Kongenshus Mindepark - Kongenshus Mindepark

Sejlruter der forbinder Aarhus til Europa

61 Solkorset, Container TV - Solkorset
Maersk, Aarhus Havn - AFA
Unifeeder, Aarhus Havn - Ole Brinkner
Solkorset, Container TV - Solkorset
Containerhytte - GNU Free Licens
Solkorset, Container TV - Solkorset
Aarhus Containerhavn - Ole Laasby
2 x Vikingtræf - AFA
2 x Moesgård Museum - Henning Larsen Architects
2 x Vikingtræf - AFA
Solkorset, Container TV - Solkorset
Bureau Detours - Annette Damgaard
Kønsspektakler, Kvindemuseet - Marianne Jørgensen

RETHINK

2017

AARHUS KANDIDAT
EUROPÆISK
KULTURHOVEDSTAD